

อัยการไทย

สำนักงานอัยการสูงสุด

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY
3961129358

อัยการไทย

สำนักงานอัยการสูงสุด

"ในข้อที่ว่าจะให้ทำเป็นคดีตัวอย่างนั้น ข้าพระพุทธเจ้าก็ไม่เห็นพ้องด้วยเพราะการที่จะให้บุคคลต้องเข้าทดลองเป็นจำเลยในคดีอาญานั้น เห็นด้วยเกล้าฯ ว่าไม่เป็นการสมควรและนึกไม่ออกว่าเขาทำกันในที่อื่น เพราะการเข้าเป็นจำเลยในคดีอาญา นอกจากจะทำให้บุคคลนั้นหน้าด้านต่อการเป็นจำเลยในคดีอาญาซึ่งไม่เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาขึ้นแล้ว บางทียังอาจเป็นผลร้ายแก่บุคคลนั้น เช่นถูกกักขังในเมื่อหาประกันไม่ทันท่วงทีเป็นต้น

ในเรื่องนี้ ถ้าหากทางราชการประสงค์จะฟ้องหลวงภัณฑฯ ในทางอาญาให้ได้แล้ว ข้าพระพุทธเจ้าสมัครที่จะให้ทางราชการวินิจฉัยเสียให้เด็ดขาดว่า ความเห็นของข้าพระพุทธเจ้านั้นผิด โดยที่ข้าพระพุทธเจ้ามิได้ถือเลยว่า ความเห็นของข้าพระพุทธเจ้าจะไม่อาจผิดได้ แต่เมื่อเวลานี้ยังไม่มีใครยืนยันว่าความเห็นของข้าพระพุทธเจ้าผิดแล้ว การที่จะทดลองฟ้องไปนั้น ข้าพระพุทธเจ้าเห็นว่าไม่เป็นหลักที่ดี"

พระยาเทพวิทุรพหุลศรุตาบดี อดีตอธิบดีกรมอัยการ ได้ถวายความเห็นเมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๑ แต่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ในเรื่องที่ทางราชการประสงค์จะให้ฟ้องหลวงภัณฑลักษณ์วิจารณ์ในทางอาญาฐานสร้างถนนโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานให้ได้ ทั้ง ๆ ที่ตามหลักฐานฟังได้ว่าผู้ต้องหามิได้กระทำผิด

ห้องสมุดกฎหมาย

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

คำนำ

หนังสือ **"อัยการไทย"** นี้ สำนักงานอัยการสูงสุดได้จัดทำขึ้นเป็นครั้งแรก โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะรวบรวมประวัติความเป็นมา สถานะ บทบาทและวิวัฒนาการของอัยการไทยตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ที่มีประวัติยาวนานมาหลายศตวรรษและได้นำนโยบายตลอดจนแนวทางในการปฏิบัติราชการ รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวกับอัยการมารวบรวมไว้เพื่อความสะดวกในการใช้ปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการ สำนักงานอัยการสูงสุด นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์แก่ประชาชนโดยทั่วไปที่จะได้ทราบและเข้าใจถึงบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบของพนักงานอัยการและสำนักอัยการสูงสุดดียิ่งขึ้น

สำนักงานอัยการสูงสุดหวังว่าหนังสือ **"อัยการไทย"** นี้จะเป็นประโยชน์แก่ข้าราชการสำนักงานอัยการสูงสุดและประชาชนโดยทั่วไปตามสมควร

(นายคณิต ณ นคร)
อัยการสูงสุด

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

นโยบายและแนวทาง ในการปฏิบัติราชการของ สำนักงานอัยการสูงสุด

โดยที่ภารกิจหลัก ๓ ประการของสำนักงานอัยการสูงสุด และพนักงานอัยการ คือ การอำนวยความยุติธรรม การรักษาผลประโยชน์ของรัฐและการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน มีจุดมุ่งหมายสูงสุด อยู่ที่การตอบสนองความต้องการของประชาชนในอันที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ภารกิจเหล่านี้จะบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่ดูได้จากความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนที่มีต่อสำนักงานอัยการสูงสุด และพนักงานอัยการ จึงเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการทุกคนที่จะต้องทำให้ประชาชนมีความเชื่อถือและศรัทธาให้จงได้ ทั้งนี้ โดยอาศัยแนวทางดังต่อไปนี้

๑. **การอำนวยความยุติธรรม**

๑.๑ คดีอาญาโดยทั่วไป มีแนวทางปฏิบัติดังนี้

๑.๑.๑ ความรอบคอบ หมายถึง การพิจารณาข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงทุกด้านจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในคดีรวมทั้งประโยชน์สาธารณะด้วย เพราะประเทศไทยมีระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ซึ่งทุกฝ่ายมีหน้าที่ค้นหาความจริง และต้องฟังความทุกฝ่าย

๑.๑.๒ ความรวดเร็ว หมายถึง การเร่งรัดการดำเนินคดีตั้งแต่ต้นจนเสร็จไม่รีรอและชักช้าโดยไม่จำเป็น

๑.๑.๓ ความโปร่งใส หมายถึง การทำความเห็นและการสั่งคดีจะต้องมีเหตุผลที่สามารถอธิบายได้อย่างมีน้ำหนักตามหลักแห่งกฎหมายและในการแจ้งคำสั่งต่างๆ เกี่ยวกับคดีให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ จะต้องระบุเหตุผลด้วยเสมอ

๑.๑.๔ การถูกตรวจสอบได้ หมายถึง นอกจากจะมีการตรวจสอบโดยองค์กรอัยการภายในด้วยกันแล้ว การปฏิบัติงานของพนักงานอัยการสามารถถูกตรวจสอบโดยองค์กรภายนอกได้ด้วย เนื่องจากภารกิจของอัยการจะต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน

๑.๒ ความร่วมมือระหว่างประเทศ

จะให้ความสำคัญกับการร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมระหว่างประเทศอย่างจริงจัง

๑.๓ การพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

เพื่อให้มีการศึกษาวิจัยและพัฒนากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จะจัดตั้งสถาบันกฎหมายอาญาขึ้น

๒. **การรักษาผลประโยชน์ของรัฐ**

มีแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

๒.๑ ไม่ว่าในฐานะที่ปรึกษากฎหมายของรัฐ หรือในฐานะทนายแผ่นดินดำเนินคดีแพ่งแทนรัฐบาล พนักงานอัยการนอกจากจะต้องระมัดระวังไม่ให้รัฐเสียเปรียบแล้ว ยังจะต้องดูแลเอกชนให้ได้รับความเป็นธรรมด้วย เพื่อให้เอกชนสามารถมีส่วนร่วมกับรัฐในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติได้อย่างเต็มศักยภาพ

๒.๒ พัฒนางานดำเนินคดีแพ่งให้มีความคล่องตัว และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งปรับปรุงบทบาทของพนักงานอัยการในเรื่องนี้ให้สามารถรักษาผลประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

มีแนวทางปฏิบัติดังนี้

๓.๑ พัฒนาแนวความคิดและวิธีการในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยการทบทวนและศึกษาวิจัยเพื่อหาหนทางที่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและตรงตามความต้องการของประชาชนยิ่งขึ้น ทั้งนี้จะต้องมีการประเมินผลงานอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

๓.๒ จะจัดตั้งสำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในทุกจังหวัด โดยมีพนักงานอัยการรับผิดชอบงานด้านนี้โดยเฉพาะ เพื่อให้งานมีเอกภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๓.๓ จะจัดตั้งสำนักงานคุ้มครองสิทธิเด็กให้เป็นหน่วยงานปฏิบัติการและประสานงานกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับความคุ้มครองตามมาตรฐานสากล ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ

เพื่อให้การบริหารภารกิจดังกล่าวเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สำนักงานอัยการสูงสุดจึงได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาองค์การของสำนักงานอัยการสูงสุด ดังต่อไปนี้ด้วย

๑. การบริหารงานบุคคลและสวัสดิการ

มีแนวทางปฏิบัติดังนี้

นอกจากจะพัฒนาข้าราชการทุกระดับอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องโดยเฉพาะอัยการ เพื่อให้มีความรู้และคุณธรรมอันเป็นคุณสมบัติสำคัญของนักกฎหมายผู้ประกอบวิชาชีพ (Profession) แล้ว การเลื่อนตำแหน่ง แต่งตั้ง โยกย้าย และการให้ความดีความชอบจะพิจารณาความรู้ความสามารถเป็นหลัก โดยจะมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของทุกคนเป็นระยะ ๆ ด้วยวิธีการที่เชื่อถือได้และเป็นธรรม

จะปรับปรุงสวัสดิการบ้านพักและอาคารสำนักงานให้เพียงพอแก่ความจำเป็น เพื่อบำรุงขวัญข้าราชการให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒. การให้ข่าวและบริการข่าวสาร

ส่งเสริมให้มีการให้ข่าวและบริการข่าวสาร เพื่อประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชน และถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับคดีต้องระมัดระวังและจะให้ข่าวได้เมื่อผลประโยชน์สาธารณะในการรับทราบข่าวของประชาชนมีน้ำหนักเหนือสิทธิส่วนบุคคลของผู้เกี่ยวข้องในคดีเท่านั้น

๓. การบริหารงานทั่วไป

๓.๑ ส่งเสริมให้ระดับผู้บังคับบัญชาโดยเฉพาะตั้งแต่ชั้น ๖ ขึ้นไปทำหน้าที่บริหารเชิงสร้างสรรค์ (Innovative Administration) ช่วยพัฒนาและแก้ปัญหายิ่งกว่าปฏิบัติงานด้านเทคนิค

๓.๒ ปรับปรุงโครงสร้างระบบการบริหารงานยุติธรรมให้สั้นลงกระชับ

๓.๓ เพื่อให้มีการใช้เทคโนโลยีในการบริหารแทนกำลังคนให้มากขึ้นเพื่อลดการใช้กำลังคนที่เกินสมควร จึงจะนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้สร้างเป็นเครือข่ายทั่วประเทศ เพื่อเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติภารกิจของอัยการให้เป็นไปโดยรวดเร็วและถูกต้องตามเจตนาของการอำนวยความยุติธรรม

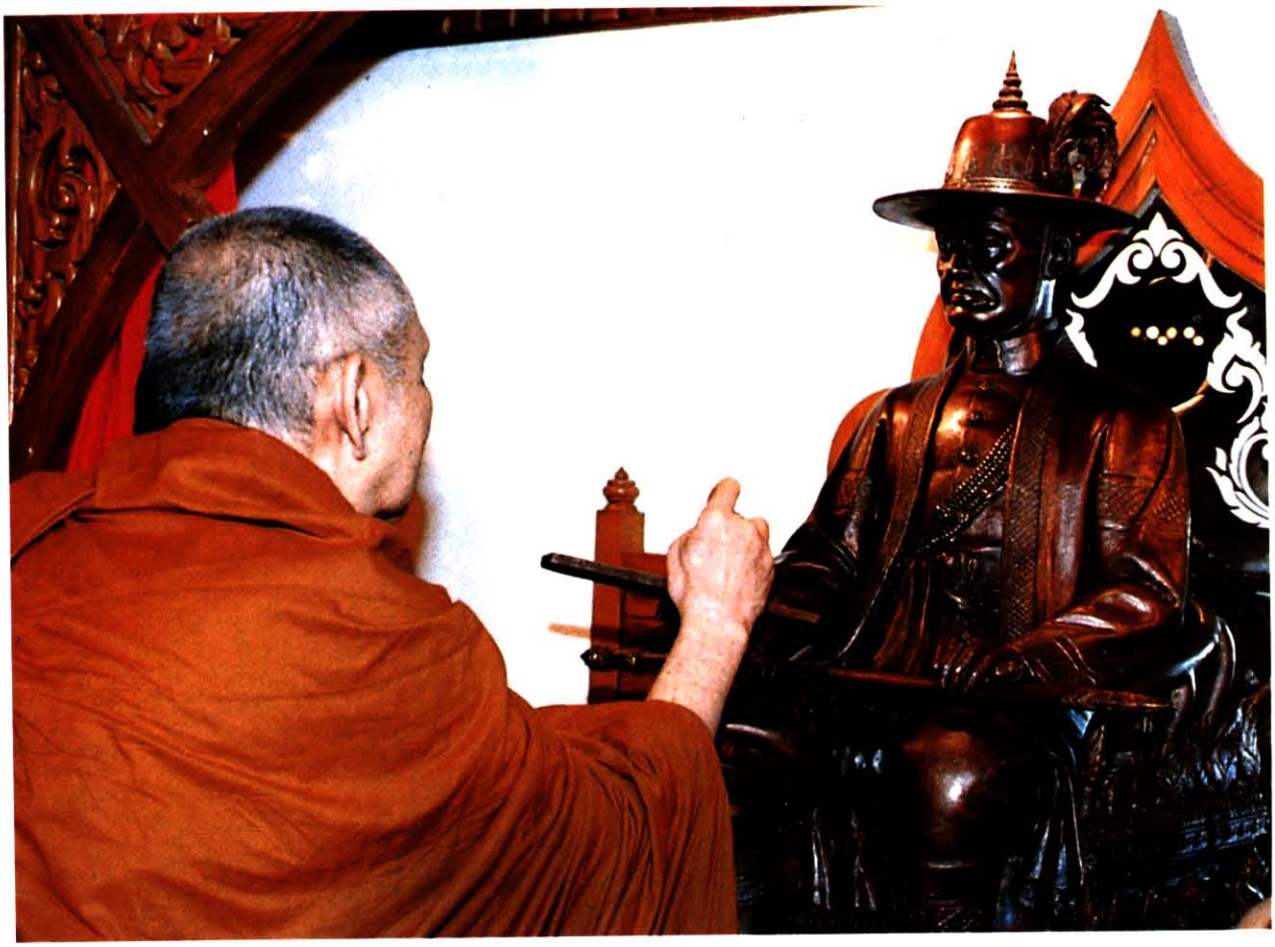
สำนักงานอัยการสูงสุด

อัยการไทย

สำนักงานสารสนเทศ สำนักงานวิชาการ
และ
สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

สำนักงานอัยการสูงสุด

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ได้รับพระราชทานมาในพิธีเปิด อาคาร ๑๐๐ ปี สำนักงานอัยการสูงสุดนี้
และเปิด พระบรมรูป พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
ฟื้นฟูภารกิจอัยการและห้องสมุด ขอขอบคุณพระ ศรีรัตนตรัย พระบรมราชวงศ์
อัยการ อดีตอัยการ ทุกท่าน ทุกฝ่าย ที่ให้เกียรติอาคาร อาคาร สุข ผล
ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่อัยการ เพื่อดำรงความยุติธรรม นำให้ประเทศ
ชาติบ้านเมืองได้รับความอยู่เย็นเป็นสุขสืบไปตลอดไป

ลงชื่อ พระญาณสังวร

๑ เมษายน ๒๕๕๓ เวลา ๑๒.๐๐ น.

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

สารบาญ

บทนำ		หน้า ๑
ส่วนที่ ๑	**ศัพท์และความหมายของคำว่า "อัยการ"**	หน้า ๓
	- คำว่า "อัยการ" ตามรูปศัพท์	หน้า ๓
	- คำว่า "อัยการ" ตามรูปกฎหมาย	หน้า ๓
	- คำว่า "อัยการ" หมายถึงผู้รักษา	หน้า ๔
ส่วนที่ ๒	**ยกกระบัตร กับ อัยการ**	หน้า ๖
ส่วนที่ ๓	**ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ก่อนการก่อตั้งสถาบันอัยการ**	หน้า ๑๐
	- สมัยกรุงสุโขทัย	หน้า ๑๑
	- สมัยกรุงศรีอยุธยา	หน้า ๑๒
	- สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ก่อนรัชสมัยรัชกาลที่ ๕	หน้า ๑๕
ส่วนที่ ๔	**การก่อกำเนิดสถาบันอัยการไทย**	หน้า ๑๗
	- การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม	หน้า ๑๗
	- การจัดตั้งกรมอัยการ	หน้า ๑๘
ส่วนที่ ๕	**อัยการไทยยุคหลังจัดตั้งกรมอัยการ**	หน้า ๒๓
	- อัยการในเริ่มแรกแยกสังกัดกันอยู่	หน้า ๒๓
	- การรวมอัยการเข้าสังกัดกรมอัยการ	หน้า ๒๖
ส่วนที่ ๖	**อัยการไทยยุคสังกัดกระทรวงมหาดไทย**	หน้า ๒๙
	- การโอนกรมอัยการไปสังกัดกระทรวงมหาดไทย	หน้า ๒๙
	- การจัดรูปองค์กร	หน้า ๒๙
	- อำนาจหน้าที่และการจัดระเบียบบังคับบัญชา	หน้า ๓๐
	- การแยกข้าราชการอัยการออกจากข้าราชการพลเรือน	หน้า ๓๒
ส่วนที่ ๗	**อัยการไทยในปัจจุบัน**	หน้า ๓๔
	- ยุคสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นหน่วยงานอิสระ	หน้า ๓๔
	- การจัดระเบียบบริหารราชการและการแบ่งส่วนราชการ	หน้า ๓๕
	- อำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุด	หน้า ๔๖
ส่วนที่ ๘	**เครื่องหมายอัยการ**	หน้า ๕๕
	- เครื่องหมายข้าราชการอัยการ	หน้า ๕๕
	- เครื่องหมายราชการสำนักงานอัยการสูงสุด	หน้า ๕๘
	- เครื่องหมายราชการของสถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ	หน้า ๖๑
ภาคผนวก		
	พระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ.๒๔๘๘ และกฎกระทรวง	หน้า ๖๔
	พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ.๒๕๒๑ และกฎกระทรวง	หน้า ๘๐
	พระราชกฤษฎีกาเครื่องแบบข้าราชการอัยการและระเบียบการแต่ง พ.ศ. ๒๕๒๔	หน้า ๑๑๕
	พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักอัยการสูงสุด พ.ศ.๒๕๓๕	หน้า ๑๒๒
	พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักอัยการสูงสุด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๖	หน้า ๑๒๘
	พระราชกฤษฎีกาแบ่งท้องที่ของสำนักอัยการสูงสุดออกเป็นเขต พ.ศ.๒๕๓๕	หน้า ๑๓๐

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

อัยการไทย*

ม.ล.ศุภกิตต์ จรูญโรจน์**

บทนำ

นานาอารยะประเทศทั้งหลายย่อมถือว่า แม้ผู้กระทำผิดจะกระทำแต่ผู้หนึ่งผู้ใดก็ตาม ย่อมถือว่าเป็นการละเมิดต่อรัฐ เพราะรัฐเป็นผู้ปกปักรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ฉะนั้น เมื่อความอาญาเกิดขึ้น รัฐจึงต้องให้อัยการได้รักษาประโยชน์ในฐานะที่เป็นโจทก์ อัยการจึงเป็นผู้แทนของรัฐ[๑] และเมื่อครั้งประเทศไทย ปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมครั้งใหญ่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยให้มีอัยการทำหน้าที่ฟ้องคดีอาญาในนามของแผ่นดิน พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ได้รับสั่งเกี่ยวกับฐานะของอัยการไว้ว่า **"จึงได้สร้างวิธีขึ้นอย่างฝรั่ง ให้มีอัยการไทยฟ้องร้องจำเลยในศาล อัยการนี้แทนแผ่นดินถ่อมยศแผ่นดินลงไปเป็นโจทย์เหมือนหนึ่งราษฎร...."**[๒]

นอกจากฐานะแล้ว บทบาทของอัยการก็ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่า ดังเช่นที่ หม่อมเจ้าสกลวรรณากร วรวรรณทรง กล่าวไว้ว่า **"เมื่อเปรียบศาลเหมือนเวทีละครแล้ว อัยการก็ได้ตำแหน่งนายโรง เพราะคดีจะเป็นรูปร่างก็โดยอัยการ บางประเทศ อัยการมีอำนาจยิ่งกว่าผู้พิพากษา....กฎหมายจำกัดหน้าที่ให้ใช้ดุลพินิจว่าจะฟ้องคดีหรือจะไม่ฟ้อง ไม่มีกฎหมายบังคับไว้ งานหน้าที่อัยการควรจะมีอุดมคติ.... ค่าของตำแหน่งอัยการย่อมสำคัญไม่น้อยกว่าผู้พิพากษาทั้งเงินเดือน เกียรติยศของตำแหน่ง ความรับผิดชอบ ความสุจริตพิเศษ โดยเฉพาะระบบลูกขุน จำเลยจะมีผิดหรือไม่นั้น ผู้พิพากษาย่อมรับผิดชอบน้อยลง ความสุจริตจึงอยู่ที่อัยการเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งกว่าอื่น"**

มากไปกว่านั้นในสายตาของชาวต่างชาติ ซึ่งเข้ามาในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ.๒๒๓๐ ในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ยังได้กล่าวถึงอัยการไทย โดยปรากฏในจดหมายเหตุลาลูแบร์ ซึ่งเข้ามาในฐานะเอกอัครราชฑูตฝรั่งเศสว่า **"....หากคำพิพากษานั้นมีอาการว่าไม่เป็นไปตามยุติธรรมไซร้ ก็เป็นหน้าที่ของยกกระบัตรหรืออัยการแผ่นดินจะบอกกล่าวเตือนให้ศาลทราบไว้..."**[๓]

บทบาทของอัยการไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคม และได้มีวิวัฒนาการมาโดยตลอดตามสภาพและสถานการณ์ของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นไปตามแนวทางสากล นับตั้งแต่ได้จัดตั้งกรมอัยการขึ้น จนมาเป็นสำนักงานอัยการสูงสุดในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักในการผดุงรักษาความยุติธรรม รักษาผลประโยชน์ของรัฐและคุ้มครองสิทธิของประชาชนตามกฎหมาย

---

* ได้มีผู้เขียนเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาตลอดจนวิวัฒนาการของระบอบอัยการไทยไว้หลายท่าน บทความนี้หลายส่วนได้ทำการคัดลอกและตัดทอนมาจากบทความดังนี้ **"ระบบอัยการไทย"** โดย ส.เปรุนาวินและ ม.อรรถไกวัลวที, **"งานอัยการกับความมั่นคงของชาติ"** โดย กมล วรรณประภา, **"ประวัติกรมอัยการ"** โดย กรมอัยการ พิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพ พระสารการประสิทธิ์ ๒๔ มีนาคม ๒๔๘๘, **"ยกบัตรเมืองไทย"** โดย ดำเกิง โล่ห์สุวรรณ, **"อัยการของเรา"** โดย เรือโทไชยศ วิพุธานุพงษ์, **"จากยกระบัตรสู่อัยการ"** โดย สุรินทร์ ถั่วทอง, **"วิวัฒนาการของระบอบอัยการในประเทศไทย"** ในหนังสือ ๑๐๐ ปี อัยการ

** นบ., นบท., M.C.J., M.C.L., อัยการประจำกรม สำนักงานวิชาการ

๑ หลวงอรรถไกวัลวที, พลโท สุข เปรุนาวิน, "ระบบอัยการ", บทบัณฑิตย์ เล่ม ๑๕ ตอนที่ ๒-๓ พ.ศ.๒๔๘๖

๒ พิมพ์ในหนังสือชื่อ "กฎและคำสั่งเสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ", ๑ เมษายน ๒๔๖๔, หน้า ๑๒๖

๓ พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนราธิปพันธ์พงศ์, "จดหมายเหตุลาลูแบร์" เล่ม ๒, หน้า ๔๕

ตั้งแต่ตั้งกรมอัยการเป็นต้นมา ได้มีอธิบดีกรมอัยการรวม ๑๘ คน ดังมีรายนามต่อไปนี้

๑. หลวงรัตนาญัปติ ต่อมาได้เลื่อนเป็นขุนหลวงพระยาไกรสี (เปล่ง เวภาระ) พ.ศ.๒๔๓๖ - ๒๔๕๕
๒. พระยาอรรถการประสิทธิ์ (ติลกี คุณดิลก) พ.ศ.๒๔๕๕ - ๒๔๖๐
๓. พระยาอรรถการยบดี (ชุ่ม อรรถจินดา) พ.ศ.๒๔๖๑ - ๒๔๖๖
๔. พระยาเทพวิทูรพหุลศรุตาบดี (บุญช่วย วณิกกุล) พ.ศ.๒๔๖๖ - ๒๔๗๑
๕. พระยามานวราชเสวี (ปลอดวิเชียร ณ สงขลา) พ.ศ.๒๔๗๑ - ๒๔๗๗
๖. พระยาอรรถการีย์นิพนธ์ (สิทธิ์ จุณณานนท์) พ.ศ.๒๔๗๗ - ๒๔๘๘
๗. พระยาอรรถกรมมณฑตี (อรรถกรม ศรียาภัย) พ.ศ.๒๔๘๘ - ๒๔๘๙
๘. พระสารการประสิทธิ์ (พิณ คุณะเกษม) พ.ศ.๒๔๘๙ - ๒๔๙๑
๙. หลวงอรรถปรีชาชนูปการ (อรรถ แสนโกศิก) พ.ศ.๒๔๙๑ - ๒๕๐๕
๑๐. นายเล็ก จุณณานนท์ ๑ ต.ค.๒๕๐๕ - ๓๐ มิ.ย.๒๕๑๑
๑๑. นายกมล วรรณประภา ๑ ก.ค.๒๕๑๑ - ๓๑ มี.ค.๒๕๑๒
๑๒. นายโชติ สุวรรณโพธิ์ศรี ๑ เม.ย.๒๕๑๒ - ๓๐ ก.ย.๒๕๑๒
๑๓. นายสงวน ชูปัญญา ๑ ต.ค.๒๕๑๒ - ๓๐ ก.ย.๒๕๑๕
๑๔. นายโปร่ง เปล่งศรีงาม ๑ ต.ค.๒๕๑๕ - ๒ ส.ค.๒๕๑๘
๑๕. นายอุทัย กัปปิยบุตร ๑ ต.ค.๒๕๑๘ - ๓๐ ก.ย.๒๕๑๙
๑๖. นายประเทือง กีรติบุตร ๑ ต.ค.๒๕๑๙ - ๓๑ ก.ค.๒๕๒๔
๑๗. นายสุจินต์ ทิมสุวรรณ ๑ ส.ค.๒๕๒๔ - ๓๑ ก.ค.๒๕๓๐
๑๘. ศาสตราจารย์ ดร.โกเมน ภัทรภิรมย์ ๑ ส.ค.๒๕๓๐ - ๒๘ ก.พ.๒๕๓๔

และนับตั้งแต่ตั้งสำนักงานอัยการสูงสุด ได้มีอัยการสูงสุด ดังนี้

๑. ศาสตราจารย์ ดร.โกเมน ภัทรภิรมย์ ๑ มี.ค.๒๕๓๔ - ๓๐ ก.ย.๒๕๓๖
๒. นายโอภาส อรุณินท์ ๑ ต.ค.๒๕๓๖ - ๓๐ ก.ย.๒๕๓๗
๓. ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร ๑ ต.ค.๒๕๓๗ - ปัจจุบัน

แม้อัยการไทยได้มีการสถาปนาจัดตั้งเป็นองค์กรขึ้นอย่างเป็นทางการตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ร.ศ.๑๑๒ (พ.ศ.๒๔๓๖) รวมระยะเวลาเพียง ๑๐๐ ปีเศษ แต่ก็ได้มีวิวัฒนาการอันยาวนานหลายศตวรรษทั้งที่อยู่ในสถานะและบทบาทต่าง ๆ ซึ่งแปรเปลี่ยนไปตามสภาพของสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัย บทความนี้จึงได้รวมเรื่องน่ารู้รวมถึงประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของอัยการไทยโดยได้แบ่งเป็น ๘ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ ศัพท์และความหมายของคำว่า *"อัยการ"*
ส่วนที่ ๒ ยกกระบัตรกับอัยการ
ส่วนที่ ๓ ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ก่อนการก่อตั้งสถาบันอัยการ
ส่วนที่ ๔ การก่อกำเนิดสถาบันอัยการไทย
ส่วนที่ ๕ อัยการไทยยุคหลังจัดตั้งกรมอัยการ
ส่วนที่ ๖ อัยการไทยยุคสังกัดกระทรวงมหาดไทย
ส่วนที่ ๗ อัยการไทยในปัจจุบัน
ส่วนที่ ๘ เครื่องหมายอัยการ

ส่วนที่ ๑ ศัพท์และความหมายของคำว่า "อัยการ"[๔]

คำว่า "อัยการ" ตามรูปศัพท์

คำว่า ***"อัยการ"*** ได้ปรากฏพบตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ในกฎมนเทียรบาล รัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ตราไว้เมื่อวันเสาร์ เดือนห้า ขึ้นหกค่ำ" จุลศักราช ๗๒๐ (พ.ศ.๑๙๐๑) ว่า **"...จึงต้องพระราชอาญาอัยการ ทหาร พ่อเรือน ชายหญิง สมณพรหมณ์จารย์..."**

ศัพท์ครั้งแรกที่พบเขียนว่า ***"อัยกาย"*** แต่ต่อมามีการเขียนแตกต่างกันออกไป จนกระทั่งมาคงอยู่ในรูปศัพท์ ***"อัยการ"*** ในปัจจุบัน เช่น ในคำพระราชปรารภในกฎหมายตราสามดวงและข้อความในลักษณะพระธรรมสาตรใช้คำว่า ***"พระไอยการ"*** ในหนังสืออัยการนิเทศเล่ม ๑ - ๒ พ.ศ.๒๔๗๘ - ๒๔๗๙ ใช้คำว่า ***"อัยยการนิเทศ"*** ในหนังสือคำบรรยายประวัติศาสตร์กฎหมายของหลวงสุทธิวาทนฤพุฒิ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ.๒๕๑๒ มีหลายแห่งใช้คำว่า ***"พระอายการ"*** เช่น พระอายการลักษณะเบ็ดเสร็จ

พิจารณาตามรูปศัพท์ของคำว่า ***"อัยการ"*** จะเห็นได้จากปทานุกรมกระทรวงธรรมการ พ.ศ.๒๔๗๐ ว่า การเขียนในสมัยนั้นได้ใช้ตัวอักษรว่า ***"อัยยการ"*** คือมีตัวอักษร ***"ย"*** เพิ่มขึ้นอีกหนึ่งตัว ซึ่งพลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงอธิบายว่าการที่เขียน ***"อัยยการ"*** ก็เพิ่งเขียนขึ้นเมื่อออกปทานุกรมฉบับนี้เอง แต่ก่อนไม่เคยเห็นเขียนเช่นนั้น ครั้นต่อมาพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๔๙๓ ได้กลับใช้คำว่า ***"อัยการ"*** เมื่อแยกศัพท์ว่า ***"อัย"*** หรือ ***"อัยย"*** ซึ่งเป็นคำบาลี แปลว่า ***"ผู้เป็นเจ้าผู้เป็นใหญ่ นาย"*** คำว่า ***"การ"*** คืองานหรือหน้าที่ ฉะนั้นคำว่า ***"อัยการ"*** ตามความหมายของการแยกศัพท์ ก็คือ งานของผู้เป็นเจ้านาย หรือ งานของผู้เป็นใหญ่ แต่ความหมายในปทานุกรมหรือพจนานุกรมได้ผิดแผกออกไป คือ หมายความว่า ชื่อกรมหนึ่งซึ่งมีหน้าที่ฟ้องความแผ่นดิน หรือเจ้าหน้าที่ในกรมนั้น

คำว่า "อัยการ" ตามรูปกฎหมาย

การค้นหาที่มาของคำว่า "อัยการ" ตามกฎหมายเก่า เสด็จพระเจ้าวรวงค์เธอ ซึ่งได้กล่าวพระนามข้างต้นนั้น ได้ทรงยกพระราชปรารภในประมวลกฎหมายรัชกาลที่ ๑ และในลักษณะพระธรรมสาตร ขึ้นพิจารณาดังนี้

ในพระราชปรารภในประมวลกฎหมายรัชกาลที่ ๑ มีความว่า ***"แลฝ่ายข้างอาณาจักร กสัตรผู้จะครองแผ่นดินนั้นอาศัยซึ่งโบราณราชนิติกฎหมายพระอายการ อันกสัตร แต่ก่อนบัญญัติไว้ให้เป็นบรรทัดฐานจึงพิพากษาตราสินเนื้อความราษฎรทั้งปวงได้โดยยุติธรรม และพระราชกำหนดบทพระอายการนั้น ก็ฟั่นเฟือนวิปริตผิดซ้ำต่างกันไปเป็นอันมาก จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จัดข้าทูลอองฯ ที่มีสติปัญญาได้ ๑๑ คน ชำระพระราชกำหนดบทพระอายการอันมีอยู่ในหอหลวง ตั้งแต่พระธรรมสาตรไปให้ถูกถ้วนตามบาลีเนื้อความมิให้ผิดเพี้ยน.."***

ในพระธรรมสาตรมีความว่า ***"อันสาขาคดีนั้น คือ ลักษณะพระราชกำหนดบทพระอายการและพระราชบัญญัติ ซึ่งจัดเป็นพระราชสาตร-ทั้งปวง อันโบราณราชกสัตรทรงพระอุตสาหะพิจารณาคำนึง ตามพระคำภีร์พระธรรมสาตร***

---

๔ ในส่วนนี้ได้คัดลอกและตัดตอนมาจากบางส่วนของบทที่ ๑ ในเอกสารวิจัยส่วนบุคคลเรื่อง "งานอัยการกับความมั่นคงของชาติ" โดย กมล วรรณประภา ในลักษณะวิชา การสังคม วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ประจำปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๐๕ - ๒๕๐๖ ยกเว้นย่อหน้าที่ ๑ และที่ ๒ ในหน้านี้ ที่คัดลอกและตัดตอนมาจากบทความเรื่อง "อัยการของเรา" โดย เรือโทไชยศ วิพุธานุพงษ์, วารสารอัยการ, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๕๒ เมษายน ๒๕๒๕, หน้า ๑๔ - ๑๕

แล้วมีพระราชบัญญัติดัดแปลงตกแต่งตั้งเป็นพระราชกำหนดบทพระอายการไว้โดยมาตราเป็นอันมากทุก ๆ ลำดับกสัตรมาตราบเท่าทุกวันนี้"

พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์นั้นได้ทรงวินิจฉัยว่า ตามที่ปรากฏคำว่า ***"อายการ"*** อยู่ในที่ ๒ แห่งนี้ ก็พอจะเห็นความหมายของคำว่า ***"อัยการ"*** ได้แล้ว กล่าวคือ พระราชกำหนดบทพระอายการได้แก่ราชสาตรหรือบทกฎหมายที่กสัตรได้ทรงกำหนดขึ้นตามหลักกฎหมายในพระธรรมสาตร

คำว่า ***" พระอายการ"*** ตามที่ได้ทรงยกขึ้นเป็นตัวอย่างที่ ๔ แห่งข้างต้นนั้น ตัวพิมพ์ในกฎหมายเก่า ๒ เล่ม ของหมอบลัดเล ใช้คำว่า ***พระไอยการ*** และคำว่า ***พระไอยการ*** นี้ ยังมีการเขียนปรากฏอยู่ในกฎหมายเก่าอีกหลายบท เช่นในกฎมณเฑียรบาลใช้คำว่า ***"กำหนดพระราชกฤษฎีกา ไอยการ พระราชกุมาร พระราชนัดดา ฝ่ายพระราชกุมารเกิดด้วยพระอัครมเหษี คือสมเด็จหน่อพระพุทธเจ้าอันเกิดด้วยแม่หยัวเมือง เป็นพระมหาอุปราชเกิดด้วยลูกหลวงกินเมืองเอก เกิดด้วยหลานกินเมืองโท เกิดด้วยพระสนม เป็นพระเยาวราช"*** เป็นต้น ความหมายแห่งคำว่า ***"ไอยการ"*** ตามความที่ใช้ในกฎมณเฑียรบาลนี้ หลวงอรรถไกวัลวที อธิบายว่า หมายความถึง ทำเนียบหรือหน้าที่สำหรับปฏิบัติ และถ้าจะได้ศึกษากฎมณเฑียรบาลโดยตลอด จะเห็นได้ว่าในกฎมณเฑียรบาลมีความกล่าวถึงหน้าที่ของพนักงานต่าง ๆ ไว้เป็นอันมาก เช่น ***"...ห้ามแห่ แลขี่ม้า เข้ามาในสนาม ไอยการขุนดาบห้าม ถ้าขุนดาบมิได้ห้ามปรามไซร้ โทษขุนดาบสามประการ..."*** และนอกจากนี้ ตามกฎมณเฑียรบาลได้กล่าวถึงหน้าที่มหาดไทยความว่า ***"ไอยการ" ลูกขุน พ่อเรือน หมู่ไพร่พลทหาร โทษอาญา และช้างม้างา เชือก เรือ สังกัดกฎหมาย และหญ้า แล งาน ณรงคสงคราม ทั้งนี้พนักงานมหาดไทย"*** ซึ่งพอจะเห็นความหมายของคำว่า ***"ไอยการ"*** *ได้ว่า หมายถึง หน้าที่หรือการซึ่งจะต้องปฏิบัติหรือระเบียบปฏิบัติ*

พลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงชี้แจงว่า เมื่อเห็นการเขียนสองรูปคือ ***"อายการ"*** และ ***"ไอยการ"*** แล้ว ก็เห็นได้ว่ามาจากคำว่า ***"อาย"*** หรือ ***"ไอย"*** ซึ่งแปลว่า ***"ทางไปหรือทางดำเนิน ทางปฏิบัติ"*** และตามตัวอย่างที่ปรากฏในกฎมณเฑียรบาลที่ยกขึ้นกล่าวนั้น จะเห็นว่า ***"อัยการ"*** แปลว่า ***"ทำเนียมปฏิบัติ หรือหน้าที่ปฏิบัติ"*** คือ ***ไอย*** ก็ตรงกับคำว่า ***ปฏิบัติ*** นั้นเอง หรือถ้าจะใช้อีกคำหนึ่งให้มีความหมายว่า การไป การดำเนิน เราก็มีคำว่า ***จารีต*** ซึ่งเมื่อรวมความหมายของคำว่า ***"อายการ"*** และ ***"ไอยการ"*** ซึ่งปรากฏในกฎหมายเก่าเป็นลำดับมานั้นแล้ว **"พระราชกำหนดบทพระอายการ"** จึงแปลว่า **"พระราชกำหนดบทราชปฏิบัติ หรือบันทัดฐานการปฏิบัติซึ่งกสัตรบัญญัติไว้"**

และในที่สุดคำว่า ***"อัยการ"*** จึงได้แก่ ***"กฎหมายซึ่งกสัตรบัญญัติตามหลักพระธรรมสาตรและตามขนบธรรมเนียมประเพณีซึ่งปฏิบัติกันมา แต่ยังไม่เป็นบันทัดฐานกสัตรบัญญัติขึ้นให้เป็นบันทัดฐานสำหรับราษฎรและผู้ตัดสินความจะได้ถือปฏิบัติต่อไป"***

คำว่า "อัยการ" หมายถึงผู้รักษา

ความหมายของคำว่า ***"อัยการ"*** ตามประวัติที่มาของกฎหมายดังกล่าว ย่อมเป็นที่เข้าใจได้ว่ามีความหมายตรงตามรูปศัพท์ที่ว่า เป็นงานของผู้เป็นใหญ่ หรือเป็นบทกฎหมาย ซึ่งกสัตรบัญญัติขึ้น ส่วนคำที่เรียกขานว่า ***"อัยการ"*** อันมีความหมายถึง เจ้าพนักงานผู้รักษากฎหมายในกาลต่อมา ชั้นเดิมทีเดียวน่าจะเรียกกันในหมู่ผู้รักษากฎมณเฑียรบาลว่า ***"ผู้ถืออัยการ"*** โดยจะพึงเห็นได้จากกฎมณเฑียรบาล ซึ่งตราขึ้นเมื่อจุลศักราช ๗๒๐ ตอนหนึ่งมีความว่า ***"อนึ่ง ผู้ถืออัยการและอาญาทั้งปวง มีผู้ทำผิดอัยการซึ่งมิชอบ และ ผู้ถืออัยการมิได้ว่าตามอัยการที่ชอบไซร้ อันจะลงโทษแก่ผู้กระทำผิดอัยการนั้นฉันใดให้ลงโทษแก่ผู้ถืออัยการ อันมิได้ว่ากล่าวนั้นด้วย"*** ความเป็นมาของผู้เป็นทนายแผ่นดินในกาลต่อมา เพิ่งจะปรากฏชัดเจนในถ้อยคำ ต่อเมื่อได้มีประกาศกฎกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยคนอนาถายากจนฟ้องความ ลงวันที่ ๒๘ มีนาคม ร.ศ. ๑๑๑ ข้อ ๑๒. ความว่า ***"เจ้าพนักงานกรมอัยการ อาจขอให้ศาลสั่งห้ามมิให้โจทก์ว่าความ***

อย่างคนอนาถาได้ ถ้าปรากฏว่าโจทก์มิได้เป็นคนอนาถาจริง" และความในบทบัญญัติข้อ ๑๒. แห่งพระราชบัญญัติจัดการในสนามสถิตยุติธรรม ร.ศ.๑๑๑ ซึ่งบัญญัติถึงเจ้าพนักงานกรมอัยการฟ้องความไม่ต้องสาบาลตัว ก็ได้ใช้ถ้อยคำเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ เพราะแต่เดิมมา มิได้มีอัยการเป็นผู้ฟ้องความอาญาแผ่นดิน ราษฎรผู้มีคดีความในโรงศาล หรือมีเรื่องราวจะฟ้องกล่าวโทษ ถวายฎีกา ก็ไปให้ ***"เจ้าพนักงานกรมล้อมพระราชวังเรียงความและเขียนเรื่องราวให้"*** (ดูประกาศรัชกาลที่ ๔ ประกาศว่าด้วยผู้ซึ่งถวายเรื่องราวและฎีกา) หรือมิฉะนั้น ก็ไปร้องต่อจ่าศาลด้วยตนเอง ว่าประสงค์จะฟ้องความเช่นนั้นฯ จ่าศาลก็จดถ้อยคำเป็นหนังสือมอบให้พนักงานประทับรับฟ้อง (ดูลักษณะธรรมสาตรในกฎหมายตราสามดวง) และจ่าศาลบังคับให้โจทก์สาบาลก่อนฟ้องว่าเป็นความจริง (ดูพระราชบัญญัติว่าด้วยบังคับโจทก์ให้สาบาลก่อนฟ้องความอาญา ร.ศ.๑๑๑) หรือถ้าเห็นว่าการที่ตนจะฟ้องความเองจะเป็นการเสียเปรียบก็แต่งทนายไว้ความให้ไปว่าต่างได้ (ดูพระราชบัญญัติว่าความศาลต่างประเทศ จ.ศ.๑๒๔๓)

เรื่องประวัติของอัยการนี้ พลตรี สุข เปรุนาวิน เนติบัณฑิต อดีตอัยการและ หลวงอรรถไกวัลวที อดีตรองอธิบดีกรมอัยการ ได้เรียบเรียง ***"ระบอบอัยการ"*** ลงพิมพ์ในหนังสือบทบัณฑิตย์ กล่าวความถึงประวัติของอัยการในประเทศไทย ว่า ***"อัยการในปัจจุบันนี้ แต่เดิมมาถือว่า เป็นองค์การส่วนหนึ่งของกิจการยุติธรรม แต่โบราณกาลมิได้เรียกว่า อัยการ คำว่าอัยการเพิ่งมาเรียกใช้สำหรับผู้มีหน้าที่ดำเนินคดีอาญาในศาลเมื่อตั้งกระทรวงยุติธรรมแล้ว"***

คำว่า ***"อัยการ"*** ได้ถูกเรียกขานในพระราชบัญญัติบ้าง ในกฎกระทรวงบ้างว่า เจ้าพนักงานกรมอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้รักษากฎหมายมาตั้งแต่ ร.ศ.๑๑๑ ตลอดมาจน ร.ศ. ๑๑๔ เมื่อได้มีกฎหมายพระธรรมนูญศาลหัวเมืองบัญญัติถึงการแต่งตั้งอัยการในหัวเมือง จึงได้มีการเรียกอัยการว่า ***พนักงานอัยการ***

ส่วนที่ ๒ ยกระบัตร กับ อัยการ

ตำแหน่งอัยการนี้แต่เดิมเรียกว่า ***"ยกกระบัตร"***[๕] หรือ ***"ยกระบัตร"*** หรือ ***"ยกบัตร"*** ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๔๙๓ แปลความไว้ว่าเป็น ***"ตำแหน่งข้าราชการครั้งโบราณสังกัดกระทรวงวัง มีหน้าที่ออกไปประจำอยู่ตามหัวเมืองเพื่อสอดส่องอรรถคดี ตำแหน่งเจ้าพนักงานเกี่ยวกับอรรถคดีตรงกับอัยการในบัดนี้ ตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายธุรการของศาลตรงกับจ่าศาลในบัดนี้ เจ้าหน้าที่ในการจัดหาเครื่องใช้ของทหาร"***

คำว่า ***"ยกบัตร"*** ปรากฏในพระราชกำหนดเก่า (จ.ศ.๑๐๖๙) ว่า ***"ถ้าราษฎรจะร้องฟ้องด้วยกิจเนื้อความสิ่งใดและเนื้อความเป็นกระทรวงอาญาได้พิจารณา ให้ยกบัตรและจ่าเมืองและแพ่งและศุภมาตรนั่งแทนด้วย จงทุกคู่และให้ถามตามสัตย์ความจริง ถ้าแนะเนื้อความชี้ขาดให้กรมการนั่งพร้อมกันว่าเป็นประการใดจึงให้ยกบัตรกฎหมายเอาเป็นกลาง... ถ้าแลสั่งให้ปรับ ๆ มาว่าประการใดแล้วให้ยกบัตรพิจารณาดูในใบสัตย์ซึ่งใส่ด้วยบทพระอัยการซึ่งอยู่แก่ยกบัตรนั้น"***[๖]

ในสมัยแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราชนั้นได้มีพระราชไมตรีสัมพันธ์อันดีกับพระเจ้าหลุยส์แห่งประเทศฝรั่งเศส ครั้งนั้นมองสิเออร์ เดอ ลาลูแบร์ เป็นราชทูตเข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีในแผ่นดินสยาม ได้บันทึกความเป็นไปของเหตุการณ์บ้านเมืองไทยในสมัยนั้น และได้กล่าวถึงยกระบัตรไว้ว่า ***"ออกพระยกบัตร" (Oc-Pra Jockebatest) เป็นทำนองอัยการแผ่นดินและมีหน้าที่สอดแนมความเคลื่อนไหวของเจ้าเมืองเป็นที่ตั้ง ตำแหน่งนี้ไม่สืบทายาทถึงบุตรในหลวงทรงแต่งตั้งจากบุคคลที่ทรงไว้วางพระราชหฤทัย...ออกหลวงแพ่ง (OC-Louang Peng) เป็นผู้รักษาสมุดพระราชกำหนดกฎหมายหรือพระราชประเพณีพิพากษาอรรถคดีไปตามนั้นและในขณะที่มีการพิจารณาคดี ออกหลวงแพ่งก็เป็นผู้อ่านตัวบทกฎหมายที่ยกขึ้นพิจารณาคดีนั้น ๆ และเป็นผู้วางคำตัดสินนั่นเอง."***[๗]

ตำแหน่งยกระบัตรได้เริ่มมีในสมัยกรุงศรีอยุธยาโดยตั้งตำแหน่ง "ยกระบัตร" ขึ้น ให้ทำหน้าที่สอดส่องอรรถคดีความหัวเมือง และสอดส่องดีร้ายของเจ้าเมืองและกรมการเมืองด้วย ผลพลอยได้ที่เห็นชัดเจนของการตั้งตำแหน่งยกระบัตรไปประจำตามหัวเมืองประการหนึ่งก็คือ ความเป็นปึกแผ่นหรือเอกภาพในการบังคับใช้กฎหมายของพระนครศรีอยุธยา นอกจากนี้ตำแหน่งยกระบัตรยังมีอำนาจหน้าที่อื่น ๆ อีกมากมาย และ โดยตำแหน่งยกระบัตรนี้เองกระบวนการรวมประเทศด้วยวิธีการทางนิติศาสตร์จึงเริ่มต้นอย่างมีประสิทธิภาพ และตำแหน่งยกระบัตรได้กลายเป็นตำแหน่งที่สำคัญตำแหน่งหนึ่งตลอดช่วงประวัติศาสตร์อันยาวนานแห่งกรุงศรีอยุธยาจนกระทั่งถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น[๘]

อำนาจและหน้าที่ของยกระบัตรที่ได้ระบุไว้ในกฎหมายตราสามดวง อาจจำแนกเป็นหมวดหมู่ได้ดังนี้

๑. อำนาจหน้าที่สอดส่องดูแลผิดและชอบแห่งเจ้าเมืองและกรมการเมือง คือ ***"ถ้าจะตั้งยกกระบัตร ให้ตั้งผู้มีตระกูลอันเป็นราชการรู้ขนบธรรมเนียมในเมืองหลวงไปแลผู้เป็นยกระบัตรอย่าให้มีใจโลภหลง อย่าเจรจามุสาวาทอำพรางอย่างเห็นแก่ความสมเลนุพูนพิโรธและเสียดข้อความ จงมีใจกรุณาแก่ราษฎรคอยดูผิดแลชอบแห่งเจ้าเมือง"*** (อาญาหลวง,บรัดเล เล่ม ๒ หน้า ๒๓๒) ***"ถ้ากรรมการเจ้าเมืองมีที่ไปให้ยกระบัตรไปด้วย คอยดูผิดแลชอบถ้าเห็นคดีมิชอบไช้ให้ว่ากล่าวห้ามปรามให้รู้ถ้ามิฟังอันชอบนั้นให้ยกระบัตรไปทูลแต่พระเจ้าอยู่หัว อนึ่ง ราชการพระเจ้าอยู่หัวทุกกระทรวงทบวงการใด ๆ ให้ยกระบัตรเล็งดูให้รู้ว่าผิดแลชอบ ถ้าเห็นผิดก็ให้ว่าแก่เจ้าเมืองและกรมการให้ช่วยชำระคดี***

---

๕ ดำเกิง โล่ห์สุวรรณ, "ยกบัตรเมืองไทย", อัยการนิเทศ เล่ม ๓๐ ฉบับที่ ๓ พ.ศ.๒๕๑๑, หน้า ๒๖๕

๖ ร.ต.ท.เสถียร สายลักษณ์, "ประชุมกฎหมายประจำศก", เล่ม ๓ ภาค ๓, หน้า ๑๗๔

๗ พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์, แปลและเรียบเรียง "จดหมายเหตุ ลาลูแบร์" เล่ม ๒ หน้า ๔๕ , และดู สันต์ ท.โกมลบุตร, แปล "จดหมายเหตุลาลูแบร์" , โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์ พ.ศ.๒๕๑๐.

๘ สุรินทร์ ถั่วทอง, "จากยกระบัตรสู่อัยการ", วารสารอัยการ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๕๒ เมษายน ๒๕๒๕, หน้า ๔๕

จงชอบ" (ขบถศึก,บรัดเล เล่ม ๒ หน้า ๒๕๑-๓) *"อนึ่ง เจ้าเมืองใช้คนไปนอกด่านนอกทางไปราชการอันใด เจ้าเมืองจะใช้ไปค้าขายประเทศใด ๆ ก็ดี เขาให้สารพิไสยมาก็ดี ให้ยกระบัตรรู้เรื่องด้วยเจ้าเมือง"* (อาญาหลวง,บรัดเล เล่ม ๒ หน้า ๒๓๒)

๒. อำนาจหน้าที่สอดส่องอรรถคดีความในหัวเมือง คือ *"เมื่อผู้พิจารณาร้องฟ้องทุกข์ราษฎรความบ้านความเมืองละไว้ให้เนิ่นช้าให้ราษฎรเดือดร้อน ก็ให้เป็นผู้เป็นยกระบัตรเอาคดีนั้นบอกแก่เจ้าเมือง"*, *"อนึ่ง ผู้เป็นยกระบัตรอย่าให้ต้องราชการอันมีในกระทรวงการทุกหมู่ กำหนดให้รู้แต่การอายัดไว้แต่ต้นนั้น อายัดการผู้เป็นยกระบัตรแห่งเจ้าเมืองนอกทุกแห่ง ให้แต่งคอยราษฎร"*, *"เขาร่ำเรียนร้องฟ้องด้วยประการใด ๆ ให้ยกระบัตรฟังผิดแลชอบ ท่านมิให้ยกระบัตรเอาความธรรมาธิกรณ์นครบาลมาพิจารณาให้ว่ากล่าวกันตามพระธรรมนูญ (กระทรวงศาล) อนึ่ง ราษฎรจะร้องทุกข์ก็ให้ร้องฟ้องแก่ยกระบัตร ก็ให้ยกระบัตรเอาคดีอันเขาร้องฟ้องนั้นให้พิจารณาจงเป็นสัตย์เป็นธรรมให้เห็นผิดและชอบตามพระราชธรรมนูญ"* (อาญาหลวง, บรัดเล เล่ม ๒ หน้า ๒๓๒) *"ให้ยกระบัตรมีอำนาจพิจารณาคดีอาญาแลอุทธรณ์ที่ศาลตระลาการหรือกรมการเมืองได้พิจารณาไต่สวนแล้ว"* (พระราชกำหนด,บรัดเล เล่ม ๒ หน้า ๓๙๔-๗) *"ในกรณีที่จะส่งคดีความไปชี้ขาดปรับบทยังหัวเมืองใกล้เคียงมิได้ให้ยกระบัตรลุกนั่งพร้อมกับผู้รักษาเมือง ผู้รั้ง ขุนปลัดและกรมการเพื่อชี้ขาดปรับบทให้แล้วเสร็จในเมืองนั้น"* (อุทธรณ์,บรัดเล เล่ม ๑ หน้า ๔๙๓) *"ถ้าเจ้าเมืองผู้รักษาเมืองจะนั่งพิพากษากิจการบ้านเมือง แลราษฎรร้องฟ้องสำหรับเมืองนั้นประการใด ให้ยกระบัตรรู้เห็นผิดและชอบนั้นด้วย ถ้าชาวต่างเมืองไปเป็นความด้วยชาวเมืองใด ๆ ไซร้ ให้ยกระบัตรนำชี้แก่เจ้าเมือง"* (พระราชกำหนดเก่า กฎที่ ๒๓ บรัดเล เล่ม ๒ หน้า ๓๒๐-๓) *"คดีเกี่ยวกับชาวต่างประเทศฝรั่ง อังกฤษ วิลันดา แขกเทศแขกชวามลายู มักกะสัน ญวน จีน ที่เกิดในหัวเมืองใดยกระบัตรได้พิจารณา"* (พระธรรมนูญ ข้อ ๗,บรัดเล เล่ม ๑ หน้า ๔๔)

๓. อำนาจหน้าที่ถวายรายงานความเป็นไปในกิจการบ้านเมืองในหัวเมืองนั้น ๆ ถ้า *"ผู้เป็นยกระบัตรไปถวายบังคมแต่สมเด็จบรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัวเมืองใด ๆ ก็ดีอย่าให้เจ้าเมืองห้าม"* (อาญาหลวง,บรัดเล เล่ม ๒ หน้า ๒๓๒) *"อนึ่งถ้าเทศกาลพระราชพิธีตรุศสารทให้ยกระบัตรเข้าไปถือน้ำพระพัทสัจจาโดยราชประเพณี อนึ่ง ครั้นยกระบัตรเข้าไปกิจราชการก็ดี มาขอรับพระราชทานน้ำพระพัทสัจจาเมื่อใด จะให้กรมวังถามด้วยกิจราชการแลกิจสุขทุกข์ราษฎรทั้งปวง แลคนแอบแฝงซุ่มซ่อนจรจัดพลัดให้ ๆ การจองสิ้นเชิง ถ้าแลมิว่าตามจริงไซร้จะให้เฆี่ยนถามให้สิ้นเชิง ถ้าแลเข้ามาแก้แต่ปากเปล่าและให้การมิได้ไซร้ จะให้มีโทษเถิงสิ้นชีวิต"* (พระราชกำหนดเก่า, บรัดเล เล่ม ๒ หน้า ๓๒๓)

๔. อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการรณรงค์สงครามให้ยกระบัตรดูผิดแลชอบ (ขบถศึก, บรัดเล เล่ม ๒ หน้า ๒๕๑-๓, กฎมณเฑียรบาล บรัดเล เล่ม ๒ หน้า ๑๐๓) *"เมื่อเจ้าเมืองจะไปราชการสงครามไซร้ ให้ยกระบัตรไปด้วยเจ้าเมือง"* (อาญาหลวง บรัดเล เล่ม ๒ หน้า ๒๓๒)

๕. อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานความมั่นคงได้แก่งานพระราชพิธีถือน้ำพระพัทสัจจาในหัวเมือง กล่าวคือ *"ฝ่ายข้างผู้รักษาเมือง ผู้รั้ง กรมการ พระ หลวง ขุน หมื่น นายที่ นายส่วยสาอากร ปากใต้ฝ่ายเหนือนั้น ครั้นถึงเทศกาลพระราชพิธีตรุศสราท ให้มีธูป เทียน เข้าตอกดอกไม้เป็นเครื่องบูชาไปพร้อมกัน รับน้ำพระพัทสัจจา ณ วัดอารามใหญ่ ซึ่งเป็นตำแหน่งเคยรับพระราชทานน้ำพระพัทสัจจานั้น เป็นพนักงานขุนยกระบัตรได้บาดหมายตรวจตราเอาบาญชีตามบุราณราชประเพณีแต่ก่อนมา ถ้าผู้ป่วยเจ็บหนักพ้นกำลังที่จะแบกหามมามิได้ แลมีผู้กะเกณฑ์ไปราชการไกลกลับมามิทันชันสูตรสืบสมคุ้มโทษให้ตรวจเอาตัวตามบาญชีในแต่เช้าในเที่ยง ถ้าพ้นเที่ยงแลผู้ใดขาดมิได้มากราบถวายบังคม พระราชอุทิศน้ำพระพัทสัจจา จะเอาตัวผู้นั้นเป็นโทษเท่าขบถตามพระอัยการ ถ้าหัวเมืองให้ยกระบัตรเอาตัวมาถาม บอกส่งตัวเข้ามายังลูกขุน ณ ศาลาถ้าในกรุงเทพมหานครให้กรมวังเอาตัวมาถามเอาเนื้อความบังคมทูลพระกรุณา จะเอาตัวเป็นโทษตามโทษานุโทษ"* (พระราชกำหนดเก่ากฎที่ ๕๘, บรัดเล เล่ม ๒ หน้า ๓๙๘)

บรรดาศักดิ์ของยกกระบัตรมณฑลในสมัยรัชการที่ ๕ ให้ถือศักดินา ๑,๖๐๐ไร่ หมายความว่า ถ้าผู้ใดทำร้ายร่างกายยกกระบัตรมณฑลเข้า สมมติค่าปรับฐานทำร้ายร่างกายเท่ากับ ๒๕ เบี้ย ผู้นั้นจะต้องเสียค่าปรับอันแท้จริงคือ ๒๕ X ๑๖๐๐ = ๔๐,๐๐๐ เบี้ย และในทางกลับกันถ้ายกกระบัตรมณฑลไปทำร้ายผู้ใดเข้าสมมติค่าปรับฐานทำร้ายร่างกายเท่ากับ ๒๕ เบี้ย ยกกระบัตรมณฑลก็จะต้องเสียค่าปรับเป็นเงินทั้งสิ้น ๔๐,๐๐๐ เบี้ย เช่นเดียวกัน ทั้งนี้นับเป็นความรับผิดชอบอันเป็นธรรมต่อสังคมดีอยู่ เพราะผู้ที่มีศักดินาสูงย่อมสมควรได้รับการยกย่องอย่างสูงจากสังคม และในขณะเดียวกัน ก็ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมสูงตามไปด้วย[๙]

ตำแหน่งยกกระบัตรนี้ในประวัติศาสตร์ปรากฏว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พระปฐมบรมวงศ์จักรีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาขณะพม่ากำลังล้อมกรุงอยู่ใน ปี พ.ศ.๒๓๑๐ นั้นพระองค์รับราชการมีนามอยู่ในตำแหน่งว่า ***"หลวงยกกระบัตรเมืองราชบุรี"*** แล้วจึงได้เป็นพระราชวรินทร์ ในสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี จนกระทั่งปราบดาภิเษกขึ้นเป็น พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ในเวลาต่อมาเมื่อพุทธศักราช ๒๓๒๕ โดยความปรากฏในพระราชพงศาวดาร มีว่า ***" เมื่อพระชนมายุได้ ๒๑ พรรษาทรงผนวชเป็นพระภิกษุอยู่วัดมหาทลายได้ ๑ พรรษา ลาผนวชแล้วเข้ารับราชการเป็นมหาดเล็กหลวงในแผ่นดินพระเจ้าอุทุมพร (ขุนหลวงดอกมะเดื่อ) กษัตริย์องค์ที่ ๓๓ แห่งกรุงศรีอยุธยา ต่อมาได้วิวาหมงคลกับธิดาในตระกูลเศรษฐีที่ตำบลอัมพวาแขวงเมืองสมุทรสงครามอยู่ต่อเมืองราชบุรี จึงเสด็จออกไปรับราชการอยู่ที่เมืองราชบุรีได้ตำแหน่งหลวงยกระบัตรเมื่อพระชนม์๒๕ พรรษา ขณะนั้นพุทธศักราช ๒๓๐๕ ต่อมาเมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียทีแก่พม่าข้าศึกแล้ว พระเจ้าตากสินมหาราชสถาปนากรุงธนบุรีขึ้นเป็นราชธานี จึงเสด็จเข้ามารับราชการอยู่ในพระเจ้ากรุงธนบุรีเมื่อปี พ.ศ.๒๓๑๒ ขณะทรงพระชนมายุ ๓๒ พรรษา ได้เป็นที่พระราชวรินทร์ในกรมพระตำรวจรับราชการเป็นกำลังสำคัญของพระเจ้ากรุงธนบุรีทำการศึกสงครามกับพม่าและรวบรวมอาณาเขตประเทศหลายครั้ง จนได้ยศตำแหน่งเป็นพระยายมราช เจ้าพระยาจักรีและสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกและต่อมาเมื่อมีเหตุเกิดแต่พระเจ้ากรุงธนบุรี จึงได้เสด็จขึ้นครองราชย์เป็นพระเจ้าแผ่นดินพระองค์แรกแห่งราชวงศ์จักรี และได้ทรงสถาปนากรุงเทพมหานครขึ้นเป็นราชธานีสืบมาจนกระทั่งทุกวันนี้"***

จึงกล่าวได้ด้วยความภูมิใจว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงเคยเป็นอัยการมาก่อนหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็น ***"พระมหากษัตริย์อัยการ"*** ดั่งที่สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชรับสั่งไว้ในคราวประดิษฐานพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชในพิธีเปิดอาคาร ๑๐๐ ปี สำนักงานอัยการสูงสุดและพิพิธภัณฑ์อัยการไทย[๑๐]

เมื่อครั้งก่อตั้งกรมอัยการใน ร.ศ.๑๑๒ (พ.ศ.๒๔๓๖) นั้น ตำแหน่งยกกระบัตรก็ยังคงมีอยู่ในทุกหัวเมืองมณฑล (ดูรายละเอียดในส่วนที่ ๕) คำว่า ***"ยกกระบัตร"*** ได้เปลี่ยนมาเรียกชื่อว่า ***"อัยการ"*** เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ.๒๔๕๘ ตามพระราชโองการประกาศรวมพนักงานอัยการฉบับลงวันที่ ๑๑ มีนาคม พ.ศ.๒๔๕๘

อย่างไรก็ดี เดิมตามร่างประกาศฉบับนี้ ยังคงรักษาคำว่า ***"ยกระบัตร"*** ไว้เรียกว่า ***"ยกระบัตรมณฑล"*** และ ***"ยกระบัตรเมือง"*** แต่ครั้นเมื่อสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อได้ทรงทอดพระเนตรตรวจดูร่างแล้ว มีพระราชดำริว่าคำว่า ***"ยกระบัตร"*** ตามความหมายดั้งเดิมสมัยโบราณนั้นคงเปลี่ยนไปมากแล้ว ความหมายเดิมนั้นอย่างหนึ่ง แต่เมื่อเสด็จในกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงนำมาใช้ในข้อบังคับลักษณะปกครองหัวเมือง ร.ศ.๑๑๖ นั้น มีความหมายผิดไปอีกอย่างหนึ่ง และเมื่อพระยาอภัยราชาเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมกลับนำมาใช้ในร่างประกาศรวมพนักงานอัยการ พ.ศ.๒๔๕๘ นั้น แม้จะมีความหมายใกล้เคียงกับยกระบัตรสมัยโบราณอยู่บ้างแต่ก็ไม่เหมือนกันทีเดียว ความหมาย

---

๙ ดูที่อ้างใน ๕

๑๐ ปรากฏในลายพระหัตถ์ของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช ลงพิมพ์ในหนังสือ "๑๐๐ ปีอัยการ", ปกหน้าด้านใน

ดั้งเดิมคงเปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว เพราะระบบการดำเนินคดีสมัยใหม่แบบกล่าวหานี้ยกระบัตรสมัยโบราณหาได้รู้จักไม่ จึงทรงพระราชดำริให้เปลี่ยนชื่อเรียกเสียใหม่แก้ไขคำว่า ***"ยกระบัตร"*** ในร่างของเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมเป็นคำว่า ***"อัยการ"*** ทั้งหมดโดยทรงมีพระราชหัตถ์เลขาบันทึกประกอบการพิจารณาประกาศรวมพนักงานอัยการดังนี้

"อนึ่งอัยการหัวเมืองที่ใช้เรียกกันมาว่า "ยกระบัตร" นั้น เห็นว่าดูไม่มีมูลอย่างไร นอกจากที่สมมุติขึ้นดื้อ ๆ อย่างนั้นเองดูเหมือนกรมพระยาดำรงฯ จะต้องประสงค์แต่เพียงจะใช้ศัพท์เก่า เพื่อให้มีพร้อม เจ้าเมือง ปลัด ยกระบัตร อย่างโบราณเท่านั้นเอง เพราะฉะนั้นเมื่อจะเปลี่ยนอัยการมาขึ้นกระทรวงยุติธรรมนั้นแล้วควรจะเปลี่ยนเรียกตำแหน่ง "ยกกระบัตร" ว่า "อัยการ" และคำว่า "ยกระบัตร" นั้น จะได้ยกไปใช้น่าที่ใดน่าที่ ๑ แล้วแต่กระทรวงมหาดไทยจะเห็นเหมาะสมสืบไป กับราชทินนามที่ได้เคยเอามาใช้ตั้งยกระบัตรนั้น โดยมากก็ไม่ใช่นามสำหรับอัยการ เพราะฉะนั้นนอกจากนามที่มีความแปลได้เนื่องด้วยกิจอัยการโดยตรง เช่น "หลวงทรงสารนิติ" และพวกนามที่มีคำว่า "อัยการ" หรือ "วรัยการ" "อัยกิจ", ฯลฯ แลนามที่พอจะเหยียดให้ได้ เช่น "หลวงบริหารชนาธิกรณ์" (ราชทินนามกรมวัง-ยกระบัตรสมัยเก่า) หรือ "พระวุฒิภาคภักดี" (ราชทินนามกรมวัง-ยกระบัตรสมัยเก่า) ดังนี้แล้วนามที่เคยใช้เป็นอัยการหัวเมืองอย่างเช่น "พระกรุงศรีบริรักษ์" (ราชทินนามกรมมหาดไทย ยกระบัตรสมัยกรมพระยาดำรงราชานุภาพ) "พระสุนทรพิพิธ" (ราชทินนามกรมมหาดไทย) "หลวงเดชะวิไชย" (ราชทินนามกรมมหาดไทย) "ขุนสมรรถไชยศรี" (ราชทินนามกรมมหาดไทย) เหล่านี้เป็นต้นให้คืนไปกระทรวงมหาดไทย" [๑๑]

ด้วยเหตุนี้ เมื่อมีประกาศรวมพนักงานอัยการเป็นทางราชการ เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๔๕๘ (ร.ศ.๑๓๕) จึงมีความบัญญัติว่า ***"ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ.๒๔๕๘ สืบไป ฯลฯ ให้เปลี่ยนนามตำแหน่งยกระบัตรมณฑลและยกระบัตรเมืองผู้มีหน้าที่เป็นพนักงานใหญ่ของอัยการในมณฑลและหัวเมืองนั้นเสียให้เรียกว่าอัยการมณฑลและอัยการเมืองสืบไป"***

---

๑๑ ลายพระราชหัตถ์เลขาบันทึกประกอบการพิจารณาร่างประกาศรวมพนักงานอัยการ พ.ศ.๒๔๕๘,เอกสารกองจดหมายเหตุแห่งชาติ ร.๖ ย.๑ เบ็ดเสร็จกระทรวงยุติธรรม

ส่วนที่ ๓ ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ ก่อนการก่อตั้งสถาบันอัยการ

เดิมการดำเนินคดีอาญาในเมืองไทยยังไม่มีพนักงานอัยการอย่างทุกวันนี้ การฟ้องความอาญาเป็นหน้าที่ของราษฎรผู้เป็นโจทก์จะต้องฟ้องเอง ตลอดจนจัดการสืบสวนหาพยานเองทั้งสิ้น เว้นไว้แต่ในความโจรหรือคดีอาญาโจรกรรมบางราย ศาลกระทรวงที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องได้ชำระซักไซ้เสียเองโดยไม่ต้องมีโจทก์และไม่มีทนายจำเลยแก้ต่างเท่ากับว่าศาลในกระทรวงนั้น ๆ เป็นทั้งโจทก์และเป็นผู้ชำระความเอง ทั้งนี้ โดยถือว่าเป็นการปราบปรามโจรผู้ร้ายไปในตัว

วิธีการพิจารณาและพิพากษาคดีในประเทศไทยตามแบบครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีและยังใช้ต่อมาในกรุงรัตนโกสินทร์ จนกระทั่งตั้งกระทรวงยุติธรรม ร.ศ.๑๑๐ เป็นวิธีที่เอาแบบอินเดียมาผสมกับแบบไทย คือ ใช้บุคคล ๒ จำพวก เป็นตุลาการพวกหนึ่ง เป็นพราหมณ์ชาวต่างประเทศ ซึ่งเชี่ยวชาญวิชานิติศาสตร์เรียกว่า ลูกขุน ณ ศาลหลวงมี ๑๒ คน อีกพวกหนึ่ง หัวหน้าเป็นพระมหาราชครูปุโรหิตคนหนึ่ง พระมหาราชครูมหิธรคนหนึ่ง ถือศักดินาเท่าเจ้าพระยา หน้าที่ของลูกขุน ณ ศาลหลวงสำหรับชี้บทกฎหมาย แต่จะบังคับบัญชาอย่างใดไม่ได้อำนาจการบังคับบัญชาทุกอย่างอยู่กับเจ้าพนักงานที่เป็นไทย ถ้าใครจะฟ้องความจะเขียนเป็นหนังสือฟ้องไม่ได้ ต้องไปร้องต่อจ่าศาล ว่าประสงค์จะฟ้องความเช่นว่านั้น ๆ จ่าศาลจดถ้อยคำลงเป็นหนังสือแล้วมอบให้พนักงานประทับฟ้องนำขึ้นปรึกษาลูกขุน ณศาลหลวงว่าเป็นฟ้องต้องตามกฎหมายควรรับพิจารณาหรือไม่ ถ้าลูกขุนเห็นว่าควรรับ พนักงานประทับฟ้องก็หารือลูกขุนอีกชั้นหนึ่งว่าเป็นกระทรวงศาลใดที่จะพิจารณา แล้วส่งฟ้องกับตัวโจทก์ไปยังศาลนั้น ตุลาการศาลนั้นหมายเรียกตัวจำเลยมาถามคำให้การแล้วส่งคำให้การไปปรึกษาลูกขุนให้ชี้ ๒ สถาน คือว่า ข้อใดรับกันในสำนวนและข้อใดจะต้องสืบพยาน ตุลาการจึงไปสืบพยานตามคำลูกขุน ครั้นสืบเสร็จแล้วก็ส่งสำนวนไปยังลูกขุน ๆ ชี้ขาดว่าฝ่ายไหนแพ้คดีเพราะเหตุใด ตุลาการก็นำคำพิพากษาไปส่งผู้ปรับ ผู้ปรับวางโทษว่าควรปรับโทษเช่นนั้น ๆ ส่งให้ตุลาการไปบังคับ[๑๒]

การดำเนินคดีอาญาในสมัยเดิมมีความเป็นมาเช่นนี้ จนถึงปี ร.ศ.๑๑๐ จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้นให้รวมศาลยุติธรรมที่แยกย้ายสังกัดอยู่ตามกรมและกระทรวง เช่น กรมมหาดไทย กรมพระกลาโหม กรมนา และกรมต่าง ๆ เข้ามารวมอยู่สังกัดเดียวกันในกระทรวงยุติธรรม และในปี ร.ศ.๑๑๑ (พ.ศ.๒๔๓๕) จัดให้มีเจ้าพนักงานเป็นผู้ดำเนินคดีอาญาในนามของแผ่นดิน จึงได้เริ่มมีอัยการขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย[๑๓]

การดำเนินคดีในประเทศไทยก่อนที่มีอัยการเข้ามาเป็นผู้ดำเนินคดีในนามของแผ่นดินได้มีวิวัฒนาการมาตามลำดับตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี โดยได้มีการปรับปรุงพัฒนากระบวนการยุติธรรมในหลายด้าน จนกระทั่งมีการจัดตั้งองค์กรอัยการเป็นกรมอัยการขึ้นใน ร.ศ.๑๑๒ (พ.ศ.๒๔๓๖) เพื่อทำหน้าที่สำคัญในกระบวนการยุติธรรมควบคู่กันกับศาลยุติธรรม วิวัฒนาการดังกล่าวก่อนมีสถาบันอัยการอาจแบ่งเป็นยุคสมัยได้ดังนี้ คือ สมัยสุโขทัย,สมัยกรุงศรีอยุธยา และสมัยรัตนโกสินทร์ ก่อนรัชสมัยรัชกาลที่ ๕

---

๑๒ หลวงอรรถไกวัลวที, พลโทสุข เปรุนาวิน, "ระบบอัยการ", บทบัณฑิต เล่ม ๑๕ ตอนที่ ๒ และ๓ พ.ศ.๒๔๘๖, หน้า ๓-๔.

๑๓ "ประวัติสำนักงานอัยการสูงสุด" ในหนังสือรายงานประจำปี ๒๕๓๔ หน้า ๓ - ๔

สมัยกรุงสุโขทัย

การปกครองพระราชอาณาเขตในสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานียังไม่มีลักษณะที่เป็นระบบที่มีกลไกยุ่งยากซับซ้อน วัฒนธรรมทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองยังมีลักษณะง่าย ๆ ประนีประนอมซึ่งกันและกันและปล่อยให้พลเมืองมีอิสระเสรีเดินทางค้าขายไปมาได้สะดวก ความผูกพันภายในครอบครัวเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่เด่นชัดและสะท้อนออกในวงกว้างเนื่องจากประชาชนมีอยู่จำนวนน้อย พระเจ้าแผ่นดินทรงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับราษฎรรูปแบบการปกครองและการบริหารพระราชอาณาเขตจึงเป็นแบบปิตาธิปไตย หรือแบบพ่อปกครองลูก คือ คนที่อยู่สูงสุดเป็นพระเจ้าแผ่นดินเรียกว่า พ่อขุนหรือพ่อเมือง ที่เป็นหัวหน้าลดต่ำลงมาก็เรียก ขุน ข้าราชการต่าง ๆ ในสำนักเรียกว่า ลูกขุน จนมาถึงชั้นพลเมืองก็ถือเสมือนเป็นลูกหลานในครอบครัวเดียวกัน ความเข้มงวดกวดขันในเรื่องระเบียบกฎหมายยังคงมีบทบาทน้อยมาก อิทธิพลของพระธรรมศาสตร์ หรือมนูสารศาสตร์ คงเริ่มมีบ้างแล้วจากการติดต่อกับขอมและมอญ แต่ยังไม่ถึงขนาดเป็นแบบพิธี แม้ในหลักศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ก็ไม่ปรากฏว่ามีการอ้างถึงหรือออกเป็นพระราชศาสตร์ประกาศเป็นพระราชกำหนดกฎหมาย ของพ่อขุนเป็นหลักฐานให้ค้นพบได้แต่อย่างใด[๑๔]

การชำระคดีความคงใช้วิธีไต่สวนเนื้อความ โดยอำนาจสูงสุดในการชี้ขาดอยู่ที่พ่อขุน โดยให้ราษฎรผู้มีข้อพิพาทนำเรื่องราวหรือขอความเป็นธรรมจากพ่อขุนหรือพระเจ้าแผ่นดินได้ด้วยตนเองโดยตรง ดังปรากฏในหลักศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช มีข้อความตอนหนึ่งว่า

"ไพร่ฟ้าลูกขุนผิแลผิแผกแสกว้างกัน สวนดูแท้แล้วจึ่งแล่งความแก่ข้าด้วยซื่อ บ่อเข้าผู้ลัก มักผู้ซ่อน"

"ในปากประตู มีกระดิ่งอันหนึ่งแขวนไว้หั้น ไพร่ฟ้าหน้าปกกลางบ้านกลางเมืองมีถ้อยมีความเจ็บท้องข้องใจมันจะกล่าวเถิงเจ้าถึงขุนบ่ไร้ไปลั่นกระดิ่งอันท่านแขวนไว้พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมื่อได้ยิน เรียกเมื่อถามสวนความแก่มันด้วยซื่อ ไพรในเมืองสุโขทัยนี้จึงชม"

ในสมัยกรุงสุโขทัยนี้ การชำระคดีความจึงไม่มีกฎหมายและกระบวนการพิจารณาคดีอย่างชัดเจนแน่นอน มีลักษณะเป็นการตกลงไกล่เกลี่ยประนีประนอมเป็นหลักใหญ่[๑๕] แต่ถึงกระนั้นพ่อขุนหรือพระเจ้าแผ่นดิน คงจะชำระความไต่สวนด้วยพระองค์เองไม่ได้ทั้งหมดเนื่องจากคงไม่มีเวลาพอจึงมีข้อสันนิษฐานว่า ยังมีเจ้าหน้าที่ตำแหน่งขุนและผู้ช่วยอื่น ๆ ช่วยทำหน้าที่ไต่สวนชำระความในบังคับบัญชาของขุนวัง โดยอาจมีพวกพราหมณ์ปุโรหิต เริ่มเข้ามารับราชการนำเอากฎหมายพราหมณ์เข้ามาใช้บ้างแล้วโดยผ่านทางมอญ ซึ่งพวกพราหมณ์ปุโรหิตเหล่านี้คงให้อยู่ในบังคับบัญชาของขุนวังนั่นเอง โดยปรากฏจากพงศาวดารรามัญ ซึ่งมีหลักฐานต้องตรงกันว่าเมื่อมะกะโทเข้ามาทำราชการอยู่ด้วยพระร่วงเจ้าทรงแต่งตั้งมะกะโทเป็นขุนวังเป็นหัวหน้าดูแลราชการทั่วไปในราชสำนักและควบคุมดูแลการชำระไต่สวนความด้วย ธรรมเนียมนี้คงเป็นไปเช่นเดียวกันในหัวเมืองฝ่ายใต้ของแคว้นสุวรรณภูมิเพราะเมื่อตั้งเป็นกรุงศรีอยุธยาแล้ว ***"ขุนวัง"*** เป็นตำแหน่งหนึ่งในจตุสดมภ์ ตำแหน่งเสนาบดีกรมวังในสมัยกรุงศรีอยุธยาจึงได้ชื่อว่า ***"พระยาธรรมาฯ"*** หรือ ***"พระยาธรรมาธิกรณ์"*** แปลว่า ผู้ครอบครองรักษาธรรม ที่ประชุมแห่งความยุติธรรมหรือศาล มีหน้าที่ว่าราชการศาลหลวงและอรรถคดีในพระราชสำนัก เป็นตำแหน่งซึ่งใกล้ชิดกับพระมหากษัตริย์ จึงทรงเลือกเฟ้นหาบุคคลมารับราชการในตำแหน่งนี้ด้วยพระองค์เอง ทรงเลือกจากผู้ที่มีความรู้ในระเบียบแบบแผน นิติประเพณีและประเพณีราชสำนักเป็นอย่างดี และต้องเป็นผู้ที่ไว้วางใจได้ ตำแหน่งขุนวังนี้เองซึ่งเป็นที่มาของการแต่งตั้งตำแหน่ง ***"ยกระบัตร"*** ในสมัยกรุงศรีอยุธยา[๑๖]

---

๑๔ สุรินทร์ ถั่วทอง, "*จากยกระบัตรสู่อัยการ*", วารสารอัยการ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๕๒ เมษายน ๒๕๒๕ หน้า ๓๘

๑๕ "วิวัฒนาการของระบบอัยการในประเทศไทย" หนังสือ ๑๐๐ ปี อัยการ หน้า ๗๐

๑๖ ดูที่อ้างใน ๑๔ หน้า ๔๐

สมัยกรุงศรีอยุธยา

ในสมัยกรุงศรีอยุธยานั้นได้รับอิทธิพลทางด้านการปกครองกฎหมายจารีตประเพณี สังคมเศรษฐกิจ มาจากมอญและขอมโดยตรงประกอบกับบ้านเมืองมีความเจริญมากขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจและการปกครอง มีการติดต่อสัมพันธ์กับต่างประเทศอย่างกว้างขวางประกอบกับประชาชนมีจำนวนมากกว่ากรุงสุโขทัย ดังนั้นรูปแบบของการปกครองจึงเปลี่ยนแปลงไปจากแบบพ่อปกครองลูกไปเป็น ***"ปกครองโดยอำนาจรัฐ"*** กล่าวคือ มีการจัดระบบขึ้นก่อนการปกครองตามแบบพิธีการรัฐใช้อำนาจปกครองอย่างกว้างขวางและเข้มงวดกวดขันมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้ว่า การมีทาสก็ได้เกิดขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยานี้เอง โดยได้รับอิทธิพลมาจากขอม[๑๗]

เมื่อพระเจ้าอู่ทองสถาปนาราชธานีศรีอยุธยาได้สำเร็จในปีพุทธศักราช ๑๘๙๓และเริ่มประกาศตนเปิดเผยทำสงครามกับราชอาณาจักรสุโขทัย จนได้ชัยชนะด้วยการสวามิภักดิ์ของราชวงศ์พระร่วงต่อกรุงศรีอยุธยา พระเจ้าอู่ทอง (รามาธิบดีที่ ๑) ทรงประกาศใช้กฎหมายของกรุงศรีอยุธยาทันที กฎหมายฉบับแรกคือ กฎหมายลักษณะพยาน พ.ศ. ๑๘๙๔ และต่อ ๆ ไป คือ กฎหมายลักษณะอาญาหลวงกำหนดโทษ ๑๐ สถาน พ.ศ.๑๘๙๕ กฎหมายลักษณะรับฟ้อง พ.ศ.๑๘๙๙ กฎหมายลักษณะลักพา พ.ศ.๑๘๙๙ กฎหมายลักษณะตระลาการ พ.ศ.๑๙๐๐ กฎหมายลักษณะอาญาราษฎร์ พ.ศ.๑๙๐๑ กฎหมายลักษณะโจร พ.ศ.๑๙๐๓ กฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จว่าด้วยที่ดิน พ.ศ.๑๙๐๓ กฎหมายลักษณะผัวเมีย พ.ศ.๑๙๐๔ กฎหมายลักษณะโจรว่าด้วยสมโจร พ.ศ.๑๙๑๐ ครั้นในรัชสมัยต่อ ๆ มาในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ กัน ก็ได้มีกฎหมายลักษณะใหม่ออกเพิ่มเติมบ้างเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่ออกแต่ชั้นเดิมที่สำคัญ ๆ เช่น กฎหมายลักษณะอาญาศึก พ.ศ.๑๙๗๘ เพิ่มเติมกฎหมายลักษณะตระลาการ พ.ศ.๑๙๗๙ กฎหมายลักษณะทาส พ.ศ.๑๙๘๓ ออกในสมัยพระบรมราชาธิราชที่ ๒ (พระเจ้าสามพระยา) กฎหมายทำเนียบศักดินาข้าราชการฝ่ายทหารและพลเรือน พ.ศ.๑๙๙๘ กฎหมายทำเนียบศักดินาข้าราชการหัวเมือง พ.ศ. ๑๙๙๘ กฎหมายลักษณะขบถศึก พ.ศ.๒๐๐๑ กฎมณเฑียรบาล พ.ศ. ๒๐๐๒ ออกในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ กฎหมายลักษณะพิสูจน์ พ.ศ.๒๐๗๙ ออกในสมัยพระเจ้าชัยราชาธิราช พระธรรมนูญกระทรวงศาล พ.ศ. ๒๑๖๘ ออกในสมัยพระเจ้าทรงธรรม กฎหมายลักษณะอุทธรณ์ พ.ศ.๒๑๗๙ กฎหมายพระธรรมนูญดวงตรา พ.ศ. ๒๑๗๙ กฎหมายลักษณะกู้หนี้ พ.ศ. ๒๒๐๑ ออกในสมัยพระเจ้าปราสาททอง และอีกหลายฉบับออกตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชลงมาจนถึงกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย

ทางด้านการปกครองพระเจ้าอู่ทองทรงนำแบบอย่างการปกครองแบบจตุสดมภ์ เวียง วัง คลัง นา ซึ่งเจริญอยู่ก่อนแล้วในแคว้นสุวรรณภูมิมาใช้ในกรุงศรีอยุธยา ส่วนในบรรดาหัวเมืองที่ขึ้นอยู่กับกรุงศรีอยุธยาก็คงเลียนแบบการปกครองกรุงศรีอยุธยา คือมีตำแหน่งเจ้าเมืองหรือผู้รักษาเมืองเป็นหัวหน้าเป็นประธานแห่งเมืองนั้น มีปลัดเมืองเป็นผู้ช่วย มีตำแหน่งจตุสดมภ์ของเมือง คือ เวียง วัง คลัง นา และรวมถึงสัสดี ทั้งหมดประกอบขึ้นเป็น ***"กรมการ"*** ของเมืองนั้น ๆ นอกจากตำแหน่งเหล่านี้แล้วยังมีอีกตำแหน่งหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นในลักษณะการปกครองหัวเมืองสมัยกรุงศรีอยุธยา คือตำแหน่ง ***"ยกระบัตร"***

การชำระคดีในสมัยกรุงศรีอยุธยายังมีลักษณะเป็นการให้เอกชนผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญาเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาด้วยตนเองอำนาจชำระความสูงสุดอยู่ที่พระเจ้าแผ่นดิน ยังไม่มีกลไกในกระบวนการยุติธรรมมาช่วยเหลือโดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่มี ***"อัยการ"*** ทำหน้าที่เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในนามของรัฐ แต่อย่างใด

ในสมัยกรุงศรีอยุธยายังได้ยอมรับรอง ***"สิทธิแก้แค้น"*** ได้ด้วยตนเองในลักษณะป้องกันตนเอง เช่น เจ้าบ้าน

---

๑๗ ดูที่อ้างใน ๑๕

จะจับโจรซึ่งเข้าไปในบ้านของตน โจรต่อสู้เจ้าบ้าน ๆ นั้นแทงโจรตายเจ้าบ้านไม่มีความผิด (ลักษณะโจร มาตรา ๑๓๗) บิดามารดาทำร้ายชายที่ลอบมาหาบุตรสาวที่บ้านเรือนของตนได้ (ลักษณะผัวเมีย มาตรา ๘๑)

นาย ร. แลงกาต์ ได้กล่าวว่าในรัชกาลของพระเจ้าบรมโกษได้มีการประกาศใช้กฎหมายฉบับหนึ่งคือ ***"พระราชกำหนดเก่าข้อ ๑๑"*** (วันอังคาร ขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๗ ปีกุน จุลศักราช ๑๑๐๕ ตรงกับวันที่ ๒๗-๒๘ พฤษภาคม ๒๒๘๖) ยอมให้ส่งตัวผู้ร้ายที่ฆ่าคนตายให้หัวหน้าครอบครัวของผู้ตายฆ่าคนร้ายให้ "ตายตกไปตามกัน" แต่อำนาจการประหารชีวิตอยู่ที่พระเจ้าแผ่นดินกล่าวคือ เมื่อหัวหน้าครอบครัวตัดสินว่าให้ประหารชีวิตแล้ว ตนก็ไม่สามารถประหารชีวิตได้ด้วยตนเอง แต่ต้องส่งตัวไปให้เพชฌฆาต และการประหารชีวิตจะเกิดขึ้นได้ก็โดยมีพระราชโองการของพระเจ้าแผ่นดินเท่านั้น[๑๘]

อย่างไรก็ดีปรากฏว่า ในทางปฏิบัติญาติผู้ตายมักจะเกรงกลัวบาป ไม่กล้าชี้ขาดให้ประหารชีวิต จึงมักต่อรองให้ผู้ร้ายดังกล่าวไปบวชล้างบาปหรือให้ช่วยออกค่าใช้จ่ายในการปลงศพแล้วปล่อยตัวไปทำให้ผู้กระทำผิดพ้นโทษ ดังนั้นพระราชกำหนดฉบับนี้จึงกำหนดว่าในกรณีที่ญาติผู้ตายไม่กล้าชี้ขาดให้ประหารชีวิต ก็ให้ทางบ้านเมืองนำตัวคนร้ายดังกล่าวไปจำคุกไว้ตลอดชีวิต

เมื่อแรกตั้งกรุงศรีอยุธยามีเพียงจตุสดมภ์ เสนาบดีจตุสดมภ์ก็มีอำนาจทุกอย่างคือ เป็นทั้งตุลาการบริหาร ส่วนนิติบัญญัตินั้นคงถูกจำกัดโดยพระราชศาสตร์และพระธรรมศาสตร์ ต่อมาเมื่อมีตำแหน่งสมุหกลาโหมและสมุหนายกเป็นมหาเสนาบดีและอัครมหาเสนาบดีอำนาจทำนองเดียวกันกับเสนาบดีจตุสดมภ์ก็เกิดมีขึ้นแก่ตำแหน่งทั้งสองแต่อยู่ในศักดิ์ที่เหนือกว่าตำแหน่งเสนาบดีจตุสดมภ์ ส่วนตำแหน่งที่ต่ำกว่าเสนาบดีลงมาก็คงมีอำนาจเบ็ดเสร็จคือเป็นทั้งตุลาการและธุรการอยู่ในตัวคน ๆ เดียวกันทำนองเดียวกัน เป็นแต่ลดลงมาตามศักดิ์ จนถึงขุนนางที่ถือศักดิ์ ๔๐๐ ไร่ เพราะถ้าต่ำกว่านั้นลงไปไม่ถือเป็นข้าราชการ ฉะนั้นในทางทฤษฎีจึงอาจกล่าวได้ว่าข้าราชการและขุนนางทุกคนมีอำนาจไต่สวนชำระความได้ตามศักดิ์ที่ตนถืออยู่ แต่ในทางปฏิบัติจะให้ทุกคนมีอำนาจชำระความนั้นไม่ได้ เพราะไม่เป็นระเบียบจึงต้องมีกฎหมายลักษณะตระลาการและพระธรรมนูญกระทรวงศาลขึ้น เมื่อชำระความเป็นประการใดแล้ว ถ้าคู่ความชั้นต้นไม่พอใจหรือเห็นว่ายังไม่ได้รับความเป็นธรรม ก็จะอุทธรณ์ขุนนางผู้เป็นตระลาการนั้นตกเป็นจำเลยด้วยเมื่อมีการอุทธรณ์สู่ระดับสูงขึ้นไป ข้าราชการบริหารหรือธุรการที่ทำหน้าที่ชำระความเหล่านี้เรียกรวม ๆ กันว่า "ตระลาการ" คือไม่ใช่"ศาล" หรือ "ผู้พิพากษา" ตามความหมายในปัจจุบัน เพราะไม่มีขุนนางข้าราชการผู้ใดในกรุงศรีอยุธยาตัดสินแล้วคดีเป็น "เด็ดขาด" คดีจะเด็ดขาดต่อเมื่อ

(๑) คู่ความพอใจคำตัดสินของตระลาการ ถ้ายังไม่พอใจก็มีสิทธิอุทธรณ์ว่ากล่าวตระลาการผู้นั้นต่อไปยังตระลาการที่มีศักดิ์หรือตำแหน่งราชการสูงกว่าได้เรื่อยไปไม่มีที่สุด จนกระทั่งถึงพระเจ้าแผ่นดินเป็นอันที่สุด

(๒) คู่ความตกลงยอมกัน หรือไม่ยอมกันแต่ไม่อยากอุทธรณ์ตระลาการ กล่าวคืออ่อนล้าอ่อนแรงไปเองบ้าง หรือครั่นคร้ามตระลาการบ้าง ไม่กล้าอุทธรณ์ต่อไป

(๓) เมื่อมีการผลัดเปลี่ยนแผ่นดิน (ลักษณะตระลาการ พ.ศ.๑๘๗๕ มาตรา ๑๐)

---

๑๘ ร. แลงกาต์, "ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย" เล่ม ๑, มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ๒๕๒๖, หน้า ๘๘ - ๙๐

ก. การชำระความในพระนครศรีอยุธยา [๑๙]

ในพระนครศรีอยุธยามีพราหมณ์ปุโรหิตเป็นผู้ถือพระราชสาตรและพระธรรมศาสตร์ ซึ่งต่อมาเรียก ***"ลูกขุน"*** ลูกขุนเหล่านี้เป็นทำนองคณะที่ปรึกษากฎหมายของพระเจ้าแผ่นดินทั้งทางด้านตุลาการ บริหาร และนิติบัญญัติ แต่ก่อนมาคงขึ้นอยู่กับ ***"ขุนวัง"*** ทำหน้าที่ช่วยพระเจ้าแผ่นดินชำระไต่สวนความด้วย ต่อมาเมื่อตั้งเป็นจตุสดมภ์ เวียง วัง คลัง นาขึ้น คดีความต่าง ๆ คงแจกออกไปชำระตามอำนาจของจตุสดมภ์ ลูกขุนคงเหลืออยู่แต่เฉพาะหน้าที่ชี้และปรับบทกฎหมาย และเป็นที่ปรึกษาในราชการที่พระเจ้าแผ่นดินจะชำระความฎีกา สาเหตุที่ลูกขุนถูกจำกัดบทบาทลง คงเป็นเพราะ

(๑) ลูกขุนมีตัวน้อยและประจำอยู่แต่ในพระราชสำนัก ในขณะที่พระราชอาณาเขตแว่นแคว้นกรุงศรีอยุธยาได้ขยายออกไปกว้างใหญ่ไพศาลแบ่งเป็นหัวเมือง เอก โท ตรี จัตวา ปักษ์ใต้ฝ่ายเหนือใหญ่น้อยทั้งปวง

(๒) ลูกขุนเป็นกรมซึ่งไม่มีอำนาจบริหารจึงขาดกลไกอำนาจบังคับ การชำระความจะกระทำก็ต่อเมื่อกรมกระทรวงความอื่นส่งให้หรืออุทธรณ์เข้ามาเท่านั้น

(๓) เสนาบดีจตุสดมภ์ทั้ง ๔ รวมทั้งพระสมุหนายก และพระสมุหพระกลาโหมอันเป็นฝ่ายบริหาร ต่างตั้งกระทรวงความชำระความข้าราชการขุนนางและคนที่อยู่ในอำนาจบังคับของตน รวมทั้งรับความอุทธรณ์จากหัวเมืองในความรับผิดชอบของตน ทำให้กรมลูกขุนต้องถูกจำกัดบทบาทลงไป

ข. การชำระความในหัวเมือง [๒๐]

การชำระความในหัวเมืองเลียนแบบในพระนครศรีอยุธยา คือมี "กรมการ" ซึ่งเป็นจตุสดมภ์รวมทั้งสัสดีเป็นตำแหน่งชำระความชั้นต้น มีอำนาจหน้าที่ชำระความที่ตนเป็นมูลนาย ต่อเมื่อคู่ความไม่พอใจจึงอุทธรณ์กรมการนั้นต่อปลัด ยกระบัตร หรือเจ้าเมืองตามลำดับ จนหมดตระลาการในเมืองนั้นแล้วจึงอุทธรณ์เข้ามายังเจ้ากระทรวงความในพระนครศรีอยุธยา โดยเหตุนี้เจ้าเมืองและผู้รักษาเมืองต่าง ๆ จึงมีอำนาจเกือบสูงสุดในเมืองนั้น ทำนองพระเจ้าแผ่นดินของเมืองในทางพฤตินัย เพราะความอุทธรณ์เอาผิดแก่เจ้าเมืองและผู้รักษาเมืองนั้นจะต้องนำมาร้องฟ้องถึงเมืองหลวง คู่ความซึ่งเป็นเอกชนราษฎรก็คงจะอ่อนแรงครั่นคร้ามอำนาจเจ้าเมืองไปเสียก่อน ไม่มีใครคิดจะอุทธรณ์เจ้าเมืองกรมการถ้าไม่มีเจ้าหน้าที่ผู้เป็นตัวแทนพระเจ้าแผ่นดินในทางคดีความไปคอยสอดส่องดูแลอยู่ในเมืองนั้นกรุงศรีอยุธยาคงคิดถึงความขัดข้องในอรรถคดีความของราษฎรในแว่นแคว้นชนบทเช่นนี้ และจากบทเรียนความผิดพลาดของราชธานีสุโขทัย กรุงศรีอยุธยาจึงตั้งตำแหน่งยกกระบัตรขึ้นให้ทำหน้าที่สอดส่องอรรถคดีความหัวเมือง และสอดส่องดีร้ายของเจ้าเมืองและกรมการเมืองด้วย ซึ่งตำแหน่งยกกระบัตรได้กลายมาเป็นตำแหน่งที่สำคัญตำแหน่งหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมดังที่กล่าวมาแล้วในส่วนที่ ๒

ในจดหมายเหตุของลาลู แบร์ ยังได้กล่าวถึงการชำระความในสมัยกรุงศรีอยุธยา และหน้าที่ของยกกระบัตรไว้ว่า ***"...ในเบื้องต้นโจทก์จะต้องไปหากรมการที่ปรึกษา อันเป็นเจ้าหมู่มูลนายตนก่อนหรือไม่ก็ไปหาเจ้าหมู่มูลนายในหมู่บ้านของตนแล้วคนผู้นี้ก็ไปหาเจ้าหมู่มูลนายที่เป็นกรมการที่ปรึกษาอีกต่อหนึ่ง เพื่อยื่นคำฟ้องและกรมการที่ปรึกษาก็นำไปต่อเจ้าเมืองนั้นก็คือต้องพิจารณาดูให้ถี่ถ้วนว่าควรจะสั่งให้รับฟ้องหรือยกฟ้องนั้น... หากคำพิพากษานั้นมีอาการว่าไม่เป็นไปตามทางยุติธรรมไซร้ ก็เป็นหน้าที่ของยกกระบัตรหรืออัยการแผ่นดินจะบอกกล่าวเตือนให้ศาลทราบไว้..."***[๒๑]

---

๑๙ ดูที่อ้างใน ๑๔ หน้า ๔๔ - ๔๕

๒๐ ดูที่อ้างใน ๑๔ หน้า ๔๔ - ๔๕

๒๑ สันต์ ท. โกมลบุตร, แปล, "*จดหมายเหตุลาลูแบร์*", เล่ม ๑, หน้า ๓๗๕-๓๘๒ และดูที่อ้างถึงใน ๓

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ก่อนรัชสมัยรัชกาลที่ ๕

กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น นับตั้งแต่รัชกาลที่ ๑-๓ ประเทศไทยได้รับความพินาศจากการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ บรรดาตัวบทกฎหมายในสมัยกรุงเก่าได้ถูกพม่า เผาทำลายเกือบหมดสิ้น ดังนั้น การพิจารณาพิพากษาคดีจึงใช้ตัวบทกฎหมายดั้งเดิมจนกระทั่งในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้มีคดีฟ้องหย่าเรื่องหนึ่ง ซึ่งอำแดงป้อมฟ้องหย่านายบุญศรีสามี นายบุญศรีไม่ยอมหย่า แต่ศาลได้พิพากษาตามตัวบทกฎหมายเก่าบทหนึ่งซึ่งมีความว่า ***"ชายหาผิดมิได้ หญิงขอหย่า ท่านว่าเป็นหญิงหย่าชาย หย่าได้"***

นายบุญศรีได้นำเอาคดีขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาต่อรัชกาลที่ ๑ พระองค์ทรง เห็นด้วยว่าคำพิพากษาขัดต่อหลักการยุติธรรมและเมื่อเอาตัวบทกฎหมายที่ศาลยกขึ้นอ้างดังกล่าวมาตรวจสอบดู ๒ ฉบับ ฉบับหนึ่งเก็บรักษาไว้ที่หอสมุดของหลวง อีกฉบับหนึ่งในบางที่ก็ปรากฏว่ามีข้อความตรงกัน จึงทำให้เห็นว่าตัวบทกฎหมายนี้มีตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาถูกต้องแล้วแต่ความเหมาะสมกับสภาพสังคมในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงไป จึงมีพระบรมราชโองการให้ทำการชำระสะสางบรรดาตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ที่ใช้กันอยู่ แล้วประกาศใช้ใหม่เรียกว่า ***"กฎหมายตราสามดวง"*** อันนับเป็นประมวลกฎหมายฉบับแรกของไทย

อย่างไรก็ดี การดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย ก็ยังมีลักษณะเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยเอกชนซึ่งจะนำคดีไปฟ้องต่อศาลและในขณะนั้นยังมิได้มีการแบ่งแยกคดีออกเป็น ***"คดีอาญา"*** และ ***"คดีแพ่ง"*** อย่างชัดแจ้งเช่นปัจจุบัน กล่าวคือ คดีทั้งสองประเภทต้องชำระที่ลูกขุนในศาลหลวงเหมือนกัน โดยใช้วิธีพิจารณาคดียังปะปนกันเพราะการฟ้องคดีทั้งทางแพ่งและทางอาญาก็มีวัตถุประสงค์ให้มีการลงโทษจำเลยคล้ายกัน หากโจทก์เองแพ้ความในคดีแพ่งก็จะถูกลงโทษด้วย

ในขณะนั้นประเทศไทยยังถือว่าพระเจ้าแผ่นดินทรงเป็นผู้ชำระคดีความต่าง ๆ ด้วยพระองค์เอง เช่นเดียวกับสมัยของพ่อขุนรามคำแหง ในสมัยรัชกาลที่ ๓ ได้นำวิธีให้ประชาชนร้องถวายฎีกาต่อพระเจ้าแผ่นดินมาใช้อีก โดยให้ตั้ง ***"กลองวินิจฉัยเภรี"*** ไว้ที่ริมกรมวัง เพื่อราษฎรตีทูลเกล้าฯถวายฎีการ้องทุกข์โดยตรงต่อพระเจ้าแผ่นดิน (กรมหลวงราชบุรีฯ, พระราชบัญญัติในปัจจุบัน เล่ม ๒ หน้า ๙๘๘) และพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๔ ได้ทรงถือปฏิบัติต่อมา แต่ตามการที่เป็นจริงไม่ใคร่มีใครกล้าเข้าไปตีกลองร้องถวายฎีกาเท่าใดนัก เพราะแต่เดิมผู้ใดมีเรื่องเดือดเนื้อร้อนใจจะตีกลองทูลเกล้าถวายฎีกา จะต้องถูกเฆี่ยนก่อน ๓๐ ที เพื่อพิสูจน์ความเดือดร้อน และป้องกันมิให้ถวายฎีกาพร่ำเพรื่อเป็นที่รบกวนพระราชหฤทัย ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดให้งดเว้นการเฆี่ยนเสีย[๒๒] แม้เมื่อเลิกประเพณีการเฆี่ยนก่อนถวายฎีกาแล้วก็ตาม ก็ยังปรากฏว่า ***"ผู้จะเข้ามาตีกลองร้องถวายฎีกาได้ยากลำบากเขาจะต้องเสียเงินค่าไขกุญแจ จึงโปรดเกล้าฯให้เลิกตีกลองเสีย ยกเอากลองวินิจฉัยเภรีไปทำหอไว้ที่ริมป้อมสังขารขันท์ถึงวันถือน้ำ ก็ให้ขุนศาลไปเวียนเทียนสมโภชทุกคราว ป่าวร้องให้ราษฎรให้เข้ามาร้องถวายฎีกาที่หน้าพระที่นั่งสุทไธศวรรย์ในวันขึ้น ๗ ค่ำ แรม ๗ ค่ำ ขึ้น ๑๓ ค่ำ แรม ๑๓ ค่ำบ้าง เสด็จออกรับฎีกาของราษฎรเสมอ ถ้าเป็นการร้อนจะร้องเมื่อใดก็ได้ ฎีกาครั้งนั้นมากคราวหนึ่งถึง ๑๐ ฉบับ ๒๐ ฉบับ"***[๒๓]

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวใกล้เสด็จสวรรคตทรงมีพระราชหฤทัยเป็นห่วงใยในสันติสุขของประชาราษฎรมีพระราชดำรัสแก่ผู้เฝ้าพระอาการประชวรคือพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงวงศาธิราชสนิท เจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ที่สมุหกลาโหม เจ้าพระยาภูธรยาภัยที่สมุหนายก ว่า

---

๒๒ ปราโมทย์ นาครทรรพ, "การปรับปรุงประเทศไทยให้สอดคล้องกับความเจริญของบ้านเมืองฯ", โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์ฯ พ.ศ. ๒๕๑๐ หน้า ๕

๒๓ เจ้าพระยาทิพากรวงศ์, "พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ ๕", หน้า ๑๓๕-๑๔๐

"ถ้าสิ้นพระองค์ล่วงไปแล้วขอให้ท่านทั้งปวงจงช่วยกันทำนุบำรุงแผ่นดินต่อไปให้เรียบร้อยให้สมณพราหมณ์อาณาประชาราษฎรได้พึ่ง อยู่เย็นเป็นสุขทั่วกัน ขอให้ทูลพระเจ้าแผ่นดินพระองค์ใหม่ให้เอาเป็นพระราชธุระรับฎีกาของราษฎรอันมีทุกข์ร้อนให้ร้องได้สะดวก เหมือนพระองค์ได้ทรงรับเป็นพระธุระรับฎีกามาแต่ก่อน"[๒๔]

---

๒๔ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, "ความทรงจำ", สำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๐๘ หน้า ๑๐๒-๑๐๓

ส่วนที่ ๔ การก่อกำเนิดสถาบันอัยการไทย

การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม[๒๕]

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประเทศไทยได้เริ่มมีการเคลื่อนไหวเพื่อปรับปรุงปฏิรูประบบกฎหมายและการปกครองประเทศให้มีมาตรฐานคล้ายกับประเทศตะวันตก ทั้งนี้ เนื่องจากได้เกิดลัทธิล่าอาณานิคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศอังกฤษและฝรั่งเศสได้ล่าประเทศทางเอเชียเป็นอาณานิคมของตนเกือบทุกประเทศ ยกเว้นญี่ปุ่นและไทย (สำหรับจีนนั้นบางส่วนได้ตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษและโปรตุเกส เช่น ฮ่องกงและมาเก๊า)

สำหรับประเทศไทยนั้นได้ถูกบีบคั้นจากทั้งอังกฤษและฝรั่งเศสอย่างหนัก โดยหาเหตุต่าง ๆ นานา เพื่อจะใช้เป็นข้ออ้างในการเข้ายึดครองดังเช่นที่ใช้กับประเทศอื่น ๆมาแล้ว แต่ประเทศไทยก็ได้พยายามใช้นโยบายผ่อนหนักผ่อนเบาและอดกลั้นอย่างถึงที่สุดดังจะเห็นได้ว่าสมัยรัชกาลที่ ๔ อังกฤษได้บังคับให้ประเทศไทยทำสนธิสัญญาเบาริ่ง เมื่อ ค.ศ. ๑๘๕๕ ซึ่งทำให้ประเทศไทยต้องเสียเปรียบอย่างยิ่ง กล่าวคือ ต้องยอมรับว่าอังกฤษมี ***"สิทธิสภาพนอกอาณาเขต"*** เหนือดินแดนไทย โดยคนในบังคับของอังกฤษเมื่อกระทำผิดไม่ต้องขึ้นศาลไทย แต่ต้องขึ้นศาลกงสุลแทน นับว่าเป็นการเสียอำนาจอธิปไตยทางศาลอันเป็นความขมขื่นใจของชาวไทยที่ต้องตกอยู่ในภาวะจำยอมเช่นนั้น

ต่อมาอีกหลายประเทศก็ได้อ้างสิทธิขอทำสนธิสัญญาเพื่อมีสิทธิสภาพนอกอาณาเขตเหนือดินแดนไทยเช่นเดียวกับอังกฤษ เช่น สหรัฐอเมริกา (ค.ศ.๑๘๕๖), ฝรั่งเศส (ค.ศ.๑๘๕๖), เดนมาร์ก (ค.ศ.๑๘๕๘), โปรตุเกส (ค.ศ.๑๘๕๙), เนเธอร์แลนด์ (ค.ศ.๑๘๖๐), เยอรมันนี (ค.ศ.๑๘๖๒), สวีเดน (ค.ศ.๑๘๖๘), นอร์เว (ค.ศ.๑๘๖๘), เบลเยี่ยม (ค.ศ.๑๘๖๘), อิตาลี (ค.ศ.๑๘๖๘), ออสเตรีย-ฮังการี (ค.ศ.๑๘๖๙), สเปน (ค.ศ.๑๘๗๐), ญี่ปุ่น (ค.ศ.๑๘๙๘), รัสเซีย (ค.ศ.๑๘๙๙) ประเทศต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นบังคับให้ประเทศไทยยอมรับว่า มีคนในบังคับ (SUBJECT ซึ่งคนไทยสมัยนั้นเรียกว่า ***"สัปเยกต์"***) การกระทำผิดในประเทศไทย ไม่ต้องขึ้นศาลไทย แต่ขึ้นศาลกงศุลของตนแทน โดยอ้างว่ากฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทยล้าหลังและป่าเถื่อน

ซึ่งต่อมาประเทศไทยได้เรียกร้องให้มีการยกเลิกสนธิสัญญาที่ทำให้ประเทศไทยเสียเปรียบดังกล่าว ขณะเดียวกันต่างชาติที่มีสิทธิสภาพนอกอาณาเขตเหนือดินแดนไทยก็ได้เรียกร้องให้ประเทศไทยจัดทำประมวลกฎหมายและปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมของไทยให้เข้ามาตรฐานสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งของกลุ่มประเทศตะวันตก

จากผลเสียหายที่เกิดจากสนธิสัญญาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ประเทศไทยต้องเริ่มทบทวนและยอมรับว่ากฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยในขณะนั้นยังขาดความเป็นสากล มีมาตรฐานที่ยังไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มประเทศตะวันตกจึงได้มีการพัฒนา ระบบกฎหมายทั้งกฎหมายสาระบัญญัติและกฎหมายสบัญญัติที่ใช้มาช้านานให้เป็นมาตรฐานส่วนประเทศไทยระบบกฎหมายอันได้แก่ กฎหมายตราสามดวง และระบบวิธีพิจารณาความซึ่งปะปนกันทั้งคดีแพ่งคดีอาญา หาหลักเกณฑ์แน่นอนไม่ใคร่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งยังมีการนำกฎจารีตนครบาล มาใช้ในการพิจารณาคดีซึ่งชาวตะวันตกมีความรังเกียจอย่างยิ่ง รวมทั้งระบบศาลยุติธรรมของประเทศไทยก็ยังไม่ได้มาตรฐานเพราะมีศาลกระจัดกระจายไปตามหน่วยราชการต่าง ๆ และลักษณะของศาลไทยในขณะนั้นแม้จะเรียกชื่อว่า ***"ศาล"*** แต่ก็ไม่อาจยอมรับว่าเป็นศาลตามความหมายของกลุ่มประเทศตะวันตก เพราะมีความสับสนทั้งชื่อของศาล คุณภาพของผู้ที่ทำหน้าที่ชำระคดี รวมทั้งวิธีการพิจารณาคดีในศาลเอง เช่น ไม่มีขั้นตอนการสอบสวนคดีอาญา ขั้นตอนการพิจารณาคดีว่าต้องมีโจทก์-จำเลย-ทนายความและศาลผู้ชำระคดี และศาลไทยในขณะนั้นจะทำหน้าที่เป็นทั้งโจทก์ทั้งทนายจำเลย

---

๒๕ ตัดตอนมาจากบางส่วนของบทความเรื่อง "วิวัฒนาการของระบอบอัยการในประเทศไทย", หนังสือ ๑๐๐ ปี อัยการ, หน้า ๖๙.๗๑.๗๒

และผู้ตัดสินคดีรวมกัน โดยนำกฎจารีตนครบาลมาเป็นหลัก

เหตุผลที่ต้องมีการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมครั้งยิ่งใหญ่นอกจากจะมีเหตุผลมาจากการที่ต่างชาติที่มีสิทธิสภาพนอกอาณาเขตเหนือดินแดนไทย จนทำให้ประเทศไทยต้องเร่งปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมให้ทัดเทียมกับประเทศเหล่านั้น เพื่อใช้เป็นข้อต่อรองขอยกเลิกในโอกาสต่อไปแล้ว เหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ความบกพร่องของวิธีพิจารณาคดี ที่ล้าสมัยไม่เป็นธรรมของศาลไทยในขณะนั้น ทำให้ประชาชนผู้เกี่ยวข้องกับคดีความมักไม่พอใจผลคำชี้ขาดของศาล และใช้วิธีถวายฎีกาต่อพระเจ้าแผ่นดินคือรัชกาลที่ ๕ เป็นจำนวนมากเกือบจะประมาณ ๑๒๐-๑๓๐ ฉบับ รัชกาลที่ ๕ ทรงแจกให้ตรวจชำระตามวิธีการโบราณที่เรียกว่า "ศาลรับสั่ง" ขึ้นมาช่วยชำระ แต่ก็ยังไม่ดีขึ้น เพราะคู่ความมักไม่พอใจในการตัดสิน และถวายฎีการ้องเรียนกล่าวโทษผู้พิพากษาในศาลฎีกาต่อพระองค์อีก ทำให้มีผลเท่ากับพระองค์ต้องทรงตรวจชำระคดีความทั้งประเทศด้วยพระองค์เอง อันเป็นภาระอันหนักยิ่งและทำให้พระองค์ได้ทรงทราบถึงความล้าสมัยและความล่าช้าของกระบวนวิธีพิจารณาคดีแบบโบราณที่ใช้อยู่ในขณะนั้น จึงได้ทรงมีพระบรมราชาธิบาย เหตุผลในการแก้ไขการปกครองแผ่นดินใน ร.ศ. ๑๐๓ ว่า

"การตำแหน่งยุติธรรมในเมืองไทยนี้เปรียบเหมือนเรือกำปั่นที่ถูกเพลี้ยและปลวกกัดผุโทรมทั้งลำ แต่ก่อนทำมานั้นเหมือนรั่วแห่งใด ก็เข้าไม้ตามอุดยาแต่เฉพาะตรงที่รั่วนั้นที่อื่นก็โทรมลงไปอีก ครั้นช้านานเข้าก็ยิ่งชำรุดหนักลงทั้งลำ เป็นเวลาสมควรที่ต้องตั้งกงขึ้นกระดานใหม่ ให้เป็นของมั่นคงถาวรสืบไป และเป็นการสำคัญยิ่งใหญ่ที่จะต้องรีบจัดการโดยเร็วหาไม่ต้องจมลงหมดต้องยุบยับไปเหมือนกำปั่นที่ชำรุดเหลือที่จะเยียวยาจนต้องจมลงฉะนั้น"[๒๖]

จากเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น รัชกาลที่ ๕ จึงได้มีพระราชดำริให้จัดการแก้ไขประเพณีการชำระความในปี ร.ศ.๑๐๓ เป็นต้นมา โดยทรงมอบหมายให้พระเจ้าน้องยาเธอพระองค์เจ้าสวัสดิโสภณเป็นผู้ทรงวางโครงร่างการจัดตั้งกระทรวงยุติธรรมเมื่อ ร.ศ.๑๐๙

ในที่สุดก็ได้มีการจัดตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้นเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ร.ศ.๑๑๐ โดยนำศาลที่กระจัดกระจายในกระทรวงทบวง กรมต่าง ๆ มาไว้ในที่เดียวกัน มีการจัดระบบงานศาลทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค การสรรหาบุคลากรที่จะมาดำรงตำแหน่งผู้พิพากษา ซึ่งต้องเป็นผู้มีความรู้ทางด้านกฎหมาย ความชำนาญด้านการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี

นอกจากนั้นได้มีการประกาศใช้กฎหมายสำคัญหลายฉบับอาทิ ***"กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.๑๒๗"*** ซึ่งถือเป็นประมวลกฎหมายอาญาฉบับแรกของประเทศไทย มีการประกาศใช้ ***"พระราชบัญญัติลักษณะพยาน ร.ศ.๑๑๓"*** นำหลักการพิจารณาคดีและการสืบพยานในศาลของต่างประเทศ โดยเฉพาะของอังกฤษมาใช้โดยกำหนดให้ผู้พิจารณาและผู้ที่จะพิพากษาต้องเป็นบุคคลคนเดียวกัน โดยผู้พิพากษาจะต้องควบคุมการสืบพยานและรับฟังพยานด้วยตนเอง ไม่ให้ใช้วิธีแยกผู้พิจารณาไต่สวนคนหนึ่งและผู้ชี้ขาดปรับบทอีกคนหนึ่งเหมือนสมัยก่อนและมีผลเป็นการยกเลิกวิธีพิจารณาคดีโดยใช้กฎจารีตนครบาลที่ชาวต่างประเทศรังเกียจอย่างยิ่งไปด้วย

การจัดตั้งกรมอัยการ

การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมโดยการจัดตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้นนั้น ในโครงร่างการจัดตั้งกระทรวงยุติธรรมที่พระเจ้าน้องยาเธอพระองค์เจ้าสวัสดิโสภณที่ปรากฏในหนังสือกราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ลงวันที่ ๓ สิงหาคม ร.ศ.๑๐๙ มีข้อความตอนหนึ่งที่เกี่ยวกับกรมอัยการว่า

---

๒๖ พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแถลงพระบรมราชาธิบายแก้ไขการปกครองแผ่นดิน ร.ศ.๑๐๓, เอกสารกองจดหมายเหตุแห่งชาติ ร.๕

"ข้อ ๖ กรมอัยการ เป็นเจ้าพนักงานสำหรับเป็นโจทก์เป็นทนายในคดีความแผ่นดินคือความนครบาลซึ่งมีโทษในลักษณะอาญาหลวงอันเป็นอุกฤษโทษ มหันตโทษ และเป็นเจ้าพนักงานที่ปรึกษากฎหมายของข้าราชการมีตำแหน่งเจ้ากรม ๑ เนติบัณฑิตย์ ๔ เสมียร เอก โท สามัญ"[๒๗]

อย่างไรก็ดีเมื่อจัดตั้งกระทรวงยุติธรรมเมื่อปี ร.ศ.๑๑๐ ขึ้นแล้วปรากฏว่า ยังไม่มีการแต่งตั้งใครเข้ารับตำแหน่งในกรมอัยการและยังไม่มีอัยการทำหน้าที่ฟ้องคดีอาญาในนามของแผ่นดินอยู่เช่นเดิม ทั้งนี้ อาจจะมีเหตุผลอยู่หลายประการ[๒๘] เช่น

๑.๑ ขณะนั้นประเทศไทยกำลังมุ่งที่จะปรับปรุงกระทรวงยุติธรรมและระบบงานศาลให้เจริญก้าวหน้า อันเป็นปัญหาเร่งด่วนเฉพาะหน้า ทั้งนี้เพื่อให้ต่างชาติยอมรับในกระบวนยุติธรรมของไทย ดังนั้น สำหรับองค์กรอัยการจึงถือเป็นปัญหาที่มีความสำคัญเร่งด่วนรองลงไป

๑.๒ เมื่อเริ่มก่อตั้งกระทรวงยุติธรรมและปรับปรุงกระบวนการยุติธรรม ประเทศไทยยังขาดแคลนผู้มีความรู้ทางกฎหมาย เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาจึงต้องมีการจัดสอนกฎหมายโดยกระทรวงยุติธรรม โดยกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมในขณะนั้น ซึ่งทรงเป็นผู้วางรากฐานของกระทรวงยุติธรรมให้แก่ประเทศไทย และทรงเป็นผู้สอนวิชากฎหมายด้วยพระองค์เอง แต่กระนั้นประเทศไทยก็ยังขาดแคลนผู้มีความรู้เหมาะสมจะเป็นผู้พิพากษาอยู่เช่นเดิม จึงทำให้การสรรหาบุคคลที่จะมาเป็นอัยการพลอยกระทบกระเทือนไปด้วย

๑.๓ การดำเนินคดีอาญาในขณะนั้น มุ่งที่จะปรับปรุงการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเป็นหลักใหญ่ ส่วนผู้ที่จะนำคดีมาสู่ศาลนั้นยังเห็นว่าไม่ใช่ปัญหาสำคัญเร่งด่วน และใช้วิธีให้ราษฎรผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาด้วยตนเองแบบโบราณไปก่อน โดยจัดตั้ง ***"กรมรับฟ้อง"*** เพื่อตรวจรับคำฟ้องของเอกชนตามวิธีการดั้งเดิม และมีการตรา ***"พระราชบัญญัติว่าด้วยบังคับโจทก์ให้สาบานก่อนฟ้องความอาญา ลงวันที่ ๓ มิถุนายน ร.ศ.๑๑๑"***[๒๙] กรมรับฟ้องนี้ตั้งขึ้นมาได้ประมาณ ๑ ปี ก็ยุบเลิกไปเพราะมีความไม่เหมาะสมบางประการ[๓๐]

๑.๔ สำหรับกรณีที่มีการจัดตั้งกรมอัยการและที่อัยการได้ทำหน้าที่เป็นโจทก์ฟ้องคดีในนามของแผ่นดินนั้น เหตุผลที่แท้จริงมาจากผลกระทบของการดำเนินคดีอาญาในศาลต่างประเทศ ซึ่งมีสิทธิสภาพนอกอาณาเขตเหนือดินแดนไทยนั่นเอง ดังปรากฏจากรับสั่งของพระเจ้ายาเธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ เรื่อง ***"บุคคลตามนิติสมมตในเมืองไทย"*** มีความตอนหนึ่งว่า

"มีสาเหตุอีกอย่างหนึ่งที่กระทำให้ความรู้ของไทยในเรื่องบุคคลโดย นิติสมมตสว่างขึ้นดังนี้ คือ เมื่อก่อน ร.ศ.๑๑๒ เมื่อครั้ง ร.ศ. ๑๑๒ และเมื่อภายหลัง ร.ศ.๑๑๒ ไทยกับฝรั่งเศสมีข้อวิวาทกันมาก ฝรั่งเศส มีสัปเยกในเมืองไทยมาก สัปเยกมากนี้มีข้อวิวาทกับคนไทยเมื่อใดราชการก็รู้สึกติดขัด เปนกับว่าใครทำร้ายสัปเยกถึงตาย ฝรั่งเศสก็ตั้งข้อวิวาทกับราชการไทย จับจำเลยได้ก็จับมาชำระทำโทษให้ ถ้าเห็นว่าจำเลยไม่มีความผิด ฝรั่งเศสสงสัยในวิธีชำระประการใดแล้วก็พูดในทางกระทรวงต่างประเทศ ให้เปนเรื่องวิวาทกันในทางราชการไป จึงได้สร้างวิธีขึ้นเอาอย่างฝรั่ง ให้มีอัยการไทยฟ้องร้องจำเลยในศาล อัยการนี้แทนแผ่นดิน ถ่อมยศแผ่นดินลงไปเปนโจทย์เหมือนหนึ่งราษฎร เช่นเดียวกันกับเมื่อสัปเยกเปนจำเลยศาลกงศุลชำระรัฐบาลไทยต้องแต่งคนลงไปเปนโจทก์ฟ้องถ่อมตัวเปนราษฎรไปเปน

---

๒๗ เอกสารกองจดหมายเหตุแห่งชาติ ร.๕ ย ๑/๓

๒๘ เป็นเหตุผลที่ปรากฏในบทความเรื่อง "*วิวัฒนาการของระบอบอัยการในประเทศไทย*", หนังสือ ๑๐๐ ปีอัยการ

๒๙ หลวงรัตนาญัปติ (เปล่ง) อธิบดีกรมอัยการ, รวบรวม, "*หนังสือกฎหมายไทย*" เล่ม ๔, โรงพิมพ์วิชากร บ้านหม้อ ร.ศ.๑๑๓, หน้า ๑๔๗๓

๓๐ สุรินทร์ ถั่วทอง, "จากยกบัตรสู่อัยการไทย" อ้างถึงแล้วใน ๑๔, หน้า ๕๒

โจทก์ในศาลเขา ทั้งนี้แปลว่ารัฐบาลสมมติตัวเองว่าเป็นราษฎรผู้ ๑ ให้ศาลไทย และศาลกงศุลเปนกลางชำระ....."[๓๑]

การมีเจ้าพนักงานของแผ่นดินทำการฟ้องคดีอาญา ในฐานะเป็นโจทก์หรือเป็นทนายแผ่นดิน ซึ่งเรียกว่า ***"ระบบพนักงานอัยการ"*** (Syetem of Public Prosecutor) นั้น ตามหลักฐานเท่าที่ค้นพบ ปรากฏว่าได้เริ่มมีขึ้นในปี ร.ศ.๑๑๑ (พ.ศ.๒๔๓๕) คือปรากฏตามกฎกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยคนอนาถายากจนฟ้องความลงวันที่ ๙ มีนาคม ร.ศ.๑๑๑ ข้อ ๑๒ ว่า ***เจ้าพนักงานกรมอัยการ*** อาจขอให้ศาลสั่งห้ามมิให้โจทก์ว่าความอย่างคนอนาถาได้ ถ้าปรากฏว่าโจทก์มิได้เป็นคนอนาถาจริง

และได้มี พ.ร.บ.จัดการในสนามสถิตยุติธรรม ร.ศ.๑๑๑ ข้อ ๑๒ ว่า ฟ้องที่กล่าวหากันเป็นอาญา โจทก์ต้องสาบานตัวก่อน เว้นแต่ความอาญาซึ่งเป็นหน้าที่ของกรมอัยการฟ้องเป็นโจทก์เท่านั้น ***เจ้าพนักงานกรมอัยการ*** ผู้ฟ้องไม่จำเป็นต้องสาบาน

แต่ตาม พ.ร.บ.ตั้งศาลโปรีสภา เป็นศาลกองตระเวนสำหรับกรุงเทพมหานคร ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ร.ศ.๑๑๑ ไม่มีอัยการว่าคดีในศาลนี้ ดั่งปรากฏตามข้อ ๔ ว่า ***"พลตระเวนจับผู้ผิดมาส่งก็ดี หรือมีโจทก์ให้พลตระเวนจับตัวมาส่งก็ดี ให้ศาลโปรีสภาบังคับให้พลตระเวนซึ่งจับผู้ผิดมา หรือโจทก์ผู้ฟ้องสาบานตัวเสียก่อน แล้วบังคับให้ ๆ การเป็นคำฟ้องกล่าวความแต่โดยสัจจริงแล้ว จึงบังคับถามผู้ต้องจับมาฯ"***[๓๒]

ในข้อ ๘ มีความว่า ***"ถ้ากองตระเวนในกระทรวงนครบาลจับคนร้าย ซึ่งกระทำผิดล่วงละเมิดพระราชอาญาเป็นข้อฉกรรจ์มหันตโทษ ที่ศาลโปรีสภาไม่มีอำนาจจะพิจารณาพิพากษาได้เด็ดขาดตามกฎหมายแล้ว ก็ให้ศาลสืบสวนพยานเสียชั้นหนึ่งก่อนฯ ถ้าในคดีเรื่องนั้นมีโจทก์ด้วย ก็ให้โจทก์ไปฟ้องหากล่าวโทษตามกระทรวง ถ้าไม่มีโจทก์ให้แจ้งความให้กรมอัยการทราบ และให้ส่งสำนวนกับคำพยานที่สืบไว้แล้วนั้นไปด้วย เมื่อกรมอัยการเห็นสมควร จะฟ้องได้ก็จะได้กล่าวโทษคนร้ายนั้นให้ศาลเจ้ากระทรวงพิจารณา"***[๓๓]

อย่างไรก็ตาม ประวัติการที่อัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในนามแผ่นดินได้ปรากฏหลักฐานที่พบชิ้นแรก คือตามหนังสือธรรมสาตรวินิจฉัยเล่ม ๑ ในบทข่าวชำระความศาลสถิตยุติธรรม เรื่อง พระยาสีหราชเดโชชัย ต้องหาว่าเฉี่ยนนายโตตายว่าคดีนี้ได้มีการพิจารณาโดยกรมอัยการเป็นโจทก์ มีข้อความดั่งต่อไปนี้

"ด้วย เจ้าพนักงานกองกลางกระทรวงยุติธรรม ซึ่งทำการในหน้าที่ของกรมอัยการได้ไต่สวนอำแดงเป้า ได้ความว่าอำแดงเป้าเป็นภริยาของนายโตผู้ตายแน่นอนแล้ว จึงพาอำแดงเป้าไปสาบานตัวแล้วยื่นฟ้องต่อกรมรับฟ้องกล่าวโทษพระยาสีหราชเดโชชัย หาว่าเมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ร.ศ.๑๑๑ พระยาสีหราชเดโชชัย กับพรรคพวกบ่าวทาษกลุ้มรุมจับเอานายโตสามีอำแดงเป้าโจทก์ผูกมัดทุบตี จนวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ร.ศ.๑๑๑ นายโตทนบาดเจ็บไม่ได้ ได้ขาดใจตาย บัดนี้กองไต่สวนโทษหลวงกระทรวงนครบาลกำลังไต่สวนสืบพยานอยู่ ถ้ากองไต่สวนโทษหลวงส่งพยานมายังกระทรวงยุติธรรมเมื่อใด เจ้าพนักงานซึ่งทำหน้าที่ของกรมอัยการ จะได้เตรียมการว่าความเรื่องนี้ ซึ่งเป็นความแผ่นดินให้อำแดงเป้าโจทก์ต่อไปตามกฎหมาย

คดีเรื่องนี้ พิจารณาเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ร.ศ.๑๑๑ โดยหลวงรัตนาญัปติอัยการเป็นผู้ว่าคดี"[๓๔]

แสดงให้เห็นว่าในวันที่ ๒๐ มิถุนายน ร.ศ.๑๑๑ ดังกล่าวนี้อย่างน้อยจะต้องมีการแต่งตั้งพนักงานอัยการขึ้น

---

๓๑ พิมพ์ในหนังสือชื่อ *"กฎและคำสั่งเสนาบดีกระทรวงเกษตาธิการ"* ลงวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๔ หน้า ๑๒๖

๓๒ ดูที่อ้างใน ๒๙ หน้า ๑๔๗๔

๓๓ ดูที่อ้างใน ๒๙ หน้า ๑๔๗๗

๓๔ หนังสือธรรมสาตรวินิจฉัย เล่ม ๑, หน้า ๖๓, โรงพิมพ์วิชากร บ้านหม้อ.

แล้วพนักงานอัยการคนนี้ คือ หลวงรัตนาญัปติ ซึ่งต่อมาได้เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็น ขุนหลวงพระยาไกรสีและดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมอัยการคนแรกของไทยเป็นผู้ว่าคดีและในครั้งแรกเจ้าพนักงานซึ่งทำหน้าที่ของกรมอัยการสังกัดกองกลางกระทรวงยุติธรรม ส่วนกรมอัยการนั้นยังไม่ได้จัดตั้งขึ้น

ต่อมาได้ปรากฏตั้งตำแหน่งผู้พิพากษาในหนังสือธรรมสาตรวินิจฉัย เล่ม ๒ ลงวันที่ ๓๐ เมษายน ร.ศ.๑๑๒ มีความว่า ***"ในปี ร.ศ.๑๑๒ โปรดเกล้าให้ตั้งกรมอัยการขึ้นอีกกรมหนึ่งในกระทรวงยุติธรรม ให้หลวงรัตนาญัปติเป็นอธิบดีกรมอัยการซึ่งทรงกรุณาโปรดเกล้าให้ตั้งขึ้นใหม่นี้มีหน้าที่ราชการเป็นทนายหลวงว่าความแผ่นดินในศาลทั้งปวง ณ สนามสถิตยุติธรรมและศาลกงศุลต่างประเทศ จึงจำเป็นต้องมีทนายหลวงหลาย ๆ คนไว้ในกรมอัยการ กระทรวงยุติธรรมจึงตั้งให้ นายมี ๑ นายจัน ๑ นายโหมด ๑ นายสอน ๑ นายแสง ๑ นายเขียน ๑ เป็นเนติบัณฑิต (หรือหมอกฎหมาย) ให้เป็นทนายหลวงรับราชการอยู่ในกรมอัยการ แต่นายมีเนติบัณฑิตนั้นโปรดให้ว่าที่ "ราชมนตรี" (หรือหมอกฎหมายชั้นสูง) ด้วย"***[๓๕]

ตามรายงานการประชุมสโมสรของกระทรวงยุติธรรม วันที่ ๑๖ ธันวาคม ร.ศ.๑๑๒ พระยางำเมือง อธิบดีผู้พิพากษาโปรีสภาได้กล่าวตอบขอบใจแทนผู้พิพากษาทั้งปวงว่า ***"กรมอัยการซึ่งหลวงรัตนาญัปติเป็นอธิบดีอยู่นั้น ได้ทำการตามหน้าที่โดยเรียบร้อยเสมอมาตั้งแต่แรกตั้งขึ้นในต้นปี ร.ศ.๑๑๒ นี้เอง"***

ทั้งนี้แสดงว่ากรมอัยการ ได้ตั้งขึ้นเป็นรูปกรม สังกัดกระทรวงยุติธรรมในต้นปีร.ศ.๑๑๒ และตามกฎเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม อันเป็นข้อบังคับสำหรับราชการในกรมอัยการลงวันที่ ๑ เมษายน ร.ศ.๑๑๒ มีความว่า ***"อธิบดีและเจ้าพนักงานในกรมอัยการต้องฟังบังคับบัญชา ของเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม ในทางปฏิบัติหน้าที่ราชการอธิบดีมีอำนาจเลือกผู้รู้พระราชกำหนดกฎหมายชำนิชำนาญแม่นยำดีมาตั้งเป็น ราชมนตรีและเนติบัณฑิตให้เป็นที่ปรึกษา และผู้ช่วยราชการกรมอัยการมีหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของกระทรวง หรือกรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของราชาธิปไตย เป็นผู้รักษาผลประโยชน์ของราชาธิปไตย เป็นทนายความในนามของราชาธิปไตย เป็นพนักงานร่างแต่งประกาศพระราชบัญญัติต่าง ๆ แปลกฎหมายนานาประเทศออกเป็นภาษาไทย ฟ้องกล่าวโทษผู้กระทำผิดล่วงพระราชอาญา ฯลฯ"***[๓๖]

ตามหลักฐานดังกล่าวมานี้ จึงเป็นที่เห็นได้ว่ากรมอัยการน่าจะได้ตั้งขึ้นเป็นรูปกรม เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ร.ศ.๑๑๒ (พ.ศ.๒๔๓๖)

ภายหลังจากที่ออกกฎเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมฉบับข้างต้นแล้ว ในวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ร.ศ.๑๑๒ จึงได้มีประกาศเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมอย่างเป็นทางราชการ แต่งตั้งบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งในกรมอัยการเป็นครั้งแรก ตามประกาศนั้นหลวงรัตนาญัปติ เป็นอธิบดีกรมอัยการ พระภิรมย์ราชาเป็นปลัดกรมอัยการ นายมีเป็นเนติบัณฑิตย์ นายเกดเป็นเนติบัณฑิตย์ นายจัน เป็นเนติบัณฑิตย์ นายใหม่เป็นเนติบัณฑิตย์ นายสอนเป็นเนติบัณฑิตย์ นายแสง เป็นเนติบัณฑิตย์ว่าที่ ***"ราชมนตรี"*** ผู้ช่วยชั้นที่ ๒ และนายเสม เป็นนายเวรชั้นที่ ๓[๓๗]

ในการตั้งกรมอัยการขึ้นนี้ ทางราชการถือว่าอัยการเป็นข้าราชการตุลาการและสับเปลี่ยนหน้าที่กันได้ ดังจะเห็นได้จากคดีพระยาสีหราชเดโชชัยว่าผู้ทำหน้าที่อัยการ คือ เจ้าพนักงานกองกลางกระทรวงยุติธรรม และจากกฎเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม ลงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ร.ศ.๑๑๒ ว่าด้วยการประชุมผู้พิพากษาปรึกษาข้อปัญหาขัดข้องมีความว่า ***"ในศาลกระทรวงยุติธรรมทุกวันนี้มีข้อปัญหาข้อขัดข้องในกฎหมายมักเกิดขึ้นเสมอมิได้ขาดเป็นเหตุให้ต้องประชุมอธิบดีผู้พิพากษาและอธิบดีกรมอัยการปรึกษาชี้แจงความเห็นอยู่เนือง ๆย่อมทำให้เกิดคุณประโยชน์แก่การพิพากษา***

---

๓๕ หนังสือธรรมสาตรวินิจฉัย เล่ม ๒, วันอาทิตย์ที่ ๓๐ เมษายน ร.ศ.๑๑๒, ฉบับที่ ๓๑ หน้า ๓๘ - ๓๙

๓๖ เอกสารกองจดหมายเหตุแห่งชาติ ร.๕ ย.๑ เบ็ดเสร็จ กระทรวงยุติธรรม

๓๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๐ แผ่นที่ ๑๙ หน้า ๒๐๙

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY
3961129358

อรรถคดีเป็นเอนกประการ ให้ไต่ถามบรรทัดอันเที่ยงตรงคงแก่ยุติธรรมตามพระราชกำหนดกฎหมาย โดยอาศัยความเห็นของที่ประชุมผู้พิพากษามากด้วยกัน และในการที่อธิบดีผู้พิพากษาจะประชุมกันนี้ให้ปลัดกรมอัยการหรือราชบัณฑิตหรือเนติบัณฑิตกรมอัยการนายหนึ่งเป็น (เคลิก) สำหรับจดหมายถ้อยคำในการที่ประชุมกันด้วยนายหนึ่ง"

เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ร.ศ.๑๑๖ กระทรวงยุติธรรมสั่งย้ายขุนหลวงพระยาไกรสีอธิบดีกรมอัยการเป็นอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา และต่อมาได้สับเปลี่ยนกันเช่นนี้อีกหลายท่าน เช่น นายบุญช่วย วนิกกุล (พระยาเทพวิทูรฯ) อธิบดีกรมอัยการ ย้ายไปเป็นประธานศาลฎีกา นายปลอดวิเชียร ณ สงขลา (พระยามานวราชเสวี) ย้ายจากอธิบดีผู้พิพากษาศาลคดีต่างประเทศไปเป็นอธิบดีกรมอัยการ นายพิน สารการประสิทธิ คุณะเกษม (พระสารการประสิทธิ์) ย้ายจากผู้พิพากษาไปเป็นอัยการเป็นต้น[๓๘]

---

๓๘ หลวงอรรถไกวัลวที, พลโทสุข เปรุนาวิน, "ระบบอัยการ", อ้างถึงแล้วใน ๑๒, หน้า ๑๐

ส่วนที่ ๕ อัยการไทยยุคหลังจัดตั้งกรมอัยการ

อัยการในเริ่มแรกแยกสังกัดกันอยู่

ถึงแม้จะตั้งกรมอัยการแล้ว แต่อัยการในระยะเริ่มแรกยังแยกสังกัดกันอยู่ยังไม่ได้สังกัดกรมอัยการทั้งหมด ซึ่งพอจะแยกได้โดยสังเขปดังนี้[๓๙]

ก. พนักงานอัยการสังกัดกรมอัยการ มีอำนาจดำเนินคดีอาญาที่เกินอำนาจศาลโปริสภาพิจารณาพิพากษาตามที่พลตระเวนหรือราษฎรเป็นผู้กล่าวหาในกรุงเทพฯ โดยพนักงานอัยการนั้นมีอำนาจดำเนินคดีในศาลอาญา ซึ่งจะเป็นศาลกงสุลหรือศาลไทยแล้วแต่สัญชาติบังคับของจำเลย ทั้งนี้ เป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยน่าที่ราชการเกี่ยวข้องกันอยู่ในระหว่างกระทรวงนครบาลและกระทรวงยุติธรรม ร.ศ.๑๑๖ บัญญัติว่า *"มาตรา ๑ ภายในสามเดือนนับแต่วันที่ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นต้นไป ให้เสนาบดีกระทรวงนครบาลและเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมพร้อมกันจัดการตามพระบรมราชานุญาต เพื่อที่ส่งบรรดาคดีทั้งปวงที่กองไต่สวนโทษหลวง ยังคงไต่สวนค้างอยู่ กับตัวคนทั้งปวงซึ่งต้องจับกุมมาในชั้นไต่สวนและถ้วยคำสำนวนที่เกี่ยวข้องด้วยคดีเหล่านั้นและสรรพหนังสือต่าง ๆ ซึ่งเป็นของสำหรับกองไต่สวนโทษหลวงนั้นมามอบให้แก่กรมอัยการ..."*[๔๐]

ศาลโปริสภานั้นตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติตั้งศาลโปริสภา ร.ศ.๑๑๑ ศาลนี้ทำหน้าที่สองอย่าง

อย่างแรก คือพิจารณาพิพากษาคดีอาญาเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งเกิดขึ้นภายในกรุงเทพฯ ซึ่งพลตระเวนเป็นผู้จับมากล่าวโทษหรือราษฎรผู้เสียหายเป็นผู้ฟ้องร้องกล่าวโทษดังปรากฏตามข้อ ๔ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวว่า *"พลตระเวนจับผู้ผิดมาส่งก็ดีหรือมีโจทก์ให้พลตระเวนจับตัวมาส่งก็ดี ให้ศาลโปริสภาบังคับให้พลตระเวนซึ่งผู้ผิดมาหรือโจทก์ผู้ฟ้องสาบาลตัวเสียก่อน แล้วบังคับให้การเป็นคำฟ้องกล่าวความแต่โดยสัจจริง..."*[๔๑]

อย่างที่สอง คือ ทำการไต่สวนพยานหลักฐานเบื้องต้น คดีอาญาที่พลตระเวนจับตัวจำเลยมากล่าวหาคดีอาญาอุกฉกรรจ์ ถ้าศาลไต่สวนว่ามีมูลก็สั่งให้ไปฟ้องยังศาลตามกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ถ้าคดีนั้นไม่มีผู้ประสงค์เป็นโจทก์ก็ให้ส่งแก่พนักงานอัยการกรมอัยการดำเนินคดีอาญาตามศาลที่เกี่ยวข้องต่อไป ดังปรากฏในข้อ ๘ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวว่า *"ถ้ากองตระเวนในกระทรวงนครบาลจับคนร้ายซึ่งกระทำผิดล่วงละเมิดพระราชอาญาเป็นข้อฉกรรจ์มหันตโทษที่ศาลโปริสภาไม่มีอำนาจจะพิจารณาพิพากษาได้เด็ดขาดตามกฎหมายแล้ว ก็ให้ศาลสืบสวนพยานเสียชั้นหนึ่งก่อน ถ้าพิเคราะห์ดูเห็นว่ามีคำพยานยืนยันอยู่บ้างพอเป็นมูลแห่งความเชื่อได้ว่า คนร้ายนั้นได้ทำการล่วงละเมิดพระราชอาญาจริงแล้ว ก็ให้บังคับให้ส่งคนร้ายไปพิจารณายังศาลอันเป็นเจ้ากระทรวงต่อไป ถ้าในคดีเรื่องนั้นมีโจทก์ด้วยก็ให้ โจทก์ไปฟ้องหากล่าวโทษตามกระทรวงถ้าไม่มีให้แจ้งความในกรมอัยการทราบ และให้ส่งกับคำพยานที่สืบไปแล้วนั้นไปด้วย เมื่อกรมอัยการเห็นสมควรจะฟ้องก็จะได้กล่าวโทษคนร้ายนั้นให้ศาลเจ้ากระทรวงพิพากษา"*[๔๒]

กรมอัยการในชั้นแรกไม่มีอำนาจบังคับบัญชาพนักงานอัยการในต่างจังหวัด ดังจะได้กล่าวต่อไป

ข. พนักงานอัยการประจำกระทรวงและกรมต่าง ๆ พนักงานอัยการประเภทนี้อยู่ในกรุงเทพฯ และมีอำนาจดำเนินคดีตามที่กระทรวงหรือกรมสังกัดของตนกล่าวโทษ เช่น พนักงานอัยการที่ดำเนินคดีเกี่ยวกับสรรพากรอยู่ในสังกัดของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ เรียกว่า อัยการสรรพากร มีอำนาจดำเนินคดีเฉพาะที่เกี่ยวกับสุราและฝิ่น

---

๓๙ เรือโทไชยศ วิพุธานุพงษ์, "อัยการของเรา", วารสารอัยการ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๕๒ เมษายน ๒๕๒๕, หน้า ๒๖ - ๒๘

๔๐ ราชกิจจานุเบกษาอักษรพิมพ์หลวง เล่ม ๑๔ แผ่นที่ ๑ วันที่ ๔ เมษายน ร.ศ.๑๑๖ หน้า ๘

๔๑ ดูที่อ้างใน ๒๘ หน้า ๑๔๗๔

๔๒ ดูที่อ้างใน ๒๘ หน้า ๑๔๗๔

เท่านั้น [๔๓]

ค. พนักงานอัยการประจำกรมพระนครบาล ระบบการบริหารราชการแบบ เวียง วัง คลัง นา ยังคงมีอยู่จนถึงในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งพลตระเวนหรือ ***"ตำรวจ"*** ขึ้นทำหน้าที่ตรวจปราบปรามอาชญากรรมในกรุงเทพฯ พลตระเวนนี้ในภายหลังได้มีการก่อตั้งขึ้นเรียกว่า***กรมตำรวจพระนครบาล*** และในส่วนที่เกี่ยวกับกรุงเทพฯ นี้ก็มีกระทรวงพระนครบาลดูแลความเรียบร้อยและมีอัยการประจำอยู่เรียกว่า ***อัยการประจำกรมพระนครบาล***

อัยการประจำกรมพระนครบาลมีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีอาญาในชั้นศาลไต่สวนในตำบลที่อยู่ในกรุงเทพฯ แต่เป็นตำบลชั้นนอกซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองประจำตำบลนั้นส่งเรื่องมาให้ตรวจพิจารณาเมื่อศาลไต่สวนเห็นแล้วว่าคดีมีมูลและจะต้องฟ้องยังศาลอาญาหรือศาลกงสุลก็จะส่งพยานหลักฐานไปยังกรมอัยการต่อไป

ปรากฏรายละเอียดในกฎเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยน่าที่อัยการประจำกรมพระนครบาล พระพุทธศักราช ๒๔๖๐ ข้อ ๒ ดังนี้ ***"คดีอาญาทุกชนิดซึ่งจะต้องฟ้องร้องในชั้นศาลไต่สวนให้อัยการประจำกรมพระนครบาล มีอำนาจแลน่าที่รับไว้ฟ้องร้องได้แต่จำเภาะในตำบล อำเภอ ชั้นนอก ๘ ตำบล คือ ตำบลอำเภอ (๑) บางกะปิ (๒) บางขุนเทียน (๓) ราชบูรณะ (๔) หนองแขม (๕) ตลิ่งชัน (๖) ภาษีเจริญ (๗) บางซื่อ (๘) บางเขน..."*** และในข้อ ๓ ***"ส่วนคดีที่เกี่ยวแก่พระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร มีเรื่องหลีกเลี่ยงการเกณฑ์ทหารเป็นต้น ให้อัยการประจำกรมพระนครบาลมีอำนาจหน้าที่จะรับไว้ฟ้องร้องได้ในชั้นศาลไต่สวนตลอดทั้งตำบลอำเภอชั้นนอกชั้นในรวม ๓๓ ตำบล"*** [๔๔]

นอกจากนี้ยังปรากฏตามพระราชบัญญัติว่าด้วยน่าที่ราชการเกี่ยวข้องกันอยู่ในระหว่างกระทรวงนครบาลและกระทรวงยุติธรรม ร.ศ. ๑๑๖ บัญญัติให้กระทรวงนครบาลและกระทรวงยุติธรรมจัดการโอนงานแผนกไต่สวนให้แก่กรมอัยการ และให้ยกเลิกกองไต่สวนมีโทษหลวง โดยให้พลตระวนยื่นข้อหาต่อศาลโปริสภา ถ้าคดีมีมูลให้ส่งกรมอัยการแต่ถ้าจำเลยเป็นคนบังคับต่างประเทศให้ส่งกงสุลต่างประเทศนั้นทราบด้วย

อัยการประจำกรมพระนครบาลนี้ได้มีประกาศยกเลิกตามประกาศเรื่องเลิกอัยยการพระนครบาล ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๔๗๒ และให้โอนกิจการไปรวมสังกัดกับกรมอัยการตั้งแต่วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๔๗๒ เป็นต้นไป[๔๕]

ง. พนักงานอัยการในต่างจังหวัด กรมอัยการเมื่อแรกตั้งขึ้นใน ร.ศ.๑๑๒ นั้น มีอำนาจหน้าที่ปกครองบังคับบัญชาเฉพาะอัยการสังกัดกรมอัยการในกรุงเทพฯดังกล่าวแล้วเท่านั้น ส่วนอัยการในต่างจังหวัดนั้นเข้าใจว่า จนกระทั่งถึง ร.ศ.๑๑๔ คงจะยังไม่มีการตั้งอัยการประจำในต่างจังหวัดขึ้น ดังจะเห็นจากพระธรรมนูญศาลหัวเมืองรัตนโกสินทรศก ๑๑๔ ว่าดังนี้

"มาตรา ๒๕ ข้าหลวงเทศาภิบาล เมื่อได้รับอนุญาตจากกระทรวงยุติธรรมแล้วมีอำนาจที่จะตั้งพนักงานอัยการไว้สำหรับเปนทนายแผ่นดินฟ้องหาคดีมีโทษหลวงในมณฑลเมืองนั้น ๆ ตามข้อพระราชบัญญัติความอาญามีโทษหลวง ถ้าหากว่ามีคดีซึ่งจะต้องแต่งทนายแผ่นดินว่ากล่าวมากเกินกว่าพนักงานอัยการที่มีประจำตำแหน่งฤๅผู้บัญชาการเมืองจะเห็นสมควรโดยเหตุอย่างอื่น ๆ จะตั้งทนายแผ่นดินเพิ่มเติมขึ้นว่าความเฉพาะเรื่อง ฤๅชั่วครั้งหนึ่งคราวหนึ่งโดยจะยังไม่ได้รับอนุญาตของเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมก็ตั้งได้"

---

๔๓ ไม่สามารถค้นหากฎหมายที่ให้อำนาจแต่ละกรม กระทรวงดำเนินคดีได้เองแน่ชัด อย่างไรก็ดีในคดีของกรมกระทรวงเหล่านี้จะไม่ใช้ชื่ออัยการเป็นโจทก์เลย แต่จะใช้ชื่อ กรม กระทรวงนั้นเอง เช่น กรมยาฝิ่นหลวง โจทก์-คำพิพากษากรรมการตรวจฎีกาที่ ๓๒๕-๓๓๐ พ.ศ.๒๔๕๗ มโนสารเล่ม ๔ ไม่ปรากฏโรงพิมพ์ หน้า ๒๘๕

๔๔ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๔ วันที่ ๖ มกราคม ๒๔๖๐ หน้า ๕๑๘ ถึง ๕๒๑

๔๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๖ วันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๔๗๒ หน้า ๑๑๐๐

"มาตรา ๒๖ ถ้าคดีมีโทษหลวงมาถึงศาลใด ๆ ฤๅเกิดขึ้นในท้องที่ศาลใดซึ่งไม่มีพนักงานอัยการ ฤๅพนักงานอัยการไม่ได้มายังศาล ถ้าไม่มีโจทก์จะว่าคดีนั้น ผู้พิพากษาจะสั่งให้กรมการแขวงในท้องที่นั้นเป็นทนายแผ่นดินว่าความเรื่องนั้นก็ได้"[๔๖]

การแต่งตั้งพนักงานอัยการหัวเมืองตามพระธรรมนูญศาลหัวเมือง ร.ศ.๑๑๔ ข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีข้อบกพร่องอันสำคัญอยู่ข้อหนึ่ง คือ ไม่ปรากฏว่าอัยการหัวเมืองสังกัดอยู่กรมใด กระทรวงใด และรับผิดชอบต่อผู้ใด ฉะนั้น ใน ร.ศ.๑๑๖ จึงได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรมพระยาดำรงราชานุภาพเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยตราข้อบังคับลักษณะการปกครองหัวเมืองขึ้น ให้มีตำแหน่งอัยการ เรียกว่า *"ยกกระบัตร"* ในทุกหัวเมืองมณฑล มีฐานะเป็นตำแหน่งกรมการเมืองในทำเนียบชั้นสัญญาบัตร มี *"แพ่ง"* เป็นผู้ช่วยขึ้นอยู่ในกรมฝ่ายเหนือ กระทรวงมหาดไทย ส่วนอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการหัวเมืองตามข้อบังคับนี้ปรากฏในข้อบังคับการปกครองหัวเมือง ร.ศ.๑๑๖ ตามตราสารที่ ๓๖๕๓๔ เรื่อง ส่งข้อบังคับลักษณะปกครองหัวเมือง ลงวันที่ ๑๗ เดือนกุมภาพันธ์ ร.ศ.๑๑๖[๔๗] ว่า

"หน้าที่ผู้รักษาพระอัยการซึ่งอยู่ในตำแหน่งยกระบัตรและแพ่งคือ (๑) ไต่สวนสืบสวนโจรผู้ร้าย (๒) ฟ้องและว่าความแผ่นดิน (ข้อ ๑๔) ยกระบัตรและบรรดาพนักงานอัยการตามหัวเมืองต้องปฏิบัติตามอนุมัติของผู้ว่าราชการเมืองและข้าหลวงเทศาภิบาล (ข้อ ๘๕) ผู้ว่าราชการเมืองเป็นผู้สั่งและอนุญาตให้พนักงานอัยการฟ้องความแผ่นดิน (ข้อ ๑๒)"[๔๘]

"ข้อ ๘๐ ในความแพ่ง พนักงานรักษาพระอัยการมีอำนาจหน้าที่จะชี้แจงความเห็นแก่ศาลในการอย่างหนึ่งอย่างใดในคดีเรื่องใด ซึ่งเกี่ยวแก่ประโยชน์ของรัฐบาล หรือสาธารณะประโยชน์ หรือเกี่ยวแก่ความเรียบร้อยของบ้านเมือง และเป็นพนักงานที่จะตรวจให้การเป็นไปตามคำพิพากษา ถ้าเห็นว่าศาลพิพากษาไม่ต้องตามกฎหมายก็มีอำนาจที่จะอุทธรณ์คำพิพากษาคดีเรื่องนั้นได้"[๔๙]

"ข้อ ๘๗ พนักงานรักษาพระอัยการ มีอำนาจแลหน้าที่จะต้องสืบสวนเอาตัวโจรผู้ร้ายและสมัครพรรคพวก ซึ่งล่วงพระราชอาญาถานอุกฉกรรจ์ และไต่สวนเอาหลักฐานพยานให้เห็นเท็จจริงในข้อพินาศของคนเหล่านั้นและฟ้องร้องต่อโรงศาลให้พิพากษาโทษผู้ล่วงพระราชอาญาตามกฎหมาย ทั้งคอยตรวจตราการลงพระราชอาญาแก่ผู้ผิดให้ต้องตามคำพิพากษา..."[๕๐] สรุปได้โดยย่อดังนี้

๑. เป็นทนายแผ่นดินทั้งในคดีแพ่งและอาญา
๒. เป็นเจ้าหน้าที่ไต่สวนหาหลักฐานพยานในคดีมีโทษหลวง
๓. เป็นเจ้าหน้าที่ปราบปรามโจรผู้ร้าย
๔. เป็นเจ้าหน้าที่ตรวจตราให้การเป็นไปตามคำพิพากษาของศาลในคดีของตน
๕. เป็นเจ้าหน้าที่ทำสถิติคดีอาญาเสนอเป็นลำดับถึงกระทรวงมหาดไทย

อำนาจหน้าที่ของอัยการหัวเมืองตามข้อบังคับลักษณะปกครองหัวเมืองขึ้นดังกล่าวนี้จะพึงเห็นได้ว่า มีลักษณะกว้างขวางกว่าอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานกรมอัยการในกรุงเทพฯเป็นอันมาก อำนาจหน้าที่เจ้าพนักงานกรมอัยการในกรุงเทพฯ นั้น นอกจากจะมีอำนาจฟ้องความอาญามหันตโทษในศาลโปริสภาตามพระราชบัญญัติตั้งศาลโปริสภา ร.ศ.

---

๔๖ ประกาศพระราชบัญญัติแลพระราชกำหนดต่าง ๆ รัชกาลที่ ๕ ร.ศ.๑๑๔ โรงพิมพ์บำรุงนุกูลกิจ ไม่ทราบปีพิมพ์, หน้า ๖๕,๗๕

๔๗ ร้อยตำรวจโทเสถียร สายลักษณ์, รวบรวม, *"ประชุมกฎหมายประจำศก"* เล่ม ๓ ภาค ๓, โรงพิมพ์เดลิเมล์ พ.ศ.๒๔๗๘, หน้า ๑๗๔

๔๘ ดูที่อ้างใน ๘ หน้า ๕๔

๔๙ - ๕๐ ดูที่อ้างใน ๔๖

๑๑๑ ข้อ ๘ หรือฟ้องความอาญามีโทษหลวงตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมีโทษใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. ๑๑๕ มาตรา ๗ แล้ว ในปี ร.ศ.๑๑๑ นั้นเอง อำนาจการฟ้องคดีอาญาเล็ก ๆ น้อย ๆ ในศาลโปริสภาก็ยังเป็นหน้าที่ของตำรวจอยู่ (ดูพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลโปริสภา ร.ศ.๑๑๑ ข้อ ๔) อำนาจการฟ้องและดำเนินคดีอาญาในศาลโปริสภาซึ่งอยู่ในหน้าที่ตำรวจเพิ่งจะโอนมาอยู่ในอำนาจของอัยการ เมื่อได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ.๒๔๗๘ แล้ว[๕๑]

ข้อแตกต่างอันสำคัญประการหนึ่ง ระหว่างบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่อัยการหัวเมืองกับเจ้าพนักงานกรมอัยการในกรุงเทพฯ ก็คือ การไต่สวนคดีอาญา ซึ่งอัยการหัวเมืองมีอำนาจกระทำได้ แต่เจ้าพนักงานกรมอัยการในกรุงเทพฯ หามีอำนาจจะทำการไต่สวนได้ไม่ การไต่สวนคดีอาญาในกรุงเทพฯ คงเป็นหน้าที่ของตำรวจ หรือที่เรียกว่าโปรีส หรือเจ้าพนักงานกองตระเวน ความแตกต่างในเรื่องอำนาจการไต่สวนคดีอาญาเช่นว่านี้คงมีอยู่ตลอดมาจนถึงปี ร.ศ.๑๒๗ เมื่อพระธรรมนูญศาลยุติธรรมประกาศใช้ พนักงานอัยการหัวเมืองจึงไม่ต้องเป็นเจ้าหน้าที่ไต่สวนคดีอาญาอย่างแต่ก่อน[๕๒]

ตำแหน่งอัยการหัวเมือง ที่เรียกว่า ***"ยกระบัตร"*** นี้มีเนื้อหาสาระแตกต่างจากยกระบัตรสมัยเดิมโดยสิ้นเชิง เพราะแทนที่จะตั้งโดยเสนาบดีวังหรือเสนาบดียุติธรรมตามแบบเดิม กลับตั้งโดยเสนาบดีมหาดไทย และแทนที่จะตั้งให้เป็นตำแหน่งคอยสอดส่องดูผิดและชอบของผู้ว่าราชการเมืองและกรมการเมืองกลับเป็นตำแหน่งต้องปฏิบัติตามอนุมัติของผู้ว่าราชการเมือง นอกจากนั้นแทนที่จะต้องเป็นตำแหน่งคอยสอดส่องอรรถคดีความและบริหารความยุติธรรมหัวเมืองตามแบบสมัยก่อนกลับเป็นตำแหน่งไต่สวนสืบจับโจรผู้ร้ายและฟ้องและว่าความแผ่นดินภายใต้คำสั่งและอนุญาตของผู้ว่าราชการเมือง[๕๓]

การรวมอัยการเข้าสังกัดกรมอัยการ

จากการที่อัยการได้แยกสังกัดกันอยู่ และมีอำนาจหน้าที่ไม่เหมือนกันตามแต่ หน่วยงานที่ตนสังกัด ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการดำเนินงานหลายประการ ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในปี พ.ศ.๒๔๕๘ ขณะที่พระยาอรรถการประสิทธิ์ ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมอัยการ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯให้รวมอัยการหัวเมืองกับอัยการกรุงเทพฯ ตามประกาศรวมพนักงานอัยการ ลงวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๔๕๘[๕๔] ให้เข้าไว้ในกรมอัยการ กระทรวงยุติธรรม และเปลี่ยนตำแหน่งอัยการหัวเมืองที่เรียกว่า ยกกระบัตรมณฑล และยกกระบัตรเมือง เป็นอัยการมณฑลและอัยการเมือง ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๔๕๙

การรวมอัยการเข้ามาสังกัดกรมอัยการที่เดียวกันนี้ได้เริ่มขึ้นเป็นขั้นตอนทีละเล็กละน้อย ไม่เฉพาะตามประกาศรวมพนักงานอัยการข้างต้นเท่านั้น โดยแบ่งเป็นขั้นตอน[๕๕] ได้ดังนี้

ก. ให้อำนาจอธิบดีกรมอัยการแต่งตั้งพนักงานอัยการในกรุงเทพฯ เดิมการแต่งตั้งพนักงานอัยการเป็นไปโดยพระบรมราชานุญาตผ่านการพิจารณาทูลเกล้าถวายความเห็นของเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม เมื่อเริ่มมีการรวมพนักงานอัยการสังกัดกรมอัยการจึงจำเป็นต้องให้อำนาจอธิบดีกรมอัยการแต่งตั้งพนักงานอัยการ เพื่อให้มีอำนาจให้คุณให้โทษได้ตามหลักบริหาร ๕ ประการ คือ ตั้ง เลื่อน ลด ปลด ย้าย อำนาจแต่งตั้งพนักงานอัยการของอธิบดีกรมอัยการเป็นไปตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ร.ศ.๑๒๗ ดังนี้

๕๑-๕๒ กมล วรรณประภา, "งานอัยการกับความมั่นคงของชาติ", อ้างแล้วใน ๔, บทที่ ๒ หน้า ๑๓

๕๓ สุรินทร์ ถั่วทอง, "จากยกบัตรสู่อัยการ", อ้างแล้วใน ๘, หน้า ๕๔-๕๕

๕๔ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม๓๒ วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๔๕๘ หน้า ๕๐๑ - ๕๐๔

๕๕ แบ่งเป็นขั้นตอนตามความเห็นของ เรือโทไชยศ วิพุธานุพงษ์, *"อัยการของเรา"* อ้างถึงแล้วใน ๓๕ หน้า ๓๐-๓๒

"มาตรา ๓๔ วิธีตั้งพนักงานอัยการในกรุงเทพมหานคร ตำแหน่งเจ้ากรมแลปลัดกรมอัยการตั้งโดยพระบรมราชานุญาต พนักงานอัยการในกรุงเทพฯ เจ้ากรมอัยการเปนผู้จัดสรรตั้งโดยได้รับอนุมัติของเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม พนักงานอัยการในหัวเมืองต่าง ๆ นั้น เสนาบดีเจ้ากระทรวงที่รักษาราชการเมืองตั้งยกระบัตร์มณฑลและยกระบัตร์เมืองข้าหลวงสำเร็จราชการมณฑลจัดตั้งตำแหน่งพนักงานอัยการที่รองแต่ยกระบัตร์ลงมา"[๕๖]

ข. ให้อำนาจอธิบดีกรมอัยการแต่งตั้งพนักงานอัยการทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ขั้นตอนต่อไปอีก ๗ ปีต่อมา ได้ให้อำนาจอธิบดีกรมอัยการมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานอัยการในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดด้วย ความพยายามเช่นว่านี้แสดงให้เห็นเจตนาและแนวความคิดอย่างชัดแจ้งที่จะรวมพนักงานอัยการต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยได้ออกเป็นพระบรมราชโองการประกาศรวมพนักงานอัยการ ตามประกาศรวมพนักงานอัยการลงวันที่ ๑๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๕๘ ดังนี้

"มาตรา ๑ ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๕๘ สืบไป ให้ยกเลิกข้อความที่กล่าวไว้ในมาตรา ๓๓ และ ๓๔ หมวดที่ ๕ ว่าด้วยอัยการในพระธรรมนูญศาลสถิตย์ยุติธรรม (ร.ศ.๑๑๗) พ.ศ.๒๔๕๑...."

"มาตรา ๒ ให้ใช้ข้อความที่กล่าวต่อไปนี้แทนความในมาตรา ๓๓ และ ๓๔... มาตรา ๓๔ วิธีตั้งพนักงานอัยการนั้นถ้าเปนตำแหน่งอธิบดีเจ้ากรมปลัดกรมอัยการ แลอัยการมณฑลอัยการเมืองแล้ว ให้เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้จัดสรรตั้งโดยพระบรมราชานุญาต ถ้าเปนพนักงานอัยการอื่น ๆ ให้อธิบดีหรือเจ้ากรมอัยการเป็นผู้จัดสรรตั้งโดยได้รับอนุมัติของเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม"

"ประกาศ มา ณ วันที่ ๑๑ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๕๘ เป็นวันที่ ๑๔๔๘ ในรัชกาลปัจจุบันนี้"[๕๗]

ถึงแม้จะให้อำนาจอธิบดีกรมอัยการตั้งพนักงานอัยการในต่างจังหวัดแล้ว เพื่อให้เกียรติและความสำคัญแก่ตำแหน่งอธิบดีกรมอัยการและอัยการมณฑล ได้มีการแก้ไขให้สองตำแหน่งนี้แต่งตั้งโดยพระบรมราชโองการโดยตรงเท่ากับตำแหน่งเสนาบดีและประมุขตุลาการ ตามประกาศแก้ความในมาตรา ๒๔ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ร.ศ.๑๒๗ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๖๙ ดังนี้

"จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนแก้ความในมาตรา ๓๔ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ร.ศ.๑๒๗ เสียใหม่ให้เปนดังนี้

"มาตรา ๓๔ การตั้งพนักงานอัยการนั้นถ้าเปนตำแหน่งอธิบดีหรืออัยการมณฑลแล้ว ให้เสนาบดีเจ้ากระทรวงเป็นผู้จัดสรรโดยพระบรมราชโองการ นอกนั้นให้อธิบดีกรมอัยการเปนผู้จัดสรรตั้งโดยอนุมัติของเสนาบดี"[๕๘]

ค. การรวมพนักงานอัยการขั้นสุดท้าย ดังได้กล่าวแล้วว่ายังมีพนักงานอัยการในกรมพระนครบาล ซึ่งกระทรวงยุติธรรมจัดส่งพนักงานอัยการไปประจำทำหน้าที่ในศาลไต่สวนตำบลชั้นนอกของกรุงเทพฯ รวม ๘ ตำบลอีก ซึ่งไม่ใช่พนักงานอัยการทำหน้าที่ดำเนินคดีโดยตรง แต่ทำหน้าที่ในทำนองแสดงพยานหลักฐานให้ศาลไต่สวนเห็นชอบว่าคดีมีมูลพอให้จับกุมบุคคลเพื่อดำเนินคดี โดยมีพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมีโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. ๑๑๕ ให้อำนาจและวิธีการรองรับไว้ (ต่อมาเมื่อ พ.ศ.๒๔๗๘ ได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงได้เลิกวิธีการของศาลไต่สวนดังกล่าวจนถึงปัจจุบัน)ในการรวมพนักงานอัยการในปี พ.ศ. ๒๔๕๘ ไม่ได้กล่าวถึงการรวมพนักงานอัยการในกรมพระนครบาลนี้ไว้ด้วย ดังนั้น ใ นปี พ.ศ.๒๔๗๒ จึงได้มีการรวมอัยการพระนครบาลนี้เข้าในกรมอัยการ ส่วนหน้าที่แสดงพยานหลักฐานต่อศาลไต่สวนเป็นหน้าที่ของตำรวจพระนครบาลตามประกาศเรื่องเลิก

---

๕๖ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๒๕ ฉบับพิเศษ วันที่ ๑๔ มิถุนายน ร.ศ.๑๒๗ หน้า ๓๕๕

๕๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๒ วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๔๕๘ หน้า ๕๐๑-๕๐๔

๕๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๔๕๖ หน้า ๒๐๘

อัยการพระนครบาลดังนี้

".....พระราชทานบรมราชานุญาตให้เลิกกองอัยการพระนครบาลเสียให้ตำรวจนครบาลทำการไต่สวนฟ้องร้องคดียังศาลโปรีสภาต่อไป หน้าที่อัยการพระนครบาลนอกจากนี้ รวมทั้งพนักงานอัยการและเสมียนพนักงานในกองอัยการพระนครบาลให้โอนไปรวมขึ้นอยู่ในกรมอัยการ"

"ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๗๒ เป็นต้นไป ศาลว่า การกระทรวงมหาดไทย ประกาศมา ณ วันที่ ๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๗๒"[๕๘]

เป็นอันว่าวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๔๗๒ เป็นวันที่อัยการไทยได้รวมมาขึ้นอยู่ที่เดียวกันในกรมอัยการหมดทุกแห่งทุกประเภทสืบมาจนถึงทุกวันนี้

---

๕๘ มหาอำมาตย์ตรี พระยามานวราชเสวี อธิบดีกรมอัยการ, "*กฎหมายลักษณะพยาน และวิธีพิจารณาความอาญา*", พิมพ์ให้แก่สถานที่ราชการ อัยการและพนักงานอัยการ, โรงพิมพ์บำรุงนุกูลกิจ พ.ศ.๒๔๗๑, หน้า ๑๕๖

ส่วนที่ ๖ อัยการไทยยุคสังกัดกระทรวงมหาดไทย

การโอนกรมอัยการไปสังกัดกระทรวงมหาดไทย

ในปี พ.ศ. ๒๔๖๕ ได้มีพระบรมราชโองการให้โอนกรมอัยการจากกระทรวงยุติธรรมไปสังกัดกระทรวงมหาดไทย ตั้งแต่วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๔๖๕ เป็นต้นไป ด้วยเหตุผลบางประการดังประกาศ โดยละเอียดดังนี้

"ประกาศรวมการปกครองท้องที่ และแบ่งปันหน่าที่ราชการระหว่างกระทรวงมหาดไทย กับกระทรวงยุติธรรม"

"มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯสั่งว่า.....ฯลฯ....."

"อนึ่ง ทรงพระราชดำริห์ว่า กรมราชทัณฑ์เปนกรมที่มีน่าที่เกี่ยวพันอยู่กับศาลยุติธรรมเปนปรกติ ในกาลที่แล้วมาได้อาศัยฝากไว้ให้เสนาบดีกระทรวงนครบาลควบคุมเป็นการชั่วคราวเท่านั้น บัดนี้ สมควรจะยกกลับคืนไปมอบให้กระทรวงยุติธรรมดูแลบังคับบัญชาตามหน้าที่ได้กรม ๑ กับกรมอัยการซึ่งแต่เดิมมาทางกรุงเทพฯ ขึ้นอยู่ในกระทรวงยุติธรรมแต่ฝ่ายหัวเมืองขึ้นอยู่ในกระทรวงมหาดไทยและภายหลังได้ยกไปรวมไว้เป็นกรมเดียวกันขึ้นอยู่ในกระทรวงยุติธรรมนั้น บัดนี้สมควรที่จะยกมาไว้ในกระทรวงมหาดไทย เพื่อให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองได้ปฏิบัติการถนัดขึ้น เพราะฉะนั้นให้โอนกรมราชทัณฑ์จากกระทรวงนครบาลมาขึ้นกระทรวงยุติธรรม และโอนกรมอัยการจากกระทรวงยุติธรรมมาขึ้นในกระทรวงมหาดไทยตั้งแต่บัดนี้เปนต้นไป"

"ประกาศมา ณ วันที่ ๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๖๕ เปนปีที่ ๑๓ ในรัชกาลปัจจุบัน"[๖๐]

การจัดรูปองค์กร

หลังจากที่ได้มีพระบรมราชโองการให้โอนกรมอัยการจากกระทรวงยุติธรรมไปสังกัดกระทรวงมหาดไทยแล้ว ต่อมาประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นแบบ ประชาธิปไตย โดยมีรัฐธรรมนูญเมื่อ พ.ศ.๒๔๗๕ ปรากฏว่าได้มีพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกาขึ้นใหม่หลายฉบับอันเป็นการจัดระเบียบบริหารราชการและการแบ่งส่วนราชการของกรมอัยการได้แก่

พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พุทธศักราช ๒๔๗๖ และพุทธศักราช๒๔๘๕ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า กรมอัยการ เป็นกรมในสังกัดกระทรวงมหาดไทย

พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหาร แห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งตามมาตรา ๑๘,๑๙,๒๐ อัยการจังหวัดเป็นคณะกรมการจังหวัดร่วมรับผิดชอบในราชการบริหารแห่งจังหวัดนั้น และตามพระราชบัญญัตินี้การปกครองส่วนภูมิภาค ไม่ได้แบ่งออกเป็นมณฑลอย่างแต่ก่อน ดั่งนั้นตำแหน่งอัยการมณฑลจึงล้มเลิกไป

พระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการสำนักงาน และกรมในกระทรวงมหาดไทย พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งได้แบ่งส่วนราชการของกรมอัยการออกเป็นราชการบริหาร ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ส่วนกลางแบ่งเป็น ๓ กองคือ สำนักงานเลขานุการกรม กองอัยการ กองคดี ส่วนภูมิภาคแบ่งออกเป็นอัยการจังหวัด และอัยการอำเภอ (อัยการอำเภอในสมัยนั้นก็คือ อัยการประจำศาลจังหวัดในขณะนี้ซึ่งได้ถูกเปลี่ยนฐานะให้เป็นส่วนราชการเท่าอัยการจังหวัดในภายหลัง)

พระราชบัญญัติระเบียบราชการบริหารแผ่นดิน พุทธศักราช ๒๔๘๕ บัญญัติให้จัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคเป็น ภาค จังหวัด อำเภอ ประกอบด้วยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งภาค พุทธศักราช ๒๔๘๕ เป็นเหตุให้ขยายงานอัยการในส่วนภูมิภาค โดยมีตำแหน่งอัยการภาค (ทำนองอัยการมณฑล) เพิ่มขึ้น ๕ ภาค ดั่งนั้นจึงมีพระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการกรมอัยการในกระทรวงมหาดไทย พุทธศักราช ๒๔๘๗[๖๑] แบ่งส่วนราชการกรมอัยการ

---

๖๐ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๙ ตอนพิเศษ วันที่ ๒ สิงหาคม ๒๔๖๕ หน้า ๘๐

๖๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๑ ตอนพิเศษ ๘๘ ลงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๔๘๗ หน้า ๑๐๕

ในราชการบริหารส่วนภูมิภาค จึงแบ่งออกเป็นอัยการภาค และอัยการจังหวัด ส่วนราชการบริหารส่วนกลาง ยังคงแบ่งเป็น ๓ กองเช่นเดิม คือ สำนักงานเลขานุการกรม กองอัยการ และกองคดี

ต่อมาเมื่อมีการยกเลิกการแบ่งส่วนราชการเป็นภาค แต่ให้แบ่งเป็นเขตได้จึงได้มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมอัยการ กระทรวงมหาดไทย พุทธศักราช ๒๕๐๐[๖๒] แบ่งส่วนราชการบริหารส่วนกลางให้มีอัยการเขต อัยการเขตจึงอยู่ในราชการบริหารส่วนกลางตั้งแต่นั้น ส่วนราชการบริหารส่วนภูมิภาคคงมีเพียงอัยการจังหวัด นอกจากนี้ในราชการบริหารส่วนกลางได้มีกองวิชาการเพิ่มขึ้นมาอีก โดยเป็นหน่วยงานที่แยกออกมาจากกองอัยการ

หลังจากนั้น กรมอัยการก็ได้มีการพัฒนาจัดรูปองค์กรแก้ไขการแบ่งส่วนราชการเรื่อยมาเพื่อให้เกิดความเหมาะสมยิ่งขึ้นให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและขยายตัวของงานมีการจัดตั้งหน่วยงานเพิ่มขึ้นทั้งในราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาค กองอัยการได้เปลี่ยนเป็นกองที่ปรึกษา, อัยการเขตได้เปลี่ยนเป็นสำนักงานอัยการเขต,อัยการจังหวัดได้เปลี่ยนเป็นที่ทำการอัยการจังหวัด โดยได้มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการออกมาหลายฉบับ จนถึงพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมอัยการ กระทรวงมหาดไทย พุทธศักราช ๒๕๓๑[๖๓] ซึ่งเป็นฉบับสุดท้าย ขณะที่กรมอัยการสังกัดกระทรวงมหาดไทย ซึ่งราชการบริหารส่วนกลางมีหน่วยงานเพิ่มขึ้นเป็น ๑๗ หน่วยงาน โดยจัดตั้งกองคดีต่าง ๆ เพิ่มขึ้น รวมทั้งสำนักงานค้มุครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ราชการบริหารส่วนภูมิภาคเพิ่มขึ้นเป็น ๔ หน่วยงาน มีที่ทำการอัยการจังหวัด, ที่ทำการอัยการประจำศาลแขวง, ที่ทำการอัยการประจำศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัด และที่ทำการอัยการประจำศาลจังหวัด การแบ่งส่วนราชการของกรมอัยการเป็นดังนี้เรื่อยมา จนกระทั่งกรมอัยการได้เปลี่ยนเป็นสำนักงานอัยการสูงสุดในปัจจุบันและได้มีการแบ่งส่วนราชการใหม่ โดยไม่มีราชการบริหารส่วนภูมิภาคตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ.๒๕๓๕

อำนาจหน้าที่และการจัดระเบียบบังคับบัญชา

ในเริ่มแรกขณะที่กรมอัยการย้ายมาสังกัดกระทรวงมหาดไทย พระธรรมนูญศาลยุติธรรม ร.ศ.๑๒๗ ได้ใช้เป็นหลักราชการกรมอัยการ ในระหว่างนั้นตำรวจนครบาลเป็นผู้ฟ้องคดีอาญาในศาลโปรีสภา พนักงานอัยการกรมอัยการเป็นผู้ฟ้องคดีที่ศาลสูง กรม สุราและกรมสรรพากรมีอัยการของตนเอง กรมฝิ่นได้ขอพนักงานอัยการกรมอัยการไปอยู่ประจำ

ครั้นต่อมาใน พ.ศ.๒๔๗๘ ประกาศใช้พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ.๒๔๗๘ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.๒๔๗๘ การฟ้องคดีอาญาตกหน้าที่พนักงานอัยการกรมอัยการแต่ฝ่ายเดียวไม่มีอัยการประจำกรมสุรา กรมสรรพากร และกรมฝิ่น เช่นแต่ก่อน เลิกศาลโปรีสภา ตำรวจนครบาลไม่มีหน้าที่ฟ้องคดีอาญาอีกต่อไป

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช ๒๔๗๘ บัญญัติอำนาจหน้าที่อัยการ และวิธีปฏิบัติในการดำเนินคดีอาญา (ซึ่งแต่เดิมกระจัดกระจายอยู่หลายแห่ง) เข้าไว้เป็นประมวลกฎหมาย กับทั้งกฎกระทรวงมหาดไทยซึ่งออกตามประมวลกฎหมายนี้ในข้อที่เกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติการดำเนินคดี มีข้อควรสังเกตว่าตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญานี้อำนาจพนักงานอัยการที่จะฟ้องความอาญาถูกตัดทอนไปบ้าง คือจะฟ้องคดีที่ยังไม่ได้มีการสอบสวนไม่ได้และจะสอบสวนคดีเองอย่างแต่ก่อนก็ไม่ได้

ในปี พ.ศ.๒๔๗๘ นั้นเอง ขณะที่ พระยาอรรถการีย์นิพนธ์ (สิทธิ จุณณานนท์)เป็นอธิบดีกรมอัยการ ได้มีกฎหมายว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของอัยการออกมาใช้บังคับเป็นครั้งแรก คือ พระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พุทธศักราช

---

๖๒ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๔ ตอนพิเศษ ๔๖ ลงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๐๐ หน้า ๑๕

๖๓ ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เล่ม ๑๐๕ ตอนที่ ๑๒๒ ลงวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๓๑

๒๔๗๘[๖๔] ซึ่งบัญญัติอำนาจหน้าที่พนักงานอัยการไว้อย่างถี่ถ้วน กับทั้งวางระเบียบการแต่งตั้งและจัดระเบียบการบังคับบัญชาพนักงานอัยการ และให้เลิกการที่ตำรวจนครบาลในพระนครทำหน้าที่พนักงานอัยการในบางศาล (ศาลโปรีสภา) โดยโอนมาให้พนักงานอัยการ กรมอัยการเป็นผู้ทำหน้าที่แต่ฝ่ายเดียว

อำนาจหน้าที่พนักงานอัยการได้มีบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕ ดังนี้

(๑) ในคดีอาญา มีอำนาจและหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของกรมอัยการหรือพนักงานอัยการ

(๒) ในคดีแพ่ง มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีแทนรัฐบาลในศาลทั้งปวง กับมีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของกรมอัยการหรือพนักงานอัยการ

(๓) ในคดีแพ่งหรืออาญาซึ่งข้าราชการถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้ทำไปตามหน้าที่ราชการ เมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการจะรับแก้คดีต่างก็ได้

(๔) ในคดีที่เทศบาลเป็นโจทก์หรือเป็นจำเลย ซึ่งมิใช่เป็นคดีที่พิพาทกับรัฐบาลนั้น เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควรจะรับว่าต่างหรือแก้ต่างเทศบาลก็ได้

(๕) ในคดีที่ราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดฟ้องเองไม่ได้ โดยกฎหมายห้ามเมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการมีอำนาจเป็นโจทก์ได้

(๖) ในคดีที่ศาลชั้นต้นลงโทษบุคคลผู้ใดโดยลำพัง ถ้าศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ปล่อยผู้นั้น เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควรจะฎีกาก็ได้

ในครั้งนั้น ยังไม่มีกฎหมายแบ่งส่วนราชการเป็นภาคในส่วนภูมิภาคแต่ละจังหวัดมี ***"อัยการจังหวัด"*** เป็นหัวหน้าพนักงานอัยการ นอกนั้นให้เป็นผู้ช่วยเรียกว่า ***"อัยการผู้ช่วย"*** ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑ และ ๑๖

"มาตรา ๑๑ ในทุกท้องที่ที่ตั้งศาลจังหวัด ให้มีพนักงานอัยการนายหนึ่งหรือหลายนายแล้วแต่รัฐมนตรีจะเห็นสมควร ถ้ามีพนักงานอัยการมากกว่านายหนึ่ง ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้านายหนึ่ง" * เรียกว่า "อัยการจังหวัด" นอกนั้นให้เป็นผู้ช่วย เรียกว่า "อัยการผู้ช่วย"

"มาตรา ๑๖ ให้อัยการผู้ช่วย และอัยการประจำศาลแขวงฟังบังคับบัญชาอัยการจังหวัด"

ในส่วนกลางมี ***"หัวหน้ากองคดี"*** เป็นหัวหน้า ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒

"มาตรา ๑๒ ในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้พนักงานอัยการประจำกรมอัยการเป็นพนักงานอัยการประจำศาลชั้นต้นทุกศาล และให้หัวหน้ากองคดีเป็นหัวหน้า"

นอกจากนั้น ยังได้มีตำแหน่งอัยการที่สำคัญอื่น ๆ อีก คือ ***"พนักงานอัยยการฝึกหัด"*** ซึ่งเป็นตำแหน่งเช่นเดียวกับตำแหน่งอัยการผู้ช่วยในสมัยนี้ (มาตรา๗) และในสมัยนั้นพนักงานอัยการยังคงมีไม่เพียงพอแก่การงาน จึงได้ให้อำนาจรัฐมนตรีแต่งตั้งผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมให้มีอำนาจและหน้าที่เหมือนพนักงานอัยการ และให้เรียกว่า ***"พนักงานอัยยการสมทบ"*** ในการปฏิบัติราชการให้ถือว่าพนักงานอัยยการสมทบมีฐานะเป็นอัยการผู้ช่วย (มาตรา๑๐) และในศาลแขวงในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีให้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจทำหน้าที่เป็นพนักงานอัยการ เรียกว่า ***"อัยยการตำรวจ"*** มีอำนาจและหน้าที่ซึ่งบัญญัติไว้ว่าเป็นอำนาจ และหน้าที่ของพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในคดีอาญา ซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลแขวงในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี (มาตรา ๒๔)

พระราชบัญญัติพนักงานอัยยการ พุทธศักราช ๒๔๗๘ ได้ใช้อยู่นานถึง ๒๐ ปีครั้นในยุคที่หลวงอรรถปรีชา-

---

๖๔ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ ตอนที่ ๔๓ ลงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๗๘ หน้า ๑๓๔๓

ชนูปการ (ฉอรรถ แสนโกศิก) เป็นอธิบดีกรมอัยการ จึงได้มีพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พุทธศักราช ๒๔๙๘[๖๕] ออกมายกเลิก ซึ่งก็คงยังใช้บังคับอยู่จนถึงปัจจุบัน แม้จะมีการแก้ไขโดยพระราชบัญญัติพนักงานอัยการฯฉบับต่าง ๆ อยู่หลายครั้ง แต่หลักการส่วนใหญ่ก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลง

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พุทธศักราช ๒๔๙๘ เนื่องจาก พระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พุทธศักราช ๒๔๗๘ ได้บัญญัติขึ้นในสมัยที่ยังมิได้มีกฎหมายแบ่งส่วนราชการเป็นภาค และตำแหน่งพนักงานอัยการบางตำแหน่งได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสมแห่งการบริหารราชการ ซึ่งเป็นเหตุให้มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติบางมาตราหมดความจำเป็นที่จะคงให้บัญญัติไว้ในขณะนั้น จึงเป็นการสมควรที่จะปรับปรุงเสียใหม่เพื่อให้พนักงานอัยการในส่วนราชการประจำภาคได้มีอำนาจดำเนินคดีภายในเขตภาค และให้พนักงานอัยการได้มีอำนาจหน้าที่ตรงตามตำแหน่ง

ได้มีตำแหน่ง ***"ผู้อำนวยการอัยการภาค"*** เช่นเดียวกับอัยการมณฑลในสมัยก่อน ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนเป็น ***"ผู้อำนวยการอัยการเขต"*** และ ***"อัยการพิเศษประจำเขต"*** ตามลำดับ หัวหน้ากองซึ่งมีมาแต่เดิมได้เปลี่ยนเป็น ***"ผู้อำนวยการกอง"*** และต่อมาก็เป็น ***"อัยการพิเศษฝ่าย"*** ต่าง ๆ ในแต่ละจังหวัดมีหัวหน้าเรียกว่า ***"อัยการจังหวัดเอก"*** หรือ ***"อัยการจังหวัด"*** มีผู้ช่วยเรียกว่า ***"อัยการจังหวัดผู้ช่วย"*** หรือ ***"อัยการผู้ช่วย"*** นอกจากนั้นตำแหน่ง ***"อัยการประจำกอง"*** และ ***"อัยการประจำกรม"*** ก็มีขึ้นในสมัยนี้

การแยกข้าราชการอัยการออกจากข้าราชการพลเรือน

ดังที่กล่าวมาในส่วนที่ ๔ เมื่อครั้งกรมอัยการสังกัดกระทรวงยุติธรรมนั้น ทางราชการถือว่าอัยการเป็นข้าราชการตุลาการ ซึ่งมีการโยกย้ายสับเปลี่ยนตำแหน่งหน้าที่กันได้ระหว่างอัยการและผู้พิพากษา แต่เมื่อกรมอัยการได้โอนมาสังกัดกระทรวงมหาดไทย อัยการจึงกลายเป็นข้าราชการพลเรือนมีฐานะเช่นเดียวกับข้าราชการในกรมอื่น ๆ ที่สังกัดกระทรวงมหาดไทย การคัดเลือก แต่งตั้งตลอดจนการถอดถอน ปลด และย้าย เป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๖ - ๒๔๗๙ และ ๒๔๙๕ ที่ใช้อยู่ในเวลานั้น และพระราชกฤษฎีกาและกฎ ก.พ.ที่ออกตามพระราชบัญญัตินั้น ดังที่ระบุไว้ในมาตรา ๖ แห่ง พระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ.๒๔๗๘

ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๐๓ ขณะที่หลวงอรรถปรีชาชนูปการ (ฉอรรถ แสนโกศิก) เป็นอธิบดีกรมอัยการ ได้มีประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พุทธศักราช ๒๕๐๓[๖๖] บัญญัติให้แยกข้าราชการอัยการออกจากข้าราชการพลเรือนอย่างเด็ดขาด มีการกำหนดบัญชีอัตราเงินเดือนต่างหากจากข้าราชการพลเรือน โดยมีเหตุผลว่า ***"โดยที่พนักงานอัยการมีตำแหน่งหน้าที่เป็นทนายแผ่นดิน และมีกฎหมายบัญญัติให้มีอำนาจปฏิบัติการเกี่ยวกับการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนไว้มากหลาย ซึ่งจำเป็นต้องใช้บุคคลที่มีคุณสมบัติความรู้และความสามารถอย่างเดียวกันกับข้าราชการตุลาการ และโดยที่การปฏิบัติงานของพนักงานอัยการเป็นไปโดยอิสระตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายทำนองเดียวกับงานของตุลาการจึงสมควรกำหนดระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ ซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่เป็นพนักงานอัยการไว้ใช้บังคับแก่พนักงานอัยการทำนองเดียวกับข้าราชการตุลาการ เพื่อส่งเสริมระบบการยุติธรรมของประเทศให้ดียิ่งขึ้น"***

---

๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๒ ตอนที่ ๖๗ ลงวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๔๙๘ หน้า ๑๓๕๔

๖๖ ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เล่ม ๗๗ ตอนที่ ๑๐๖ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๐๓

จากการที่แยกข้าราชการอัยการออกจากข้าราชการพลเรือน จึงได้มีคณะกรรมการอัยการขึ้นเป็นครั้งแรกตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ ซึ่งมีรัฐมนตรีเป็นประธาน อธิบดีเป็นรองประธาน รองอธิบดี อัยการพิเศษฝ่ายปรึกษา อัยการพิเศษฝ่ายคดีและอัยการพิเศษฝ่ายวิชาการ เป็นกรรมการอัยการโดยตำแหน่ง และกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิอีกสามคน (มาตรา ๓๒)

แม้ต่อมา พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พุทธศักราช ๒๕๐๓ จะได้มีการปรับปรุงแก้ไขหลายครั้ง จนกระทั่งมีพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พุทธศักราช ๒๕๒๑[๖๗] ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันออกมายกเลิกก็ตาม แต่หลักการใหญ่ ๆ ก็ยังคงเป็นเช่นเดิม ทั้งนี้ก็เพื่อให้ราชการของกรมอัยการดำเนินไปได้ผลดียิ่งขึ้น

---

๖๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๕ ตอนที่ ๕๙ ลงวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๒๑ หน้า ๔๒

ส่วนที่ ๗ อัยการไทยในปัจจุบัน

ยุคสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นหน่วยงานอิสระ

การที่กรมอัยการได้สังกัดอยู่ในกระทรวงมหาดไทย มาตั้งแต่วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๔๖๕ ได้ก่อให้เกิดปัญหาข้อขัดข้องหลายประการ นอกจากนั้น องค์กรอัยการในหลายประเทศได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศเช่นเดียวกับองค์กรตุลาการ ในเอเชีย เช่น พม่า อินเดีย สาธารณรัฐประชาชนจีน (จีนแดง) ในกลุ่มประเทศลาตินอเมริกา เช่น เมกซิโก เวเนซูเอลา เปรู ปานามา เอลซัลวาดอร์ โคลัมเบีย อิเควดอร์ โดมินิกัน คิวบา ฯลฯ กลุ่มประเทศสังคมนิยม เช่น สหภาพโซเวียต (ก่อนแยกเป็นรัฐอิสระในปัจจุบัน) และประเทศกลุ่มบริวารของรัสเซีย (เดิม) ยุโรป เช่น สวีเดน เป็นต้น ฯลฯ[๖๘]

ดั้งนั้นคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ จึงได้มีประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๗[๖๙] และฉบับที่ ๔๕[๗๐] ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ แยกกรมอัยการออกจากกระทรวงมหาดไทย ไปเป็นหน่วยงานราชการอิสระไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีกระทรวงหรือทบวงใด อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรีโดยตรง โดยเปลี่ยนชื่อจาก ***"กรมอัยการ"*** เป็น ***"สำนักงานอัยการสูงสุด"*** และเปลี่ยนชื่อตำแหน่ง ***"อธิบดีกรมอัยการ"*** และ ***"รองอธิบดีกรมอัยการ"*** เป็น ***"อัยการสูงสุด"*** และ ***"รองอัยการสูงสุด"*** ตามลำดับโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงระบบการบริหารงานยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวกับงานอัยการให้มีความเป็นอิสระ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ยิ่งขึ้น และเพื่อมิให้อิทธิพลทางการเมืองก้าวก่ายการดำเนินคดี ซึ่งจะทำให้เกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชนโดยส่วนรวมยิ่งขึ้น

นอกจากนั้นยังได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการบริหารงานบุคคลตาม "พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ ๒๕๒๑" ซึ่งกำหนดให้ "รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย" เป็นประธาน ก.อ. โดยตำแหน่ง โดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๘ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๓๔ และข้อ ๕ ได้แก้ไขพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ.๒๕๒๑ กำหนดให้ประธาน ก.อ. มาจากการเลือกตั้งจากผู้รับบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการซึ่งเคยรับราชการเป็นข้าราชการอัยการมาแล้วในตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอธิบดีกรมอัยการ หรือ รองอัยการสูงสุด หรือผู้ทรงคุณวุฒิในทางกฎหมาย ซึ่งเป็นผู้รับบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ และเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือเทียบเท่าขึ้นไป ทั้งนี้ต้องไม่เคยเป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองในระยะเวลาสิบปีที่ผ่านมา และไม่เป็นข้าราชการการเมืองหรือสมาชิกรัฐสภาหรือทนายความ

ในการเลือกประธาน ก.อ. ให้คณะกรรมการอัยการ (ยกเว้นประธาน ก.อ.) ประชุมกันกำหนดรายชื่อบุคคลที่เห็นสมควรเป็นประธานไม่น้อยกว่า ๕ ชื่อ ส่งให้ข้าราชการที่ได้รับเงินเดือน ตั้งแต่ชั้น ๒ ขึ้นไป ทำการเลือกจากรายชื่อดังกล่าว เมื่อผลการเลือกเป็นประการใด ให้นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง เหตุผลที่กฎหมายใหม่กำหนดให้ประธาน ก.อ. มาจากการเลือกตั้งโดยข้าราชการอัยการโดยตรงก็เพื่อให้การบริหารงานบุคคลข้าราชการอัยการเป็นอิสระและปลอดจากการเมืองอย่างแท้จริง

---

๖๘ ดูที่อ้างใน ๑๕, หน้า ๗๗

๖๙ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๐๘ ตอนที่ ๓๗ วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ ต่อมาได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวงกรมพ.ศ. ๒๕๓๔

๗๐ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๐๘ ตอนที่ ๑๗ วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔

การจัดระเบียบบริหารราชการและการแบ่งส่วนราชการ

การจัดรูปองค์กรของสำนักงานอัยการสูงสุดในปัจจุบัน เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ.๒๕๓๕[๗๑] และพระราชกฤษฎีกาแบ่งท้องที่ของสำนักงานอัยการสูงสุด ออกเป็นเขต พ.ศ.๒๕๓๕[๗๒]

ในปี พ.ศ.๒๕๓๘ ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร อัยการสูงสุดได้เล็งเห็นว่า สมควรที่จะปรับปรุงการจัดระเบียบบริหารราชการของสำนักงานอัยการสูงสุดเสียใหม่ให้สอดคล้องกับระบบการบริหารงานของสำนักงานอัยการสูงสุดที่ได้ปรับปรุงขึ้นเพื่อให้ภารกิจของสำนักงานอัยการสูงสุดในการอำนวยความยุติธรรม การรักษาผลประโยชน์ของรัฐและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเกิดประโยชน์ต่อรัฐและประชาชนอย่างแท้จริง จึงได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ.๒๔๕๘ และมาตรา ๓๑ วรรคสาม, มาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๓๔ ออกคำสั่งสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ ๒๕๐/๒๕๓๘ เรื่อง การจัดระเบียบบริหารราชการและการแบ่งส่วนราชการ ซึ่งตามคำสั่งนี้ปรากฏว่าได้มีตำแหน่งพนักงานอัยการขึ้นมาใหม่คือ ***อธิบดีอัยการฝ่าย***และ***อธิบดีอัยการเขต*** ซึ่งต่อมาได้มีกฎกระทรวงฉบับที่ ๕ (พ.ศ.๒๕๓๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ.๒๔๕๘ ว่าด้วยการกำหนดตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น[๗๓] และกฎกระทรวงฉบับที่ ๕ (พ.ศ.๒๕๓๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ.๒๕๒๑ ว่าด้วยการกำหนดตำแหน่งข้าราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และการเทียบตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่นกับตำแหน่งข้าราชการอัยการ[๗๔] ออกมารองรับโดยกำหนดให้เป็นตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น โดยเทียบกับตำแหน่งอัยการพิเศษฝ่าย และอัยการพิเศษประจำเขต ตามลำดับ

ต่อมา พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้มีการจัดระเบียบบริหารราชการและแบ่งส่วนราชการของสำนักงานอัยการสูงสุดใหม่อีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้สอดคล้องกับการแบ่งส่วนราชการของส่วนราชการในกระบวนการยุติธรรมและส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร อัยการสูงสุด ได้ออกคำสั่งสำนักงานอัยการสูงสุดที่ ๔๒๓/๒๕๓๕ เรื่อง การจัดระเบียบบริหารราชการและการแบ่งส่วนราชการ ซึ่งตามคำสั่งนี้ในสำนักงานหนึ่งจะให้มีรองอธิบดีอัยการฝ่ายหรือรองอธิบดีอัยการเขตเป็นผู้บังคับบัญชารองจากอธิบดีอัยการฝ่ายหรืออธิบดีอัยการเขตแล้วแต่กรณีก็ได้ และได้มีการยกฐานะอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการระดับกองหรือหัวหน้าพนักงานอัยการหรือรองหัวหน้าพนักงานอัยการเป็นอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการระดับสำนักงานอัยการพิเศษฝ่าย หรืออัยการพิเศษฝ่าย

---

๗๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๙ ตอนที่ ๘๔ วันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๓๕

๗๒ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๙ ตอนที่ ๘๔ วันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๓๕

๗๓ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๓ ตอนที่ ๓๓ วันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๙ หน้า ๑๐

๗๔ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๓ ตอนที่ ๓๓ วันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๙ หน้า ๑๓

ส่วนราชการสำนักงานอัยการสูงสุด มีดังนี้

(๑) สถาบันกฎหมายอาญา
(๒) สำนักงานคณะกรรมการอัยการ
    (ก) ฝ่ายบริหารทั่วไป สำนักงานคณะกรรมการอัยการ
    (ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคณะกรรมการ
    (ค) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีร้องขอความเป็นธรรม
(๓) สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ
    (ก) ส่วนฝึกอบรม
        (๑) ฝ่ายบริหารทั่วไป สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ
        (๒) ฝ่ายฝึกอบรม
    (ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายแผนงานฝึกอบรม
    (ค) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายประเมินผลการฝึกอบรม
(๔) สำนักงานอำนวยการ
    (ก) ส่วนงานอัยการสูงสุด
    (ข) กองกลาง
        (๑) ฝ่ายบริหารทั่วไปอาคารหลักเมือง
        (๒) ฝ่ายบริหารทั่วไปอาคารถนนรัชดาภิเษก
        (๓) ฝ่ายประชาสัมพันธ์
    (ค) ส่วนการเจ้าหน้าที่
    (ง) ส่วนการคลัง
        (๑) ฝ่ายพัสดุ
(๕) สำนักงานคดีแพ่ง
    (ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคดีแพ่ง
    (ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่ง ๑-๕
(๖) สำนักงานคดีแพ่งกรุงเทพใต้
    (ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคดีแพ่งกรุงเทพใต้
    (ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่งกรุงเทพใต้ ๑-๔
(๗) สำนักงานคดีแพ่งธนบุรี
    (ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคดีแพ่งธนบุรี
    (ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่งธนบุรี ๑-๒
(๘) สำนักงานคดีภาษีอากร
    (ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคดีภาษีอากร
    (ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีภาษีอากร ๑-๔
(๙) สำนักงานคดียาเสพติด
    (ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคดียาเสพติด
    (ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดียาเสพติด ๑-๗

(๑๐) สำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัว

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัว

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว ๑-๒

(๑๑) สำนักงานคดีแรงงาน

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคดีแรงงาน

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแรงงาน ๑-๒

(๑๒) สำนักงานคดีศาลแขวง

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคดีศาลแขวง

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง ๑-๗

(๑๓) สำนักงานคดีศาลสูง

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคดีศาลสูง

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลสูง ๑-๓

(๑๔) สำนักงานคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร ๑-๔

(๑๕) สำนักงานคดีอาญา

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคดีอาญา

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญา ๑-๑๐

(ค) สำนักงานอัยการประจำศาลจังหวัดมีนบุรี

(๑๖) สำนักงานคดีอาญากรุงเทพใต้

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคดีอาญากรุงเทพใต้

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญากรุงเทพใต้ ๑-๖

(๑๗) สำนักงานคดีอาญาธนบุรี

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคดีอาญาธนบุรี

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญาธนบุรี ๑-๕

(๑๘) สำนักงานคดีอัยการสูงสุด

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคดีอัยการสูงสุด

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอัยการสูงสุด ๑-๔

(๑๙) สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายแผนช่วยเหลือทางกฎหมาย

(ค) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิ

(ง) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย ๑-๓

(๒๐) สำนักงานต่างประเทศ

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานต่างประเทศ

(ข) ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์

(ค) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายกิจการต่างประเทศ

(๒๑)สำนักงานที่ปรึกษากฎหมาย

(ก) ฝ่ายบริหารทั่วไป สำนักงานที่ปรึกษากฎหมาย

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายสัญญาและหารือ ๑-๔

(๒๒)สำนักงานวิชาการ

(ก) ฝ่ายบริหารทั่วไป สำนักงานวิชาการ

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายนโยบายและแผน

(ค) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายประเมินผล

(ง) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายสารสนเทศ

(๒๓)สำนักงานอัยการเขต

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานอัยการเขต

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญาเขต

(ค) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลสูงเขต

(ง) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่งเขต

(๒๔)สำนักงานอัยการจังหวัด

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานอัยการจังหวัด

(๒๕)สำนักงานอัยการประจำศาล

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานอัยการประจำศาล

การบังคับบัญชา

สถาบันกฎหมายอาญา มีผู้อำนวยการสถาบันกฎหมายอาญาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้าง รับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสถาบันให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทางและแผนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถาบันกฎหมายอาญา

สำนักงานอำนวยการ มีเลขานุการอัยการสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้าง รับผิดชอบในการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่ออัยการสูงสุดและจะให้มีรองเลขานุการอัยการสูงสุด เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างรองจากเลขานุการอัยการสูงสุดก็ได้และให้มีผู้ช่วยเลขานุการอัยการสูงสุดช่วยปฏิบัติราชการ

สำนักงานคณะกรรมการอัยการ สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ สำนักงานคดี สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน สำนักงานต่างประเทศ สำนักงานที่ปรึกษากฎหมาย สำนักงานวิชาการ และสำนักงานอัยการเขต มีอธิบดีอัยการฝ่ายหรืออธิบดีอัยการเขตแล้วแต่กรณี เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้าง รับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการของสำนักงานอัยการสูงสุด

ในสำนักงานหนึ่งจะให้มีรองอธิบดีอัยการฝ่ายหรือรองอธิบดีอัยการเขตเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างรองจากอธิบดีอัยการฝ่ายหรืออธิบดีอัยการเขตแล้วแต่กรณีก็ได้

สำนักงานอัยการพิเศษฝ่าย มีอัยการพิเศษฝ่ายเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้าง รับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทางและแผนการปฏิบัติราชการของสำนักงานที่สังกัดและสำนักงานอัยการสูงสุด และจะให้มีรองอัยการพิเศษฝ่ายเป็นผู้ช่วยปฏิบัติราชการก็ได้

ผู้อำนวยการกอง ผู้อำนวยการส่วน หัวหน้าส่วน หัวหน้าฝ่าย เป็นผู้บังคับบัญชา ข้าราชการและลูกจ้าง รับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทางและแผนการปฏิบัติราชการของส่วน

ราชการที่สังกัดและสำนักงานอัยการสูงสุด

อำนาจหน้าที่ของส่วนราชการสำนักงานอัยการสูงสุด มีดังนี้

(๑) สถาบันกฎหมายอาญา มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบการศึกษา วิจัย พัฒนา กฎหมายอาญา กฎหมายเกี่ยวกับความผิดทางอาญา กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง และกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และเผยแพร่ผลการดำเนินการตามที่คณะกรรมการกฎหมายอาญาซึ่งอัยการสูงสุดแต่งตั้ง โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอัยการกำหนด ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๒) สำนักงานคณะกรรมการอัยการ มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับงานบริหารงานบุคคลของข้าราชการอัยการ งานของคณะกรรมการอัยการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ และการดำเนินคดีร้องขอความเป็นธรรม เว้นแต่การฝึกอบรม ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ก) ฝ่ายบริหารทั่วไป สำนักงานคณะกรรมการอัยการ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการ งานบริหารงานบุคคล งานเลขานุการนักบริหาร งานงบประมาณ งานการเงินและบัญชี งานเกี่ยวกับอาคารสถานที่ พัสดุ และยานพาหนะของสำนักงาน ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับ หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคณะกรรมการ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับงานบริหารงานบุคคลของข้าราชการอัยการ และงานของคณะกรรมการอัยการ ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกันหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ค) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีร้องขอความเป็นธรรม มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินคดีร้องขอความเป็นธรรมตามระเบียบว่าด้วยการนั้น ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๓) สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบการพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการและลูกจ้างของสำนักงานอัยการสูงสุด รวมทั้งฝึกอบรมความรู้ทางกฎหมายที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ก) ส่วนฝึกอบรม มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานดำเนินการพัฒนาบุคคล งานจัดการฝึกอบรมและการประชุม งานพัฒนาเทคโนโลยีการพัฒนาบุคคล งานธุรการ งานบริหารงานบุคคล งานเลขานุการนักบริหาร งานงบประมาณ งานการเงินและบัญชี งานเกี่ยวกับอาคารสถานที่ พัสดุและยานพาหนะของสถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๑) ฝ่ายบริหารทั่วไป สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการ งานบริหารงานบุคคล งานเลขานุการนักบริหาร งานงบประมาณ งานการเงินและบัญชี งานเกี่ยวกับอาคารสถานที่ พัสดุ และยานพาหนะ งานผลิต เผยแพร่ แจกจ่ายและจัดเก็บเอกสาร งานเทคโนโลยีการพัฒนาบุคลากร งานจัดทำและให้บริการโสตทัศนูปกรณ์และสื่อการพัฒนาบุคลากร ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๒) ฝ่ายฝึกอบรม มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบงานพัฒนาบุคลากรตามแผนการพัฒนาบุคลากร ดำเนินการพัฒนาบุคลากร เช่น จัดการฝึกอบรมและการประชุมต่างๆ ให้เป็นไปตามแผน จัดทำคู่มือการฝึกอบรมและวิธีการฝึกอบรม จัดทำตารางการฝึกอบรมประสานคณะวิทยากรและอาจารย์ที่ปรึกษา จัดการดูแลและอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม และผู้เข้าร่วมประชุม ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติ

งานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายแผนงานฝึกอบรม มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานจัดทำแผนทั้งปวงที่เกี่ยวกับการพัฒนาบุคคล งานจัดทำแผนพัฒนาหลักสูตร งานกำหนดหลักสูตร และจัดทำหลักสูตร งานจัดทำเอกสารทางวิชาการตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ค) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายประเมินผลการฝึกอบรม มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาบุคคลของสำนักงานอัยการสูงสุด งานเสนอความเห็นเพื่อส่งข้าราชการหรือลูกจ้างของสำนักงานอัยการสูงสุดหรือรับบุคคลเข้ามาในสำนักงานอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาบุคคล งานประเมินผลโครงการและประเมินผลการพัฒนาบุคคล ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๔) สำนักงานอำนวยการ มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบงานอำนวยการงานทั้งปวงที่อยู่ในอำนาจหน้าที่พนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุดตามที่อัยการสูงสุดมอบหมาย งานจัดองค์กร งานจัดระบบงาน งานอัตรากำลัง งานบริหารงานบุคคลของข้าราชการธุรการและลูกจ้าง งานสวัสดิการ งานการคลัง งานพัสดุ งานเลขานุการของสำนักงานอัยการสูงสุด และงานอื่นที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการใดโดยเฉพาะ ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ก) ส่วนงานอัยการสูงสุด มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบงานอำนวยการงานตรวจสอบภายใน งานจัดองค์กร งานจัดระบบงาน งานอัตรากำลัง งานจัดทำระเบียบ คำสั่งสำนักงานอัยการสูงสุดทั้งปวงที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการอัยการ งานเก็บรักษาคำสั่งทั้งปวงของสำนักงานอัยการสูงสุด ปฏิบัติราชการและประสานราชการตามที่อัยการสูงสุดมอบหมาย

(ข) กองกลาง มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบงานเลขานุการนักบริหารงานอาคารสถานที่และยานพาหนะ งานสารบรรณ งานประชาสัมพันธ์ งานการข่าว งานสื่อสารของ สำนักงานอัยการสูงสุด และงานอื่นที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการใดโดยเฉพาะ ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๑) ฝ่ายบริหารทั่วไปอาคารหลักเมือง มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบงานของกองกลางในในเขตพื้นที่อาคารหลักเมืองและอาคารสำนักงานคดีธนบุรี เว้นแต่งานของฝ่ายประชาสัมพันธ์ ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๒) ฝ่ายบริหารทั่วไปอาคารถนนรัชดาภิเษก มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานของกองกลางในเขตพื้นที่อาคารถนนรัชดาภิเษก เว้นแต่งานของฝ่ายประชาสัมพันธ์ ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๓) ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์การปฏิบัติราชการ งานเผยแพร่กิจกรรม ความรู้และความก้าวหน้าทางกฎหมาย และงานสื่อสาร ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ค) ส่วนการเจ้าหน้าที่ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับงานบริหารงานบุคคลของข้าราชการธุรการและลูกจ้าง และงานสวัสดิการของสำนักงานอัยการสูงสุด เว้นแต่การฝึกอบรม ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ง) ส่วนการคลัง มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบงานการเงิน งานบัญชี งานงบประมาณ งานค่าธรรมเนียมความแพ่ง และงานพัสดุ ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๑) ฝ่ายพัสดุ มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบงานพัสดุทั้งปวง ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๕) สำนักงานคดีแพ่ง มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบดำเนินคดีแพ่งทั้งปวง ตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแพ่งและศาลจังหวัดมีนบุรี ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคดีแพ่ง มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบงานธุรการ งานสารบบคดี งานบริหารงานบุคคล งานเลขานุการนักบริหาร งานงบประมาณ งานการเงินและบัญชี งานเกี่ยวกับอาคารสถานที่ พัสดุและยานพาหนะของสำนักงาน ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่ง ๑-๙ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานสำนักงานคดีแพ่ง ตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๖) สำนักงานคดีแพ่งกรุงเทพใต้ มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบการดำเนินคดีทั้งปวงที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุดซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคดีแพ่งกรุงเทพใต้ มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ใน (๕) (ก)

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่งกรุงเทพใต้ ๑-๔ มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบงานสำนักงานคดีแพ่งกรุงเทพใต้ ตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๗) สำนักงานคดีแพ่งธนบุรี มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบการดำเนินคดีทั้งปวง ตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแพ่งธนบุรี ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคดีแพ่งธนบุรี มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ใน (๕) (ก)

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่งธนบุรี ๑-๒ มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบงานสำนักงานคดีแพ่งธนบุรี ตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๘) สำนักงานคดีภาษีอากร มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบการดำเนินคดีทั้งปวง ตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุดซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลภาษีอากรกลาง ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคดีภาษีอากร มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ใน (๕) (ก)

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีภาษีอากร ๑-๔ มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบงานสำนักงานคดีภาษีอากร ตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๙) สำนักงานคดียาเสพติด มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบการดำเนินคดีทั้งปวง อันเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ และศาลอาญาธนบุรี ดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้ยึดหรืออายัด

เนื่องจากเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคดียาเสพติด มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ใน (๕) (ก)

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดียาเสพติด ๑-๗ มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบงานสำนักงานคดียาเสพติด ตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๑๐) สำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัว มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบการดำเนินคดีทั้งปวง ตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัว มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ใน (๕) (ก)

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว ๑-๒ มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบงานสำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัว ตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๑๑) สำนักงานคดีแรงงาน มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบการดำเนินคดีทั้งปวง ตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแรงงานกลาง ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคดีแรงงาน มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ใน (๕) (ก)

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแรงงาน ๑-๒ มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบงานสำนักงานคดีแรงงาน ตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๑๒) สำนักงานคดีศาลแขวง มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบการดำเนินคดีทั้งปวง ตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแขวงในเขตกรุงเทพมหานคร ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคดีศาลแขวง มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ใน (๕) (ก)

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง ๑-๗ มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบงานสำนักงานคดีศาลแขวง ตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๑๓) สำนักงานคดีศาลสูง มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบการดำเนินคดีอาญาทั้งปวงที่เกิดในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร ตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุดในชั้นอุทธรณ์และฎีกา ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคดีศาลสูง มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ใน (๕) (ก)

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลสูง ๑-๓ มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบงานสำนักงานคดีศาลสูง ตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๑๔) สำนักงานคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบการดำเนินคดีทั้งปวงอันเกี่ยวกับเศรษฐกิจและทรัพยากรตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ และศาลอาญาธนบุรี ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ใน (๕) (ก)

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร ๑-๔ มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบงานสำนักงานคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร ตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๑๕) สำนักงานคดีอาญา มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบการดำเนินคดีทั้งปวงตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลอาญา เว้นแต่คดีเกี่ยวกับเศรษฐกิจและทรัพยากร และคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และรับผิดชอบการดำเนินคดีอาญาทั้งปวงตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุดซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลจังหวัดมีนบุรี ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคดีอาญา มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ใน (๕) (ก)

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญา ๑-๑๐ มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบงานสำนักงานคดีอาญาตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ค) สำนักงานอัยการประจำศาลจังหวัดมีนบุรี มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินคดีอาญาทั้งปวงตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุดซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลจังหวัดมีนบุรี ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๑๖) สำนักงานคดีอาญากรุงเทพใต้ มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบการดำเนินคดีทั้งปวงตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลอาญากรุงเทพใต้ เว้นแต่คดีเกี่ยวกับเศรษฐกิจและทรัพยากร และคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคดีอาญากรุงเทพใต้ มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ใน (๕) (ก)

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญากรุงเทพใต้ ๑-๖ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานสำนักงานคดีอาญากรุงเทพใต้ ตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๑๗) สำนักงานคดีอาญาธนบุรี มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบการดำเนินคดีทั้งปวงตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลอาญาธนบุรี เว้นแต่คดีเกี่ยวกับเศรษฐกิจและทรัพยากร และคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคดีอาญาธนบุรี มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ใน (๕) (ก)

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญา ๑-๕ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานสำนักงานคดีอาญาธนบุรี

ตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๑๘) สำนักงานคดีอัยการสูงสุด มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบในการเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาสั่งคดีของอัยการสูงสุด ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากฎหมายอื่นและระเบียบว่าด้วยการดำเนินคดีแพ่งของพนักงานอัยการ กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของอัยการสูงสุด เว้นแต่การสอบสวนความผิดนอกราชอาณาจักร ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคดีอัยการสูงสุด มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ใน (๕) (ก)

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอัยการสูงสุด ๑-๔ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานสำนักงานคดีอัยการสูงสุด ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๑๙) สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชน การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย การเผยแพร่ความรู้ทางด้านสิทธิมนุษยชนและความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน ศึกษา วิจัย และพัฒนาระบบ รูปแบบ วิธีการ และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการดังกล่าว ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ใน (๕) (ก)

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายแผนช่วยเหลือทางกฎหมาย มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบงานแผนงานของสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ค) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิ มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบงานคุ้มครองสิทธิของสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ง) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย ๑-๓ มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบงานช่วยเหลือทางกฎหมายของสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๒๐) สำนักงานต่างประเทศ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานติดต่อและประสานงานกับองค์กรหรือหน่วยงานต่างประเทศเกี่ยวกับเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุด งานสอบสวนความผิดนอกราชอาณาจักรซึ่งผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษตามกฎหมายในราชอาณาจักร งานให้ความร่วมมือและประสานงานระหว่างประเทศทางอาญากับหน่วยงานภายในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ก) ฝ่ายบริหารทั่วไป สำนักงานต่างประเทศ มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ใน (๒) (ก)

(ข) ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานสำนักงานต่างประเทศ ตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ค) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายกิจการต่างประเทศมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานสำนักงานต่างประเทศตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่

เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๒๑) สำนักงานที่ปรึกษากฎหมาย มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบการให้คำปรึกษาหรือความเห็นทางกฎหมาย รวมทั้งการตรวจร่างสัญญาและเอกสารประกวดราคาทั้งโครงการในประเทศและต่างประเทศแก่หน่วยงานของรัฐ ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ก) ฝ่ายบริหารทั่วไป สำนักงานที่ปรึกษากฎหมาย มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ใน (๒) (ก)

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายสัญญาและหารือ ๑-๔ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานสำนักงานที่ปรึกษากฎหมาย ตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๒๒) สำนักงานวิชาการ มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบงานจัดทำนโยบาย และแผนของสำนักงานอัยการสูงสุด งานกำกับ เร่งรัด ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน งานพัฒนาระบบ รูปแบบ วิธีการ แนวทางปฏิบัติในการดำเนินคดี และงานอื่นของพนักงานอัยการ งานจัดระบบการสำรวจ การเก็บ การใช้ประโยชน์ข้อมูล งานศูนย์ข้อมูล งานจัดทำเผยแพร่ตำรา วารสาร เอกสารทางวิชาการ งานพิพิธภัณฑ์ งานห้องสมุด และงานพัฒนากฎหมายและดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมายที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุด และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ก) ฝ่ายบริหารทั่วไป สำนักงานวิชาการ มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ใน (๒) (ก)

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายนโยบายและแผน มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานจัดทำนโยบายและแผนของสำนักงานอัยการสูงสุดให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายของรัฐบาล งานพัฒนากฎหมายและดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมายที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ค) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายประเมินผล มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานพัฒนาระบบ รูปแบบ วิธีการ แนวทางปฏิบัติในการดำเนินคดีและงานอื่นของพนักงานอัยการ งานกำกับ เร่งรัด ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ง) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายสารสนเทศ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานจัดระบบการสำรวจ การเก็บ การใช้ประโยชน์ข้อมูลของหน่วยงาน งานศูนย์ข้อมูลของสำนักงานอัยการสูงสุด งานจัดทำและเผยแพร่ตำรา วารสาร เอกสารทางวิชาการ งานพิพิธภัณฑ์และงานห้องสมุด ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๒๓) สำนักงานอัยการเขต มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบการบริหารงานและปฏิบัติงานในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดภายในเขตท้องที่ ทั้งนี้ ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งของสำนักงานอัยการสูงสุด ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานอัยการเขต มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ใน (๕) (ก)

(ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญาเขต มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานดำเนินคดีอาญาของสำนักงานอัยการเขต ซึ่งไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลสูงเขต และงานบริหารการจัดการของสำนักงานอัยการเขต ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ค) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลสูงเขต มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานดำเนินคดีอาญาที่เกิดขึ้นในเขตท้องที่สำนักงานอัยการเขต ตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงาน

อัยการสูงสุดในชั้นอุทธรณ์และฎีกา ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ง) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่งเขต มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานดำเนินคดีแพ่งของสำนักงานอัยการเขต ตามระเบียบว่าด้วยการนั้น ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๒๔) สำนักงานอัยการจังหวัด มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบการปฏิบัติงานในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดภายในเขตท้องที่ของสำนักงานอัยการจังหวัด ทั้งนี้ ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งของสำนักงานอัยการสูงสุดและสำนักงานอัยการเขต ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานอัยการจังหวัด มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ใน (๕) (ก)

(๒๕) สำนักงานอัยการประจำศาล มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบการปฏิบัติงานในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดภายในเขตท้องที่ของสำนักงานอัยการประจำศาล ทั้งนี้ ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งของสำนักงานอัยการสูงสุดและสำนักงานอัยการเขต ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(ก) ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักงานอัยการประจำศาล มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ใน (๕) (ก)

อำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุด

แต่เดิมมา ไม่มีกฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ของกรมอัยการไว้อย่างแจ้งชัด คงมีกฎหมายต่างๆ กำหนดไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ ปัจจุบันนี้ได้มีมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๓๔ บัญญัติให้สำนักงานอัยการสูงสุดมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการ ดำเนินคดีอาญาทั้งปวง ดำเนินคดีแพ่ง และให้คำปรึกษาด้านกฎหมายแก่รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ และอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

สำนักงานอัยการสูงสุด จึงมีภารกิจตามกฎหมาย ในการดำเนินคดีแพ่ง และคดีอาญาทั้งปวง ให้คำปรึกษาด้านกฎหมายแก่รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ และตามกฎหมายที่กำหนดไว้รวมตลอดถึง กรณีที่กฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ ด้วยอำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดดังกล่าว แยกได้ดังนี้

๑. อำนวยความยุติธรรม

พนักงานอัยการจะพิจารณารวบรวมข้อมูลอรรถคดีและวินิจฉัยสั่งคดีทั้งปวง ดำเนินคดีอาญาทางศาล และดำเนินอรรถคดี ตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการในฐานะทนายแผ่นดินตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ เช่น

(๑) ฟ้องคดีอาญาต่อศาลชั้นต้น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๘) ตลอดจนฟ้องอุทธรณ์ ฟ้องฎีกา และแก้ฟ้องอุทธรณ์ แก้ฟ้องฎีกาด้วย (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙๓, ๒๐๐, ๒๑๖)

(๒) ยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ ในระยะใดก่อนคดีเสร็จเด็ดขาดในคดีอาญาที่มิใช่ความผิดต่อส่วนตัวซึ่งผู้เสียหายยื่นฟ้องแล้ว (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๑)

(๓) ร้องต่อศาลให้สั่งผู้เสียหายกระทำหรือละเว้นกระทำการที่ผู้เสียหายจะกระทำให้คดีของพนักงานอัยการเสียหาย ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๒)

(๔) ยื่นฟ้องคดี ที่ผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องคดีไว้แล้วได้ถอนฟ้องคดีนั้นเสีย เว้นแต่คดีซึ่งเป็นความผิดต่อส่วนตัว (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๖ (๓))

(๕) ฟ้องเรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหาย ในกรณีที่ผู้เสียหายมีสิทธิจะเรียกร้องทรัพย์สินหรือราคาที่เขาสูญเสียไป เนื่องจากการกระทำความผิดฐาน ลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก ฉ้อโกง ยักยอก หรือรับของโจร เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญาโดยจะขอรวมไปกับคดีอาญาหรือจะยื่นคำร้องในระยะใดระหว่างที่คดีอาญากำลังพิจารณาอยู่ในศาลชั้นต้น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๓, ๔๔)

(๖) ยื่นคำร้องขอให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหา ตามความในมาตรา ๘๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขโดย (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๔ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๑ วรรค ๒)

(๗) ยื่นคำร้องต่อศาล ขอให้ปล่อยคนที่ต้องถูกควบคุมหรือขัง โดยผิดกฎหมายหรือถูกจำคุกผิดจากคำพิพากษาของศาล (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๙๐)

(๘) คัดค้านการให้ประกันตัว ผู้ต้องหาหรือจำเลย ที่ต้องหาหรือถูกฟ้อง ในความผิดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปีเมื่อศาลถาม (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๙ ซึ่งแก้ไขโดย (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔)

(๙) อุทธรณ์ฎีกา ในกรณีผิดสัญญาประกันต่อศาล ซึ่งศาลสั่งบังคับ ตามสัญญาประกันโดยมิชอบ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๙)

(๑๐) สั่งให้งดหรือให้ทำการสอบสวนต่อไป ในคดีที่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๐)

(๑๑) ในกรณีที่พนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง และพนักงานอัยการเห็นชอบด้วย ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง และแจ้งคำสั่งนี้ให้พนักงานสอบสวนทราบ แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วยก็ให้สั่งฟ้อง และแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้ต้องหามาเพื่อฟ้องหรือจัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหามา ถ้าผู้ต้องหาอยู่ต่างประเทศ พนักงานอัยการจะต้องจัดการเพื่อขอให้ส่งตัวข้ามแดน (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๑, ๑๔๓)

(๑๒) ในกรณีที่พนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องและพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยให้ออกคำสั่งฟ้อง และฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งไม่ฟ้องและปล่อยตัวผู้ต้องหาไป และแจ้งคำสั่งให้พนักงานสอบสวนทราบ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๔๑, ๑๔๓)

(๑๓) สั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม หรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อสั่งต่อไป (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๓ (ก))

(๑๔) สั่งให้พนักงานสอบสวนพยายามเปรียบเทียบคดี แทนการที่จะส่งตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการในกรณีที่มีคำสั่งฟ้อง แต่ถ้าผู้ต้องหาถูกส่งตัวมาแล้ว ให้ส่งผู้ต้องหาพร้อมด้วยสำนวนกลับไปยังพนักงานสอบสวนให้พยายามเปรียบเทียบคดี (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๔๔)

(๑๕) ในกรณีที่มีคำสั่งไม่ฟ้อง ไม่อุทธรณ์ ไม่ฎีกา ถอนฟ้อง ถอนฟ้องอุทธรณ์ ถอนฟ้องฎีกา และคำสั่งนั้นไม่ใช่ของอัยการสูงสุด ถ้าในจังหวัดพระนครและธนบุรี ให้รีบส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งไปเสนออธิบดีกรมตำรวจ หรือรองอธิบดีกรมตำรวจ ถ้าในจังหวัดอื่นให้เสนอผู้ว่าราชการจังหวัด (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕)

(๑๖) แจ้งคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีให้ผู้ต้องหาและผู้ร้องทุกข์ทราบ ถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือขังอยู่ให้ปล่อยตัวไปหรือขอให้ศาลปล่อยแล้วแต่กรณี (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๖)

(๑๗) ทำคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ให้ทำการไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าใครเป็นผู้ทำร้ายเท่าที่จะทราบได้ และให้แจ้งกำหนดการไต่สวนไปให้สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้อนุบาลคนตาย คนใดคนหนึ่งทราบ เท่าที่สามารถจะทำได้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๐)

(๑๘) ยื่นคำร้องต่อศาล ขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง ก่อนมีคำพิพากษาศาลชั้นต้น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๓)

(๑๙) คดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องเอง และศาลยกฟ้องไป โดยโจทก์ไม่มาตามกำหนดนัด พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องคดีนั้นอีกได้เว้นแต่จะเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๖)

(๒๐) ร้องขอให้ศาล กำหนดโทษผู้กระทำความผิดเสียใหม่ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดยังไม่ได้รับโทษหรือกำลังรับโทษอยู่และโทษที่กำหนดตามคำพิพากษาหนักกว่าโทษที่กำหนดตามกฎหมายบัญญัติในภายหลัง (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓)

(๒๑) ร้องขอให้ศาลสั่งระงับการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัย ในกรณีที่กฎหมายที่บัญญัติในภายหลังได้ยกเลิกวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้น (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓)

(๒๒) ร้องขอให้ศาลสั่งยกเลิกการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัย หรือสั่งให้ได้รับผลดีตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง ซึ่งเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขที่จะสั่งให้มีการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัย (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔)

(๒๓) ร้องขอให้ศาลสั่งยกเลิกการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัย หรือสั่งให้รับผลดีตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง ซึ่งมีเงื่อนไขอันไม่อาจนำมาใช้บังคับแก่กรณีของผู้นั้นได้หรือตามกฎหมายฉบับหลังเป็นคุณแก่ผู้นั้นยิ่งกว่า (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕)

(๒๔) เสนอให้ศาลทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของพฤติการณ์ เกี่ยวกับการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัย เพื่อให้ศาลสั่ง เพิกถอน หรืองดการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยไว้ชั่วคราว (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๖)

(๒๕) แถลงให้ศาลทราบถึงพฤติการณ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย เพื่อให้ศาลพิจารณาเปลี่ยนโทษกักขังเป็นโทษจำคุก (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗)

(๒๖) ฟ้องขอให้กักกันจำเลย โดยจะขอรวมกันไปในฟ้องคดี อันเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้องหรือจะฟ้องภายหลังก็ได้ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๔๓)

(๒๗) เสนอให้ศาลสั่งเรียกประกันทัณฑ์บนจากผู้ที่จะก่อเหตุร้ายให้เกิดภยันตรายแก่บุคคล หรือทรัพย์สินของผู้อื่น (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๔๖)

(๒๘) ขอให้ศาลแก้ไขเพิ่มเติม เพิกถอน หรือกำหนดเงื่อนไข เพื่อคุมความประพฤติใหม่ เมื่อพฤติการณ์ที่เกี่ยวแก่การควบคุมความประพฤติได้เปลี่ยนแปลงไป (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖)

(๒๙) อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนเป็นพนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบในความผิดที่ได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรไทยและเป็นความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทย (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๐)

(๓๐) แถลงให้ศาลทราบถึงการที่ผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติ เพื่อให้ศาลตักเตือนผู้กระทำความผิด หรือกำหนดการลงโทษที่ยังไม่ได้กำหนดหรือลงโทษซึ่งรอไว้ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๗)

(๓๑) เสนอให้ศาลทราบถึงความเปลี่ยนแปลงในพฤติการณ์เกี่ยวกับคำสั่ง ซึ่งศาลได้สั่งใน กรณีที่เด็กอายุกว่าเจ็ดปี แต่ยังไม่เกินสิบสี่ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดเพื่อให้ศาลเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งนั้น หรือมีคำสั่งใหม่ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๔)

(๓๒) ฟ้องขอให้รับสรรพเรือน้อยใหญ่และสินค้าของลงระวางเรือ ที่นายทหาร พลทหารราชนาวี จับมาได้จากเชลยศึก (พ.ร.บ.ธรรมนูญศาลทรัพย์เชลยศึก พ.ศ. ๒๔๖๐ มาตรา ๑๔)

(๓๓) ฟ้องผู้ใช้รูปกาชาดและประดับเข็มเครื่องหมายกาชาดโดยมิได้รับอนุญาต (พ.ร.บ.ว่าด้วยสภากาชาดไทย พ.ศ. ๒๔๖๑ มาตรา ๒๘)

(๓๔) ฟ้องผู้จับ ฆ่า ทำร้า ช้างป่า โดยฝ่าฝืนพระราชบัญัติสำหรับรักษาช้างป่า พ.ศ. ๒๔๖๔ (พ.ร.บ.สำหรับรักษาช้างป่า พ.ศ. ๒๔๖๔ มาตรา ๒๓)

(๓๕) ฟ้องผู้ทำ สั่ง ขาย ซ่อม ปลอมแปลง เครื่องชั่ง เครื่องตวง เครื่องวัด โดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัติมาตราชั่ง ตวง วัด พ.ศ. ๒๔๖๖ (พ.ร.บ.มาตราชั่ง ตวง วัด พ.ศ. ๒๔๖๖ มาตรา ๓๕)

(๓๖) ฟ้องผู้ใช้เรือจับสัตว์น้ำในเขตจับสัตว์น้ำไทย โดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิจับสัตว์น้ำในเขตจับสัตว์น้ำไทย พ.ศ. ๒๔๗๗ (พ.ร.บ.ว่าด้วยสิทธิจับสัตว์น้ำในเขตจับสัตว์น้ำไทย พ.ศ. ๒๔๗๗ มาตรา ๑๑)

(๓๗) ร้องขอให้ศาลสั่งจ่ายสินบนแก่ผู้นำจับการพนัน เฉพาะในกรณีที่มีผู้นำจับผู้กระทำผิด (พ.ร.บ.การพนัน พ.ศ. ๒๔๗๘ มาตรา ๑๕ ซึ่งแก้ไขโดย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๔๕๐ มาตรา ๓)

(๓๘) ฟ้องผู้ทำการประมงโดยใช้เรือในเขตการประมงไทยโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิการประมงในเขตการประมงไทย พ.ศ. ๒๔๘๒ (พ.ร.บ.ว่าด้วยสิทธิการประมงในเขตการประมงไทย พ.ศ. ๒๔๘๒ มาตรา ๑๓)

(๓๙) ร้องขอให้ศาลสั่งจ่ายสินบนแก่ผู้นำจับ ผู้นำหรือปล่อยสัตว์พาหนะลงไปในทางน้ำชลประทานประเภท ๑ และประเภท ๒ หรือเหยียบย่ำ คันคลอง ชานคลอง หรือบริเวณสิ่งก่อสร้างอันเกี่ยวกับการชลประทาน (พ.ร.บ.การชลประทานหลวง พ.ศ. ๒๔๘๕ มาตรา ๓๕)

(๔๐) ร้องขอให้ศาลสั่งจ่ายเงินบำเหน็จแก่ผู้นำจับผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัติการประมงพ.ศ. ๒๔๕๐ (พ.ร.บ.การประมง พ.ศ. ๒๔๕๐ มาตรา ๗๑)

(๔๑) พนักงานอัยการที่ถูกแต่งตั้งประจำศาลคดีเด็กและเยาวชน มีอำนาจสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดอาญา ในเมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจ หรือคณะกรรมการพินิจและคุ้มครองเด็ก เสนอความเห็นว่า เด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้องร้องและเด็กหรือเยาวชนนั้นยินยอมที่จะอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจหรือสำนักงานคณะกรรมการพินิจและคุ้มครองเด็ก และพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยกับข้อเสนอนั้น (พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๔๕๔ มาตรา ๒๕)

(๔๒) ดำเนินการขอให้ศาลสั่งให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน เมื่อมีคำร้องขอจากรัฐบาลต่างประเทศโดยทางการทูตของรัฐบาลนั้นมายังรัฐบาลไทย (พ.ร.บ.ส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. ๒๔๗๒ มาตรา ๘)

(๔๓) ร้องขอให้ศาลส่งเด็กไว้โรงเรียนฝึกหัดอาชีพ ในกรณีที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองพิสูจน์ได้ว่า การที่เด็กไม่ได้ไปเรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษานั้น ไม่ใช่เป็นความผิดของตน (พ.ร.บ.ประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๗๘ มาตรา ๕๓)

(๔๔) ในคดีศาลชั้นต้นลงโทษบุคคลใดโดยลำพัง ถ้าศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ปล่อยผู้นั้น เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควรจะฎีกาก็ได้ (พ.ร.บ.พนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘ มาตรา ๑๑(๗)) เช่น คดีที่ศาลชั้นต้นลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาล หากศาลอุทธรณ์พิพากษากลับยกฟ้องพนักงานอัยการมีอำนาจฎีกาได้ เมื่อเห็นสมควร

๒. รักษาผลประโยชน์ของรัฐ

สำนักงานอัยการสูงสุด พิจารณาและให้คำปรึกษาในด้านกฎหมาย แก่ส่วนราชการ หน่วยงานต่างๆ ของรัฐ ดำเนินอรรถคดีแทนรัฐบาล หน่วยงานของรัฐและนิติบุคคล ที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติ หรือพระราชกฤษฎีกาในฐานะทนายแผ่นดิน ดังนี้

๒.๑ในคดีแพ่ง มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีแทนรัฐบาลในศาลทั้งปวง กับมีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ (พ.ร.บ.พนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘ มาตรา ๑๑ (๒)) เช่น

(๑) ว่าต่างหรือแก้ต่างแทนรัฐบาลในศาลทั้งปวง โดยปฏิบัติหน้าที่อย่างทนายความ ส่วนราชการเจ้าของคดีเป็นผู้ส่งเรื่องมาขอให้ว่าต่างแก้ต่างให้ ถ้าคดีมีทางผ่อนผันหรือตกลงประการใด ก็จะแจ้งให้ส่วนราชการเจ้าของคดีพิจารณาข้อผ่อนผันหรือข้อตกลงนั้น แล้วจะดำเนินการให้ต่อไป

(๒) ร้องขอให้ศาลสั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถ และถ้าเหตุอันทำให้ไร้ความสามารถได้สิ้นสุดไปแล้วร้องขอให้ศาลสั่งถอนคำสั่งที่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถนั้นให้ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๘, ๓๓)

(๓) ร้องขอให้ศาลสั่งให้บุคคลผู้ไม่สามารถจะจัดทำการงานของตนเองได้เพราะกายพิการหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบก็ดี เพราะความประพฤติสุรุ่ยสุร่ายเสเพลเป็นอาจิณก็ดี เพราะเป็นคนติดสุรายาเมาก็ดี ให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ และถ้าเหตุอันทำให้บุคคลเสมือนไร้ความสามารถนั้นได้สิ้นสุดไปแล้ว ก็ร้องขอให้ศาลสั่งถอนคำสั่งที่ได้สั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถนั้นให้ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๔, ๓๖)

(๔) ร้องขอให้ศาลสั่งการให้ทำพลางตามที่จำเป็น เพื่อจัดการทรัพย์สินของบุคคลที่ไปเสียจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ ทั้งมิได้ตั้งตัวแทนมอบอำนาจทั่วไปไว้ และไม่มีใครรู้แน่ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๓) แต่ถ้าผู้ไม่อยู่ตั้งตัวแทนมอบอำนาจทั่วไปไว้ หากการมอบอำนาจถึงที่สุด หรือปรากฏว่าตัวแทนจัดการทรัพย์สินเกลือกจะเสียหายแก่ผู้ไม่อยู่ ก็ร้องขอให้ศาลสั่งได้เช่นเดียวกัน (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๔)

(๕) ร้องขอให้ศาลสั่งตัวแทนรับมอบอำนาจทั่วไปจัดทำบัญชีทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๕) หรือขอให้ศาลสั่งให้ผู้จัดการหาประกันหรือแจ้งรายการทรัพย์สินเป็นอยู่อย่างไร หรือถอดถอนผู้จัดการ และตั้งผู้อื่นแทนต่อไป เมื่อมีเหตุอันสมควร (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๐)

(๖) ร้องขอให้ศาลสั่งให้บุคคลที่ไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ และตราบเท่าเจ็ดปีไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไรหรือบุคคลที่ได้ไปถึงสมรภูมิแห่งสงครามหรือไปตกต้องในฐานะที่จะเป็นภยันตรายแก่ชีวิตประการอื่น ซึ่งเวลาได้ผ่านพ้นไปแล้วถึงสามปี ยังไม่มีใครทราบว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร ให้เป็นคนสาบสูญ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๔)

(๗) ร้องขอให้ศาลสั่งถอนคำสั่งแสดงความสาบสูญเมื่อพิสูจน์ได้ว่าบุคคลที่สาบสูญนั้นยังคงมีชีวิตอยู่ก็ดี หรือว่าตายในเวลาอื่นผิดไปจากดังกล่าวในข้อ (๖) (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๖)

(๘) ร้องขอให้ศาลแต่งตั้งผู้จัดการชั่วคราว ในกรณีที่ผู้จัดการนิติบุคคลว่างลงและถ้าทิ้งตำแหน่งว่างไว้จะเกิดเสียหาย (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๕)

(๙) ร้องขอให้ศาลแต่งตั้งผู้แทนเฉพาะกาล ในกรณีที่ผู้จัดการนิติบุคคลมีประโยชน์ได้เสีย หรือเป็นปฏิปักษ์กับนิติบุคคล ซึ่งผู้จัดการไม่มีอำนาจเป็นผู้แทนได้ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๐)

(๑๐) ร้องขอให้ศาลกำหนดชื่อ สำนักงาน วิธีแต่งตั้งถอดถอน ผู้จัดการของมูลนิธิ ในกรณีที่ผู้ตั้งมูลนิธิตายเสียก่อนที่จะกำหนดไว้ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๔)

(๑๑) ร้องขอให้ศาลสั่งถอดถอนผู้จัดการมูลนิธิและแต่งตั้งคนใหม่แทน ในกรณีที่ผู้จัดการจัดการผิด

พลาดเสื่อมเสีย หรือทำการฝ่าฝืนข้อความแห่งตราสารก่อตั้งมูลนิธินั้น (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๑)

(๑๒) ร้องขอให้ศาลสั่งเลิกมูลนิธิ และแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีขึ้น ในกรณีที่มูลนิธิก่อตั้งขึ้น ขัดต่อกฎหมาย ทำการขัดต่อกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือจะจัดการมูลนิธินั้นให้ดำเนินอยู่ต่อไปไม่ได้ หรือมูลนิธิทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติในตราสารหรือข้อไขซึ่งรัฐบาลได้ให้อำนาจไว้ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๓)

(๑๓) ร้องขอให้ศาลสั่งจัดสรรทรัพย์สินของมูลนิธิที่สิ้นสุดลงให้แก่นิติบุคคลซึ่งมีวัตถุประสงค์ใกล้ชิดกับวัตถุประสงค์เดิมของมูลนิธินั้น (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๖)

(๑๔) ร้องขอให้ศาลสั่งตั้งผู้ชำระบัญชี ห้างหุ้นส่วนบริษัทที่เลิกกันเพราะเหตุอื่นนอกจากล้มละลาย โดยไม่มีผู้ชำระบัญชี ตามข้อสัญญาหรือข้อบังคับของห้างหุ้นส่วนบริษัทนั้น (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๒๕๑)

(๑๕) ร้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอนมติของสมาคม ที่ลงมติโดยฝ่าฝืนต่อข้อบังคับหรือกฎหมาย (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๒๕๑)

(๑๖) ร้องขอให้ศาลสั่งเลิกสมาคมและตั้งผู้ชำระบัญชี ในกรณีที่สมาคมมีวัตถุประสงค์ ผิดต่อกฎหมาย หรือกลายเป็นผิดต่อกฎหมาย หรือจัดการสมาคมต่อไปอีกไม่ได้ หรือผู้จัดการเป็นบุคคลอื่นที่มิได้จดทะเบียนไว้ หรือเป็นภัยอันตรายต่อสันติภาพของประชาชน หรืออาจจะกลายเป็นภัยอันตรายเช่นนั้น (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๒๕๓)

(๑๗) ร้องขอให้ศาลสั่งตั้งผู้อื่นนอกจากภริยาหรือสามี เป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ เมื่อมีเหตุสำคัญ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๖๓)

(๑๘) ร้องขอให้ศาลพิพากษาว่าการสมรสเป็นโมฆะ ตามที่ผู้มีส่วนได้เสียได้ร้องขอมายังพนักงานอัยการ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๕๗)

(๑๙) ร้องขอให้ศาลสั่งถอนอำนาจปกครองหรืออำนาจจัดการทรัพย์สินในกรณีที่ผู้ใช้อำนาจปกครองเป็นผู้ไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ หรือใช้อำนาจปกครองโดยมิชอบ หรือประพฤติชั่วร้าย หรือเป็นบุคคลล้มละลาย หรือจัดการทรัพย์สินของเด็กในทางที่ผิดจนอาจเป็นภัยแก่ทรัพย์สิน (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๘๒)

(๒๐) ร้องขอให้ศาลสั่งตั้งผู้ปกครองเด็กในกรณีที่เด็กยังไม่บรรลุนิติภาวะและไม่มีบิดามารดา หรือบิดามารดาถูกถอนอำนาจปกครอง (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๘๕, ๑๕๘๖) และขอให้ศาลสั่งให้ผู้ปกครองหาประกัน หรือแถลงถึงความเป็นอยู่ของทรัพย์สินของผู้อยู่ในปกครอง (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๘๗)

(๒๑) ร้องขอให้ศาลสั่งถอนผู้ปกครองเด็กในกรณีที่ละเลยไม่กระทำการตามหน้าที่หรือใช้หน้าที่ในทางที่ผิด หรือล้มละลาย หรือหย่อนความสามารถ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๘๘/๘, ๑๕๘๘/๙)

(๒๒) ร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตให้มีการรับบุตรบุญธรรม (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๘๘/๒๑, ๑๕๘๘/๒๒) การเลิกรับบุตรบุญธรรม (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๘๘/๓๑)

(๒๓) ฟ้องคดีแทนบุตรบุญธรรม ที่มีอายุต่ำกว่าสิบห้าปี เพื่อขอเลิกการรับบุตรบุญธรรม (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๘๘/๓๕)

(๒๔) ร้องขอให้ศาลสั่งตั้งผู้ปกครอง ผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ ในกรณีที่มรดกตกทอดแก่ผู้เยาว์ บุคคลวิกลจริต หรือผู้ไม่สามารถจัดการงานของตนเองได้ และบุคคลนั้นยังไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือผู้พิทักษ์ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๑๐)

(๒๕) ร้องขอให้รัฐบาลให้อำนาจจัดตั้งมูลนิธิ ซึ่งก่อตั้งโดยพินัยกรรมขึ้นเป็นนิติบุคคล (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๗๗)

(๒๖) ร้องขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดก ในกรณีที่เจ้ามรดกตาย ทายาทโดยธรรมหรือผู้รับพินัยกรรมได้สูญหายไปหรืออยู่นอกราชอาณาเขต หรือเป็นผู้เยาว์ หรือผู้จัดการ หรือทายาทไม่สามารถ หรือไม่เต็มใจที่จะจัดการหรือข้อกำหนดพินัยกรรมไม่มีผลบังคับ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๗๑๓)

(๒๗) ร้องขอให้ศาลจัดสรรทรัพย์สินที่กำหนดไว้ในพินัยกรรมให้จัดตั้งเป็นมูลนิธิให้แก่นิติบุคคลอื่น ในเมื่อมูลนิธินั้นจัดตั้งขึ้นไม่ได้ตามวัตถุที่ประสงค์ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๗๕)

(๒๘) ร้องขอให้ศาลสั่งขายทอดตลาดเรือไทย ที่ตกเป็นของผู้ไม่ต้องด้วยลักษณะที่จะถือกรรมสิทธิ์เรือไทยได้ (พ.ร.บ. เรือไทย พ.ศ. ๒๔๘๑ มาตรา ๓๑)

(๒๙) ร้องขอให้ศาลสั่งขายทอดตลาดหุ้นในบริษัทซึ่งเป็นเจ้าของเรือไทยซึ่งจำนวนหุ้นบกพร่อง จนทำให้บริษัทนั้นขาดลักษณะที่จะเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์เรือไทยได้ (พ.ร.บ. เรือไทย พ.ศ. ๒๔๘๑ มาตรา ๓๔)

(๓๐) ร้องขอต่อศาลเพื่อให้วินิจฉัยว่า ทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่คณะกรรมการวินิจฉัยว่า เป็นทรัพย์สินที่ร่ำรวยขึ้นโดยผิดปกติ เป็นของแผ่นดิน (พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ มาตรา ๒๐)

(๓๑) ร้องขอให้ศาลสั่งถอนสัญชาติไทยของบุคคลซึ่งได้มาโดยการเกิดในราชอาณาจักร แต่บิดาเป็นคนต่างด้าว และได้กระทำการใดๆ อันจะเป็นการกระทบกระเทือนความมั่นคง หรือขัดต่อประโยชน์ของรัฐ หรือเป็นการเหยียดหยามประเทศชาติ หรือกระทำการใดๆ อันเป็นการ ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน (พ.ร.บ. สัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ มาตรา ๑๗)

(๓๒) เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค ตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแต่งตั้ง เพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญา แก่ผู้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค (พ.ร.บ. คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๓๕)

(๓๓) ว่าความในศาลพลเรือนชั้นยึดทรัพย์ของคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหารแทนอัยการทหารต่อไปจนกว่าจะถึงที่สุด (พ.ร.บ. ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๕๘ มาตรา ๕๒)

(๓๔) เป็นผู้แทนผู้ไร้ความสามารถที่ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้แทนโดยชอบธรรมทำหน้าที่ไม่ได้ตามคำสั่งศาลเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในเรื่องความสามารถ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๕๖)

๒.๒ ในคดีแพ่งหรืออาญา ซึ่งเจ้าพนักงานถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้กระทำไปตามหน้าที่ก็ดี หรือในคดีแพ่งหรืออาญาที่ราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้กระทำตามคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งได้สั่งการโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือเข้าร่วมกับเจ้าพนักงานกระทำการในหน้าที่ราชการก็ดี เมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการจะรับแก้ต่างก็ได้ (พ.ร.บ. พนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘ มาตรา ๑๑(๓)) แยกออกได้เป็น ๔ กรณี ดังนี้

(๑) แก้ต่างแทนเจ้าพนักงานที่ถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้กระทำไปตามหน้าที่ซึ่งจะต้องรับผิดในทางแพ่ง

(๒) แก้ต่างแทนเจ้าพนักงานที่ถูกฟ้องในเรื่องการที่กระทำไปตามหน้าที่ซึ่งจะต้องรับโทษทางอาญา

(๓) แก้ต่างแทนราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดที่ถูกฟ้อง ในเรื่องการที่ได้กระทำตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน ซึ่งได้สั่งการโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือเข้าร่วมกับเจ้าพนักงานกระทำการในหน้าที่ราชการ ซึ่งจะต้องรับผิดในทางแพ่ง

(๔) แก้ต่างแทนราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดที่ถูกฟ้อง ในเรื่องการที่ได้กระทำตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน ซึ่งได้สั่งการโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือเข้าร่วมกับเจ้าพนักงานกระทำการในหน้าที่ราชการ ซึ่งจะต้องรับโทษทางอาญา

๒.๓ ในคดีที่เทศบาลหรือสุขาภิบาลเป็นโจทก์หรือเป็นจำเลย ซึ่งเป็นคดีแพ่งและมิใช่เป็นคดีที่พิพาทกับรัฐบาล เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควร จะรับว่าต่างหรือแก้ต่างก็ได้ (พ.ร.บ. พนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘ มาตรา ๑๑(๔))

แยกออกได้เป็น ๒ กรณี คือ

(๑) ว่าต่างคดีแพ่งแทนเทศบาล หรือสุขาภิบาลที่เป็นโจทก์ ซึ่งมิใช่เป็นคดีที่พิพาทกับรัฐบาล

(๒) แก้ต่างคดีแพ่งแทนเทศบาลหรือสุขาภิบาลที่เป็นจำเลย ซึ่งมิใช่เป็นคดีที่พิพาทกับรัฐบาล

๒.๔ ในคดีที่นิติบุคคล ซึ่งได้มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้นเป็นโจทก์หรือเป็นจำเลย ซึ่งเป็นคดีแพ่งและมิใช่เป็นคดีที่พิพาทกับรัฐบาล เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควร จะรับว่าต่างหรือแก้ต่างก็ได้ (พ.ร.บ. พนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘ มาตรา ๑๑(๕)) แยกออกได้เป็น ๒ กรณี ดังนี้

(๑) ว่าต่างคดีแพ่งแทนนิติบุคคล ซึ่งได้มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้นเป็นโจทก์แต่มิใช่เป็นคดีที่พิพาทกับรัฐบาล

(๒) แก้ต่างคดีแพ่งแทนนิติบุคคล ซึ่งได้มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้นเป็นจำเลยแต่มิใช่เป็นคดีที่พิพาทกับรัฐบาล

๒.๕ ในกรณีที่ผิดสัญญาประกันจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีในการบังคับให้เป็นไปตามสัญญานั้น และในการนี้มิให้เรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ (พ.ร.บ. พนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘ มาตรา ๑๑(๘)) ความมุ่งหมายในข้อนี้ หมายถึงการผิดสัญญาประกันในชั้นศาล ไม่ใช่ผิดสัญญาประกันในชั้นพนักงานสอบสวน หรือชั้นพนักงานอัยการ

๓. คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

สำนักงานอัยการสูงสุดให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ดังนี้

๓.๑ ในคดีที่ราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดฟ้องเองไม่ได้โดยกฎหมายห้าม เมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการมีอำนาจเป็นโจทก์ได้ (พ.ร.บ. พนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘ มาตรา ๑๑(๖)) เช่น

(๑) ในคดีแพ่ง ผู้ใดจะฟ้องผู้บุพการีของตนไม่ได้ แต่เมื่อมีผู้ใดร้องขอขึ้นมา พนักงานอัยการมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องแทนได้ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๖๒)

(๒) ในคดีอาญา ผู้ใดจะฟ้องผู้บุพการีของตนไม่ได้แต่เมื่อมีผู้ใดร้องขอขึ้นมาพนักงานอัยการมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องแทนได้ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๖๒)

๓.๒ ให้บริการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนผู้ยากไร้ และประชาชนในชนบท เช่นการให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย การประนอมข้อพิพาท

๓.๓ เผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชนทั่วไป ทั้งในกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่นๆ ทั่วประเทศ

๔. หน้าที่อื่นๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น

(๑) เป็นคณะกรรมาธิการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียน ที่สั่งให้ปิดประชุมสมาคม (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๒๕๑ ทวิ)

(๒) เป็นกรรมการเรือนจำ เพื่อตรวจพิจารณากิจการของเรือนจำ และให้คำแนะนำแก่เจ้าพนักงานเรือนจำ (พ.ร.บ. ราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๕ มาตรา ๔๔)

(๓) เป็นอัยการทหาร ตามคำสั่งของผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการ ตามความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๕๘ (พ.ร.บ. ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๕๘ มาตรา ๓๗)

(๔) เข้าประชุมสภาจังหวัดและมีสิทธิแสดงความเห็นเกี่ยวกับการงานในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบในสภาได้ แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน (พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๔๕๘ มาตรา ๒๖)

(๕) เป็นคณะกรรมการจังหวัด ในการบริหารราชการแผ่นดินในจังหวัดนั้น (พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๓๔ มาตรา ๕๓)

(๖) เป็นอนุกรรมการสามัญประจำจังหวัด (อ.ก.พ.จังหวัด) เพื่อช่วยปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๑๘ (พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๑๘ มาตรา ๑๕)

(๗) เป็นคณะกรรมการพิจารณาคนเข้าเมือง (พ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๖)

(๘) ให้คำแนะนำปรึกษาในการสอบสวน คดีเกี่ยวกับป่าไม้หรือทรัพยากรของชาติ กรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ใช้อำนาจเข้าควบคุมการสอบสวน (หนังสือที่ มท ๑๒๐๑/ว ๖๘๖ ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๗ และหนังสือที่ มท ๑๒๐๑/ว ๔๗๒ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๘)

ส่วนที่ ๘ เครื่องหมายอัยการ

เครื่องหมายอัยการที่ใช้กันอยู่ขณะนี้มีอยู่ด้วยกัน ๓ เครื่องหมาย ได้แก่ เครื่องหมายข้าราชการอัยการ คือ เครื่องหมายรูปพระไพศรพณ์, เครื่องหมายราชการสำนักงานอัยการสูงสุด คือ เครื่องหมายรูปตราพระมหาพิชัยมงกุฎ ประดิษฐานเหนือพระแว่นสุริยกานต์และตราชูรูปพระขรรค์รองรับด้วยช่อชัยพฤกษ์, และเครื่องหมายราชการของสถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ คือ เครื่องหมายรูปดาว ๑๐ แฉก ภายในเป็นรูปเครื่องหมายราชการสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ล้อมรอบด้วยลายไทย และมีวงกลมล้อมรอบ ด้านบนของวงกลม มีข้อความว่า ความรู้ คุณธรรม ด้านล่างของวงกลมมีข้อความว่า สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ

เครื่องหมายข้าราชการอัยการ

แต่เดิมข้าราชการอัยการขณะที่สังกัดกระทรวงมหาดไทย มีฐานะเป็นข้าราชการพลเรือน การแต่งเครื่องแบบข้าราชการและระเบียบการแต่งเป็นเช่นเดียวกับข้าราชการพลเรือนและไม่ปรากฏว่า มีเครื่องหมายใดพิเศษแตกต่างจากข้าราชการพลเรือนที่สังกัดกระทรวงมหาดไทย

ต่อมาได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๓ บัญญัติให้แยกข้าราชการอัยการออกจากข้าราชการพลเรือนตามกฎหมายของข้าราชการพลเรือนมาเป็นข้าราชการอัยการ ซึ่งในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติ กล่าวไว้ว่า ***"เครื่องแบบข้าราชการอัยการและระเบียบการแต่งให้เป็นไปตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา"***[๗๕] ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยเครื่องแบบข้าราชการอัยการและระเบียบการแต่ง พ.ศ. ๒๕๐๖ มาตรา ๕ กำหนดให้อินทรธนูของข้าราชการอัยการ ***"...ภายในขมวดวงกลมมีรูปพระไพศรพณ์โลหะสีทองประดับอยู่บนพื้นอินทรธนู ฐานของรูปพระไพศรพณ์อยู่เหนือแถบต้น"***[๗๖]

จากนั้นเป็นต้นมา จึงได้ถือเครื่องหมายรูปพระไพศรพณ์ เป็นเครื่องหมายแสดงถึงข้าราชการอัยการตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

ในหนังสือเล่าเรื่องในไตรภูมิ ของ เสฐียรโกศส ได้กล่าวถึงพระไพศรพณ์ไว้ว่าในสวรรค์ชั้นแรกที่เรียกว่า จาตุมหาราชิกภูมิ ซึ่งแปลว่า แดนแห่ง ๔ มหาราช ตั้งอยู่บนเขายุคนธร มีเมืองใหญ่ ๔ เมือง ตั้งอยู่ ๔ ทิศ มีท้าวมหาราชทั้งสี่เรียกว่า ท้าวจตุโลกบาล หรือโลกบาลทั้ง ๔ เป็นผู้ดูแลรักษาโลกทั้ง ๔ ทิศ ทางทิศเหนือ มีท้าวไพศพเป็นใหญ่แก่ยักษ์ ทางฮินดูว่าเป็นพระกุเวร ท้าวไพศพและพระกุเวรเป็นองค์เดียวกัน ชาวบ้านเรียกว่าท้าวเวสสุวัน แต่ก่อนคนมักแขวนรูปภาพเป็นพระยายักษ์ถือตะบองยืนอยู่เหนือเปลเด็กอ่อนเพื่อกันอันตรายจากผีและยักษ์ที่จะมาทำร้ายทารก ที่แขวนรูปท้าวเวสสุวันเพราะถือว่าท่านเป็นนายผีนายยักษ์มันไม่กล้าเข้ามารบกวนที่ท้าวเวสสุวันดูแลป้องกันเด็กเข้าใจว่าเพราะคนเป็นพาหนะสำหรับท่านขี่ไปไหนมาไหน คือ ทรงขี่คนต่างม้า คนจึงเป็นบริวารของท่านด้วย ท่านจึงคอยดูแลป้องกัน นอกจากนี้ในหนังสือศกุนตลาและเทวกำเนิดก็ได้กล่าวถึงพระไพศรพณ์ว่าเป็นคนเดียวกันกับท้าวเวสสุวันหรือท้าวกุเวร และในหนังสือเทวกำเนิดของพระสัจจาภิรมย์ ได้กล่าวว่า ท้าวเวสสุวัน หรือท้าวกุเวรเป็นอธิบดีของอสูรและซากศพตลอดจนพวกภูติผีด้วย

การที่ได้เลือกรูปพระไพรศรพณ์เป็นเครื่องหมายแสดงถึงข้าราชการอัยการนั้น ไม่ปรากฏเหตุผลอันเป็นหลักฐานแน่ชัด แต่กรมอัยการในขณะนั้นมีเจตนาจะให้เป็นเครื่องหมายของกรมอัยการจึงได้ติดต่อถามประวัติของพระไพ

---

๗๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๗๗ ตอนที่ ๑๐๖ ฉบับพิเศษ วันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๐๓ หน้า ๑

๗๖ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๐ ตอน ๑๒๔ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๐๖ หน้า พ.๔๔

ศรพณ์ไปยังกรมศิลปากร ซึ่งได้รับคำตอบที่แตกต่างไปจากตำนานที่ปรากฏในหนังสือที่ยกมากล่าวข้างต้นว่า

"พระไพศรพณ์เป็นเทพเจ้าผู้ชายเชื้อสายมาจากพระพรหมผู้เป็นเทพเจ้าแห่งความเมตตากรุณา มุทิตา อุเบกขา เป็นเทพเจ้าแห่งพรหมวิหาร มีคนเป็นพาหนะพร้อมที่จะลงอาญาแก่ผู้กระทำผิด มือขวาถือกระบอง พร้อมที่จะลงโทษ มือซ้ายยกให้อภัย"

เครื่องหมายข้าราชการอัยการ

เป็นรูปพระไพศรพณ์

เครื่องหมายราชการสำนักงานอัยการสูงสุด[๗๗]

การที่มีกฎหมายเปลี่ยนสถานภาพกรมอัยการไปเป็นสำนักงานอัยการสูงสุดทำให้ข้าราชการฝ่ายอัยการไม่อาจใช้เครื่องหมายแสดงสังกัดกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเคยใช้อยู่แต่เดิมได้ต่อไป และสำนักงานอัยการสูงสุดยังไม่มีเครื่องหมายราชการของตนเองโดยเฉพาะ จึงจำเป็นต้องจัดทำเครื่องหมายราชการและเครื่องหมายแสดงสังกัดขึ้นโดยด่วน

สำนักงานอัยการสูงสุดได้จัดให้มีการประชุมข้าราชการอัยการขึ้นเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ เพื่อพิจารณาจัดทำเครื่องหมายราชการของสำนักงานอัยการสูงสุดขึ้น

เครื่องหมายรูป ***"พระไพศรพณ์"*** ได้นำขึ้นมาพิจารณาเป็นลำดับแรก เพราะข้าราชการอัยการได้ใช้เครื่องหมายนี้ประดับบนอินทรธนู เป็นเครื่องหมายแสดงความเป็นอัยการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๓ แต่ก็ไม่อาจนำ ***"พระไพศรพณ์"*** มาเป็นเครื่องหมายราชการและเครื่องหมายสังกัดของสำนักงานอัยการสูงสุดได้ เพราะแม้จะได้ใช้มาเป็นเวลานานกว่า ๓๐ ปี ก็ยังมิได้มีการประกาศใช้ ***"รูปพระไพศรพณ์"*** เป็นเครื่องหมายราชการของกรมอัยการ และเมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๓ ได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี กำหนดเครื่องหมายราชการของกรมสารวัตรทหารบก กองทัพบก กระทรวงกลาโหม เป็นรูป ***"ท้าวกุเวร"*** หรือ ***"ท้าวเวสสุวัณ"*** ซึ่งตามรูปและตามตำนานเป็นเทพองค์เดียวกับ ***"พระไพศรพณ์"***

ในที่ประชุมได้มีการเสนอ แนวความคิด และรูปเครื่องหมายต่างๆ มากมายหลายอย่าง แต่ในความหลากหลายนั้นมีสิ่งซึ่งเป็นแนวความคิดร่วมกันอยู่สองประการ

ประการแรก คือ การรักษากฎหมาย

ประการที่สอง คือ การเป็นทนายแผ่นดิน

รูปภาพที่แสดงแนวความคิดประการแรก ก็คือ ตราชั่ง หรือตราชู ซึ่งเป็นเครื่องหมายสากล ของนักกฎหมายทั่วโลก

รูปภาพที่แสดงแนวความคิดประการที่สอง ก็คือ ตราแผ่นดิน

จากแนวความคิดสองประการนี้ ก็ ได้ปรากฏเป็นแนวความคิดร่วมกันในเบื้องต้นว่า เครื่องหมายราชการของสำนักงานอัยการสูงสุดจะประกอบด้วยรูป พระมหาพิชัยมงกุฎ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของตราแผ่นดินอยู่บนรูปตราชั่ง ซึ่งเป็นเครื่องหมายของนักกฎหมาย

รูปพระมหาพิชัยมงกุฎ ได้ใช้เป็นเครื่องหมายสังกัดของสำนักพระราชวัง สำนักราชเลขาธิการ และเป็นส่วนประกอบสำคัญของเครื่องหมาย กองทหารต่างๆ สมาคม และสภาในพระบรมราชูปถัมภ์ มูลนิธิ รัฐวิสาหกิจ เช่น การสื่อสารแห่งประเทศไทย การรถไฟแห่งประเทศไทย สถาบันการศึกษา ฯลฯ

ตราชั่งได้ใช้เป็นส่วนหนึ่งของเครื่องหมายกระทรวงยุติธรรม สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน สภาทนายความ และสถาบันต่างๆ ทางกฎหมาย

มีธงประจำตำแหน่งข้าราชการ ธงหนึ่ง มีรูปมงกุฎซึ่งมีโบว์และรูปตราชูรูปวงกลม ซึ่งสำนักงานอัยการสูงสุดต้องระมัดระวังมิให้เครื่องหมายไปใกล้เคียงกัน ได้มีท่านผู้ใหญ่ท่านหนึ่งให้ดูภาพพระแว่นสุริยกานต์ ซึ่งเป็นของใช้ประจำพระองค์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ผู้ทรงเคยเป็นหลวงยกกระบัตรเมืองราชบุรี ทรงใช้เป็นแว่นขยายสำหรับทรงพระอักษร และทรงใช้สำหรับจุดไฟจากแสงพระอาทิตย์ กับอีกภาพหนึ่งเป็นภาพพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ทรงเครื่องรบ ทรงดาบ พระหัตถ์ขวาทรงถือช่อชัยพฤกษ์ เป็นภาพเมื่อประกาศ

---

๗๗ ตัดตอนมาจากบางส่วนของบทความเรื่อง *"เครื่องหมายราชการสำนักงานอัยการสูงสุด"* โดย ศาสตราจารย์ ดร.โกเมน ภัทรภิรมย์ ในหนังสือ ๑๐๐ ปี อัยการ, หน้า ๑๒๐-๑๒๑

สงครามโลกครั้งที่ ๑ และได้รับชัยชนะ ท่านได้ให้คำแนะนำว่าน่าจะนำของสองสิ่งนี้ ประกอบเพิ่มเข้าเพื่อเป็นสิริมงคล และเพื่อให้แตกต่างจากเครื่องหมายอื่น จะได้เป็นเครื่องหมายเฉพาะของอัยการ

ดังนั้น เครื่องหมายราชการของสำนักงานอัยการสูงสุด จึงประกอบด้วยรูปดังนี้

๑. พระมหาพิชัยมงกุฎ

๒. ตราชู

๓. พระแว่นสุริยกานต์

๔. พระขรรค์

๕. ช่อชัยพฤกษ์

ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๕ สำนักงานอัยการสูงสุด ได้เสนอนายกรัฐมนตรีขอให้นำความกราบบังคมทูลขอพระราชทาน พระบรมราชานุญาตให้สำนักงานอัยการสูงสุดใช้รูปพระมหาพิชัยมงกุฎ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของตราแผ่นดิน ตาม พระราชบัญญัติใช้ตราแผ่นดิน ร.ศ. ๑๐๘ มาตรา ๒ และมาตรา ๔ นายกรัฐมนตรีได้ดำเนินการขอพระราชทานให้ และได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ใช้รูปพระมหาพิชัยมงกุฎประกอบเป็นเครื่องหมายราชการของสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งต่อมาก็ได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดภาพเครื่องหมายราชการตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ พุทธศักราช ๒๔๘๒ (ฉบับที่ ๑๒๙) ประกาศ ณ วันที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดเครื่องหมายราชการ ของสำนักงานอัยการสูงสุดอย่างเป็นทางการขึ้นไว้เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของกรมอัยการและสำนักงานอัยการสูงสุด โดยเป็นรูปตราพระมหาพิชัยมงกุฎประดิษฐานเหนือพระแว่นสุริยกานต์และตราชูรูปพระขรรค์รองรับด้วยช่อชัยพฤกษ์

เครื่องหมายราชการของสำนักงานอัยการสูงสุด

เป็นรูปพระมหาพิชัยมงกุฎประดิษฐานเหนือพระแว่นสุริยกานต์ และตราชูรูปพระขรรค์รองรับด้วยช่อชัยพฤกษ์ มีความหมายถึง อำนาจหน้าที่ในการเป็นทนายแผ่นดิน การใช้กฎหมายด้วยความรอบคอบ เป็นธรรมและเด็ดขาด มีชัยชนะเหนืออธรรม

(ไม่จำกัดสีและขนาด)

เครื่องหมายราชการของสถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ

ด้วยเหตุที่สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด มีกิจกรรมต่างๆ เป็นจำนวนมากโดยเฉพาะด้านการฝึกอบรมความรู้ทางกฎหมายและการบริหารงานยุติธรรม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้เครื่องหมายในกิจกรรมต่างๆ และเครื่องหมายนั้นต้องสะท้อนออกมาถึงความหมายที่เด่นชัดของงาน และกิจกรรมของสถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ ดังนั้นจึงได้มีการกำหนดภาพเครื่องหมายขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องหมายราชการของสถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ ซึ่งก็ได้รูปลักษณะเป็นรูปดาว ๑๐ แฉก ภายในเป็นรูปเครื่องหมาย สำนักงานอัยการสูงสุด (รูปพระมหาพิชัยมงกุฎประดิษฐานเหนือพระแว่นสุริยกานต์และตราชูรูปพระขรรค์รองรับด้วยช่อชัยพฤกษ์) ล้อมรอบด้วยลายไทย มีวงกลมล้อมรอบ ด้านบนของวงกลมมีข้อความว่า ความรู้ คุณธรรม ด้านล่างของวงกลมมีข้อความว่า สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการโดยมีความหมายดังนี้

รูปเครื่องหมายสำนักงานอัยการสูงสุด มีความหมายถึง การฝึกอบรมพนักงานอัยการให้มีอำนาจ หน้าที่ในการเป็นทนายแผ่นดิน การใช้กฎหมายด้วยความรอบคอบเป็นธรรมและเด็ดขาด มีชัยชนะเหนืออธรรม อันต้องประกอบด้วย ความรู้และคุณธรรมคู่กันไป

ลายไทย เป็นตัวเน้นและเชิดชูให้เครื่องหมายของสำนักงานอัยการสูงสุดที่อยู่ตรงกลางมีความงดงามยิ่งขึ้น

รูปดาว ๑๐ แฉก หมายถึง ทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ อันได้แก่

๑. - ทานำ ได้แก่ การให้
๒. - สีลำ ได้แก่ การตั้ง สังวร รักษากาย วาจา ใจให้สะอาด ปราศจากโทษ
๓. - ปริจฺจาคำ ได้แก่ การบริจาค เสียสละ
๔. - อาชฺชวำ ได้แก่ ความซื่อตรง
๕. - มทฺทวำ ได้แก่ ความอ่อนโยน
๖. - ตปำ ได้แก่ การกำจัดความเกียจคร้าน และความชั่ว
๗. - อกฺโกธำ ได้แก่ ความไม่โกรธ
๘. - อวิหึสญฺจ ได้แก่ ความไม่เบียดเบียนผู้อื่นตลอดจนถึงสัตว์ต่างๆ ให้ได้ทุกข์ยาก
๙. - ขนฺติญฺจ ได้แก่ ความอดทนต่อสิ่งที่ควรอดทน เป็นเบื้องหน้า
๑๐. - อวิโรธนำ ได้แก่ การปฏิบัติ ไม่ให้ผิดจากการที่ถูกที่ควร และดำรงอาการคงที่มิให้พิการด้วยอำนาจยินดียินร้าย

ต่อมาจึงได้มีการดำเนินการกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตใช้รูปพระมหาพิชัยมงกุฎ อันเป็นส่วนหนึ่งของตราแผ่นดิน ประกอบเป็นเครื่องหมายราชการของสถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ ซึ่งได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตตามหนังสือของสำนักราชเลขาธิการ ลงวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๓๘ จากนั้นได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดภาพเครื่องหมายราชการตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ พุทธศักราช ๒๔๘๒ (ฉบับที่ ๑๔๖) ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๘ กำหนดเครื่องหมายราชการของสถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุดอย่างเป็นทางการ

เครื่องหมายราชการของ สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ

เป็นรูปดาว ๑๐ แฉก (หมายถึง ทศพิธราชธรรม) มีรูปพระมหาพิชัยมงกุฎประดิษฐานเหนือพระแว่นสุริยกานต์และตราชูรูปพระขรรค์รองรับด้วยช่อชัยพฤกษ์ (หมายถึง เครื่องหมายสำนักงานอัยการสูงสุด) อยู่ตรงกลางลายไทย เหนือเส้นขอบลายไทยด้านบนมีข้อความว่า ความรู้ คุณธรรม ด้านล่างมีข้อความว่า สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ

(ไม่จำกัดสีและขนาด)

ภาคผนวก

พระราชบัญญัติ
พนักงานอัยการ
พ.ศ. ๒๔๕๘

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๘
เป็นปีที่ ๑๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยพนักงานอัยการให้เหมาะสม

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎรดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ เรียกว่า "พระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พุทธศักราช ๒๔๗๘ พระราชบัญญัติพนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๗๕ และบรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔[๑] ในพระราชบัญญัตินี้

* "นายกรัฐมนตรี" หมายความว่า * นายกรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

* "อัยการสูงสุด" หมายความว่า * อัยการสูงสุด

* "รองอัยการสูงสุด" หมายความว่า * รองอัยการสูงสุด

"พนักงานอัยการ" หมายความว่า ข้าราชการสังกัด * สำนักงานอัยการสูงสุด ผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินคดี

(*) โดยผลของประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๗ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๖ และ พ.ร.บ. ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔๐

(๑) มาตรา ๔ นี้ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. พนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๐ มาตรา ๓ และ พ.ร.บ. พนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๓

มาตรา ๔ เดิมมีความดังนี้ ในพระราชบัญญัตินี้

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

"อธิบดี" หมายความว่า อธิบดีกรมอัยการ

"รองอธิบดี" หมายความว่า รองอธิบดีกรมอัยการ

"ผู้อำนวยการกอง" หมายความว่า ผู้อำนวยการกองในกรมอัยการ

"พนักงานอัยการ" หมายความว่า ข้าราชการสังกัดกรมอัยการผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดี

"ดำเนินคดี" หมายความว่า ดำเนินการไปตามอำนาจ และหน้าที่ในทางอรรถคดีของพนักงานอัยการ

พ.ร.บ. พนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๐ มาตรา ๓ ให้เพิ่มข้อความต่อไปนี้เป็นวรรคท้ายของมาตรา ๔ แห่ง พ.ร.บ. พนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘ "เขต" หมายความว่า "เขตท้องที่ของกรมอัยการ"

"ดำเนินคดี" หมายความว่า ดำเนินการไปตามอำนาจและหน้าที่ในทางอรรถคดีของพนักงานอัยการ

"เขต" หมายความว่า เขตท้องที่ของ * สำนักงานอัยการสูงสุด

มาตรา ๕ พนักงานอัยการได้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้

๑. * อัยการสูงสุด

๒. * รองอัยการสูงสุด

๓. อัยการพิเศษฝ่ายปรึกษา

๔. อัยการพิเศษฝ่ายคดี

๕. อัยการพิเศษฝ่ายวิชาการ

๖. อัยการพิเศษประจำเขต

๗. อัยการประจำกรม

๘. อัยการจังหวัด

๙. อัยการประจำกอง

๑๐. อัยการจังหวัดผู้ช่วย

๑๑. อัยการผู้ช่วย และ

๑๒. ผู้ดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง[๒]

มาตรา ๖ ให้มีพนักงานอัยการไว้เป็นทนายแผ่นดินประจำศาลยุติธรรมชั้นต้นทุกศาล

มาตรา ๗ การแต่งตั้งและการพ้นจากตำแหน่งของพนักงานอัยการให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๘ การแต่งตั้งพนักงานอัยการ จะต้องแต่งตั้งจากบุคคลที่เป็นสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา

มาตรา ๙ ในเขตหนึ่งๆ ให้มีพนักงานอัยการนายหนึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการอัยการประจำเขต เรียกว่า "อัยการพิเศษประจำเขต"

(*) โดยผลของประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๗ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๖ และ พ.ร.บ. ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔๐

(๒) มาตรา ๕ นี้ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. พนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๐ มาตรา ๔ พ.ร.บ. พนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๔ และ พ.ร.บ. พนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๐๗ มาตรา ๓

มาตรา ๕ เดิมมีความดังนี้ "พนักงานอัยการได้แก่ผู้ดำรงตำแหน่ง ดังต่อไปนี้

๑. อธิบดี
๒. รองอธิบดี
๓. ผู้อำนวยการกอง
๔. ผู้อำนวยการอัยการภาค
๕. อัยการประจำกรม
๖. อัยการจังหวัดเอก
๗. อัยการประจำกอง
๘. อัยการจังหวัด
๙. อัยการจังหวัดผู้ช่วย
๑๐. อัยการผู้ช่วย และ
๑๑. ผู้ดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง"

พ.ร.บ. พนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๐๐ มาตรา ๔ แก้เป็นว่า "พนักงานอัยการ ได้แก่ผู้ดำรงตำแหน่ง ดังต่อไปนี้

๑. อธิบดี
๒. รองอธิบดี
๓. ผู้อำนวยการกอง
๔. ผู้อำนวยการอัยการเขต
๕. อัยการประจำกรม
๖. อัยการจังหวัดเอก
๗. อัยการประจำกอง
๘. อัยการจังหวัด

ในท้องที่ที่ตั้งศาลจังหวัด ศาลแขวง หรือศาลคดีเด็กและเยาวชนแต่ละศาลให้มีพนักงานอัยการนายหนึ่งเป็นหัวหน้าเรียกว่า "อัยการจังหวัด" และให้มีผู้ช่วยเรียกว่า "อัยการจังหวัดผู้ช่วย" และ อัยการผู้ช่วย"[๓]

มาตรา ๑๐ ในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้พนักงานอัยการซึ่งรับราชการประจำอยู่ในราชการส่วนกลางเป็นพนักงานอัยการประจำศาลชั้นต้นทุกศาล ให้ * อัยการสูงสุด รองอัยการสูงสุด หรืออัยการพิเศษฝ่ายคดีที่ได้รับมอบหมายหน้าที่จาก * อัยการสูงสุดเป็นหัวหน้าในการปฏิบัติราชการของพนักงานอัยการประจำศาลชั้นต้นนั้น[๔]

---

๙. อัยการจังหวัดผู้ช่วย

๑๐. อัยการผู้ช่วย และ

๑๑. ผู้ดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง"

พ.ร.บ. พนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๔ แก้เป็นว่า "พนักงานอัยการได้แก่ผู้ดำรงตำแหน่ง ดังต่อไปนี้

๑. อธิบดี

๒. รองอธิบดี

๓. อัยการพิเศษฝ่ายคดี

๔. อัยการพิเศษฝ่ายปรึกษา

๕. อัยการพิเศษฝ่ายวิชาการ

๖. อัยการพิเศษประจำเขต

๗. อัยการประจำกรม

๘. อัยการจังหวัดเอก

๙. อัยการประจำกอง

๑๐. อัยการจังหวัด

๑๑. อัยการจังหวัดผู้ช่วย

๑๒. อัยการผู้ช่วย และ

๑๓. ผู้ดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง"

(๓) มาตรา ๙ นี้ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. พนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๐ มาตรา ๕ พ.ร.บ. พนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๕ พ.ร.บ. พนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๐๗ มาตรา ๔ และ พ.ร.บ. พนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๑๗ มาตรา ๗

มาตรา ๙ เดิมมีความดังนี้ "ในภาคหนึ่งๆ ให้พนักงานอัยการนายหนึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการประจำภาค เรียกว่า "ผู้อำนวยการภาค"

ในท้องที่ที่ตั้งศาลจังหวัดให้มีพนักงานอัยการนายหนึ่งเป็นหัวหน้า เรียกว่า "อัยการจังหวัดเอก" หรือ "อัยการจังหวัด" และให้มีผู้ช่วยเรียกว่า "อัยการจังหวัดผู้ช่วย" หรือ "อัยการผู้ช่วย"

พ.ร.บ. พนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๐ มาตรา ๕ แก้เป็นว่า "ในเขตหนึ่งๆ ให้มีพนักงานอัยการนายหนึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการอัยการประจำเขตเรียกว่า "ผู้อำนวยการอัยการเขต"

ในท้องที่ที่ตั้งศาลจังหวัดให้มีพนักงานอัยการนายหนึ่งเป็นหัวหน้า เรียกว่า "อัยการจังหวัดเอก" หรือ "อัยการจังหวัด" และให้มีผู้ช่วยเรียกว่า "อัยการจังหวัดผู้ช่วย" หรือ "อัยการผู้ช่วย"

พ.ร.บ. พนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๕ แก้เป็นว่า "ในเขตหนึ่งๆ ให้มีพนักงานอัยการนายหนึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการอัยการประจำเขต เรียกว่า "อัยการพิเศษประจำเขต"

ในท้องที่ที่ตั้งศาลจังหวัดให้มีพนักงานอัยการนายหนึ่งเป็นหัวหน้า เรียกว่า "อัยการจังหวัดเอก" หรือ "อัยการจังหวัด" และให้มีผู้ช่วยเรียกว่า "อัยการจังหวัดผู้ช่วย" หรือ "อัยการผู้ช่วย"

พ.ร.บ. พนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๐๗ มาตรา ๔ แก้เป็นว่า "ในเขตหนึ่งๆ ให้มีพนักงานอัยการนายหนึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการอัยการประจำเขต เรียกว่า "อัยการพิเศษประจำเขต"

ในท้องที่ที่ตั้งศาลจังหวัดให้มีพนักงานอัยการนายหนึ่งเป็นหัวหน้าเรียกว่า "อัยการจังหวัด" และให้มีผู้ช่วยเรียกว่า "อัยการจังหวัดผู้ช่วย" หรือ "อัยการผู้ช่วย"

ความในวรรคสองให้นำมาใช้บังคับสำหรับท้องที่ที่ตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนประจำจังหวัดด้วยโดยอนุโลม

(๔) มาตรา ๑๐ นี้ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. พนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๖

มาตรา ๑๐ เดิมมีความดังนี้ "ในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีให้พนักงานอัยการซึ่งรับราชการประจำอยู่ในราชการส่วนกลางเป็นพนักงานอัยการประจำศาลชั้นต้นทุกศาล ให้อธิบดีหรือรองอธิบดีหรือผู้อำนวยการกองที่ได้รับมอบหมายหน้าที่จากอธิบดี เป็นหัวหน้าในการปฏิบัติราชการของพนักงานอัยการประจำศาลชั้นต้นนั้น"

มาตรา ๑๑ พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

(๑) ในคดีอาญา มีอำนาจและหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและตามกฎหมายอื่น ซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของ * สำนักงานอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการ

(๒) ในคดีแพ่ง มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีแทนรัฐบาลในศาลทั้งปวง กับมีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของ * สำนักงานอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการ

(๓) ในคดีแพ่งหรืออาญา ซึ่งเจ้าพนักงานถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้กระทำไปตามหน้าที่ก็ดี หรือในคดีแพ่งหรืออาญาที่ราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้กระทำตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน ซึ่งได้สั่งการโดยชอบด้วยกฎหมายหรือเข้าร่วมกับเจ้าพนักงานกระทำการในหน้าที่ราชการก็ดี เมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการจะรับแก้ต่างก็ได้

(๔) ในคดีแพ่งที่เทศบาลหรือสุขาภิบาลเป็นโจทก์หรือเป็นจำเลย ซึ่งมิใช่เป็นคดีพิพาทกับรัฐบาล เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควรจะรับว่าต่างหรือแก้ต่างก็ได้

(๕) ในคดีแพ่งที่นิติบุคคลซึ่งได้มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้นเป็นโจทก์หรือเป็นจำเลย และมิใช่เป็นคดีที่พิพาทกับรัฐบาล เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควรจะรับว่าต่างหรือแก้ต่างก็ได้

(๖) ในคดีที่ราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดฟ้องเองไม่ได้โดยกฎหมายห้ามเมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการมีอำนาจเป็นโจทก์ได้

(๗) ในคดีศาลชั้นต้นลงโทษบุคคลใดโดยลำพัง ถ้าศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ปล่อยผู้นั้น เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควรจะฎีกาก็ได้

(๘) ในกรณีที่มีการผิดสัญญาประกันจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีในการบังคับให้เป็นไปตามสัญญานั้น และในการนี้มิให้เรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ

มาตรา ๑๒ * อัยการสูงสุดและ * รองอัยการสูงสุดมีอำนาจดำเนินคดีได้ทุกศาล อัยการพิเศษประจำเขตมีอำนาจดำเนินคดีได้ทุกศาลภายในเขต พนักงานอัยการผู้อื่นมีอำนาจดำเนินคดีได้เฉพาะศาลแห่งท้องที่ที่พนักงานอัยการผู้นั้นรับราชการประจำ เว้นแต่

(๑) เมื่อ * อัยการสูงสุดได้มีคำสั่งให้พนักงานอัยการซึ่งรับราชการประจำในท้องที่หนึ่งไปช่วยราชการในอีกท้องที่หนึ่งชั่วคราว หรือให้ไปดำเนินคดีใดเฉพาะเรื่องหรือเมื่ออัยการพิเศษประจำเขตได้มีคำสั่งให้พนักงานอัยการซึ่งรับราชการประจำในท้องที่หนึ่งภายในเขตไปช่วยราชการในอีกท้องที่หนึ่งชั่วคราว หรือให้ไปดำเนินคดีใดโดยเฉพาะเรื่องภายในเขต และ * อัยการสูงสุดหรืออัยการพิเศษประจำเขตแล้วแต่กรณี ได้แจ้งให้ศาลแห่งท้องที่นั้นทราบแล้ว พนักงานอัยการผู้นั้นมีอำนาจดำเนินคดีได้ตลอดถึงศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา

(๒) เมื่อคดีมีพนักงานอัยการได้ดำเนินไว้ในศาลชั้นต้นขึ้นมาสู่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา พนักงานอัยการผู้ดำเนินคดีนั้น หรือพนักงานอัยการผู้อื่นซึ่งประจำศาลชั้นต้นนั้น หรือพนักงานอัยการซึ่งรับราชการประจำอยู่ในราชการส่วนกลางมีอำนาจดำเนินคดีในศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาได้

(๓) ในคดีที่ศาลส่งประเด็นไปสืบพยานยังศาลอื่น หรือโอนคดีไปพิจารณายังศาลอื่น พนักงานอัยการประจำศาลอื่นนั้น หรือพนักงานอัยการผู้ดำเนินคดีมาแต่ต้น หรือพนักงานอัยการซึ่งประจำศาลที่ดำเนินคดีมาแต่ต้น มีอำนาจดำเนินคดีนั้นในศาลที่สืบพยานตามประเด็นหรือศาลที่รับโอนคดีนั้นได้[๕]

(*) โดยผลของประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๗ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๖ และ พ.ร.บ. ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔๐

(๕) มาตรา ๑๒ นี้ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. พนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๐ มาตรา ๖ และ พ.ร.บ. พนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๗

มาตรา ๑๒ เดิมมีความดังนี้ "อธิบดีและรองอธิบดีมีอำนาจดำเนินคดีได้ทุกศาล ผู้อำนวยการอัยการภาคมีอำนาจดำเนินคดีได้ทุกศาลในเขตภาค พนักงานอัยการผู้อื่นมีอำนาจดำเนินคดี ได้เฉพาะศาล แห่งท้องที่ที่พนักงานอัยการผู้นั้นรับราชการประจำ เว้นแต่

มาตรา ๑๓ ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการตามกฎหมายเฉพาะในคดีที่ต้องตั้งต้นที่พนักงานอัยการ พนักงานอัยการมีอำนาจออกหมายเรียกบุคคลใดๆ นอกจากพยานของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่คู่ความฝ่ายนั้นยินยอมมาให้การต่อพนักงานอัยการ โดยจะให้สาบานหรือปฏิญานตัวได้

มาตรา ๑๔ ในการออกหมายเรียกตามความในมาตรา ๑๓ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๓ มาตรา ๕๔ มาตรา ๕๕ และมาตรา ๕๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕ ในการใช้อำนาจหรือกระทำหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่นให้ *อัยการสูงสุดมีอำนาจทำคำสั่งเฉพาะเรื่อง หรือวางระเบียบไว้ให้พนักงานอัยการปฏิบัติการได้

มาตรา ๑๖ ในการปฏิบัติราชการนอกจากการใช้อำนาจหรือกระทำหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่น ให้พนักงานอัยการซึ่งรับราชการอยู่ในส่วนภูมิภาคฟังบังคับบัญชาอัยการพิเศษประจำเขตและผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี แต่ทั้งนี้ ไม่ลบล้างอำนาจของ * อัยการสูงสุด[๖]

มาตรา ๑๗ * นายกรัฐมนตรีมีอำนาจทำคำสั่งหรือวางระเบียบให้พนักงานอัยการทำหน้าที่อื่นใด นอกจากหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นใด คำสั่งนั้นๆ จะเป็นคำสั่งเฉพาะเรื่องหรือจะวางเป็นระเบียบไว้ให้พนักงานอัยการทำหน้าที่อย่างใดก็ได้ เว้นแต่คำสั่งหรือระเบียบนั้นๆ จะขัดต่องานในหน้าที่ หรืออาจทำให้งานในหน้าที่เสื่อมทรามได้

มาตรา ๑๘ ถ้าพนักงานอัยการผู้เป็นหัวหน้าไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้พนักงานอัยการผู้เป็นหัวหน้านั้นแต่งตั้งพนักงานอัยการอื่นรักษาการแทนในส่วนราชการนั้น แต่ถ้ามิได้แต่งตั้งผู้ใดไว้ก็ให้พนักงานอัยการ ผู้มีอาวุโสตามระเบียบแบบแผนรักษาการแทน

แต่ทั้งนี้ * อัยการสูงสุด หรือ * นายกรัฐมนตรีอาจสั่งเปลี่ยนแปลงได้

---

(๑) เมื่ออธิบดีได้มีคำสั่งให้พนักงานอัยการ ซึ่งรับราชการประจำท้องที่หนึ่งไปช่วยราชการในอีกท้องที่หนึ่งชั่วคราวหรือให้ไปดำเนินคดีในเฉพาะเรื่องหรือเมื่อผู้อำนวยการอัยการภาคได้มีคำสั่งให้พนักงานอัยการซึ่งรับราชการประจำในท้องที่หนึ่งในเขตภาค ไปช่วยราชการในอีกท้องที่หนึ่งชั่วคราว หรือให้ไปดำเนินคดีใดเฉพาะเรื่องภายในเขตภาค และอธิบดีหรือผู้อำนวยการอัยการภาคแล้วแต่กรณี ได้แจ้งให้ศาลแห่งท้องที่นั้นทราบแล้ว พนักงานอัยการผู้นั้นมีอำนาจดำเนินคดีได้ตลอดถึงศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา

(๒) เมื่อคดีที่พนักงานอัยการได้ดำเนินไว้ในศาลชั้นต้น ขึ้นมาสู่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา พนักงานอัยการผู้ดำเนินคดีนั้น หรือพนักงานอัยการผู้อื่นซึ่งประจำศาลชั้นต้นนั้นหรือพนักงานอัยการซึ่งรับราชการประจำอยู่ในราชการส่วนกลางมีอำนาจดำเนินคดีในศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาได้

(๓) ในคดีที่ศาลส่งประเด็นไปสืบพยานยังศาลอื่น หรือโอนคดีไปพิจารณายังศาลอื่น พนักงานอัยการประจำศาลอื่นนั้น หรือพนักงานอัยการผู้ดำเนินคดีมาแต่ต้น หรือพนักงานอัยการซึ่งประจำศาลที่ดำเนินคดีมาแต่ต้นมีอำนาจดำเนินคดีนั้นในศาลที่สืบพยานตามประเด็น หรือศาลที่รับโอนคดีนั้นได้

พ.ร.บ. พนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๐ มาตรา ๖ แก้เป็นว่า "อธิบดีและรองอธิบดีมีอำนาจดำเนินคดีได้ทุกศาล ผู้อำนวยการอัยการเขตมีอำนาจดำเนินคดีได้ทุกศาลภายในเขต พนักงานอัยการผู้อื่นมีอำนาจดำเนินคดีได้เฉพาะศาลแห่งท้องที่ที่พนักงานอัยการผู้นั้นรับราชการประจำเว้นแต่

(๑) เมื่ออธิบดีได้มีคำสั่งให้พนักงานอัยการ ซึ่งรับราชการประจำในท้องที่หนึ่ง ไปช่วยราชการในอีกท้องที่หนึ่งชั่วคราวหรือให้ไปดำเนินคดีใดเฉพาะเรื่อง หรือเมื่อผู้อำนวยการอัยการเขตได้มีคำสั่งให้พนักงานอัยการซึ่งรับราชการประจำในท้องที่หนึ่งภายในเขตไปช่วยราชการในอีกท้องที่หนึ่งชั่วคราวหรือให้ไปดำเนินคดีใดเฉพาะเรื่องภายในเขต และอธิบดีหรือผู้อำนวยการเขตแล้วแต่กรณีได้แจ้งให้ศาลแห่งท้องที่นั้นทราบแล้ว พนักงานอัยการผู้นั้นมีอำนาจดำเนินคดีได้ตลอดถึงศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา

(๒) เมื่อคดีที่พนักงานอัยการได้ดำเนินไว้ในศาลชั้นต้น ขึ้นมาสู่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา พนักงานอัยการผู้ดำเนินคดีนั้น หรือพนักงานอัยการผู้อื่นซึ่งประจำศาลชั้นต้นนั้นหรือพนักงานอัยการซึ่งรับราชการประจำอยู่ในราชการส่วนกลาง มีอำนาจดำเนินคดีในศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาได้

(๓) ในคดีที่ศาลส่งประเด็นไปสืบพยานยังศาลอื่น หรือโอนคดีไปพิจารณายังศาลอื่น พนักงานอัยการประจำศาลอื่นนั้น หรือพนักงานอัยการผู้ดำเนินคดีมาแต่ต้น หรือพนักงานอัยการซึ่งประจำศาลที่ดำเนินคดีมาแต่ต้น มีอำนาจดำเนินคดีนั้นในศาลที่สืบพยานตามประเด็นหรือที่รับโอนคดีนั้นได้"

(๖) มาตรา ๑๖ นี้ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. พนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๐ มาตรา ๗ และ พ.ร.บ. พนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๘

มาตรา ๑๖ เดิมมีความดังนี้ "ในกรณีปฏิบัติราชการนอกจากการใช้อำนาจหรือกระทำหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่น ให้พนักงานอัยการซึ่งรับราชการอยู่ในส่วนภูมิภาคฟังบังคับบัญชาผู้ว่าราชการภาค ผู้อำนวยการอัยการภาค และผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณีแต่ทั้งนี้ไม่ลบล้างอำนาจของอธิบดี"

มาตรา ๑๘ ทวิ ถ้าตำแหน่งพนักงานอัยการตามมาตรา ๕ ว่างลง * อัยการสูงสุดจะแต่งตั้งพนักงานอัยการนายหนึ่งรักษาการในตำแหน่งนั้นเป็นการชั่วคราวก็ได้ ถ้าตำแหน่งที่ว่างนั้นเป็นตำแหน่ง * อัยการสูงสุด * นายกรัฐมนตรีจะแต่งตั้งพนักงานอัยการนายหนึ่งรักษาการในตำแหน่ง * อัยการสูงสุดเป็นการชั่วคราวก็ได้

ในกรณีที่มีกฎหมายอื่นแต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นกรรมการหรือให้มีอำนาจหน้าที่อย่างใด ก็ให้ผู้รักษาการในตำแหน่งทำหน้าที่กรรมการหรือมีอำนาจหน้าที่อย่างนั้น ในระหว่างที่รักษาการในตำแหน่งได้ด้วย[๗]

มาตรา ๑๙ ในกรณีที่กระทรวงทบวงกรม หรือทบวงการเมืองที่มีฐานะเทียบกระทรวงหรือกรม ประสงค์จะแต่งตั้งข้าราชการในสังกัดให้ดำเนินคดีแพ่งในศาลใดศาลหนึ่งหรือหลายศาล ซึ่งเกี่ยวด้วยผลประโยชน์ของตนเป็นประจำหรือเฉพาะคดีใดคดีหนึ่งให้แจ้งให้ * อัยการสูงสุดทราบ เมื่อ * อัยการสูงสุดเห็นชอบในคุณสมบัติของข้าราชการผู้ซึ่งจะได้รับแต่งตั้งและ * อัยการสูงสุดได้แจ้งไปยังกระทรวงยุติธรรม เพื่อแจ้งให้ศาลทราบแล้ว ก็ให้ข้าราชการผู้นั้นมีอำนาจดำเนินคดีแทนได้ตลอดถึงศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา

ข้าราชการผู้ที่จะดำเนินคดีดังว่ามาในวรรคก่อน ต้องเป็นเนติบัณฑิตหรือได้รับปริญญาตรีหรือปริญญากฎหมายในต่างประเทศที่เนติบัณฑิตยสภายอมเทียบว่าเสมอด้วยเนติบัณฑิต และเป็นสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา

มาตรา ๒๐ ให้ * นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล ป. พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๗๕ ได้บัญญัติขึ้นในสมัยที่ยังมิได้มีกฎหมายแบ่งส่วนราชการเป็นภาค และในปัจจุบันนี้ตำแหน่งของพนักงานอัยการบางตำแหน่งได้เปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสมแห่งการบริหารราชการซึ่งเป็นเหตุให้มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติบางมาตราหมดความจำเป็นที่จะคงให้บัญญัติในขณะนี้ เช่น บทบัญญัติเฉพาะกาลเป็นต้น จึงเป็นการสมควรที่จะปรับปรุงเสียใหม่เพื่อให้พนักงานอัยการในส่วนราชการประจำภาคได้มีอำนาจดำเนินคดีภายในเขตภาค และให้พนักงานอัยการได้มีอำนาจหน้าที่ตรงตามตำแหน่ง

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๒ ตอนที่ ๖๗ ลงวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๔๕๘ หน้า ๑๓๕๔)

พ.ร.บ. พนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๐ มาตรา ๗ แก้เป็นว่า "ในการปฏิบัติราชการนอกจากการใช้อำนาจหรือกระทำหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่น ให้พนักงานอัยการซึ่งรับราชการอยู่ในส่วนภูมิภาคฟังบังคับบัญชาผู้อำนวยการอัยการเขต และผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี แต่ทั้งนี้ไม่ลบล้างอำนาจของอธิบดี"

(*) โดยผลของประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๗ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๖ และ พ.ร.บ. ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔๐

(๗) มาตรา ๑๘ ทวิ เพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. พนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๐๗ มาตรา ๕

(*) โดยผลของประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๗ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๖ และ พ.ร.บ. ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔๐

กฎกระทรวง

(พ.ศ. ๒๕๐๕)

ออกตามความในพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘

ว่าด้วยการกำหนดตำแหน่งพนักงานอัยการ ที่เรียกชื่ออย่างอื่น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๐๗ และมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

กำหนดให้ตำแหน่งอัยการพิเศษประจำกรมเป็นตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๕

พลเอก ป. จารุเสถียร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ ด้วยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๐๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๓ ว่าด้วยการเทียบตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น ได้กำหนดให้ตำแหน่งอัยการพิเศษประจำกรมเทียบกับตำแหน่งอัยการพิเศษประจำเขต จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงกำหนดให้ตำแหน่งอัยการพิเศษประจำกรมเป็นตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นในกฎหมายว่าด้วยพนักงานอัยการด้วย

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๓ ตอนที่ ๗๐ หน้า ๕๒๕ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๐๕)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๒๒)

ออกตามความในพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๙๘

ว่าด้วยการกำหนดตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๐๗ และมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๙๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

กำหนดให้ตำแหน่งพนักงานอัยการต่อไปนี้ เป็นตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

(๑) อัยการพิเศษฝ่ายฎีกา

(๒) อัยการพิเศษฝ่ายอุทธรณ์

(๓) อัยการพิเศษฝ่ายคดีธนบุรี

(๔) รองอัยการจังหวัด

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๒

ดำริ น้อยมณี

รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ รักษาราชการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรจัดให้มีพนักงานอัยการขึ้นดำเนินคดีในชั้นศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาแต่ละศาลโดยเฉพาะ เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการจัดรูปศาลซึ่งมีศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา และสมควรมีตำแหน่งรองอัยการจังหวัด เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่อัยการจังหวัดในการปฏิบัติราชการ ประกอบกับได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแพ่งธนบุรีและศาลอาญาธนบุรี พ.ศ. ๒๕๒๐ ขึ้นอีกสองศาล จำเป็นต้องกำหนดตำแหน่งพนักงานอัยการดังกล่าวขึ้น จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๖ ตอนที่ ๑๔๕ หน้า ๒๔๖ ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๒๒)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๒๖)

ออกตามความในพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๘๘

ว่าด้วยการกำหนดตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๘๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๐๗ และมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๘๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

กำหนดให้ตำแหน่งต่อไปนี้ เป็นตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

(๑) อัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่ง

(๒) อัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่งธนบุรี

(๓) อัยการพิเศษฝ่ายคดีแรงงาน

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๖

พลเอก สิทธิ จิรโรจน์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมอัยการ กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๕๒๖ ได้ปรับปรุงส่วนราชการของกรมอัยการ โดยกำหนดให้มีกองคดีแพ่ง กองคดีแพ่งธนบุรี และกองคดีแรงงานขึ้น สมควรกำหนดให้หัวหน้าส่วนราชการดังกล่าวเป็นตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๐ ตอนที่ ๑๕๒ ฉบับพิเศษ หน้า ๑๕ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๒๖)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๓๑)

ออกตามความในพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๘๘

ว่าด้วยการกำหนดตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ (๑๒) แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๘๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๐๗ และมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๘๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

กำหนดให้ตำแหน่งต่อไปนี้ เป็นตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

๑. อัยการพิเศษฝ่ายคดีเด็กและเยาวชน

๒. อัยการพิเศษฝ่ายคดีภาษีอากร

๓. อัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง

๔. อัยการพิเศษฝ่ายคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร

๕. อัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๑

พลตรี ประมาณ อดิเรกสาร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๕ ตอนที่ ๑๗๐ หน้า ๓๑๔ ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๓๐)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๓๕)

ออกตามความในพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘

ว่าด้วยการกำหนดตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ (๑๒) แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๐๗ และมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘ ประกอบกับมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

กำหนดให้ตำแหน่งอัยการจังหวัดประจำกรม เป็นตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๕

อานันท์ ปันยารชุน

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้กำหนดให้ตำแหน่งอัยการจังหวัดประจำกรมเป็นตำแหน่งข้าราชการอัยการ สมควรกำหนดให้ตำแหน่งดังกล่าวเป็นตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามมาตรา ๕ (๑๒) แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘ และโดยที่มาตรา ๕ (๑๒) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติว่า การกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นนอกจากตำแหน่งตามมาตรา ๕ (๑) ถึง (๑๑) เป็นพนักงานอัยการให้กระทำโดยกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๙ ตอนที่ ๘๑ หน้า ๑ ลงวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๓๕)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๓๕)

ออกตามความในพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๘๘

ว่าด้วยการกำหนดตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ (๑๒) แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๘๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๐๗ และมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๘๘ ประกอบกับมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

กำหนดให้ตำแหน่งดังต่อไปนี้เป็นตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

(๑) อัยการพิเศษฝ่ายพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ

(๒) อัยการพิเศษฝ่ายคณะกรรมการอัยการ

(๓) อัยการพิเศษฝ่ายคดียาเสพติด

(๔) อัยการพิเศษฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว

(๕) อัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลสูง

(๖) อัยการพิเศษฝ่ายคดีอัยการสูงสุด

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๕

พลตำรวจเอก เภา สารสิน

รองนายกรัฐมนตรี รักษาราชการแทน

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากได้มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. ๒๕๓๕ ปรับปรุงส่วนราชการของสำนักงานอัยการสูงสุด โดยจัดตั้งสถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ สำนักงานคณะกรรมการอัยการ สำนักงานคดียาเสพติด สำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัว สำนักงานคดีศาลสูง และสำนักงานคดีอัยการสูงสุด เพิ่มขึ้น สมควรกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการดังกล่าวเป็นตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่นเพื่อให้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดี และโดยที่มาตรา ๕ (๑๒) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติว่า การกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นนอกจากตำแหน่งตามมาตรา ๕ (๑) ถึง (๑๑) เป็นพนักงานอัยการ ให้กระทำโดยกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๙ ตอนที่ ๙๗ หน้า ๑๓ ลงวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๓๕)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖)

ออกตามความในพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘

ว่าด้วยการกำหนดตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ (๑๒) แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๐๗ และมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘ ประกอบกับมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

กำหนดให้ตำแหน่งดังต่อไปนี้เป็นตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

(๑) อัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่งกรุงเทพใต้

(๒)อัยการพิเศษฝ่ายคดีกรุงเทพใต้

ให้ไว้ ณ วันที่ ๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๖

ชวน หลีกภัย

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานอัยการสูงสุด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๖ ได้จัดตั้งสำนักงานคดีแพ่งกรุงเทพใต้และสำนักงานคดีอาญากรุงเทพใต้ สมควรกำหนดให้ตำแหน่งพนักงานอัยการผู้เป็นหัวหน้าส่วนราชการดังกล่าวในตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามมาตรา ๕ (๑๒) แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๐๗ และโดยมีมาตรา ๕ (๑๒) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติว่า การกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นนอกจากตำแหน่งตามมาตรา ๕ (๑) ถึง (๑๑) เป็นพนักงานอัยการให้กระทำโดยกฎกระทรวงจึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๐ ตอนที่ ๖๑ หน้า ๓ ลงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๓๖)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๓๘)

ออกตามความในพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๘๘

ว่าด้วยการกำหนดตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ (๑๒) แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๘๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๐๗ และมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๘๘ ประกอบกับมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

กำหนดให้ตำแหน่งอัยการพิเศษฝ่ายเป็นตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

ให้ไว้ ณ วันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

ชวน หลีกภัย

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๘ ได้กำหนดให้ตำแหน่งอัยการพิเศษฝ่ายเป็นตำแหน่งข้าราชการอัยการ สมควรกำหนดให้ตำแหน่งดังกล่าวเป็นตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามมาตรา ๕ (๑๒) แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๘๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๐๗ และโดยที่มาตรา ๕ (๑๒) แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการฯ บัญญัติว่า การกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นเป็นพนักงานอัยการให้กระทำโดยกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๒ ตอนที่ ๑๕ก หน้า ๔ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๓๘)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๓๕)

ออกตามความในพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘

ว่าด้วยการกำหนดตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ (๑๒) แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๐๗ และมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘ ประกอบกับมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

กำหนดให้ตำแหน่งต่อไปนี้เป็นตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

(๑) อธิบดีอัยการฝ่ายพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ

(๒) อธิบดีอัยการฝ่ายคณะกรรมการอัยการ

(๓) อธิบดีอัยการฝ่ายคดีแพ่ง

(๔) อธิบดีอัยการฝ่ายคดีแพ่งธนบุรี

(๕) อธิบดีอัยการฝ่ายคดีภาษีอากร

(๖) อธิบดีอัยการฝ่ายคดียาเสพติด

(๗) อธิบดีอัยการฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว

(๘) อธิบดีอัยการฝ่ายคดีแรงงาน

(๙) อธิบดีอัยการฝ่ายคดีศาลแขวง

(๑๐) อธิบดีอัยการฝ่ายคดีศาลสูง

(๑๑) อธิบดีอัยการฝ่ายคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร

(๑๒) อธิบดีอัยการฝ่ายคดีอาญา

(๑๓) อธิบดีอัยการฝ่ายคดีอาญาธนบุรี

(๑๔) อธิบดีอัยการฝ่ายคดีอัยการสูงสุด

(๑๕) อธิบดีอัยการฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย

(๑๖) อธิบดีอัยการฝ่ายปรึกษา

(๑๗) อธิบดีอัยการฝ่ายวิชาการ

(๑๘) อธิบดีอัยการฝ่ายคดีแพ่งกรุงเทพใต้

(๑๙) อธิบดีอัยการฝ่ายคดีอาญากรุงเทพใต้

(๒๐) อธิบดีอัยการเขต

ให้ไว้ ณ วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๕
บรรหาร ศิลปอาชา
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๘ ได้กำหนดให้ตำแหน่งอัยการพิเศษฝ่ายเป็นตำแหน่งข้าราชการอัยการและให้ได้รับเงินเดือนชั้น ๖ ชั้นเดียวกับตำแหน่งอัยการพิเศษฝ่ายปรึกษา อัยการพิเศษฝ่ายคดี อัยการพิเศษฝ่ายวิชาการ และอัยการพิเศษประจำเขต ซึ่งเป็นตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการ สมควรกำหนดตำแหน่งผู้เป็นหัวหน้าส่วนราชการระดับฝ่ายและระดับเขตซึ่งเป็นตำแหน่งบังคับบัญชาเป็นตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น เพื่อให้เกิดความชัดเจนในระบบราชการและการบังคับบัญชา และโดยที่มาตรา ๕ (๑๒) แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘ บัญญัติว่า การกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น นอกจากตำแหน่งตามมาตรา ๕ (๑) ถึง (๑๑) เป็นพนักงานอัยการให้กระทำโดยกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๓ ตอนที่ ๓๐ หน้า ๑๐ ลงวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕)

พระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ
พ.ศ. ๒๕๒๑

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๑
เป็นปีที่ ๓๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๓

(๒) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๕

(๓) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๗

(๔) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๑๐

(๕) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๐๖ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕

(๖) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๑๗

(๗) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๑๘

บรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้ว ในพระราชบัญญัตินี้หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

ลักษณะ ๑
บททั่วไป

มาตรา ๔ [๑] ในพระราชบัญญัตินี้

"ข้าราชการฝ่ายอัยการ" หมายความว่า ข้าราชการซึ่งรับราชการในสำนักงานอัยการสูงสุด โดยได้รับเงินเดือนจากงบประมาณหมวดเงินเดือนในสำนักงานอัยการสูงสุด

"ก.อ." หมายความว่า คณะกรรมการอัยการ

มาตรา ๕ ข้าราชการฝ่ายอัยการได้แก่

---

(๑) ยกเลิกและให้ใช้ความใหม่ดังที่พิมพ์ไว้นี้แทน โดยประกาศคณะรักษาความสงเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ ข้อ ๑

(๑) ข้าราชการอัยการ คือข้าราชการผู้มีอำนาจ และหน้าที่ในการดำเนินคดีตามกฎหมาย ซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ

(๒) ข้าราชการธุรการ คือข้าราชการผู้มีหน้าที่ในทางธุรการ

มาตรา ๖[๒] อัตราเงินเดือน อัตราเงินประจำตำแหน่งและการรับเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการอัยการ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง

สำหรับข้าราชการอัยการซึ่งดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น เมื่อเทียบกับตำแหน่งใดก็ให้ได้รับเงินประจำตำแหน่งข้าราชการอัยการตามตำแหน่งนั้น

อัตราเงินเดือน อัตราเงินประจำตำแหน่งและการรับเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการธุรการให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งที่กำหนดไว้สำหรับข้าราชการพลเรือน

มาตรา ๗ เพื่อประโยชน์ในการออมทรัพย์ของข้าราชการอัยการคณะรัฐมนตรีจะวางระเบียบและวิธีการให้กระทรวงการคลังหักเงินเดือนของข้าราชการอัยการไว้เป็นเงินสะสมก็ได้ โดยคิดดอกเบี้ยจากเงินสะสมนั้นให้ในอัตรา

---

(๒) มาตรา ๖ นี้ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๓.พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๔ มาตรา ๓. พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๑ มาตรา ๓.พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓ และ พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๘ มาตรา ๓

มาตรา ๖ เดิมมีความดังนี้

มาตรา ๖[๒] *อัตราเงินเดือนข้าราชการอัยการให้แบ่งเป็น ๘ ชั้น แต่ละชั้นมีขั้นไม่เกินจำนวนขั้นที่กำหนด ดังต่อไปนี้*

ชั้น ๑ มี ๕ ขั้น
ชั้น ๒ มี ๑๓ ขั้น
ชั้น ๓ มี ๑๓ ขั้น
ชั้น ๔ มี ๑๒ ขั้น
ชั้น ๕ มี ๑๔ ขั้น
ชั้น ๖ มี ๑๓ ขั้น
ชั้น ๗ มี ๑๒ ขั้น
ชั้น ๘ มี ๘ ขั้น

อัตราเงินเดือนและอัตราเงินประจำตำแหน่งข้าราชการอัยการให้เป็นไปตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้

ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ใช้บัญชีอัตราเงินเดือนข้าราชการอัยการหมายเลข ๑ และบัญชีอัตราเงินประจำตำแหน่งข้าราชการอัยการ หมายเลข ๑ และให้เปลี่ยนไปใช้บัญชีอัตราเงินเดือนข้าราชการหมายเลข ๒ และบัญชีอัตราเงินประจำตำแหน่งข้าราชการอัยการ หมายเลข ๒ บัญชีอัตราเงินเดือนข้าราชการอัยการหมายเลข ๓ และบัญชีอัตราเงินประจำตำแหน่งข้าราชการอัยการ หมายเลข ๓ บัญชีอัตราเงินเดือนข้าราชการอัยการ หมายเลข ๔ และบัญชีอัตราเงินประจำตำแหน่งข้าราชการอัยการ หมายเลข ๔ หรือบัญชีอัตราเงินเดือนข้าราชการอัยการ หมายเลข ๕ ตามความเหมาะสมโดยเปลี่ยนไปใช้บัญชีอัตราเงินเดือนและบัญชีอัตราเงินประจำตำแหน่งในลำดับถัดไปลำดับใดก็ได้ตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

การปรับอัตราเงินเดือนข้าราชการอัยการให้เข้าชั้นและขั้นเงินเดือนตามบัญชีอัตราเงินเดือนข้าราชการอัยการท้ายพระราชบัญญัตินี้ ให้เป็นไปตามบัญชีกำหนดการปรับอัตราเงินเดือนข้าราชการอัยการที่คณะรัฐมนตรีกำหนดและให้มีผลเป็นการปรับขั้นเงินเดือนข้าราชการอัยการที่ได้รับอยู่ตามไปด้วย

เงินประจำตำแหน่งตามมาตรานี้ไม่ถือเป็นเงินเดือนเพื่อเป็นเกณฑ์ในการคำนวณบำเหน็จบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

อัตราเงินเดือนและอัตราเงินประจำตำแหน่งข้าราชการธุรการให้เป็นไปตามบัญชีอัตราเงินเดือนและบัญชีอัตราเงินประจำตำแหน่งข้าราชการพลเรือนที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน

ไม่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประเภทประจำของธนาคารพาณิชย์

เงินสะสมและดอกเบี้ยนี้ให้จ่ายคืนหรือให้กู้ยืมเพื่อดำเนินการตามโครงการสวัสดิการสำหรับข้าราชการอัยการตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด

มาตรา ๘ ข้าราชการอัยการอาจจะได้รับเงินเพิ่มค่าครองชีพชั่วคราวตามภาวะเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๙ [๑] (ยกเลิก)

มาตรา ๑๐ [๒] ข้าราชการที่ไม่ใช่ข้าราชการการเมือง ข้าราชการวิสามัญ หรือ ข้าราชการซึ่งอยู่ในระหว่างทดลองปฏิบัติงานหน้าที่ราชการ หรือพนักงานเทศบาลที่ไม่ใช่พนักงานเทศบาลวิสามัญ ซึ่งสอบคัดเลือกหรือทดสอบความรู้เพื่อบรรจุและแต่งตั้งเป็นข้าราชการอัยการในตำแหน่งอัยการผู้ช่วยได้ตามพระราชบัญญัตินี้ หากประสงค์จะโอนมาบรรจุเป็นข้าราชการอัยการในตำแหน่งอัยการผู้ช่วยเพื่อนับเวลาราชการหรือเวลาทำงานของตนในขณะที่เป็นข้าราชการหรือพนักงานเทศบาลเป็นเวลาราชการของข้าราชการตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย ก็ให้กระทำได้โดยสำนักงานอัยการสูงสุดทำความตกลงกับเจ้าสังกัด

มาตรา ๑๑ บำเหน็จบำนาญของข้าราชการอัยการ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

ข้าราชการอัยการผู้ใดถึงแก่ความตายเนื่องจากปฏิบัติหน้าที่ราชการ คณะรัฐมนตรีจะพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนให้ผู้นั้นเป็นกรณีพิเศษ เพื่อประโยชน์ในการคำนวณบำเหน็จบำนาญก็ได้

มาตรา ๑๒ เครื่องแบบของข้าราชการอัยการและระเบียบการแต่งให้เป็นไปตามที่กำหนด โดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๑๓ วัน เวลาทำงาน วันหยุดราชการตามประเพณี วันหยุดประจำปีและการลาหยุดราชการของข้าราชการอัยการ ให้เป็นไปตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๑๔ [๓] ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการอัยการและออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ลักษณะ ๒
คณะกรรมการอัยการ

มาตรา ๑๕[๔] ให้มีคณะกรรมการอัยการคณะหนึ่ง เรียกโดยย่อว่า ก.อ. ประกอบด้วย

(๑) ประธานกรรมการ ซึ่งเลือกตั้งจากผู้รับบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการซึ่งเคยรับราชการเป็นข้าราชการอัยการมาแล้วในตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอธิบดีกรมอัยการหรือรองอัยการสูงสุดหรือผู้ทรงคุณวุฒิในทางกฎหมายซึ่งเป็นผู้รับบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการและเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือเทียบเท่าขึ้นไป ทั้งนี้ต้องไม่เคยเป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองในระยะเวลาสิบปีที่ผ่านมาและ

---

(๑) ยกเลิกโดย พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๘ มาตรา ๔

(๒) ยกเลิกและให้ใช้ความใหม่ดังที่พิมพ์ไว้นี้แทน โดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ ข้อ ๓

(๓) ยกเลิกและให้ใช้ความใหม่ดังที่พิมพ์ไว้นี้แทน โดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ ข้อ ๒

(๔) ยกเลิกและให้ใช้ความใหม่ดังที่พิมพ์ไว้นี้แทน โดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ ข้อ ๓

ไม่เป็นข้าราชการการเมือง สมาชิกรัฐสภาหรือทนายความ

(๒) อัยการสูงสุดเป็นรองประธาน

(๓) รองอัยการสูงสุด อัยการพิเศษฝ่ายปรึกษา อัยการพิเศษฝ่ายคดี และอัยการพิเศษฝ่ายวิชาการ เป็นกรรมการอัยการโดยตำแหน่ง และ

(๔) กรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิหกคน ซึ่งข้าราชการอัยการที่ได้รับเงินเดือนตั้งแต่ชั้น ๒ ขึ้นไปเป็นผู้เลือกจาก

(ก) ข้าราชการอัยการซึ่งรับเงินเดือนตั้งแต่ชั้น ๔ ขึ้นไป และมิได้เป็นกรรมการอัยการโดยตำแหน่งอยู่แล้ว สามคน

(ข) ผู้รับบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ซึ่งเคยรับราชการเป็นข้าราชการอัยการมาแล้วและต้องไม่เป็นข้าราชการการเมือง สมาชิกรัฐสภา กรรมการพรรคการเมือง เจ้าหน้าที่ในพรรคการเมืองหรือทนายความสามคน

ให้ ก.อ. แต่งตั้งข้าราชการฝ่ายอัยการคนหนึ่งเป็นเลขานุการ ก.อ.

มาตรา ๑๕ ทวิ [๒] ในการเลือกประธาน ก.อ. ตามมาตรา ๑๕ (๑) ให้กรรมการอัยการตามมาตรา ๑๕ (๒) (๓) และ (๔) ประชุมกันกำหนดรายชื่อบุคคลที่เห็นสมควรเป็นประธานไม่น้อยกว่าห้าชื่อ ส่งให้ข้าราชการอัยการผู้มีสิทธิเลือกตามมาตรา ๑๕ (๔) ทำการเลือกจากรายชื่อดังกล่าว เมื่อผลการเลือกเป็นประการใดให้นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง

มาตรา ๑๕ ตรี [๒] ประธาน ก.อ. อยู่ในตำแหน่งคราวละสามปีนับแต่วันที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง และอาจได้รับเลือกเพื่อโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งอีกได้ไม่เกินสองคราวติดต่อกัน

นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ประธาน ก.อ. พ้นจากตำแหน่งเมื่อตาย ลาออก หรือขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๕ (๑)

ในกรณีที่ประธาน ก.อ. พ้นจากตำแหน่งตามวาระหรือพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอื่นให้ดำเนินการเลือกให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

ในระหว่างที่ประธาน ก.อ. พ้นจากตำแหน่ง ให้รองประธาน ก.อ. ทำหน้าที่ประธาน ก.อ.

มาตรา ๑๖ [๓] เมื่อจะมีการเลือกกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิ นายกรัฐมนตรีหรือผู้บังคับบัญชาที่ได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรีเป็นผู้สั่ง วิธีการเลือกกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงให้นายกรัฐมนตรีหรือผู้บังคับบัญชาที่ได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรีประกาศชื่อผู้ได้รับเลือกในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๗ [๔] กรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิ อยู่ในตำแหน่งได้คราวละสองปี และอาจได้รับเลือกใหม่

ถ้าตำแหน่งว่างลงก่อนถึงกำหนดวาระ ให้นายกรัฐมนตรีหรือผู้บังคับบัญชาที่ได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรีสั่งให้ดำเนินการเลือกซ่อมเว้นแต่วาระการอยู่ในตำแหน่งของกรรมการอัยการการผู้ทรงคุณวุฒิจะเหลือไม่ถึงเก้าสิบวันนายกรัฐมนตรีหรือผู้บังคับบัญชาที่ได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรี จะไม่สั่งให้ดำเนินการเลือกซ่อมก็ได้

กรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับเลือกซ่อมอยู่ในตำแหน่งเพียงวาระของผู้ที่ตนแทน

มาตรา ๑๘ ในกรณีที่ตำแหน่งกรรมการอัยการว่างลง นอกจากการพ้นจากตำแหน่งของอัยการผู้ทรงคุณวุฒิ

---

(๑) แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๕

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๕

(๓) แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๗

(๔) แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๗

ตามวาระและมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการโดยรีบด่วน ก็ให้กรรมการอัยการที่เหลือดำเนินการไปได้ แต่ต้องมีกรรมการอัยการพอที่จะเป็นองค์ประชุม

มาตรา ๑๕ [๑][๒] กรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ครบกำหนดวาระ

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) เป็นกรรมการอัยการโดยตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่งข้าราชการอัยการ ในกรณีที่เป็นกรรมการอัยการตามมาตรา ๑๕ (๔) (ก)

(๕) กลับเข้ารับราชการเป็นข้าราชการอัยการ ในกรณีที่เป็นกรรมการอัยการตามมาตรา (๑๕) (๔) (ข)

(๖) ไปเป็นข้าราชการการเมือง สมาชิกรัฐสภา ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง กรรมการพรรคการเมือง เจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง หรือทนายความ

ในกรณีเป็นที่สงสัยว่า กรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิผู้ใดพ้นจากตำแหน่งกรรมการอัยการหรือไม่ ให้อัยการสูงสุดเสนอ ก.อ. เพื่อวินิจฉัยชี้ขาด

มาตรา ๒๐ การประชุมของ ก.อ. ต้องมีกรรมการอัยการประชุมไม่น้อยกว่าเจ็ดคนจึงเป็นองค์ประชุม

ถ้าประธานไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานและรองประธานไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้กรรมการอัยการในที่ประชุมเลือกกรรมการอัยการคนหนึ่งเป็นประธาน

หากกรรมการอัยการโดยตำแหน่งว่างลง หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ผู้รักษาราชการแทนหรือผู้รักษาการในตำแหน่งตามกฎหมายทำหน้าที่กรรมการอัยการแทนในระหว่างนั้น

ในการประชุมของ ก.อ. ถ้ามีการพิจารณาเรื่องเกี่ยวกับกรรมการอัยการผู้ใดโดยเฉพาะ ผู้นั้นไม่มีสิทธิเข้าประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดให้ถือเสียงข้างมาก ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ก.อ. มีอำนาจออกข้อบังคับว่าด้วยระเบียบการประชุมและการลงมติ

มาตรา ๒๑[๓] ในกรณีที่ ก.อ. มีหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ให้อัยการสูงสุดเป็นผู้เสนอเรื่องต่อ ก.อ. แต่ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิกรรมการอัยการคนหนึ่งคนใดที่จะเสนอ

มาตรา ๒๒ ก.อ. มีอำนาจแต่งตั้งอนุกรรมการให้ทำการใด ๆ แทนได้

---

(๑) แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๘

(๒) ตามประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๑๐ กำหนดบทเฉพาะกาลไว้ดังนี้ "ข้อ ๑๐ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ ให้กรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนวันที่ประกาศนี้ใช้บังคับ ยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะครบวาระ"

(๓) แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๘

ลักษณะ ๓
ข้าราชการอัยการ
หมวดที่ ๑
การบรรจุ การแต่งตั้ง และการเลื่อนขั้นเงินเดือน

มาตรา ๒๓[๑] ตำแหน่งข้าราชการอัยการมีดังนี้ อัยการสูงสุด รองอัยการสูงสุด อัยการพิเศษฝ่ายปรึกษา อัยการพิเศษฝ่ายคดี อัยการพิเศษฝ่ายวิชาการ อัยการพิเศษฝ่าย อัยการพิเศษประจำเขต อัยการพิเศษประจำกรม อัยการจังหวัดประจำกรม อัยการจังหวัด อัยการประจำกรม รองอัยการจังหวัด อัยการประจำกอง อัยการจังหวัดผู้ช่วย และอัยการผู้ช่วย

นอกจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง อาจให้มีตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงได้ ตำแหน่งดังกล่าวจะเทียบกับตำแหน่งใดตามวรรคหนึ่งให้กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

การกำหนดตำแหน่งและการเทียบตำแหน่งตามวรรคสองต้องได้รับความเห็นชอบของ ก.อ.

มาตรา ๒๔ [๒] ข้าราชการอัยการให้ได้รับเงินเดือนตามตำแหน่งที่ได้รับแต่งตั้งดังต่อไปนี้

(๑) อัยการสูงสุด ให้ได้รับเงินเดือน ชั้น ๘

(๒) รองอัยการสูงสุด ให้ได้รับเงินเดือน ชั้น ๗

(๓) อัยการพิเศษฝ่ายปรึกษา อัยการพิเศษฝ่ายคดี อัยการพิเศษฝ่ายวิชาการ อัยการพิเศษฝ่าย และอัยการพิเศษประจำเขต ให้ได้รับเงินเดือนชั้น ๖

(๔) อัยการพิเศษประจำกรม ให้ได้รับเงินเดือน ชั้น ๕

(๕) อัยการจังหวัดประจำกรม และอัยการจังหวัด ให้ได้รับเงินเดือน ชั้น ๔

(๖) อัยการประจำกรม และรองอัยการจังหวัด ให้ได้รับเงินเดือน ชั้น ๓

(๗) อัยการประจำกอง และอัยการจังหวัดผู้ช่วย ให้ได้รับเงินเดือน ชั้น ๒

(๘) อัยการผู้ช่วย ให้ได้รับเงินเดือน ชั้น ๑

สำหรับข้าราชการอัยการซึ่งดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นเมื่อเทียบกับตำแหน่งใดก็ให้ได้รับเงินเดือนตามตำแหน่งนั้น

ในกรณีข้าราชการอัยการได้เลื่อนตำแหน่ง ให้รับเงินเดือนในชั้นสูงขึ้นตามตำแหน่ง และให้ได้รับเงินเดือนในอัตราขั้นต่ำของชั้นนั้น แต่ถ้าผู้นั้นได้รับเงินเดือนสูงกว่าขั้นต่ำของชั้นที่เลื่อนขึ้น ก็ให้ได้รับเงินเดือนในขั้นของชั้นนั้นซึ่งมีจำนวนเท่ากับเงินเดือนที่ได้รับอยู่ ในกรณีที่เงินเดือนในขั้นของชั้นที่เลื่อนขึ้นไม่มีจำนวนที่เท่ากับเงินเดือนที่ได้รับอยู่ก็ให้ได้รับเงินเดือนในขั้นซึ่งมีจำนวนสูงมากกว่าเงินเดือนที่ได้รับอยู่น้อยที่สุด

มาตรา ๒๔ ทวิ [๓] (ยกเลิก)

มาตรา ๒๕ [๔] การบรรจุบุคคลเป็นข้าราชการอัยการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอัยการผู้ช่วย ให้นายกรัฐมนตรีหรือผู้บังคับบัญชาที่ได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรีเป็นผู้สั่ง โดยวิธีสอบคัดเลือกตามความในหมวด ๒

---

(๑) ยกเลิกและให้ใช้ความใหม่ดังที่พิมพ์ไว้นี้แทน โดย พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๘ มาตรา ๕

(๒) ยกเลิกและให้ใช้ความใหม่ดังที่พิมพ์ไว้นี้แทน โดย พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๘ มาตรา ๖

(๓) มาตรา ๒๔ ทวิ ยกเลิกโดย พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๘ มาตรา ๗

(๔) แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๗

แห่งลักษณะนี้

แต่ถ้าผู้ใด

(๑) สอบได้ปริญญาหรือประกาศนียบัตรทางกฎหมายจากต่างประเทศโดยมีหลักสูตรการศึกษาเดียวไม่น้อยกว่าสามปีซึ่ง ก.อ.เทียบว่าไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี และสอบได้ได้ตามหลักสูตรของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

(๒) สอบได้ปริญญาหรือประกาศนียบัตรทางกฎหมายจากต่างประเทศโดยมีหลักสูตรการศึกษาหลักสูตรเดียวไม่น้อยกว่าสองปี หรือหลายหลักสูตรรวมกันไม่น้อยกว่าสองปี ซึ่ง ก.อ. เทียบว่าไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี และสอบได้ได้ตามหลักสูตรของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภาและได้ประกอบวิชาชีพตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๓๓ (๑) (ค) เป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

(๓) สอบได้เป็นธรรมศาสตร์บัณฑิต หรือนิติศาสตร์บัณฑิต และสอบได้ได้ชั้นเกียรตินิยมตามหลักสูตรของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา และได้ประกอบวิชาชีพตามที่ระบุในมาตรา ๓๓ (๑) (ค) เป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปีหรือ

(๔) สอบได้ปริญญาโทหรือปริญญาเอกทางกฎหมายในประเทศไทย และสอบได้ได้ตามหลักสูตรของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา และได้ประกอบวิชาชีพตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๓๓ (๑) (ค) เป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

เมื่อ ก.อ. พิจารณาเห็นว่า เป็นผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๓๓ (๒) ถึง (๑๒) และได้ทำการทดสอบความรู้ในวิชากฎหมายแล้ว เห็นสมควรที่จะให้เข้ารับราชการ ก็ให้นายกรัฐมนตรีหรือผู้บังคับบัญชาที่ได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรีสั่งบรรจุเป็นข้าราชการอัยการ และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอัยการผู้ช่วยได้ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและอัตราส่วนของจำนวนผู้สอบคัดเลือกได้ตามที่ ก.อ. กำหนด

การบรรจุบุคคลเป็นข้าราชการอัยการในตำแหน่งอัยการผู้ช่วยให้บรรจุให้ได้รับเงินเดือนในอัตราขั้นต่ำของชั้น

มาตรา ๒๖ [๑] อัยการผู้ช่วยที่จะได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอัยการจังหวัดผู้ช่วย จะต้องได้รับการอบรมจากสำนักงานอัยการสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และผลของการอบรมเป็นที่พอใจของ ก.อ. ว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และความประพฤติเหมาะสมที่จะเป็นอัยการจังหวัดผู้ช่วย

อัยการผู้ช่วยซึ่งได้รับการอบรมจากสำนักงานอัยการสูงสุดแล้วหนึ่งปี แต่ผลงานของการอบรมยังไม่เป็นที่พอใจของ ก.อ. ว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และความประพฤติเหมาะสมที่จะเป็นอัยการจังหวัดผู้ช่วย ก็ให้ได้รับการอบรมจากสำนักงานอัยการสูงสุดต่อไปอีกหนึ่งปี เมื่อครบกำหนดดังกล่าวแล้ว หากผลของการอบรมยังไม่เป็นที่พอใจของ ก.อ. ให้นายกรัฐมนตรีหรือผู้บังคับบัญชาที่ได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้ออกจากราชการ

ในระหว่างเวลาปีแรกที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอัยการจังหวัดผู้ช่วย หากปรากฏว่าผู้ได้รับแต่งตั้งไม่เหมาะสมที่จะดำรงตำแหน่งต่อไปให้นายกรัฐมนตรีหรือผู้บังคับบัญชาที่ได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรีด้วยความเห็นชอบของ ก.อ. มีอำนาจสั่งให้ออกจากราชการ

มาตรา ๒๗ [๒] การแต่งตั้งข้าราชการอัยการให้ดำรงตำแหน่งนอกจากตำแหน่งอัยการผู้ช่วย ให้ประธาน ก.อ. เสนอ ก.อ. โดยคำนึงถึงความรู้ ความสามารถ ความรับผิดชอบ ประวัติการปฏิบัติราชการของบุคคลนั้นเทียบกับงานในตำแหน่งข้าราชการอัยการที่จะได้รับแต่งตั้งนั้น ๆ เพื่อให้ความเห็นชอบก่อน เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้วจึงนำ

---

(๑) แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๗ และโดยผลของประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๗ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๖

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๗

ความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง

มาตรา ๒๘ [๑] การเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการอัยการในชั้นหนึ่งๆ ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้สั่งเลื่อนในเมื่อได้รับความเห็นชอบของ ก.อ. แล้ว โดยปกติปีละหนึ่งขั้น โดยคำนึงถึงคุณภาพและประมาณงานของตำแหน่งและผลของงานที่ได้ปฏิบัติมา การรักษาวินัยตลอดจนความสามารถและความอุตสาหะในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.อ. กำหนด

หลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.อ. กำหนด ให้ออกเป็นกฎกระทรวง

มาตรา ๒๙ [๒] การโอนข้าราชการอัยการไปแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งข้าราชการธุรการ โดยให้ได้รับเงินเดือนไม่สูงกว่าในขณะที่โอน ให้นายกรัฐมนตรีสั่งได้เมื่อข้าราชการอัยการผู้นั้นยินยอม และ ก.อ. เห็นชอบ

การโอนข้าราชการอัยการไปเป็นข้าราชการพลเรือนหรือข้าราชการฝ่ายอื่นให้นายกรัฐมนตรีสั่งได้ เมื่อข้าราชการผู้นั้นยินยอมและ ก.อ. เห็นชอบ

มาตรา ๓๐ การโอนข้าราชการธุรการมาแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งข้าราชการอัยการโดยให้ได้รับเงินเดือนไม่สูงกว่าในขณะที่โอนมา อาจทำได้เมื่อ ก.อ. เห็นชอบ แต่ข้าราชการธุรการผู้นั้นอย่างน้อยต้องเคยเป็นข้าราชการอัยการในตำแหน่งอัยการประจำกอง หรืออัยการจังหวัดผู้ช่วยมาแล้ว

มาตรา ๓๑ [๓] ข้าราชการอัยการผู้ใดพ้นจากตำแหน่งข้าราชการอัยการไปโดยมิได้มีความผิดหรือมีมลทินหรือมัวหมองในราชการ หรือไปรับราชการในกระทรวงทบวง กรมอื่น เมื่อจะกลับเข้ารับตำแหน่งข้าราชการอัยการโดยรับเงินเดือนไม่สูงกว่าขณะพ้นจากตำแหน่งข้าราชการ ถ้าไม่เป็นผู้ขาดคุณสมบัติ ตามมาตรา ๓๓ (๒) ถึง (๒๑) ก็ให้นายกรัฐมนตรีสั่งบรรจุได้เมื่อ ก.อ. เห็นชอบ

มาตรา ๓๒ [๔] ข้าราชการอัยการผู้ใดไปรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร เมื่อผู้นั้นพ้นจากราชการทหาร โดยไม่มีความเสียหาย และประสงค์จะกลับเข้ารับราชการในตำแหน่งข้าราชการอัยการโดยรับเงินเดือนเท่าที่ได้รับอยู่ในขณะที่ไปรับราชการทหาร ให้ยื่นคำขอภายในกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันพ้นจากราชการทหาร ในกรณีเช่นว่านี้ ให้นายกรัฐมนตรีสั่งบรรจุได้เมื่อ ก.อ. เห็นชอบ แต่ถ้าจะบรรจุให้ได้รับเงินเดือนสูงกว่าขณะที่ไปรับราชการทหารให้บรรจุได้ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการ ซึ่ง ก.อ. จะได้กำหนด

หมวด ๒
การสอบคัดเลือก

มาตรา ๓๓ ผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการอัยการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอัยการผู้ช่วย ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

(๑) (ก) สอบไล่ได้เป็นธรรมศาสตร์บัณฑิต หรือนิติศาสตร์บัณฑิตหรือสอบไล่ได้ปริญญาหรือประกาศนียบัตรทางกฎหมายจากต่างประเทศ ซึ่ง ก.อ. เทียบว่าไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี

(ข) สอบไล่ได้ตามหลักสูตรของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา และ

(ค) ได้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายเป็นข้าราชการตุลาการ จ่าศาล รองจ่าศาล เจ้าพนักงานพิทักษ์

---

(๑),(๓),(๔) โดยผลของประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๗ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๖ และ พ.ร.บ. ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔๐

(๒) มาตรา ๒๙ วรรคสาม ยกเลิกโดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๘ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๖ และโดยผลของประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๗ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๖

ทรัพย์ เจ้าพนักงานบังคับคดี พนักงานคุมความประพฤติ นายทหารเหล่าพระธรรมนูญ หรือทนายความ หรือได้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายอย่างอื่นตามที่ ก.อ. กำหนด ทั้งนี้ เป็นเวลาไม่น้อยกว่าสองปี และให้ ก.อ. มีอำนาจออกระเบียบกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพนั้น ๆ ด้วย

(๒) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๓) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปี

(๔) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ

(๕) เป็นสามัญสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา

(๖) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี

(๗) ไม่เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

(๘) ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งให้พักราชการ หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการหรือกฎหมายอื่น

(๙) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการหรือรัฐวิสาหกิจ

(๑๐) ไม่เป็นผู้เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๑๑) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือมีกายหรือจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการอัยการหรือเป็นโรคที่ระบุไว้ในกฎกระทรวง และ

(๑๒) เป็นผู้ที่คณะกรรมการแพทย์มีจำนวนไม่น้อยกว่าสามคน ซึ่ง ก.อ. จะได้กำหนดได้ตรวจร่างกายและจิตใจแล้วและ ก.อ. ได้พิจารณารายงานของแพทย์เห็นว่าสมควรรับสมัครได้

ให้ ก.อ. มีอำนาจวางระเบียบเพื่อตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกก่อนที่จะรับสมัครได้

มาตรา ๓๔ [๑] ให้ ก.อ. มีอำนาจกำหนดหลักสูตรและวิธีการสอบคัดเลือกตามมาตรา ๓๓ ตลอดจนวางเงื่อนไขในการรับสมัคร

เมื่อสมควรจะมีการสอบคัดเลือกเมื่อใด ให้สำนักงานอัยการสูงสุดเสนอต่อ ก.อ. ให้ ก.อ. จัดให้มีการสอบคัดเลือกเมื่อได้มีการสอบใหม่ และได้ประกาศผลของการสอบแล้ว บัญชีสอบคัดเลือกคราวก่อนเป็นอันยกเลิก

มาตรา ๓๕ ผู้สอบคัดเลือกที่ได้คะแนนสูงให้ได้รับบรรจุเป็นข้าราชการอัยการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอัยการผู้ช่วยก่อนผู้ที่ได้รับคะแนนต่ำลงมาตามลำดับแห่งบัญชีสอบคัดเลือก หากได้คะแนนเท่ากันให้ใช้วิธีจับฉลากเพื่อจัดลำดับที่ระหว่างผู้ที่ได้คะแนนเท่ากันนั้น

ผู้สอบคัดเลือกได้ผู้ใด หากขาดคุณสมบัติหรือลักษณะข้อใดข้อหนึ่งตามมาตรา ๓๓ หรือเป็นบุคคลที่ ก.อ. เห็นว่ามีชื่อเสียงหรือความประพฤติหรือเหตุอื่น ๆ ที่ไม่เหมาะสมจะเป็นข้าราชการอัยการ ผู้นั้นเป็นอันหมดสิทธิ์เข้ารับราชการตามผลของการสอบคัดเลือกนั้น

---

(๑) โดยผลของประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๗ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๖ และ พ.ร.บ. ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔๐

หมวดที่ ๓
การพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๓๖ ข้าราชการอัยการพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) พ้นจากข้าราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญ

(๓) ได้รับอนุญาตให้ลาออก

(๔) โอนไปรับราชการทางอื่น

(๕) ออกจากราชการเพื่อไปรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

(๖) ถูกสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา ๒๖ หรือมาตรา ๓๗ หรือมาตรา ๓๕

(๗) ถูกสั่งลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออก

การพ้นจากตำแหน่งของข้าราชการอัยการ เว้นแต่ตำแหน่งอัยการผู้ช่วย หากเป็นกรณีตาม (๑) (๒) หรือ (๓) ให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงทราบ แต่ถ้าเป็นการพ้นจากตำแหน่งตาม (๔) (๕) (๖) หรือ (๗) ให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงมีพระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่ง พระบรมราชโองการดังกล่าวให้มีผลตั้งแต่วันโอนหรือวันออกจากราชการ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๓๗ [๑] ผู้ใดรับบรรจุเป็นข้าราชการอัยการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งใด หากภายหลังปรากฏต่อ ก.อ. ว่าขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๒๕ หรือมาตรา ๓๓ ตั้งแต่ก่อนได้รับการบรรจุ ให้นายกรัฐมนตรีด้วยความเห็นชอบของ ก.อ. สั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการ แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนถึง การใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่และการรับเงินเดือนหรือผลประโยชน์อื่นใดที่รับจากทางราชการก่อนมีคำสั่งให้ออกนั้น และถ้าการเข้ารับราชการเป็นไปโดยสุจริตแล้วให้ถือว่าเป็นการสั่งให้ออกเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทนตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

มาตรา ๓๘ [๒] ข้าราชการอัยการผู้ใดประสงค์จะลาออกจากราชการให้ยื่นหนังสือขอลาออกต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปชั้นหนึ่งเพื่อให้นายกรัฐมนตรีหรือผู้บังคับบัญชาที่ได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรีเป็นผู้พิจารณา เมื่อนายกรัฐมนตรีหรือผู้บังคับบัญชาที่ได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรีสั่งอนุญาตแล้วให้ถือว่าพ้นจากตำแหน่ง

ในกรณีที่ข้าราชการอัยการขอลาออกเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเพื่อสมัครรับเลือกตั้ง ให้การลาออกมีผลตั้งแต่วันที่ผู้นั้นขอลาออก

นอกจากกรณีตามวรรคสอง ถ้านายกรัฐมนตรีหรือผู้บังคับบัญชาที่ได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรีเห็นว่าจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ราชการจะยับยั้งการอนุญาตให้ลาออกไว้เป็นเวลาไม่เกินสามเดือนนับตั้งแต่วันขอลาออกก็ได้

มาตรา ๓๕ [๓] เมื่อนายกรัฐมนตรีหรือผู้บังคับบัญชาที่ได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรี เห็นสมควรให้ข้าราชการอัยการผู้ใดออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทนเหตุทุพพลภาพหรือเหตุรับราชการมานานตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ให้ทำได้ด้วยความเห็นชอบของ ก.อ. แต่การให้ออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน ให้ทำได้เฉพาะในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อข้าราชการอัยการผู้ใดต้องหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง และได้ดำเนินการสอบสวนตามวิธีการที่

---

(๑) โดยผลของประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๗ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๖ และ พ.ร.บ. ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔๐

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๗

(๓) แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๗

บัญญัติไว้ในลักษณะ ๔ หมวด ๒ แล้ว ไม่ได้ความเป็นสัตย์ว่ากระทำผิดที่จะถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออก แต่ผู้นั้นมีมลทิน หรือมัวหมอง จะให้รับราชการต่อไป จะเป็นการเสียหายแก่ราชการ

(๒) เมื่อข้าราชการอัยการผู้ใดบกพร่องต่อหน้าที่ หรือหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่สมควรที่จะให้คงเป็นข้าราชการต่อไป

(๓) เมื่อข้าราชการอัยการผู้ใดเจ็บป่วยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ราชการได้โดยสม่ำเสมอ แต่ไม่ถึงเหตุทุพพลภาพ หรือ

(๔) เมื่อข้าราชการอัยการผู้ใดขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๓๓ (๒) หรือ (๑๑) หรือเป็นสมาชิกรัฐสภาซึ่งมาจากการเลือกตั้ง หรือเป็นข้าราชการเมือง เว้นแต่กรณีตามมาตรา ๒๕ วรรคสาม

ลักษณะ ๔
วินัย การรักษาวินัย และการลงโทษ

หมวด ๑
วินัย

มาตรา ๔๐ ข้าราชการอัยการต้องรักษาวินัยตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้โดยเคร่งครัด ผู้ใดฝ่าฝืนจักต้องได้รับโทษตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๓ แห่งลักษณะนี้

มาตรา ๔๑ ข้าราชการอัยการต้องสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ

มาตรา ๔๒ ข้าราชการอัยการจะเป็นกรรมการพรรคการเมือง สมาชิกพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมืองไม่ได้

ในการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาหรือสภาผู้แทนทางการเมืองอื่นใด ข้าราชการอัยการจะเข้าเป็นตัวกระทำการ ร่วมกระทำการ หรือสนับสนุนในการโฆษณาหรือชักชวนใด ๆ ไม่ได้

มาตรา ๔๓ [๑] ข้าราชการอัยการต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมาย ห้ามมิให้ขัดขืนหลีกเลี่ยง ถ้าไม่เห็นพ้องด้วยคำสั่งนั้นจะเสนอความเห็นทัดทานเป็นหนังสือก็ได้ แต่ต้องเสนอโดยด่วน และเมื่อได้ทัดทานดังกล่าวแล้ว ผู้บังคับบัญชามิได้สั่งถอนหรือแก้คำสั่งที่สั่งไป ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตาม แต่ให้ผู้บังคับบัญชารีบรายงานขึ้นไปยังอัยการสูงสุดตามลำดับ

ในการปฏิบัติราชการ ห้ามมิให้กระทำการข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตนเว้นแต่จะได้รับอนุญาต

มาตรา ๔๔ ข้าราชการอัยการต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความระมัดระวังมิให้เสียหายแก่ราชการ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและเที่ยงธรรม

มาตรา ๔๕ ข้าราชการอัยการต้องไม่รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา การรายงานโดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องบอกถือว่าเป็นการรายงานเท็จด้วย

มาตรา ๔๖ ข้าราชการอัยการต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้

ข้าราชการอัยการต้องไม่ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ หรือกระทำกิจการใดอันเป็นการกระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติหน้าที่ หรือเสื่อมเสียถึงเกียรติศักดิ์แห่งตำแหน่งหน้าที่ราชการ

ข้าราชการอัยการต้องไม่เป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือที่ปรึกษากฎหมาย หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะ

---

(๑) แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ ข้อ ๘

งานคล้ายคลึงกันนั้นในห้างหุ้นส่วนบริษัท

ข้าราชการอัยการต้องไม่เป็นกรรมการในรัฐวิสาหกิจหรือกิจการอื่นของรัฐในทำนองเดียวกันเว้นแต่จะได้รับอนุมัติจาก ก.อ.

มาตรา ๔๗ ข้าราชการอัยการต้องไม่กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว เช่น ประพฤติตนเป็นคนเสเพล มีหนี้สินรุงรัง เสพของมึนเมาจนไม่สามารถครองสติได้ เล่นการพนันเป็นอาจิณ กระทำความผิดอาญา หรือกระทำการอื่นใด ซึ่งความประพฤติหรือการกระทำดังกล่าวแล้วอาจทำให้เสียเกียรติศักดิ์แห่งตำแหน่งหน้าที่ราชการ

มาตรา ๔๘ ข้าราชการอัยการต้องต้อนรับ ให้ความสะดวก และให้ความสงเคราะห์ต่อประชาชนผู้มาติดต่อในกิจการอันเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของตนโดยไม่ชักช้า

ห้ามมิให้ดูหมิ่นเหยียดหยามบุคคลใด ๆ และต้องสุภาพเรียบร้อยต่อประชาชน

มาตรา ๔๙ ข้าราชการอัยการต้องถือปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ

มาตรา ๕๐ ข้าราชการอัยการต้องสุภาพเรียบร้อยและรักษาความสามัคคีระหว่างข้าราชการและต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหน้าที่ราชการ

มาตรา ๕๑ ข้าราชการอัยการต้องรักษาความลับของทางราชการ

มาตรา ๕๒ ผู้บังคับบัญชาข้าราชการฝ่ายอัยการผู้ใดรู้ว่าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย แล้วไม่จัดการสอบสวนพิจารณาและดำเนินการตามความในหมวด ๒ และหมวด ๓ แห่งลักษณะนี้ หรือตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน แล้วแต่กรณี หรือไม่จัดการลงโทษตามอำนาจหน้าที่หรือจัดการลงโทษโดยไม่สุจริตให้ถือว่าผู้บังคับบัญชาผู้นั้นกระทำผิดวินัย

หมวด ๒
การรักษาวินัย

มาตรา ๕๓ เมื่อข้าราชการอัยการผู้ใดถูกกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่ากระทำผิดวินัย ผู้บังคับบัญชาต้องดำเนินการสอบสวนชั้นต้นโดยมิชักช้า

วิธีการสอบสวนชั้นต้นจะทำโดยให้ผู้มีกรณีเกี่ยวข้องชี้แจงเรื่องราวเป็นหนังสือ หรือโดยบันทึกเรื่องราวและความเห็นก็ได้

เมื่อผู้บังคับบัญชาได้สอบสวนชั้นต้นแล้ว เห็นว่า ข้าราชการอัยการผู้ใดกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง ให้ดำเนินการตามมาตรา ๖๓ แต่ถ้าเห็นว่าเป็นกรณีกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้ดำเนินการตามมาตรา ๕๔ หรือมาตรา ๕๖ แล้วแต่กรณีแต่ถ้าเกินอำนาจของตนให้รายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปตามลำดับเพื่อดำเนินการตามควรแก่กรณี

มาตรา ๕๔[๑] ข้าราชการอัยการผู้ใดซึ่งผู้บังคับบัญชาเห็นว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงที่มีโทษถึงไล่ออก ปลดออกหรือให้ออก ให้ผู้บังคับบัญชาต่อไปนี้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นอย่างน้อยสามคน เพื่อทำการสอบสวนคือ

(๑) ประธาน ก.อ. สำหรับข้าราชการอัยการทุกชั้น

(๒) อัยการสูงสุด สำหรับข้าราชการอัยการซึ่งได้รับเงินเดือนชั้น ๑ และชั้น ๒

กรรมการตามวรรคหนึ่งต้องเป็นข้าราชการอัยการ

---

(๑) แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๗ และข้อ ๘

ในการสอบสวนนั้น คณะกรรมการสอบสวนต้องแจ้งข้อกล่าวหา และรายละเอียดเท่าที่มีอยู่ให้ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทราบ และต้องให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยชี้แจงและนำพยานหลักฐานเข้าสืบแก้ข้อกล่าวหาได้ด้วย

ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการสอบสวนให้เสร็จโดยเร็วกำหนดอย่างช้าไม่เกินสามสิบวันนับตั้งแต่วันได้รับแต่งตั้งถ้ามีความจำเป็นซึ่งจะสอบสวนไม่ทันภายในกำหนดนั้นก็ให้ขยายเวลาออกไปได้อีกไม่เกินสองครั้ง แต่ละครั้งเป็นเวลาไม่เกินสิบห้าวัน และต้องแสดงเหตุที่ต้องขยายเวลาไว้ด้วยทุกครั้ง แต่ถ้าขยายเวลาแล้วยังสอบสวนไม่เสร็จจะขยายเวลาต่อไปอีกได้ต่อเมื่อได้รับอนุมัติจากผู้แต่งตั้ง

หลักเกณฑ์และวิธีการที่เกี่ยวกับการสอบสวนให้เป็นไปตามที่ ก.อ. กำหนด

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้ทำการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้รายงานเสนอความเห็นต่ออัยการสูงสุด โดยให้ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาตามลำดับ ได้แสดงความเห็นเสียก่อนด้วย ถ้าคณะกรรมการหรือผู้บังคับบัญชาดังกล่าวหรืออัยการสูงสุดเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัย ก็ให้อัยการสูงสุดทำความเห็นรายงานไปยัง ก.อ. เมื่อ ก.อ. ได้พิจารณาเห็นสมควรลงโทษ ไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการจึงให้ประธาน ก.อ. สั่งไล่ออก ปลดออกหรือให้ออกจากราชการต่อไป

กรณีข้าราชการอัยการถูกฟ้องคดีอาญา จะใช้คำพิพากษาถึงที่สุดของศาลประกอบการพิจารณาของ ก.อ. โดยไม่ต้องตั้งคณะกรรมการสอบสวนก็ได้

มาตรา ๕๕ ให้กรรมการสอบสวนเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและให้มีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพียงเท่าที่เกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของกรรมการสอบสวนและโดยเฉพาะให้มีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วยคือ

(๑) เรียกให้กระทรวง ทบวง กรม หน่วยราชการ หรือรัฐวิสาหกิจชี้แจงข้อเท็จจริง ส่งเอกสารและหลักฐานส่งผู้แทนหรือบุคคลในสังกัดมาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำเกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวน

(๒) เรียกผู้ถูกกล่าวหาหรือบุคคลใดๆ มาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารและหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวน

มาตรา ๕๖ [๑] ข้าราชการอัยการผู้ใด กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงและกรณีเป็นความผิดปรากฏชัดแจ้งตามที่ ก.อ. กำหนด หรือได้ให้ถ้อยคำรับสารภาพเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาหรือคณะกรรมการสอบสวน ประธาน ก.อ. จะพิจารณาสั่งลงโทษโดยไม่ต้องสอบสวนก็ได้ ทั้งนี้ต้องได้รับความเห็นชอบของ ก.อ. ก่อน

มาตรา ๕๗ [๒] ข้าราชการอัยการผู้ใดถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงจนถูกตั้งกรรมการสอบสวนหรือถูกฟ้องคดีอาญา เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ถ้าผู้บังคับบัญชาเห็นว่าให้อยู่ในหน้าที่ราชการระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ จะสั่งให้พักราชการก็ได้

ผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจสั่งให้พักราชการ คือ

(๑) ประธาน ก.อ. สำหรับข้าราชการอัยการทุกชั้น

(๒) อัยการสูงสุด สำหรับข้าราชการอัยการซึ่งได้รับเงินเดือนชั้น ๑ และชั้น ๒

การให้พักราชการนั้น ให้พักตลอดเวลาที่สอบสวนพิจารณา หรือตลอดเวลาที่คดียังไม่ถึงที่สุด เมื่อสอบสวนพิจารณาเสร็จแล้วหรือคดีถึงที่สุดแล้ว ถ้าปรากฏว่าผู้ถูกสั่งให้พักราชการมิได้กระทำความผิดและไม่มีมลทินหรือมัวหมองให้ผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจสั่งให้พักราชการสั่งให้รับราชการตามเดิม เงินเดือนของผู้ถูกสั่งให้พักราชการดัง

---

(๑) แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๗

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๗ และข้อ ๘

กล่าวให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา ๕๘ ข้าราชการอัยการผู้ใดถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือต้องหาว่ากระทำผิดอาญาหรือถูกฟ้องคดีอาญา เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ แม้ภายหลังผู้นั้นจะพ้นจากตำแหน่งข้าราชการอัยการไปแล้ว ก็อาจมีการสอบสวนหรือพิจารณาเพื่อลงโทษ หรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งให้เป็นไปตามลักษณะนี้ได้เว้นแต่ข้าราชการอัยการผู้นั้นจะพ้นจากตำแหน่งเพราะตาย

หมวด ๓
การลงโทษ

มาตรา ๕๙ โทษผิดวินัยมี ๕ สถานคือ

(๑) ไล่ออก

(๒) ปลดออก

(๓) ให้ออก

(๔) ลดบำเหน็จความชอบ

(๕) ภาคทัณฑ์

การสั่งลงโทษข้าราชการอัยการในสถานไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกนั้นจะกระทำได้เมื่อได้ดำเนินการสอบสวนพิจารณาตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๒ แห่งลักษณะนี้แล้ว

มาตรา ๖๐ [๑] การไล่ออกนั้นประธาน ก.อ. จะสั่งลงโทษได้ เมื่อข้าราชการอัยการผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงดังต่อไปนี้

(๑) ทุจริตต่อหน้าที่ราชการ

(๒) ทำความผิดอาญาและต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๓) ต้องคำพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย

(๔) เปิดเผยความลับของทางราชการอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

(๕) ละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุอันสมควร เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง หรือละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกัน เป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

(๖) ขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งโดยชอบด้วยกฎหมาย และการขัดคำสั่งนั้นอาจเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างแรง

(๗) ประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการหรือปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือระเบียบของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

(๘) ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

มาตรา ๖๑ [๒] การปลดออกนั้น ประธาน ก.อ. จะสั่งลงโทษได้ เมื่อข้าราชการอัยการผู้ใดกระทำผิดวินัย

---

(๑).(๒) แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๗

อย่างร้ายแรงแต่ถ้ายังไม่ถึงขนาดที่จะต้องถูกไล่ออกจากราชการหรือถึงขนาดที่จะต้องไล่ออก แต่มีเหตุอันควรลดหย่อน

มาตรา ๖๒ [๑] การให้ออกนั้น ประธาน ก.อ. จะสั่งลงโทษได้ เมื่อข้าราชการอัยการผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงแต่ยังไม่ถึงขนาดที่จะต้องปลดออก หรือถึงขนาดที่จะต้องปลดออก แต่มีเหตุอันควรลดหย่อน

ผู้ใดถูกสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรานี้ ให้มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญเสมือนว่าผู้นั้นลาออกจากราชการ

มาตรา ๖๓ [๒] ข้าราชการอัยการผู้ใดกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง และผู้บังคับบัญชาสอบสวนพิจารณาแล้วเห็นว่าสมควรลงโทษเพียงสถานงดบำเหน็จความชอบเป็นเวลาไม่เกินสามปี หรือถ้ามีเหตุสมควรปราณี จะลงโทษเพียงภาคทัณฑ์โดยจะให้ทำทัณฑ์บนไว้ด้วยหรือไม่ก็ได้ ก็ให้ผู้บังคับบัญชารายงานตามลำดับถึงอัยการสูงสุดเพื่อเสนอ ก.อ. เมื่อ ก.อ. พิจารณาเห็นสมควรลงโทษสถานใด ก็ให้รายงานไปยังประธาน ก.อ. เพื่อสั่ง

มาตรา ๖๔ ในคำสั่งลงโทษ ให้แสดงว่าผู้รับโทษนั้นกระทำผิดวินัยในกรณีใดตามมาตราใด

มาตรา ๖๕[๓] ถ้าปรากฏว่าคำสั่งลงโทษทางวินัยได้สั่งไปโดยผิดหลงให้ประธาน ก.อ. มีอำนาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้เป็นคุณแก่ผู้ถูกลงโทษได้ แต่การแก้ไขเปลี่ยนแปลงเช่นว่านี้จะต้องได้รับอนุมัติจาก ก.อ. ก่อน

การแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้กระทำได้ภายในกำหนดสองปีนับแต่วันสั่งลงโทษ

ลักษณะ ๕
ข้าราชการธุรการ

มาตรา ๖๖ ในส่วนที่เกี่ยวกับข้าราชการธุรการ ให้นำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในส่วนที่เกี่ยวกับข้าราชการพลเรือนสามัญ มาใช้บังคับ

ตำแหน่งข้าราชการอัยการใดเป็นตำแหน่งผู้บังคับบัญชาข้าราชการธุรการ โดยเทียบตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งใด ให้กำหนดโดยกฎ ก.พ.

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๖๗ ให้กรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งอยู่ในตำแหน่งในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะได้มีการเลือกกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๖๘ ผู้ใดเป็นข้าราชการอัยการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๓ อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้ผู้นั้นเป็นข้าราชการอัยการตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไป โดยให้ได้รับเงินเดือนในอัตราเท่ากับเงินเดือนที่ได้รับอยู่ เว้นแต่ผู้ที่ได้รับเงินเดือนไม่ถึงขั้นต่ำของชั้นตามบัญชีอัตราเงินเดือนท้ายพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้นั้นได้รับเงินขั้นต่ำของชั้นนั้น

---

(๑),(๓) แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๗

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๗ และข้อ ๘

มาตรา ๖๙ ผู้ใดเป็นข้าราชการธุรการสามัญตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๓ อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้ผู้นั้นเป็นข้าราชการธุรการตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไป

มาตรา ๗๐ ผู้ใดเป็นข้าราชการธุรการวิสามัญตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๓ อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้ผู้นั้นเป็นข้าราชการธุรการวิสามัญต่อไป และให้นำมาตรา ๑๑๖ แห่ง พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๑๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๗๑ ข้าราชการฝ่ายอัยการผู้ใดกระทำผิดวินัยขณะที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๓ ใช้บังคับ และผู้บังคับบัญชาได้สั่งให้ดำเนินการสอบสวนแล้ว ถ้าการสั่งและการสอบสวนพิจารณาที่ได้กระทำไปแล้วถูกต้องตามกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะนั้นให้ถือว่าเป็นอันสมบูรณ์ ถ้ากรณียังค้างระหว่างการสอบสวนก็ให้ดำเนินการสอบสวนตามกฎหมายนั้นต่อไปจนกว่าจะเสร็จ แต่การพิจารณาและการสั่งลงโทษให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗๒ ผู้ได้ยื่นใบสมัครเข้าไปข้าราชการอัยการในตำแหน่งอัยการผู้ช่วยไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้คงถือคุณสมบัติตามระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๓

ผู้ที่ ก.อ. ได้ลงมติให้รับเข้าเป็นข้าราชการอัยการในตำแหน่งอัยการผู้ช่วยได้ตามมาตรา ๑๔ และผู้สอบคัดเลือกได้ตามมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๓ ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้คงมีสิทธิได้รับบรรจุเป็นข้าราชการอัยการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอัยการผู้ช่วยต่อไป

มาตรา ๗๓ ในระหว่างที่ยังมิได้มีการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญที่ได้ประกาศใช้ตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๒๐ มิให้นำความในมาตรา ๓๕ (๔) ในส่วนนี้เกี่ยวกับข้าราชการเมืองมาใช้บังคับแก่ข้าราชการอัยการ

มาตรา ๗๔ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาบรรจุบุคคลที่ซึ่งเคยรับราชการและออกจากราชการไปก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเข้ารับราชการ ให้ปรับเงินเดือนที่ผู้นั้นได้รับอยู่ก่อนออกจากราชการให้เข้าชั้นตามบัญชีที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่กลับเข้ารับราชการ

ในกรณีที่ผู้เข้ารับราชการเป็นผู้ซึ่งออกจากราชการก่อนมีการปรับเงินเดือนตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๗ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๑๐ ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๖๐ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ หรือพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๑๗ ให้ปรับเงินเดือนที่ผู้นั้นได้รับอยู่ก่อนออกจากราชการ ตามพระราชบัญญัติและประกาศนั้น ๆ เสียก่อน แล้วจึงปรับเงินเดือนตามวรรคหนึ่ง

ในกรณีที่มีการปรับเงินเดือนของผู้ที่กลับเข้ารับราชการตามวรรคหนึ่งและวรรคสองแล้วยังปรากฏว่าผู้เข้ารับราชการได้รับเงินเดือน ไม่ถึงขั้นต่ำของชั้นตามบัญชีอัตราเงินเดือนข้าราชการอัยการ ท้ายพระราชบัญญัตินี้ ให้ ก.อ. เป็นผู้พิจารณาว่าผู้นั้นสมควรได้รับการบรรจุในชั้นหรือขั้นใด ทั้งนี้ ก.อ. จะกำหนดให้ได้รับเงินเดือนในชั้นที่ต่ำกว่าขั้นต่ำของชั้นเป็นกรณีเฉพาะรายก็ได้

มาตรา ๗๕ [๑] ข้าราชการที่ไม่ใช่ข้าราชการการเมือง ข้าราชการวิสามัญ หรือข้าราชการซึ่งอยู่ในระหว่างทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือพนักงานเทศบาลที่ไม่ใช่พนักงานเทศบาลวิสามัญซึ่งสอบคัดเลือก หรือทดสอบความรู้เพื่อบรรจุและแต่งตั้งเป็นข้าราชการอัยการในตำแหน่งอัยการผู้ช่วยได้ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ

---

(๑) โดยผลของประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๗ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ ข้อ ๖ และ พ.ร.บ. ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔๐

ฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๓ และเจ้าสังกัดได้ทำการตกลงกับสำนักงานอัยการสูงสุดให้โอนมาบรรจุเป็นข้าราชการอัยการในตำแหน่งอัยการผู้ช่วยก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้นับเวลาราชการหรือเวลาทำงานของตนในขณะที่เป็นข้าราชการ หรือพนักงานเทศบาลเป็นเวลาราชการของข้าราชการอัยการตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

มาตรา ๗๖ ในระหว่างที่ยังมิได้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการกฎหมายว่าด้วยเงินเดือนของข้าราชการผู้ถูกสั่งพักราชการ และกฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวข้าราชการ พนักงานเทศบาล พนักงานสุขาภิบาลและพนักงานองค์การของรัฐเพื่อให้มีผลบังคับรวมถึงข้าราชการฝ่ายอัยการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่าข้าราชการฝ่ายอัยการเป็นข้าราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กฎหมายว่าด้วยเงินเดือนของข้าราชการผู้ถูกสั่งพักราชการ และกฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวข้าราชการ พนักงานเทศบาล พนักงานสุขาภิบาลและพนักงานองค์การของรัฐอยู่ต่อไป

มาตรา ๗๗ ในระหว่างที่ยังมิได้ตราพระราชกฤษฎีกา ออกกฎกระทรวง กฎ ก.พ. ข้อกำหนด ข้อบังคับระเบียบหรือประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นำ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง กฎ ก.พ. ข้อกำหนดข้อบังคับระเบียบหรือประกาศที่ใช้อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษามาใช้บังคับโดยอนุโลมเพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันท์
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ:- *เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๓ ได้ใช้บังคับมานานแล้ว แม้จะได้ปรับปรุงแก้ไขมาหลายครั้ง ก็ยังมีบทบัญญัติหลายมาตราไม่เหมาะสมกับกาลสมัย และเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการบริหารงานบุคคลในปัจจุบัน สมควรจะได้ปรับปรุงแก้ไขเสียใหม่อันจะทำให้ราชการของ* สำนักงานอัยการสูงสุดดำเนินไปได้ผลดียิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น*

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๕ ตอนที่ ๕๕ ลงวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๒๑ หน้า ๔๒)

(*) โดยผลของประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๗ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ ข้อ ๖ และ พ.ร.บ. ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔๐

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๒๒)

ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ

พ.ศ. ๒๕๒๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้สั่งให้มีการเลือกกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้อธิบดีกรมอัยการเป็นผู้ดำเนินการ

ข้อ ๒ ให้อธิบดีกรมอัยการจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลผู้มีสิทธิรับเลือกเป็นกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิโดยแยกออกเป็น ๒ ประเภท คือเป็นประเภทข้าราชการอัยการซึ่งได้รับเงินเดือนตั้งแต่ขั้น ๔ ขึ้นไป และต้องมิได้เป็นกรรมการอัยการโดยตำแหน่งอยู่แล้ว กับประเภทผู้รับบำเหน็จบำนาญค่าราชการซึ่งเคยรับราชการเป็นข้าราชการอัยการมาแล้ว แล้วต้องไม่เป็นข้าราชการการเมือง สมาชิกรัฐสภาซึ่งมาจากการเลือกตั้ง กรรมการพรรคการเมือง เจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง หรือทนายความ ไปยังข้าราชการอัยการที่ได้รับเงินเดือนตั้งแต่ขั้น ๒ ขึ้นไป ผู้มีสิทธิเลือกทุกคนพร้อมด้วยบัตรเลือกกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิ และกำหนดวันสุดท้ายที่จะส่งบัตรเลือกให้ถึงกรมอัยการไว้ด้วย

ในกรณีเลือกซ่อม ให้อธิบดีกรมอัยการแจ้งประเภทและจำนวนตำแหน่งที่ว่างไปด้วย

* ข้อ ๓ บัตรเลือกกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้เป็นไปตามแบบท้ายกฎกระทรวงนี้ บัตรทุกบัตรต้องมีลายชื่อของอธิบดีกรมอัยการกำกับเป็นหลักฐาน

* ข้อ ๔ การเลือกกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ข้าราชการอัยการผู้มีสิทธิเลือกกรอกรายชื่อผู้ที่ตนเลือกลงในบัตรเลือกกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิพร้อมกับลงลายมือชื่อและตำแหน่งของตนแล้วใส่ซองปิดผนึกส่งไปยังอธิบดีกรมอัยการ

* ข้อ ๕ ให้อธิบดีกรมอัยการตั้งข้าราชการอัยการไม่น้อยกว่าสามคน เป็นกรรมการตรวจนับคะแนนการเลือกกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิ

ให้กรรมการเป็นผู้เปิดซองบรรจุบัตรเลือก ทำการตรวจบัตรเลือก และนับคะแนนแล้วรายงานผลไปยังอธิบดีกรมอัยการภายในเวลาที่อธิบดีกรมอัยการกำหนด

**ความในข้อ ๓, ข้อ ๔, ข้อ ๕, และข้อ ๖ ถูกยกเลิกแล้วโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑*

ในการปฏิบัติหน้าที่ ต้องกรรมการอยู่พร้อมกันไม่น้อยกว่าสามคน

* ข้อ ๖ บัตรเลือกกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิต่อไปนี้ ให้ถือเป็นบัตรเสีย

(๑) บัตรที่มิใช่บัตรที่อธิบดีกรมอัยการส่งไป หรือไม่มีลายมือชื่อของอธิบดีกรมอัยการกำกับเป็นหลักฐาน

(๒) บัตรที่ระบุชื่อผู้รับเลือกเกินประเภทละสามคน หรือเกินจำนวนตำแหน่งที่ว่างในกรณีเลือกซ่อม

(๓) บัตรที่ผู้เลือกไม่ลงลายมือชื่อและตำแหน่ง

(๔) บัตรที่ส่งถึงกรมอัยการพ้นกำหนดวันที่อธิบดีกรมอัยการกำหนดตาม ข้อ ๒

ข้อ ๗ ในกรณีที่บัตรเลือกกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิเลอะเลือน หรือเขียนชื่อผู้รับเลือกไม่ถูกต้อง จนไม่สามารถทราบเจตนาอันแท้จริงของผู้เลือกได้ หรือกรอกชื่อผู้รับเลือกที่เป็นข้าราชการอัยการซึ่งได้รับเงินเดือนตั้งแต่ชั้น ๔ ขึ้นไป ในช่องสำหรับกรอกชื่อผู้รับเลือกที่เป็นผู้รับบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการซึ่งเคยรับราชการเป็นข้าราชการอัยการมาแล้ว หรือกลับกัน ให้ถือว่าบัตรนั้นเสียเฉพาะส่วนที่กล่าวแล้ว

การที่จะถือว่าผู้รับเลือกคนใด เป็นข้าราชการอัยการ ซึ่งได้รับเงินเดือนตั้งแต่ชั้น ๔ ขึ้นไป หรือเป็นผู้รับบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการให้ถือตามความเป็นจริงในขณะเปิดซองบรรจุบัตร

ข้อ ๘ ในการเลือกกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ดำรงตำแหน่งตามวาระนั้นข้าราชการอัยการซึ่งได้รับเงินเดือนตั้งแต่ชั้น ๔ ขึ้นไปสามคน ที่ได้คะแนนสูงกว่าผู้อื่นและผู้รับบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยบำนาญข้าราชการซึ่งเคยรับราชการเป็นข้าราชการอัยการมาแล้วสามคนที่ได้คะแนนสูงกว่าผู้อื่น เป็นผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิถ้าในประเภทใดมีผู้ได้รับคะแนนเท่ากันอยู่ในเกณฑ์ที่ได้รับเลือกเกินสามคน ให้จับฉลากระหว่างผู้ที่ได้คะแนนเท่ากันอันทำให้มีจำนวนเกินไปนั้นว่าผู้ใดจะได้รับเลือก

การจับฉลาก ให้อธิบดีกรมอัยการเป็นผู้จับต่อหน้ากรรมการตรวจนับคะแนนไม่น้อยกว่าสามคน

ในการเลือกซ่อมกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๙ ให้อธิบดีกรมอัยการรายงานผลการเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเพื่อประกาศชื่อผู้ได้รับเลือกในราชกิจจานุเบกษา

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๒๒

พลเอก เล็ก แนวมาลี

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ:- *เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๑๖ บัญญัติว่า วิธีการเลือกกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎการทรวงจึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้*

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๖ ตอนที่ ๑๐๖ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๒๒ หน้า ๒๑๗)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๒๒)
ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑
ว่าด้วยการเทียบตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔ และมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ รัฐมนตรีว่ากระทรวงมหาดไทยโดยความเห็นชอบของ ก.อ. ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น ให้กำหนดเทียบกับตำแหน่งข้าราชการอัยการ ดังต่อไปนี้

ตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น	**เทียบกับตำแหน่ง**
อัยการพิเศษฝ่ายฎีกา	อัยการพิเศษฝ่ายคดี
อัยการพิเศษฝ่ายอุทธรณ์	อัยการพิเศษฝ่ายคดี
อัยการพิเศษฝ่ายคดีธนบุรี	อัยการพิเศษฝ่ายคดี
อัยการพิเศษประจำกรม	อัยการพิเศษประจำเขต
รองอัยการจังหวัด	อัยการประจำกรม

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๒
ดำริ น้อยมณี
รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ รักษาราชการแทน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ:- *เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่ได้มีการกำหนดตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่นขึ้นเพื่อดำเนินคดีในศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญาธนบุรี ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา และตำแหน่งรองอัยการจังหวัดเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระหนี้ที่ในการปฏิบัติราชการ จึงต้องเทียบตำแหน่งพนักงานอัยการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้*

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๖ ตอนที่ ๑๔๕ ลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๒๒ หน้า ๒๔๘)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๒๒)

ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ

พ.ศ. ๒๕๒๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔ และมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.อ. กำหนด ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในกฎกระทรวงนี้

"ปี" หมายความว่า ปีงบประมาณ

"รอบปีที่แล้วมา" หมายความว่าระยะเวลาตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ของปีหนึ่งถึงวันที ๓๐ มิถุนายน ของปีถัดไป

ข้อ ๒ การเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการอัยการประจำปี โดยปกติให้เลื่อนตั้งแต่วันที่ ๑ ของปีที่ได้เลื่อนนั้น

ข้อ ๓ การพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการอัยการในชั้นหนึ่ง ๆ โดยปกติให้สั่งเลื่อนได้ปีละหนึ่งขั้น และผู้ซึ่งจะได้เลื่อนขั้นเงินเดือนต้องอยู่ในหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นผู้ซึ่งมีวัฒนธรรม

(๒) เป็นผู้ซึ่งปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนตามที่ทางราชการได้กำหนดไว้และรักษาวินัยโดยเคร่งครัด

(๓) เป็นผู้ซึ่งมีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่และมีความอุตสาหะบากบั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของตนทั้งงานที่ได้กระทำไปนั้นเรียบร้อยเป็นผลดีแก่ทางราชการ

(๔) เป็นผู้ซึ่งได้ปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและปริมาณงานของตำแหน่งสมควรที่จะเลื่อนขั้นเงินเดือน

(๕) เป็นผู้ซึ่งได้รับบรรจุเข้ารับราชการมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าแปดเดือนในปีที่แล้วมาการบรรจุเข้ารับราชการไม่ว่าในวันใดของเดือน ให้ถือว่าเป็นการบรรจุเข้ารับราชการในเดือนนั้นเต็มเดือน

(๖) ในรอบปีที่แล้วมา ต้องไม่เป็นผู้ซึ่งมีวันลารวมทั้งลากิจและลาป่วยเกินสี่สิบห้าวัน เว้นแต่

(ก) การอุปสมบทหรือลาไปประกอบพิธีฮัจย์ ณ เมืองเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย โดยได้รับเงินเดือนระหว่างลา

(ข) ลาคลอดบุตรไม่เกินหกสิบวัน

(ค) ลาป่วยซึ่งจำเป็นต้องรักษาตัวเป็นเวลานานครั้งเดียวหรือหลายครั้งรวมกันไม่เกินหนึ่งร้อยยี่สิบวันหรือ

(ง) ลาป่วยเพราะประสบอันตรายในขณะปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือในขณะเดินทางไปหรือกลับจากปฏิบัติราชการตามหน้าที่

(๗) ในรอบปีที่แล้วมาต้องไม่เป็นผู้ซึ่งลาบ่อยครั้งหรือมารับราชการสายกว่าเวลาที่ทางราชการกำหนดเนืองๆ

(๘) ในรอบปีที่แล้วมาต้องไม่เป็นผู้ซึ่งขาดราชการ เว้นแต่เพราะเหตุสุดวิสัย

(๙) ในรอบปีที่แล้วมาจนถึงวันออกคำสั่งเลื่อนขั้นเงินเดือน ต้องไม่เป็นผู้ถูกลงโทษทางวินัย เว้นแต่ถูกลงโทษภาคทัณฑ์

(๑๐) ในรอบปีที่แล้วมาต้องไม่เป็นผู้ซึ่งถูกพักราชการเกินสี่เดือน

ข้อ ๔ การพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการอัยการเป็นกรณีพิเศษเกินหนึ่งขั้น ให้พิจารณาคัดเลือกจากผู้ซึ่งอยู่ในหลักเกณฑ์ตามข้อ ๓ และต้องเป็นผู้ซึ่งอยู่ในหลักเกณฑ์ประการหนึ่งประการใด ดังต่อไปนี้

(๑) ปฏิบัติงานในหน้าที่ราชการได้ผลดีเด่นจนถือเป็นตัวอย่างที่ดีได้

(๒) ปฏิบัติงานในหน้าที่ราชการที่ต้องเสี่ยงอันตรายเป็นกรณีพิเศษ

(๓) ปฏิบัติงานเกินตำแหน่งหน้าที่ จนเกิดประโยชน์ต่อราชการเป็นพิเศษและปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ของตนเป็นผลดีด้วย

(๔) ปฏิบัติงานโดยมีความคิดริเริ่มในเรื่องหนึ่งเรื่องใด หรือได้ค้นคว้าสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่เป็นประโยชน์ต่อทางราชการเป็นพิเศษ และทางราชการได้ดำเนินการตามความคิดริเริ่ม หรือได้รับรองให้ใช้การค้นคว้านั้น

(๕) ปฏิบัติงานในหน้าที่ราชการด้วยความตรากตรำเหน็ดเหนื่อยเป็นพิเศษและงานนั้นได้ผลดียิ่งขึ้น

(๖) ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้กระทำกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดจนสำเร็จเป็นผลดียิ่งแก่ประเทศชาติ

(๗) ปฏิบัตงานที่มีคุณภาพและปฏิบัติงานของตำแหน่งสูงกว่าอัตราเงินเดือนที่ได้รับอยู่และได้ผลดีสมความมุ่งหมาย

ทั้งนี้ ให้พิจารณาหลักฐานโดยละเอียดรอบคอบว่า ข้าราชการอัยการผู้นั้นได้ปฏิบัติงานถึงขนาดที่สมควรจะเลื่อนขั้นเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษเกินขั้นหรือไม่ ถ้าเห็นว่าเป็นการสมควรก็สั่งให้เลื่อนขั้นได้ไม่เกินสองขั้น แต่ถ้าเห็นว่าสมควรเลื่อนขั้นเงินเดือนให้เกินสองขั้น จะสั่งเลื่อนเป็นพิเศษเฉพาะรายก็ได้ คำสั่งเลื่อนขั้นเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษนั้นให้ระบุด้วยว่าผู้นั้นได้ปฏิบัติงานเป็นกรณีพิเศษเข้าในหลักเกณฑ์ประการใดในกฎกระทรวงข้อนี้ด้วย

ข้อ ๕ ผู้ซึ่งอยู่ในหลักเกณฑ์สมควรได้เลื่อนขั้นเงินเดือน ถ้าผู้นั้นอยู่ในระหว่างถูกสอบสวนว่ากระทำผิดวินัยหรือถูกฟ้องในคดีอาญา ก่อนมีคำสั่งให้เลื่อนขั้นเงินเดือน ให้รอการเลื่อนขั้นเงินเดือนไว้ก่อน และให้กันเงินสำหรับเลื่อนขั้นเงินเดือนไว้ด้วย เมื่อสอบสวนพิจารณาเสร็จแล้วในปีใด ผู้นั้นไม่ถูกลงโทษทางวินัย เว้นแต่ถูกลงโทษภาคทัณฑ์หรือไม่ถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษ หรือไม่มีมลทิน หรือมัวหมองก็ให้เลื่อนขั้นเงินเดือนในปีนั้นได้ และให้สั่งเลื่อนขั้นเงินเดือนย้อนหลังไปในแต่ละปีที่ต้องรอการเลื่อนขั้นเงินเดือนไว้ให้ตามสิทธิด้วย

ข้อ ๖ ผู้ซึ่งอยู่ในหลักเกณฑ์สมควรได้เลื่อนขั้นเงินเดือน แต่ได้ถึงแก่กรรมอันมิใช่เกิดขึ้นเนื่องจากการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงของตน หรือต้องไปรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร หรือต้องลาออกจากราชการไปเพราะเจ็บป่วย ซึ่งแพทย์ที่ทางราชการรับรองได้ตรวจแล้วเห็นว่าไม่สามารถรับราชการต่อไปได้ ก่อนที่จะมีคำสั่งเลื่อนขั้นเงินเดือนประจำปีตามปกติ จะสั่งเลื่อนขั้นเงินเดือนให้ผู้นั้นย้อนหลังไปถึงวันที่ ๑ ของปีที่มีสิทธิจะได้เลื่อนนั้นก็ได้

ข้อ ๗ ผู้ซึ่งอยู่ในหลักเกณฑ์สมควรได้เลื่อนขั้นเงินเดือน แต่จะต้องพ้นจากราชการไปเพราะเกษียณอายุตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ รัฐมนตรีจะสั่งเลื่อนขั้นเงินเดือนเพื่อประโยชน์ในการคำนวณบำเหน็จบำนาญให้ผู้นั้นในวันสิ้นปีก่อนที่จะพ้นจากราชการก็ได้

ข้อ ๘ การเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการอัยการ นอกจากตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงนี้หรือที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงนี้ แต่รัฐมนตรีพิจารณาเห็นว่าสมควรเลื่อนขั้นเงินเดือนให้แก่ผู้นั้นโดยมีเหตุผลเป็นกรณีพิเศษ ก็ให้รัฐมนตรีเสนอ ก.อ. เพื่อพิจารณาอนุมัติเลื่อนขั้นเงินเดือนให้เป็น

พิเศษเฉพาะราย

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๒
พลเอก เล็ก แนวมาลี
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ:- *เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๒๘ แห่ง พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ บัญญัติว่า การเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการชั้นหนึ่ง ๆ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้สั่งเลื่อนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.อ. กำหนด และบัญญัติด้วยว่า หลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.อ. กำหนดนั้น ให้ออกเป็นกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้*

(ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๙๖ ตอนที่ ๑๗๐ ลงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๒๒ หน้า ๑)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๔)

ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ

พ.ศ. ๒๕๒๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกความในข้อ ๓ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๒๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ข้อ ๓ บัตรเลือกกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้เป็นไปตามแบบท้ายกฎกระทรวงนี้ บัตรทุกบัตรต้องมีลายมือชื่อของอธิบดีกรมอัยการและกรรมการควบคุมการส่งบัตรจำนวนสามคนกำกับเป็นหลักฐาน

การส่งบัตรเลือกกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ส่งทางไปรษณีลงทะเบียนไปยังผู้มีสิทธิเลือก ก่อนถึงกำหนดวันสุดท้ายที่จะส่งบัตรเลือกตามข้อ ๒ ไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน"

ข้อ ๒ ให้ยกเลิกความในข้อ ๔ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๒๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ข้อ ๔ การเลือกกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ข้าราชการอัยการผู้มีสิทธิเลือก กรอกรายชื่อผู้ซึ่งตนเลือกด้วยลายมือของตนเองลงในบัตรเลือกกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิโดยไม่ต้องลงลายมือชื่อและตำแหน่งของตน และใส่ซองปิดผนึกส่งไปยังอธิบดีกรมอัยการ ถ้าจะส่งทางไปรษณีย์ ให้ส่งโดยลงทะเบียน"

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความในข้อ ๕ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๒๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ข้อ ๕ ให้อธิบดีกรมอัยการตั้งข้าราชการอัยการไม่น้อยกว่าสามคน เป็นกรรมการควบคุมการส่งบัตรเลือกกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิ และตั้งข้าราชการอัยการผู้อื่นอีกไม่น้อยกว่าสามคนเป็นกรรมการตรวจนับคะแนนการเลือกกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิ

ให้กรรมการควบคุมการส่งบัตรเลือกกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบัตรเลือกกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิให้ถูกต้องตามที่กำหนดในข้อ ๓ ก่อนที่จะจัดส่งไปยังผู้มีสิทธิเลือก

ให้กรรมการตรวจนับคะแนนเป็นผู้เปิดซองบรรจุบัตรเลือก ทำการตรวจบัตรเลือกและนับคะแนนโดยเปิดเผย แล้วรายงานผลไปยังอธิบดีกรมอัยการภายในเวลาที่อธิบดีกรมอัยการกำหนด

ในการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการตรวจนับคะแนน ต้องมีกรรมการอยู่พร้อมกันไม่น้อยกว่าสามคม”

ข้อ ๔ ให้ยกเลิกความในข้อ ๖ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๒๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๖ บัตรเลือกกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิต่อไปนี้ให้ถือเป็นบัตรเสีย

(๑) บัตรที่มิใช่บัตรที่อธิบดีกรมอัยการส่งไป หรือไม่มีลายมือชื่อของอธิบดีกรมอัยการและไม่มีลายมือชื่อของกรรมการควบคุมการส่งบัตรจำนวนสามคมกำกับเป็นหลักฐาน

(๒) บัตรที่ระบุชื่อผู้รับเลือกเกินประเภทละสามคน หรือเกินจำนวนตำแหน่งที่ว่างในกรณีเลือกซ่อม

(๓) บัตรซึ่งผู้มีสิทธิเลือกมิได้กรอกชื่อผู้ที่ตนเลือกด้วยลายมือของตนเอง

(๔) บัตรซึ่งผู้มีสิทธิเลือกลงลายมือชื่อ หรือตำแหน่งในบัตร

(๕) บัตรที่ส่งถึงกรมอัยการพ้นกำหนดวันที่อธิบดีกรมอัยการกำหนดตาม ข้อ ๒”

ข้อ ๕ ให้ยกเลิกแบบบัตรเลือกกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิท้ายกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๒๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ และให้ใช้แบบบัตรเลือกกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิท้ายกฎกระทรวงนี้แทน

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๔

บัญญัติ บรรทัดฐาน

รัฐมนตรีช่วยว่าการ รักษาราชการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

เลขที่ ก.อ.....

บัตรเลือกกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้าพเจ้าเลือกกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิ ดังต่อไปนี้

ข้าราชการอัยการซึ่งได้รับเงินเดือนตั้งแต่ชั้น ๔ ขึ้นไป

๑. .....

๒. .....

๓. .....

ผู้รับบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการซึ่งเคยรับราชการเป็นข้าราชการอัยการมาแล้ว

๑. .....

๒. .....

๓. .....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลายมือชื่อ.....

(.....)

อธิบดีกรมอัยการ

ลายมือชื่อ.....

(.....)

กรรมการควบคุมการส่งบัตร

ลายมือชื่อ.....

(.....)

กรรมการควบคุมการส่งบัตร

ลายมือชื่อ.....

(.....)

กรรมการควบคุมการส่งบัตร

หมายเหตุ :- *เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือเพื่อให้การเลือกกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิเป็นไปโดยเหมาะสมยิ่งขึ้นโดยปรับปรุงวิธีการเลือกให้ผู้เลือกสามารถใช้ดุลพินิจของตนเองได้อย่างอิสระ จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้*

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๘ ตอนที่ ๙๕ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๒๔)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๖)
ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการพ.ศ. ๒๕๒๑
ว่าด้วยการกำหนดตำแหน่งข้าราชการอัยการ
ที่เรียกชื่ออย่างอื่นและการเทียบตำแหน่งข้าราชการ
อัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่นกับตำแหน่งข้าราชการอัยการ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔ และมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยโดยความเห็นชอบของ ก.อ. ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ให้มีตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น โดยเทียบกับตำแหน่งข้าราชการอัยการตามมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่งดังต่อไปนี้

ตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น	**เทียบกับตำแหน่ง**
อัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่ง	อัยการพิเศษฝ่ายคดี
อัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่งธนบุรี	อัยการพิเศษฝ่ายคดี
อัยการพิเศษฝ่ายคดีแรงงาน	อัยการพิเศษฝ่ายคดี

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๖
พลเอก สิทธิ จิรโรจน์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- *เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่ได้มีการกำหนดตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่นเพื่อดำเนินคดีในศาลแพ่ง ศาลแพ่งธนบุรี และศาลแรงงาน จึงต้องกำหนดตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่นให้มีหน้าที่ในการดำเนินคดีในศาลดังกล่าว และเทียบตำแหน่งข้าราชการอัยการนี้กับตำแหน่งข้าราชการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้*

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๐ ตอนที่ ๑๕๒ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๓๖)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๓๑)

ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑

ว่าด้วยการกำหนดตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

และการเทียบตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่นกับตำแหน่งข้าราชการอัยการ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔ และมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยความเห็นชอบของ ก.อ. ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ให้มีตำแหน่งข้าราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น โดยเทียบกับตำแหน่งข้าราชการอัยการตามมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง ดังต่อไปนี้

ตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น	**เทียบกับตำแหน่ง**
อัยการพิเศษฝ่ายคดีเด็กและเยาวชน	อัยการพิเศษฝ่ายคดี
อัยการพิเศษฝ่ายคดีภาษีอากร	อัยการพิเศษฝ่ายคดี
อัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง	อัยการพิเศษฝ่ายคดี
อัยการพิเศษฝ่ายคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร	อัยการพิเศษฝ่ายคดี
อัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย	อัยการพิเศษฝ่ายคดี

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๑

พลตรี ประมาณ อดิเรกสาร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- *เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้คือเนื่องจากได้มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมอัยการ กระทรวงมหาดไทย พ.ศ ๒๕๓๑ ปรับปรุงส่วนราชการของกรมอัยการ โดยจัดตั้งกองคดีเด็กและเยาวชน กองคดีภาษีอากร กองคดีศาลแขวง กองคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร และสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน เพิ่มขึ้น และได้มีการกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการดังกล่าวเป็นตำแหน่งพนักงานอัยการ ที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘ เพื่อให้มีอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินคดี จึง*

ต้องกำหนดให้ ตำแหน่งพนักงานอัยการดังกล่าวเป็นตำแหน่งข้าราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และเทียบตำแหน่งข้าราชการอัยการนั้นกับตำแหน่งข้าราชการอัยการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ และโดยที่มาตรา ๒๓ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ บัญญัติว่า ในการกำหนดตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และการเทียบตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่นดังกล่าวให้กำหนดในกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๕ ตอนที่ ๑๗๐ ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๓๑)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๓๕)

ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑

ว่าด้วยการกำหนดตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

และการเทียบตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่นกับตำแหน่งข้าราชการอัยการ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๕ และมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ ก.อ. ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ให้มีตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น โดยเทียบกับตำแหน่งข้าราชการอัยการตามมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่งดังต่อไปนี้

ตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น	**เทียบกับตำแหน่ง**
อัยการพิเศษฝ่ายพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ	อัยการพิเศษฝ่ายวิชาการ
อัยการพิเศษฝ่ายคณะกรรมการอัยการ	อัยการพิเศษฝ่ายวิชาการ
อัยการพิเศษฝ่ายคดียาเสพติด	อัยการพิเศษฝ่ายคดี
อัยการพิเศษฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว	อัยการพิเศษฝ่ายคดี
อัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลสูง	อัยการพิเศษฝ่ายคดี
อัยการพิเศษฝ่ายคดีอัยการสูงสุด	อัยการพิเศษฝ่ายคดี

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๕

พลตำรวจเอก เภา สารสิน

รองนายกรัฐมนตรี รักษาราชการแทน

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากได้มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. ๒๕๓๕ ปรับปรุงส่วนราชการของสำนักงานอัยการสูงสุด โดยจัดตั้งสถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ สำนักงานคณะ

กรรมการอัยการ สำนักงานคดียาเสพติด สำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัว สำนักงานคดีศาลสูง และสำนักงานคดีอัยการสูงสุด เพิ่มขึ้นและได้มีการกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการดังกล่าวเป็นตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘ เพื่อให้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดี จึงจำต้องกำหนดให้ตำแหน่งพนักงานอัยการดังกล่าวเป็นตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและเทียบตำแหน่งข้าราชการอัยการนั้นกับตำแหน่งข้าราชการอัยการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ และโดยที่มาตรา ๒๓ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติว่า การกำหนดตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และการเทียบ ตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่นดังกล่าวกับตำแหน่งข้าราชการอัยการ ให้กระทำโดยกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๙ ตอนที่ ๘๗ ลงวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๓๕)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๓๖)

ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑

ว่าด้วยการกำหนดตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และการเทียบ

ตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่นกับตำแหน่งข้าราชการอัยการ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ และมาตรา ๒๓ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๕ นายกรัฐมนตรีด้วยความเห็นชอบของ ก.อ. ออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ให้มีตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น โดยเทียบกับตำแหน่งข้าราชการอัยการตามมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง ดังต่อไปนี้

ตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น	**เทียบกับตำแหน่ง**
อัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่งกรุงเทพใต้	อัยการพิเศษฝ่ายคดี
อัยการพิเศษฝ่ายคดีกรุงเทพใต้	อัยการพิเศษฝ่ายคดี

ให้ไว้ ณ วันที่ ๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๖

ชวน หลีกภัย

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ ๒๕๓๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานอัยการสูงสุด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๖ ได้จัดตั้งสำนักงานคดีแพ่งกรุงเทพใต้และสำนักงานคดีอาญากรุงเทพใต้ และได้มีการกำหนดให้ตำแหน่งพนักงานอัยการผู้เป็นหัวหน้าส่วนราชการดังกล่าวเป็นตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘ เพื่อให้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดี จึงจำต้องกำหนดให้ตำแหน่งพนักงานอัยการดังกล่าวเป็นตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และเทียบตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่นดังกล่าวกับตำแหน่งข้าราชการอัยการตามมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง แห่งพระราช

บัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๔๓๕ และโดยที่มาตรา ๒๓ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติว่า การกำหนดตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและการเทียบตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่นดังกล่าวกับตำแหน่งข้าราชการอัยการให้กระทำโดยกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๐ ตอนที่ ๖๑ ลงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๓๖)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๕ (พ.ศ ๒๕๓๕)

ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑

ว่าด้วยการกำหนดตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

และการเทียบตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่นกับตำแหน่งข้าราชการอัยการ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ และมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๘ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ ก.อ. ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ให้มีตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่นโดยเทียบกับตำแหน่งข้าราชการอัยการตามมาตรา๒๓วรรคหนึ่งดังต่อไปนี้

ตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น	**เทียบกับตำแหน่ง**
อธิบดีอัยการฝ่ายพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ	อัยการพิเศษฝ่ายวิชาการ
อธิบดีอัยการฝ่ายคณะกรรมการอัยการ	อัยการพิเศษฝ่ายวิชาการ
อธิบดีอัยการฝ่ายคดีแพ่ง	อัยการพเศษฝ่ายคดี
อธิบดีอัยการฝ่ายคดีแพ่งธนบุรี	อัยการพิเศษฝ่ายคดี
อธิบดีอัยการฝ่ายคดีภาษีอากร	อัยการพิเศษฝ่ายคดี
อธิบดีอัยการฝ่ายคดียาเสพติด	อัยการพิเศษฝ่ายคดี
อธิบดีอัยการฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว	อัยการพิเศษฝ่ายคดี
อธิบดีอัยการฝ่ายคดีแรงงาน	อัยการพิเศษฝ่ายคดี
อธิบดีอัยการฝ่ายคดีศาลแขวง	อัยการพิเศษฝ่ายคดี
อธิบดีอัยการฝ่ายคดีศาลสูง	อัยการพิเศษฝ่ายคดี
อธิบดีอัยการฝ่ายคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร	อัยการพิเศษฝ่ายคดี
อธิบดีอัยการฝ่ายคดีอาญา	อัยการพิเศษฝ่ายคดี
อธิบดีอัยการฝ่ายคดีอาญาธนบุรี	อัยการพิเศษฝ่ายคดี
อธิบดีอัยการฝ่ายคดีอัยการสูงสุด	อัยการพิเศษฝ่ายคดี

อธิบดีอัยการฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย	อัยการพิเศษฝ่ายคดี
อธิบดีอัยการฝ่ายปรึกษา	อัยการพิเศษฝ่ายปรึกษา
อธิบดีอัยการฝ่ายวิชาการ	อัยการพิเศษฝ่ายวิชาการ
อธิบดีอัยการฝ่ายคดีแพ่งกรุงเทพใต้	อัยการพิเศษฝ่ายคดี
อธิบดีอัยการฝ่ายคดีอาญากรุงเทพใต้	อัยการพิเศษฝ่ายคดี
อธิบดีอัยการเขต	อัยการพิเศษฝ่ายประจำเขต

ให้ไว้ ณ วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๕
บรรหาร ศิลปอาชา
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๘ ได้กำหนดให้ตำแหน่งอัยการพิเศษฝ่ายเป็นตำแหน่งข้าราชการอัยการและให้ได้รับเงินเดือนชั้น ๖ ชั้นเดียวกับตำแหน่งอัยการพิเศษฝ่ายปรึกษา อัยการพิเศษฝ่ายคดี อัยการพิเศษฝ่ายวิชาการ และอัยการพิเศษประจำเขต ซึ่งเป็นตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการผู้บังคับบัญชาอยู่เดิม และได้มีการกำหนดตำแหน่งให้ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการที่ปรับปรุงใหม่เป็นตำแหน่งพนักงานอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘ เพื่อให้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดี จึงจำต้องกำหนดให้ตำแหน่งพนักงานอัยการดังกล่าวเป็นตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและเทียบตำแหน่งข้าราชการอัยการนั้นกับตำแหน่งข้าราชการอัยการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ และโดยที่มาตรา ๒๓ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว บัญญัติว่า การกำหนดตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและการเทียบตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่นดังกล่าวกับตำแหน่งข้าราชการอัยการให้กระทำโดยกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๓ ตอนที่ ๓ ก ลงวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕)

พระราชกฤษฎีกา
เครื่องแบบข้าราชการอัยการและระเบียบการแต่ง
พ.ศ. ๒๕๒๔

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๒๔
เป็นปีที่ ๓๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดเครื่องแบบข้าราชการอัยการและระเบียบการแต่ง

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า "พระราชกฤษฎีกาเครื่องแบบข้าราชการอัยการและระเบียบการแต่ง พ.ศ. ๒๕๒๔"

มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัด จากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ เครื่องแบบข้าราชการอัยการ ให้มี ๒ ชนิด คือ

(๑) เครื่องแบบข้าราชการอัยการ มี ๒ ประเภท

ก. เครื่องแบบสีกากีคอพับ

ข. เครื่องแบบสีกากีคอแบะ

(๒) เครื่องแบบพิธีการ มี ๕ ประเภท

ก. เครื่องแบบปกติขาว

ข. เครื่องแบบปกติกากีคอตั้ง

ค. เครื่องแบบครึ่งยศ

ง. เครื่องแบบเต็มยศ

จ. เครื่องแบบสโมสร

มาตรา ๔ เครื่องแบบปฏิบัติราชการ ประกอบด้วย

(๑) หมวก

ข้าราชการอัยการชาย ให้ใช้หมวกได้ ๒ แบบ

แบบที่ ๑ หมวกทรงหม้อตาลสีกากี กะบังหน้าทำด้วยหนังหรือวัตถุเทียมหนังสีดำ สายรัดคางหนังหรือวัตถุเทียมหนังสีดำ มีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดเล็กติดที่ข้างหมวกข้างละ ๑ ดุม ผ้าพันหมวกสีกากี ที่หน้าหมวกติดตราครุฑพ่าห์ในบัวกระหนกทำด้วยโลหะสีทองสูง ๖.๕ เซนติเมตร

แบบที่ ๒ หมวกแก๊ปทรงอ่อนสีกากี ที่หน้าหมวกติดตราครุฑพ่าห์ปักดิ้นสีทองสูง ๔.๕ เซนติเมตร

ข้าราชการอัยการหญิง ให้ใช้หมวกได้ ๓ แบบ

แบบที่ ๑ อนุโลมตามแบบหมวกของข้าราชการอัยการชาย แบบที่ ๑ แต่เป็นทรงอ่อน

แบบที่ ๒ หมวกแก๊ปทรงอ่อนพับปีกสีกากี สายรัดคางสีทอง กว้าง ๑ เซนติเมตร มีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดเล็กติดที่ข้างหมวกข้างละ ๑ ดุม ผ้าพันหมวกสีกากีที่หน้าหมวกติดตราครุฑพ่าห์ปักดิ้นสีทองสูง ๔.๕ เซนติเมตร บนหมอนสีกากี

แบบที่ ๓ หมวกหนีบสีกากี ด้านหน้ามีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดเล็ก ๒ ดุม ติดซ้อนกัน มีตราครุฑพ่าห์ในบัวกระหนกสูง ๔.๕ เซนติเมตร ติดที่ด้านซ้ายเหนือขอบหมวกห่างจากมุมพับด้านหน้าหมวกประมาณ ๔ เซนติเมตร

การสวมหมวก ให้สวมในโอกาสอันควร

(๒) เสื้อ

ข้าราชการอัยการชาย ให้ใช้เสื้อได้ ๒ แบบ

แบบที่ ๑ เสื้อคอพับสีประเภทสีกากีแขนยาวรัดข้อมือ มีดุมที่ข้อมือข้างละ ๑ ดุม หรือแขนสั้น มีกระเป๋าเย็บติดที่หน้าอกเสื้อข้างละ ๑ กระเป๋า เป็นกระเป๋าเสื้อมีแถบอยู่ตรงกลางตามทางดิ่ง กว้าง ๓.๕ เซนติเมตร มีใบปกกระเป๋ารูปมนชายกลางแหลมหรือเป็นกระเป๋าเสื้อชนิดไม่มีแถบกลางกระเป๋า และใบปกกระเป๋าเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามุมกระเป๋าและมุมปกกระเป๋าเป็นรูปตัดพองาม ที่ปากกระเป๋าทั้งสองข้างติดดุมข้างละ ๑ ดุม สำหรับขัดกับใบปกกระเป๋า ตัวเสื้อผ่าอกตลอด มีสาบกว้าง ๓.๕ เซนติเมตร ติดดุมตามแนวอกเสื้อ ๕ ดุม ระยะห่างกันพอสมควร และติดเครื่องหมายแสดงสังกัดที่ปกคอเสื้อด้านหน้าทั้งสองข้างที่ไหล่เสื้อประดับอินทรธนูสีเดียวกับเสื้อยาวตามความยาวของบ่าเย็บติดกับเสื้อเหนือบ่าทั้งสองข้างจากไหล่ไปคอ ปลายมน ด้านไหล่กว้าง ๔ เซนติเมตร ด้านคอกว้าง ๓ เซนติเมตร ตอนปลายขัดดุมติดกับตัวเสื้อ

ในโอกาสไปงานพิธี ให้ใช้เสื้อเชิ้ตแขนยาว ผูกผ้าพันคอสีดำเงื่อนกลาสีสอดชายผ้าผูกคอไว้ภายในเสื้อใต้ดุมเม็ดที่สอง

แบบที่ ๒ เสื้อคอแบะปล่อยเอว แบบคอตื้น สีประเภทสีกากีแขนสั้นตัวเสื้อผ่าอกตลอด มีดุมที่อกเสื้อ ๔ ดุม มีกระเป๋าเย็บติดภายนอกเป็นกระเป๋าบนและล่างอย่างละ ๒ กระเป๋า กระเป๋าบนมีใบปกมนชายกลางแหลม มีแถบกว้าง ๓.๕ เซนติเมตร ตรงกึ่งกลางกระเป๋าทางดิ่ง กระเป๋าล่างเป็นกระเป๋าย่ามมีใบปกรูปตัด ที่ฝากระเป๋าทั้งสองกระเป๋าติดดุมข้างละ ๑ ดุม สำหรับขัดกับใบปกกระเป๋า ที่เอวด้านหลังคาดด้วยผ้าสีเดียวกันกับเสื้อขนาดกว้าง ๕ เซนติเมตร ชายเสื้อที่ตะเข็บกลางหลังเปิดไว้ถึงผ้าคาดเอว ติดเครื่องหมายแสดงสังกัดที่ปกคอเสื้อด้านหน้าทั้งสองข้าง

ให้ใช้เสื้อแบบที่ ๒ แทนแบบที่ ๑ ในโอกาสอันควร

ดุมที่ใช้กับเสื้อทั้งสองแบบมีลักษณะเป็นรูปกลมแบบทำด้วยวัตถุสีเดียวกับสีเสื้อ

ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้ประดับแพรแถบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่อกเสื้อเหนือกระเป๋าบนซ้าย

ข้าราชการอัยการหญิง ให้ใช้เสื้อได้ ๔ แบบ

แบบที่ ๑ อนุโลมตามแบบเสื้อของข้าราชการอัยการชาย แบบที่ ๑

แบบที่ ๒ เสื้อคอพับสีประเภทสีกากี สีอ่อนกว่ากระโปรงหรือสีเดียวกับกระโปรง ผ่าอกตลอดตัวเสื้อ มีสาบกว้างประมาณ ๒.๕ เซนติเมตร แขนยาวรัดข้อมือ ขอบปลายแขนกว้างประมาณ ๕ เซนติเมตร หรือแขนสั้นเหนือข้อศอกเล็กน้อย ตลบชายกว้างประมาณ ๕ เซนติเมตร เดินคิ้วด้านหน้าเสื้อต่อจากเส้นบ่ามีตะเข็บผ่านกลางอกยาวตลอดตัวทั้งสองด้าน ดุม ๕ ดุม ด้านหลังจากเส้นต่อมีตะเข็บผ่านตามตัวเสื้อทั้งสองด้านเช่นเดียวกับด้านหน้าติดเครื่องหมายแสดงสังกัดที่ปกคอเสื้อด้านหน้าทั้งสองข้าง ที่ไหล่เสื้อประดับอินทรธนูสีเดียวกับเสื้อยาวตามความยาวของบ่าเย็บติดกับเสื้อเหนือบ่าทั้งสองข้างจากไหล่ไปคอ ปลายมนด้านไหล่กว้าง ๔ เซนติเมตร ด้านคอกว้าง ๓ เซนติเมตร ตอนปลายขัดดุมติดกับตัวเสื้อ การสวมเสื้อไว้ในขอบกระโปรง

แบบที่ ๓ เสื้อคอพับปล่อยเอว สีประเภทกากี สีเดียวกับกระโปรงหรือกางเกง ผ่าอกตลอดตัวเสื้อ ไม่มีสาบด้านหน้ามีคิ้วตามสาบ มีดุม ๔ ดุม แขนยาวหรือแขนสั้นตลบชายกว้างประมาณ ๕ เซนติเมตร มีคิ้วหน้าหลังเช่นเดียวกับแบบที่ ๒ และมีเส้นแนวตะเข็บเช่นเดียวกับแบบที่ ๒ ทั้งหน้าหลัง ความยาวของเสื้อให้คลุมสะโพกพองามติดเครื่องหมายแสดงสังกัดที่ปกคอเสื้อด้านหน้าทั้งสองข้าง ที่ไหล่เสื้อประดับอินทรธนูสีเดียวกับเสื้อตัวยาวตามความยาวของบ่าเย็บติดกับเสื้อเหนือบ่าทั้งสองข้างจากไหล่ไปคอ ปลายมน ด้านไหล่กว้าง ๔ เซนติเมตร ด้านคอกว้าง ๓ เซนติเมตรตอนปลายขัดดุมติดกับตัวเสื้อ

แบบที่ ๔ เสื้อคอแบะปล่อยเอวสีประเภทสีกากี สีเดียวกับกระโปรงหรือกางเกง ผ่าอกตลอดตัวเสื้อ ไม่มีสาบแขนยาวจรดข้อมือหรือแขนสั้นเหนือศอกเล็กน้อยตลบชายกว้างประมาณ ๕ เซนติเมตร ด้านหน้าเป็นคิ้วตามสาบ ดุม ๓ ดุมต่อด้านหน้าและด้านหลังยาวตามตัว ติดเครื่องหมายแสดงสังกัดที่ปกคอแบะทั้งสองข้างและมีกระเป๋าล่างข้างละ ๑ กระเป๋า เป็นกระเป๋าเจาะเฉียงเล็กน้อย ไม่มีใบปกกระเป๋า

ดุมที่ใช้กับเสื้อแบบที่ ๒ แบบที่ ๓ และแบบที่ ๔ เป็นดุมสีน้ำตาลสีเดียวกับสีเสื้อ

การสวมเสื้อแบบที่ ๓ และแบบที่ ๔ ให้ปล่อยชายเสื้อทับกระโปรงหรือกางเกงและคาดเข็มขัดตาม (๕) แบบที่ ๒ ทับเอวเสื้อ

ในโอกาสไปงานพิธี ให้ใช้เสื้อแบบที่ ๑ หรือแบบที่ ๒ โดยใช้เสื้อเชิ้ตแขนยาว ผูกผ้าผูกคอสีดำเงื่อนกลาสีสอดชายผ้าผูกคอไว้ภายในเสื้อใต้ดุมเม็ดที่สอง

ผู้ซึ่งได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ให้ประดับแพรแถบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่อกเสื้อเหนือกระเป๋าบนซ้ายด้วย

"(๓) [๑] **อินทรธนู**

ให้ใช้อินทรธนูอ่อน มีเครื่องหมายชั้นบนอินทรธนูดังต่อไป

ข้าราชการอัยการซึ่งได้รับเงินเดือนชั้น ๒ ชั้น ๓ ชั้น๔ ชั้น๕ และชั้น ๖ มีแถบกว้าง ๓ เซนติเมตร ติดทางต้นอินทรธนู ๑ แถบ และแถบกว้าง ๑ เซนติเมตร ติดเรียงถัดไปอีก ๑ แถบ แถบบนขมวดเป็นวงกลม ขนาดวัดเส้นเผ่าศูนย์กลางวงใน ๑ เซนติเมตร เว้นฐานด้านล่างของวงกลมไว้ ๑.๗ เซนติเมตร ภายในขมวดวงกลมมีรูปพระไพศรพณ์โลหะสีทองประดับทับอยู่บนพื้นอินทรธนู ฐานของรูปพระไพศรพณ์อยู่เหนือแถบต้น

ข้าราชการอัยการซึ่งได้รับเงินเดือนชั้น ๑ มีแถบกว้าง ๑ เซนติเมตร ๓ แถบ แถบบนขมวดเป็นวงกลม ขนาดวัดเส้นผ่าศูนย์กลางวงใน ๑ เซนติเมตร เว้นฐานด้านล่างของวงกลมไว้ ๑.๗ เซนติเมตร ภายในขมวดวงกลมมีรูปพระไพศรพณ์โลหะสีทองประดับทับอยู่บนพื้นอินทรธนู ฐานของรูปพระไพศรพณ์อยู่เหนือแถบที่สอง"

(๔) กางเกง กระโปรง

ข้าราชการอัยการชาย ให้ใช้กางเกงแบบราชการสีประเภทสีกากีไม่พับปลายขา

ข้าราชการอัยการหญิง ให้ใช้กางเกงหรือกระโปรงสีประเภทสีกากีได้ ๕ แบบ

แบบที่ ๑ กางเกง อนุโลมตามแบบของข้าราชการอัยการชาย

แบบที่ ๒ กางเกงขายาว ขาตรง ไม่มีลวดลาย ขอบกางเกงกว้างประมาณ ๒.๕ เซนติเมตร มีหรือไม่มีกระเป๋าก็ได้มีซิบด้านหน้าหรือด้านข้างไม่พับปลายขา

---

(๑) มาตรา ๔ (๓) แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.ฎ. เครื่องแบบข้าราชการอัยการและระเบียบการแต่ง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๒ มาตรา ๓

แบบที่ ๓ กระโปรงยาวปิดเข่า ปลายบานเล็กน้อย

แบบที่ ๔ กระโปรง มีตะเข็บหน้า ๒ ตะเข็บ ตะเข็บหลัง ๒ ตะเข็บ ยาวครึ่งเข่า ปลายบานเล็กน้อย

แบบที่ ๕ กระโปรงกางเกง แบบกางเกงยาวครึ่งเข่า มีตะเข็บหน้า ๒ ตะเข็บ ตะเข็บหลัง ๒ ตะเข็บ มีจีบกระทบด้านหน้าและด้านหลัง

(๕) เข็มขัด

ข้าราชการอัยการชาย ให้ใช้เข็มขัดทำด้วยด้ายถักสีกากี กว้าง ๓ เซนติเมตร หัวเข็มขัดทำด้วยโลหะสีทองเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าทางนอนปลายมน กว้าง ๓.๕ เซนติเมตร ยาว ๕ เซนติเมตร มีรูปครุฑดุนนูนอยู่กึ่งกลางหัวเข็มขัดไม่มีเข็มสำหรับสอดรู ปลายเข็มขัดหุ้มด้วยโลหะสีทองกว้าง ๑ เซนติเมตร

ข้าราชการอัยการหญิง ให้ใช้เข็มขัดได้ ๒ แบบ

แบบที่ ๑ ใช้คาดทับขอบกระโปรง โดยใช้เข็มขัดอนุโลมตามแบบข้าราชการอัยการชาย

แบบที่ ๒ ใช้คาดทับเสื้อ โดยใช้เข็มขัดผ้าสีประเภทสีกากีสีเดียวกับเสื้อกว้าง ๒.๕ เซนติเมตร หัวสี่เหลี่ยมหุ้มผ้า

(๖) รองเท้า ถุงเท้า

ข้าราชการอัยการชาย ให้ใช้รองเท้าหุ้มเส้นหรือหุ้มข้อหนังหรือวัตถุเทียมหนังสีดำหรือสีน้ำตาล ไม่มีลวดลาย ถุงเท้าสีเดียวกับรองเท้า

ข้าราชการอัยการหญิง ให้ใช้รองเท้าหุ้มส้นหรือรัดส้นหนังหรือวัตถุเทียมหนัง สีดำหรือสีน้ำตาลแบบปิดปลายเท้าไม่มีลวดลาย ส้นสูงไม่เกิน ๑๐ เซนติเมตรและจะใช้ถุงเท้ายาวสีเนื้อด้วยก็ได้

" **(๗) [๒] เครื่องหมายแสดงสังกัด**

ข้าราชการอัยการชาย ให้มีเครื่องหมายแสดงสังกัดทำด้วยโลหะโปร่งสีทองรูปพระมหาพิชัยมงกุฎ ประดิษฐานเหนือพระแว่นสุริยกานต์และตราชูรูปพระขรรค์รองรับด้วยช่อชัยพฤกษ์ไม่มีขอบ สูง ๒.๔ เซนติเมตร ติดที่คอเสื้อตอนหน้าทั้งสองข้าง

ข้าราชการอัยการหญิง ให้มีเครื่องหมายแสดงสังกัดเช่นเดียวกับข้าราชการอัยการชาย เสื้อแบบที่ ๑ แบบที่ ๒ และแบบที่ ๓ ติดที่ปกเสื้อด้านหน้าทั้งสองข้าง เสื้อแบบที่ ๔ ติดที่ปกคอแบะทั้งสองข้างเหนือแนวเครื่องราชอิสริยาภรณ์"

(๘) ป้ายชื่อและตำแหน่ง

ให้มีป้ายชื่อพื้นสีดำ ขนาดกว้างไม่เกิน ๒.๕ เซนติเมตร ยาวไม่เกิน ๗.๕ เซนติเมตร แสดงชื่อตัว ชื่อสกุล และชื่อตำแหน่ง ประดับที่อกเสื้อหรือเหนือกระเป๋าบนขวาของเสื้อคอแบะปล่อยเอว

มาตรา ๕ เครื่องแบบพิธีการ

ก. เครื่องแบบปกติขาว ประกอบด้วย

(๑) หมวก

ข้าราชการอัยการชาย ให้ใช้หมวกทรงหม้อตาลสีขาว กะบังหน้าทำด้วยหนังหรือวัตถุเทียมหนังสีดำ สายรัดคางสีทองกว้าง ๑ เซนติเมตร มีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดเล็กติดที่ข้างหมวกข้างละ ๑ ดุม ผ้าพันหมวกสีขาว

---

(๒) มาตรา ๔ (๗) แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.ฎ. เครื่องแบบข้าราชการอัยการและระเบียบการแต่ง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓

ที่หน้าหมวกติดตราครุฑพ่าห์ปักดิ้นสีทองสูง ๕ เซนติเมตร บนหมอนสักหลาดสีขาว

ข้าราชการอัยการหญิง ให้ใช้หมวกได้ ๒ แบบ

แบบที่ ๑ อนุโลมตามแบบหมวกข้าราชการอัยการชายแต่เป็นทรงอ่อน

แบบที่ ๒ หมวกแก๊ปทรงอ่อนพับปีกสีขาว สายรัดคางสีทอง มีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดเล็กติดที่ข้างหมวกข้างละ ๑ ดุม ผ้าพันหมวกสีขาว ที่หน้าหมวกติดตราครุฑพ่าห์ปักดิ้นสีทองสูง ๔.๕ เซนติเมตร บนหมอนสักหลาดสีขาว

การสวมหมวก ให้สวมในโอกาสอันควร

(๒) เสื้อ

ข้าราชการอัยการชาย ให้ใช้เสื้อแบบราชการสีขาว ใช้ดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดใหญ่ ๕ ดุม ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้ประดับแพรแถบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่อกเสื้อเหนือกระเป๋าบนซ้ายด้วย

ข้าราชการอัยการหญิง ให้ใช้เสื้อนอกคอแบะสีขาว แบบคอแหลมหรือคอป้านแขนยาวถึงข้อมือ มีตะเข็บหลัง ๔ ตะเข็บ ที่แนวสาบอกมีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑.๕ เซนติเมตร ๓ ดุม สำหรับแบบเสื้อคอแหลม และ ๕ ดุม สำหรับแบบเสื้อคอป้านมีกระเป๋าล่างข้างละ ๑ กระเป๋า เป็นกระเป๋าเจาะเฉียงเล็กน้อย ไม่มีใบปกกระเป๋า และให้ใช้เสื้อคอพับแขนยาวสีขาวผูกผ้าพันคอสีดำเงื่อนกลาสี ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้ประดับแพรแถบเครื่องราชอิสรยาภรณ์ที่อกเสื้อเบื้องซ้ายด้วย

"(๓) [๑] **อินทรธนู**

ให้ใช้อินทรธนูแข็งกว้าง ๔ เซนติเมตร ยาวตามความยาวของบ่า พื้นกำมะหยี่หรือสังหลาดสีดำติดทับเสื้อเหนือบ่าทั้งสองข้างจากไหล่ไปคอ ด้านคอปลายมน ติดดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดเล็ก อินทรธนูมีลายดังต่อไปนี้

ข้าราชการอัยการซึ่งได้รับเงินเดือนชั้น ๒ ชั้น ๓ ชั้น ๔ ชั้น ๕ และชั้น ๖ มีแถบสีทองกว้าง ๕ มิลลิเมตรเป็นขอบและปักดิ้นสีทองลายช่อชัยพฤกษ์ยาวตลอดส่วนกลางของอินทรธนู และมีรูปพระไพศรพณ์โลหะสีทองทับอยู่บนอินทรธนูค่อนมาทางด้านไหล่

ข้าราชการอัยการซึ่งได้รับเงินเดือนชั้น ๑ มีแถบสีทองกว้าง ๑ เซนติเมตร เป็นขอบ และปักดิ้นสีทองลายช่อชัยพฤกษ์มีดอก ๓ ดอก เรียงตามส่วนยาวของอินทรธนูไม่เกิน ๓ใน ๔ ส่วนของอินทรธนู และมีรูปพระไพศรพณ์โลหะสีทองทับอยู่บนอินทรธนูค่อนมาทางด้านไหล่"

(๔) กางเกง กระโปรง

ข้าราชการอัยการชาย ให้ใช้กางเกงแบบราชการสีขาวขายาวไม่พันปลายขา

ข้าราชการอัยการหญิง ให้ใช้กระโปรงสีขาว ตีเกร็ดด้านหน้า ๒ เกล็ดและด้านหลัง ๒ เกล็ด ยาวปิดเข่าปลายบานเล็กน้อย ใช้กับแบบเสื้อคอแหลมหรือกระโปรงสีขาวยาวปิดเข่า ปลายบานเล็กน้อยใช้กับแบบเสื้อคอป้าน

(๕) รองเท้า ถุงเท้า

ข้าราชการอัยการชาย ให้ใช้รองเท้าหุ้มส้นหนังหรือวัตถุเทียมหนังสีดำชนิดผูก ถุงเท้าสีดำ

---

(๑) มาตรา ๕ (๓) แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.ฎ. เครื่องแบบข้าราชการอัยการและระเบียบการแต่ง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๒ มาตรา ๔

ข้าราชการอัยการหญิง ให้ใช้รองเท้าหุ้มส้นหนังหรือวัตถุเทียมหนังสีดำแบบปิดปลายเท้า ไม่มีลวดลาย ส้นสูงไม่เกิน ๑๐ เซนติเมตร ถุงเท้ายาวสีเนื้อ

(๖) เครื่องหมายแสดงสังกัด

ข้าราชการอัยการชาย ให้มีเครื่องหมายแสดงสังกัดเช่นเดียวกับเครื่องแบบปฏิบัติราชการ ติดที่คอเสื้อตอนหน้าทั้งสองข้าง

ข้าราชการอัยการหญิง ให้มีเครื่องหมายแสดงสังกัดเช่นเดียวกับข้าราชการอัยการชาย ติดที่คอแบะของเสื้อตอนบนทั้งสองข้าง เหนือแนวเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ข. เครื่องแบบปกติกากีคอตั้ง ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบปกติขาว เว้นแต่สีของหมวกผ้าพันหมวก หมอนสักหลาดสำหรับปักครุฑพ่าห์ เสื้อและกางเกงหรือกระโปรงเป็นสีประเภทสีกากี

ค. เครื่องแบบครึ่งยศ ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบปกติขาว เว้นแต่กางเกงหรือกระโปรงให้ใช่ผ้าสักหลาดหรือเสิร์จสีดำประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ง. เครื่องแบบเต็มยศ ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบครึ่งยศ สวมสายสะพาย

จ. เครื่องแบบสโมรสร

เครื่องแบบสโมสรสำหรับข้าราชการอัยการชายมี ๓ แบบ คือ

(๑) เครื่องแบบสโมสร ก. ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบเต็มยศ

(๒) เครื่องแบบสโมสร ข. ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบสโมสร ก. เว้นแต่เสื้อ ให้ใช้เสื้อสโมสรสีขาว ทำด้วยผ้าสักหลาดหรือเสิร์จเปิดอก ปาดเอวมีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดเล็กติดที่ข้อมือข้างละ ๓ ดุม ที่ระหว่างอกกับเอวข้างละ ๓ ดุม และที่บรรจบเสื้อมีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดใหญ่ข้างละ ๑ ดุม ดุมคู่นี้สายสร้อยสีทองร้อยติดกัน ประกอบด้วยเสื้อกั๊กสีขาว ดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ ๓ ดุมและเสื้อเชิ้ตสีขาว อกแข็ง ข้อมือแข็ง คอเชิ้ตชั้นเดียวแบบปีกผีเสื้อผูกผ้าผูกคอสีดำเงื่อนหูกระต่าย

เครื่องหมายแสดงสังกัด ให้ติดที่คอแบะของเสื้อตอนบนทั้งสองข้างเหนือแนวเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ในฤดูร้อน ให้ใช้กางเกงสีขาวแทนกางเกงสีดำได้

(๓) เครื่องแบบสโมสร ค. ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบสโมสร ข. เว้นแต่เสื้อเชิ้ตอกแข็งให้ใช้เสื้อเชิ้ตอกอ่อนสีขาว และเสื้อกั๊กให้ใช้แพรแถบสีเดียวกับกางเกงรัดเอวแทน แพรแถบนี้ส่วนกลางด้านหน้ากว้าง ๑๒ เซนติเมตร ปลายทั้งสองข้างเรียวกว้าง ๑๑ เซนติเมตร ที่ปลายมีขอเกี่ยวติดกันในขณะคาดทางด้านหลัง

สำหรับข้าราชการอัยการหญิง ให้แต่งตามสมัยนิยม

มาตรา ๖ [๓] การแต่งเครื่องแบบตามมาตรา ๔ และมาตรา ๕ ให้เป็นไปตามข้อบังคับของสำนักงานอัยการสูงสุดและหมายกำหนดการ

มาตรา ๗ ข้าราชการอัยการซึ่งสำเร็จการศึกษาหรือการฝึกอบรมจากสถาบันการศึกษาอบรมของทางราชการหรือที่ราชการรับรอง ให้ติดเครื่องหมายแสดงวิทยฐานะของสถาบันการศึกษาอบรมนั้นตามระเบียบของสถาบันการศึกษาอบรมดังกล่าว ในกรณีที่ไม่มีระเบียบ ให้ติดที่กึ่งกลางกระเป๋าบนข้างขวาของเครื่องแบบข้าราชการอัยการได้

ถ้ามีเครื่องหมายแสดงวิทยฐานะดังกล่าวมากกว่าหนึ่งเครื่องหมาย ให้ติดเพียงเครื่องหมายเดียว

---

(๓) มาตรา ๖ นี้ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.ฎ. เครื่องแบบข้าราชการอัยการและระเบียบการแต่ง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔

มาตรา ๘ ข้าราชการอัยการซึ่งได้รับเครื่องหมายแสดงความสามารถพิเศษหรือเครื่องหมายเชิดชูเกียรติของทางราชการฝ่ายทหาร ฝ่ายตำรวจ หรือฝ่ายพลเรือนซึ่งมีระเบียบให้ประดับกับเครื่องหมายแต่งตัวหรือเครื่องแบบได้ให้ใช้เครื่องหมายดังกล่าวประดับกับเครื่องแบบข้าราชการอัยการได้ทุกชนิด การประดับให้เป็นไปตามระเบียบของทางราชการนั้น

มาตรา ๙ ข้าราชการอัยการนอกประจำการให้ใช้เครื่องแบบเหมือนข้าราชการอัยการประจำการ เว้นแต่เครื่องหมายแสดงสังกัดให้ติดที่อกเสื้อเบื้องขวา

การจะแต่งเมื่อใดและโดยเงื่อนไขอย่างใดให้เป็นไปตามข้อบังคับว่าด้วยการแต่งเครื่องแบบข้าราชการนอกประจำการออกตามความในกฎหมายว่าด้วยเครื่องแบบข้าราชการพลเรือน โดยอนุโลม

มาตรา ๑๐ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก ป. ติณสูลานนท์
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- *เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ เนื่องจากมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ บัญญัติว่าเครื่องแบบของข้าราชการอัยการและระเบียบการแต่งให้เป็นไปตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกาและโดยที่ได้มีการประกาศใช้กฎสำนักนายกรัฐมนตรีฉบับที่ ๗๑ (พ.ศ. ๒๕๒๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๘ แก้ไขเพิ่มเติมเครื่องแบบข้าราชการพลเรือนบางประการประกอบกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ ได้ให้สตรีรับราชการเป็นพนักงานอัยการได้ สมควรกำหนดเครื่องแบบข้าราชการอัยการชายและเครื่องแบบข้าราชการอัยการหญิงให้สอดคล้องกับเครื่องแบบข้าราชการพลเรือนดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้ขึ้น*

(ราชกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษ เล่ม ๕๘ ตอนที่ ๖๔ ลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๒๔)

พระราชกฤษฎีกา
แบ่งส่วนราชการสำนักงานอัยการสูงสุด
พ.ศ. ๒๕๓๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๕
เป็นปีที่ ๔๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแบ่งส่วนราชการสำนักงานอัยการสูงสุด

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๗๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรา ๘ วรรคสี่แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า "พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. ๒๕๓๕"

มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้สำนักงานอัยการสูงสุดมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาทั้งปวง ดำเนินคดีแพ่ง และให้คำปรึกษาด้านกฎหมายแก่รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุดอำนาจหน้าที่ดังกล่าวให้รวมถึง

(๑) ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการฝ่ายอัยการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ

(๒) ดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกอบรมและพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการและลูกจ้างของสำนักงานอัยการสูงสุดตลอดจนฝึกอบรมความรู้ทางกฎหมายแก่บุคคลอื่นในกระบวนการยุติธรรมและประชาชนทั่วไป

(๓) พัฒนากฎหมายและดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมายที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุด

(๔) ดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน คุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชน รวมทั้งให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย เผยแพร่ความรู้ทางด้านสิทธิมนุษยชนและความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน

(๕) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุด หรือตามที่นายกรัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

มาตรา ๔ ให้แบ่งส่วนราชการสำนักงานอัยการสูงสุด ดังนี้

(๑) กองกลาง

(๒) สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ

(๓) สำนักงานคณะกรรมการอัยการ

(๔) สำนักงานคดีแพ่ง

(๕) สำนักงานคดีแพ่งธนบุรี

(๖) สำนักงานคดีภาษีอากร

(๗) สำนักงานคดียาเสพติด

(๘) สำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัว

(๙) สำนักงานคดีแรงงาน

(๑๐) สำนักงานคดีศาลแขวง

(๑๑) สำนักงานคดีศาลสูง

(๑๒) สำนักงานคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร

(๑๓) สำนักงานคดีอาญา

(๑๔) สำนักงานคดีอาญาธนบุรี

(๑๕) สำนักงานคดีอัยการสูงสุด

(๑๖) สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

(๑๗) สำนักงานที่ปรึกษากฎหมาย

(๑๘) สำนักงานวิชาการ

(๑๙) สำนักงานอัยการเขต

(๒๐) สำนักงานอัยการจังหวัด

(๒๑) สำนักงานอัยการประจำศาลแขวง

(๒๒) สำนักงานอัยการประจำศาลจังหวัด

(๒๓) สำนักงานอัยการประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด

มาตรา ๕ อำนาจหน้าที่ของส่วนราชการสำนักงานอัยการสูงสุด มีดังนี้

(๑) กองกลาง มีอำนาจหน้าที่

(ก) ปฏิบัติงานสารบรรณของสำนักงานอัยการสูงสุด

(ข) ดำเนินการเกี่ยวกับงานช่วยอำนวยการและงานเลขานุการของสำนักงานอัยการสูงสุด

(ค) ดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี การงบประมาณ การพัสดุ อาคารสถานที่ และยานพาหนะของสำนักงานอัยการสูงสุด

(ง) จัดระบบงานและบริหารงานบุคคลของข้าราชการธุรการและลูกจ้างในสำนักงานอัยการสูงสุด เว้นแต่การฝึกอบรม

(จ) ประชาสัมพันธ์การปฏิบัติราชการ รวมทั้งเผยแพร่กิจกรรม ความรู้ และความก้าวหน้าทางกฎหมายของสำนักงานอัยการสูงสุด

(ฉ) บริหารงานทั่วไปของสำนักงานอัยการสูงสุดที่มิได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการใดในสังกัดโดยเฉพาะ

(ช) ปฏิบัติงานร่วมกับ หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๒) สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ มีอำนาจหน้าที่

(ก) ดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกอบรม และพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ และลูกจ้างของสำนักงานอัยการสูงสุด ตลอดจนฝึกอบรมความรู้ทางกฎหมายแก่บุคคลอื่นในกระบวนการยุติธรรมและประชาชนทั่วไป

(ข) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

(๓) สำนักงานคณะกรรมการอัยการ มีอำนาจหน้าที่

(ก) ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดระบบงาน และบริหารงานบุคคลของข้าราชการอัยการ และงานของคณะกรรมการอัยการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการเว้นแต่การฝึกอบรม

(ข) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๔) สำนักงานคดีแพ่ง มีอำนาจหน้าที่

(ก) ดำเนินคดีทั้งปวงตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ หรือสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแพ่ง

(ข) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๕) สำนักงานคดีแพ่งธนบุรี มีอำนาจหน้าที่

(ก) ดำเนินคดีทั้งปวงตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ หรือสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งอยู่ในนำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแพ่งธนบุรี

(ข) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๖) สำนักงานคดีภาษีอากร มีอำนาจหน้าที่

(ก) ดำเนินคดีทั้งปวงตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ หรือสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลภาษีอากรกลาง

(ข) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๗) สำนักงานคดียาเสพติด มีอำนาจหน้าที่

(ก) ดำเนินคดีทั้งปวงอันเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุดซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลอาญาและศาลอาญาธนบุรี

(ข) ดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้ยึดหรืออายัด เนื่องจากเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(ค) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยอื่น ๆที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๘) สำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัว มีอำนาจหน้าที่

(ก) ดำเนินคดีทั้งปวงตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ หรือสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง

(ข) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๙) สำนักงานคดีแรงงาน มีอำนาจหน้าที่

(ก) ดำเนินคดีทั้งปวงตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ หรือสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแรงงานกลาง

(ข) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๑๐) สำนักงานคดีศาลแขวง มีอำนาจหน้าที่

(ก) ดำเนินคดีทั้งปวงตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ หรือสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแขวงในเขตกรุงเทพมหานคร

(ข) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๑๑) สำนักงานคดีศาลสูง มีอำนาจหน้าที่

(ก) ดำเนินคดีอาญาตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุด ในชั้นอุทธรณ์และฎีกา

(ข) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๑๒) สำนักงานคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร มีอำนาจหน้าที่

(ก) ดำเนินคดีทั้งปวงอันเกี่ยวกับเศรษฐกิจและทรัพยากรตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุดซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลอาญาและศาลอาญาธนบุรี

(ข) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

(๑๓) สำนักงานคดีอาญา มีอำนาจหน้าที่

(ก) ดำเนินคดีทั้งปวงตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ หรือสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลอาญา เว้นแต่คดีเกี่ยวเศรษฐกิจและทรัพยากร และคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

(ข) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๑๔) สำนักงานคดีอาญาธนบุรี มีอำนาจหน้าที่

(ก) ดำเนินคดีทั้งปวงตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ หรือสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลอาญาธนบุรี เว้นแต่คดีเกี่ยวกับเศรษฐกิจและทรัพยากร และคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

(ข) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๑๕) สำนักงานคดีอัยการสูงสุด มีอำนาจหน้าที่

(ก) เสนอความเห็นประกอบการพิจารณาสั่งคดีของอัยการสูงสุดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายอื่นๆ เว้นแต่การสอบสวนความผิดนอกราชอาณาจักร

(ข) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๑๖) สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนมีอำนาจหน้าที่

(ก) ดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชน รวมทั้งให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายเผยแพร่ความรู้ทางด้านสิทธิมนุษยชนและความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน

(ข) พัฒนาระบบ รูปแบบ วิธีการ และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนให้กับส่วนราชการสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุดที่ประจำอยู่ในจังหวัด

(ค) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติของหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๑๗) สำนักงานที่ปรึกษากฎหมาย มีอำนาจหน้าที่

(ก) ให้คำปรึกษา หรือความเห็นทางกฎหมาย รวมทั้งการตรวจร่วงสัญญาและเอกสารประกวดราคาทั้งโครงการในประเทศและต่างประเทศ แก่หน่วยงานของรัฐ

(ข) ติดต่อและประสานงานกับองค์กร หรือหน่วยงานต่างประเทศด้านความช่วยเหลือ และความร่วมมือทางด้านพัฒนาบุคลากร

(ค) สอบสวนความผิดนอกราชอาณาจักร ซึ่งผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษตามกฎหมายในราชอาณาจักร

(ง) ให้ความร่วมมือและประสานงานระหว่างประเทศทางอาญากับหน่วยงานภายในประเทศและต่างประเทศ

(จ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๑๘) สำนักงานวิชาการ มีอำนาจหน้าที่

(ก) จัดทำนโยบายและแผนของสำนักงานอัยการสูงสุด ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายของรัฐบาล รวมทั้งกำกับ เร่งรัด ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัด

(ข) พัฒนาระบบ รูปแบบ วิธีการ และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินคดีของพนักงานอัยการ

(ค) จัดระบบการสำรวจ การเก็บ และการใช้ประโยชน์ข้อมูลของหน่วยงานในสังกัด และเป็นศูนย์ข้อมูลของสำนักงาน

(ง) จัดทำและเผยแพร่ตำรา วารสาร เอกสารทางวิชาการและปฏิบัติงานห้องสมุด

(จ) พัฒนากฎหมายและดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมายที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุด

(ฉ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๑๙) สำนักงานอัยการเขต มีอำนาจหน้าที่

(ก) บริหารงานและปฏิบัติงานในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดภายในเขตท้องที่สำนักงานอัยการเขต ทั้งนี้ ตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และคำสั่งของสำนักงานอัยการสูงสุด

(ข) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๒๐) สำนักงานอัยการจังหวัด มีอำนาจหน้าที่

(ก) ปฏิบัติงานในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดภายในเขตท้องที่ของสำนักงานอัยการจังหวัด ทั้งนี้ ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งของสำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานอัยการเขต

(ข) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๒๑) สำนักงานอัยการประจำศาลแขวง มีอำนาจหน้าที่

(ก) ปฏิบัติงานในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดในเขตท้องที่ของสำนักงานอัยการประจำศาลแขวง ทั้งนี้ ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งของสำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานอัยการเขต

(ข) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๒๒) สำนักงานอัยการประจำศาลจังหวัด มีอำนาจหน้าที่

(ก) ปฏิบัติงานในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดภายในเขตท้องที่ของสำนักงานอัยการประจำศาลจังหวัด ทั้งนี้ ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งของสำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานอัยการเขต

(ข) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๒๓) สำนักงานอัยการประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดอำนาจหน้าที่

(ก) ปฏิบัติงานในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุด ภายในเขตท้องที่ของสำนักงานอัยการประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด ทั้งนี้ ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งของสำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานอัยการเขต

(ข) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

มาตรา ๖ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
อานันท์ ปันยารชุน
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- *เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานอัยการสูงสุด และระบุอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนให้เหมาะสมกับสภาพของงานและเนื่องจากมาตรา ๘ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ บัญญัติว่า การแบ่งส่วนราชการภายในส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และให้ระบุอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการไว้ในพระราชกฤษฎีกานี้ด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้*

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๙ ตอนที่ ๘๔ ลงวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๓๕)

พระราชกฤษฎีกา
แบ่งส่วนราชการสำนักงานอัยการสูงสุด
(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๖

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๖
เป็นปีที่ ๔๘ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. ๒๕๓๕

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๗๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรา ๘ วรรคสี่แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า "พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานอัยการสูงสุด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๖"

มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๒๔) และ (๒๕) ของมาตรา ๔ แห่งพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. ๒๕๓๕

"(๒๔) สำนักงานคดีแพ่งกรุงเทพใต้

(๒๕) สำนักงานคดีอาญากรุงเทพใต้"

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความใน (ก) ของ (๗) ของมาตรา ๕ แห่งพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"(ก) ดำเนินคดีทั้งปวงอันเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุดซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลอาญา ศาลอาญาธนบุรี และศาลอาญากรุงเทพใต้"

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความใน (ก) ของ (๑๒) ของมาตรา ๕ แห่งพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"(ก) ดำเนินคดีทั้งปวงอันเกี่ยวกับเศรษฐกิจและทรัพยากรตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ หรือสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลอาญา ศาลอาญาธนบุรี และศาลอาญากรุงเทพใต้"

มาตรา ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๒๔) และ (๒๕) ของมาตรา ๕ แห่งพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. ๒๕๓๕

"(๒๔) สำนักงานคดีแพ่งกรุงเทพใต้ มีอำนาจหน้าที่

(ก) ดำเนินคดีทั้งปวงตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ หรือสำนักงาน

อัยการสูงสุด ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแพ่งกรุงเทพใต้

(ข)ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๒๕) สำนักงานคดีอาญากรุงเทพใต้ มีอำนาจหน้าที่

(ก) ดำเนินคดีทั้งปวงตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ หรือสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลอาญากรุงเทพใต้เว้นแต่คดีเกี่ยวกับเศรษฐกิจและทรัพยากรและคดีเกี่ยากับยาเสพติดให้โทษ

(ข) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย"

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
บัญญัติ บรรทัดฐาน
รองนายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- *เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแพ่งกรุงเทพใต้และศาลอาญากรุงเทพใต้ พ.ศ. ๒๕๓๒ ได้กำหนดให้จัดตั้งศาลแพ่งกรุงเทพใต้และศาลอาญากรุงเทพใต้ขึ้นในกรุงเทพมหานคร และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘ บัญญัติว่า ให้มีพนักงานอัยการไว้เป็นทนายแผ่นดินประจำศาลยุติธรรมชั้นต้นทุกศาล ดังนั้น เพื่อจัดให้มีพนักงานอัยการไว้ประจำศาลยุติธรรมชั้นต้นทั้งสองศาลที่จัดตั้งขึ้น ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมการแบ่งส่วนราชการของสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อจัดตั้งสำนักงานคดีแพ่งกรุงเทพใต้และสำนักงานคดีอาญากรุงเทพใต้ รวมทั้งแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคดียาเสพติดและสำนักงานคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร ให้มีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลอาญากรุงเทพใต้ด้วย และเนื่องจากมาตรา ๘ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ ๒๕๓๔ บัญญัติว่า การแบ่งส่วนราชการภายในส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาและให้ระบุอำนาจและหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการไว้ในพระราชกฤษฎีกาด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้*

(ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ หน้า ๓๖ เล่ม ๑๑๐ ตอนที่ ๕๕ ลงวันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๖)

พระราชกฤษฎีกา
แบ่งท้องที่ของสำนักงานอัยการสูงสุด ออกเป็นเขต
พ.ศ. ๒๕๓๕

ภูมิพลอดุยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๕
เป็นปีที่ ๔๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแบ่งท้องที่ของสำนักงานอัยการสูงสุด ออกเป็นเขตให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๗๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า "พระราชกฤษฎีกาแบ่งท้องที่ของสำนักงานอัยการสูงสุด ออกเป็นเขต พ.ศ. ๒๕๓๕"

มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชกฤษฎีกาแบ่งท้องที่ของกรมอัยการ กระทรวงมหาดไทย ออกเป็นเขต พ.ศ. ๒๕๓๑

มาตรา ๔ ให้แบ่งท้องที่ของสำนักงานอัยการสูงสุด ออกเป็นเขต ดังนี้

(๑) เขต ๑ มีสำนักงานอัยการเขตอยู่ ณ จังหวัดนนทบุรี และมีเขตภายในท้องที่จังหวัดนนทบุรี จังหวัดชัยนาท จังหวัดปทุมธานี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดลพบุรี จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดสระบุรี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดอ่างทอง

(๒) เขต ๒ มีสำนักงานอัยการเขตอยู่ ณ จังหวัดชลบุรี และมีเขตภายในท้องที่จังหวัดชลบุรี จังหวัดจันทบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดตราด จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดระยอง

(๓) เขต ๓ มีสำนักงานอัยการเขตอยู่ ณ จังหวัดนครราชสีมา และมีเขตภายในท้องที่จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดยโสธร จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดอุบลราชธานี

(๔) เขต ๔ มีสำนักงานอัยการเขตอยู่ ณ จังหวัดขอนแก่น และมีเขตภายในท้องที่จังหวัดขอนแก่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดนครพนม จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดเลย จังหวัดสกลนคร จังหวัดหนองคาย และ จังหวัดอุดรธานี

(๕) เขต ๕ มีสำนักงานอัยการเขตอยู่ ณ จังหวัดเชียงใหม่ และมีเขตภายในท้องที่จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน จังหวัดพะเยา จังหวัดแพร่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดลำปาง และจังหวัดลำพูน

(๖) เขต ๖ มีสำนักงานอัยการเขตอยู่ ณ จังหวัดพิษณุโลก และมีเขตภายในท้องที่จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดตาก จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิจิตร จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดสุโขทัย จังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดอุตรดิตถ์

(๗) เขต ๗ มีสำนักงากอัยการเขตอยู่ ณ จังหวัดนครปฐม และมีเขตภายในท้องที่จังหวัดนครปฐม จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดสมุทรสาคร

(๘) เขต ๘ มีสำนักงานอัยการเขตอยู่ ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และมีเขตภายในท้องที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดกระบี่ จังหวัดชุมพร จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดระนอง

(๙) เขต ๙ มีสำนักงานอัยการเขตอยู่ ณ จังหวัดสงขลา และมีเขตภายในท้องที่จังหวัดสงขลา จังหวัดตรัง จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี จังหวัดพัทลุง จังหวัดยะลา และจังหวัดสตูล

มาตรา ๕ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
อานันท์ ปันยารชุน
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- *เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ เนื่องจากได้มีการเปลี่ยนแปลงที่ตั้งของสำนักงานอัยการเขต ๑ ซึ่งเดิมตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครไปอยู่ ณ จังหวัดนนทบุรี เพื่อให้เหมาะสมในการบริหารและสอดคล้องกับการแบ่งท้องที่ของสำนักงานอัยการเขต ๑ ประกอบกับได้มีการเปลี่ยนชื่อกรมอัยการซึ่งสังกัดกระทรวงมหาดไทยมาเป็นสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งเป็นส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือ ทบวง เห็นสมควรปรับปรุงพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการแบ่งท้องที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดออกเป็นเขต เสียใหม่ จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้*

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๙ ตอนที่ ๘๔ ลงวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๓๕)

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

พิมพ์ที่ บริษัทรุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗) จำกัด
๘๕-๙๕ ถ. มหานคร บางรัก กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐ โทร. ๒๓๖-๐๐๕๘ แฟกซ์. ๒๓๘-๔๐๒๘
นายจตุรงค์ ชวนะปัญญา ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ปีที่พิมพ์ ๒๕๓๙

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ป 5944

KU
121
อ569อ
2539

สำนักงานอัยการสูงสุด
อัยการไทย